

V předmluvě je tato zajímavost: Terezie nás učí, co sama vyzkoušela. Tu si člověk musí vzpomenout na příklad filozofa Maxe Schelera (1874-1928). Když se ho ptali, jak je možné, že je takový rozdíl mezi jeho učením a jeho životem, dal tuto právě tak duchaplnou, jako pochybnou odpověď: "Od ukazatele cesty se nemůže požadovat, aby sám šel tou cestou."

Text na vnitřních stranách obalu:

Z více než tisíce slov "malé" Terezie, o kterých se dá říci: "Často se v nejmenším projevuje největší", je sklouben tento určitý druh breviáře: kniha, kterou bychom chtěli mít po ruce, ze které můžeme stále čerpat, ve které máme zkušeného průvodce na životní cestě k Bohu.

Terezie je všechno jiné než suchá učitelka. Obrazy z jejího pera jen tak tryskají, vždy originálně, vždy se strefují do černého. Říká, co sama vidí, často s ohnivým zaujetím, nezdědka s humorem a vždy s důvěrou bez hranic: jenom láska! Tak je s to přesvědčit, tak z ní vychází neumenšující se "nebezpečí nákazy". Velkým i malým, začátečníkům stejně jako pokročilým ukazuje cestu k vnitřnímu míru a ke štěstí s Bohem, cestu, kterou může jít každý.

Dominikán Rudolf Stertenbrink nově přeložil podle posledních kritických edicí z francouzštiny do němčiny všechny jednotlivé texty, souznačná slova spojil opatrně do systematické souvislosti a vždy prostřednictvím úvodu každé kapitoly objasnil základní motivy Tereziiny duchovní nauky v návaznosti na všechny důležité publikace o ní. Tak vznikl obsáhlý breviář k duchovnímu použití a zároveň praktický klíč, nepostradatelný pro každého, kdo by se rád více poučil nejen o Terezii, ale poznal i ji samu.

1. KAPITOLA	4
BŮH JE S NIČÍM NEMĚŘITELNÝ, NESROVNATELNÝ OTEC	4
1. Bůh – žebrák o naši lásku	5
Ježíš nám pomáhá, aniž je to poznat. LT 65/20.10.88	9
To nejnepatrnější je cenné v jeho božských očích. LT 145/ 2.8.93	65

Rudolf Stertenbrink: Jen láska

Úvod

Indický náboženský filozof G. Singh vypráví: "Jednoho dne jsem seděl na břehu řeky. Vytáhl jsem z vody tvrdý kulatý kámen a rozbil ho. Vnitřek byl úplně suchý. Tento kámen ležel dlouho ve vodě, ale voda do něj nevnikla. Právě tak je to s lidmi v Evropě. Po dlouhá století jsou omýváni křesťanstvím, ponořeni do jeho požehnání. Žijí v křesťanství, ale křesťanství do nich nevniklo a nežije v nich. Chyba nespočívá v křesťanství, ale v tvrdosti srdcí. Tak se nedivím, proč mnoho lidí nemůže pochopit, kdo je Kristus.

Nemůžeme přirozeně rozbít srdce křesťana jako kámen, abychom nahlédli do jeho nitra. Přesto může toto srovnání vést k zamyšlení, a to proto, že tu jde o problém, který viděl i Ježíš. Byl pro něj tak důležitý, že si ho zvolil jako námět jedné promluvy. Začal přibližně takto: "Lidské srdce se velice podobá různé půdě, do které má být zaseto semeno." Při tom měl na mysli čtyři rozdílné lidské skupiny.

K první skupině patří ti, jejichž srdce je jak pevně udusaná země. Slyší Boží slovo, ale to nevniká do jejich nitra. Druhá skupina zahrnuje ty, jejichž srdce se podobají kamenité půdě. Pokud jde o pocity, jsou oslovitelní, ale slovo nezasáhne jejich hlubší vrstvy. Když se jich například zeptám, co jim dalo kázání, řeknou: "No ano, bylo docela pěkné!" A tím to končí. Třetí skupinu tvoří ti, kteří mají srdce plná všedních starostí a životních tužeb, takže se podobají poli plnému trní a bodláčí. Tito lidé slyší poselství o nepředstavitelné Boží dobrotě, ale neumějí vypnout. Neumějí nechat všední den všedním dnem. Tak v sobě poskytují tomuto poselství málo prostoru.

Ve čtvrté skupině najdeme lidi s dobrým srdcem. Poněvadž jsou otevření, pojmu slovo hluboko do sebe. Slovo je proměněno; učiní je jinými. To, co v nich bylo temné, stane se světlé, co bylo bezmocné, stane se silné a co bylo tvrdé, stane se měkké. Dostanou nové oči; všechno se jim objeví v novém světle. Do jejich života vstoupí radost, naděje, odvaha, důvěra a zvláštní lehkost. Mají dojem: "Teprve teď začíná život!"

Je jen částečně prospěšné, řekne-li se pouze: otevřenost je jediný předpoklad, aby nás zasáhlo Boží slovo. Pro úplnost je důležité, aby se také ukázalo, jak k tomu dospět. Přitom jsme přesvědčeni, že tu může pomoci jediné bible. Jak by mohl Bůh očekávat od nás onu otevřenost potřebnou ke spáse, aniž by nám řekl, jak se nám to povede? Biblická odpověď bude překvapivá. Vysvětluje: pouze dítě je schopné nám říci, jak dojdeme k otevřenosti srdce, aby nás Bůh mohl obdarovat netušenými nebeskými dary. Proč?

Dítě ví, že samo o sobě není nic, nic nemá a nic nemůže. Z tohoto vědomí vyrůstá směr jeho pohledu, což je na dítěti to nejdětštější. Dítě vzhlíží vzhůru, protože odtamtud čeká všechno. Nahoře je širší a jas. Proto bude v pohledu vzhůru dětské srdce široké a jasné. Čím je člověk dospělejší, tím větší je nebezpečí, že se směr jeho pohledu přemístí seshora na to, co je dole, čímž se stává postupně užší, tmavší a tvrdší. Je zřejmé, že člověk je zdravý tehdy, je-li v něm zdravé dítě, neboť to, co je na dítěti nejdětštější, je zároveň na dospělém to nejlidštější. 1 To je klíč dávající tušit životní tajemství člověka, tajemství,

kteřé v tomto směru přivedla za nemnoho let vlastního pozemského bytí k mistrovství - Terezie z Lisieux (1873-1897). Kdo se ponoří do její spirituality, pocítí v sobě intenzitu touhy po velikosti a svatosti, která je důsledkem spojení s vyvolenými lidmi. 2

Terezie z Lisieux se stala světoznámou svou "malou cestou duchovního dětství". I když se tento výraz neobjevuje v žádném díle, které napsala, přesto charakterizuje podstatu její nauky. avšak této cestě porozumíme jen tehdy, pokud se na ni vydáme. Vede k onomu "znovuzrození", o kterém kdysi v průběhu jedné noci mluvil Ježíš s Nikodémem.

Z toho je zřejmé - jde tu o ten nejvyšší a nejtajemnější ze všech vztahů, o vztah mezi člověkem a Bohem. Proto je správné, když se řekne: Terezie s nesmírnou odvahou osvětlila, co znamená, že Bůh bezpodmínečně miluje člověka. Tomu, kdo po "malé cestě" k této důvěře a jejímu odevzdáníse dojde, bude evangelium poselstvím radosti.

Proto říká Walter Nigg: "Tato malá cesta, které učila, je jenom zdánlivě malá a člověk se neproviní žádným duchovním kejklářstvím, jestliže ji označí jako velice velkou." (...)

Platí o ní i slova Hoelderlinsova: "Často se vyjeví v tom nejmenším to největší."

Svým učením o malé cestě našla Terezie nový druh svatosti, která odívá hrdinství do roucha nepatrnosti. Otevřela se nová dráha netušeného významu pro moderní svatost. 3

Terezie učí jen tomu, co vyzkoušela ve svém vlastním životě. Její naukou je její život. To není v žádném případě samozřejmé. Vzpomeňme zde například filozofa Maxe Schelera (1874-1928). Když se ho ptali, jak je možné, že je mezi jeho učením a životem takový rozdíl, odpověděl stejně duchaplně, jako problematicky: "Nemůžeme požadovat od ukazatele cesty, aby po této cestě sám šel." 4

Terezie šla nejdříve osobně po cestě, které učila, a proto se stala jejím důvěryhodným ukazatelem a samotná cesta skutečnou cestou života.

Svěťice nerozvinula svou "Nauku o malé cestě duchovního dětství" systematicky. "U této zcela svérázné inteligence převládá názor a předbílá rozum." 5 Terezie nepřemýšlí, ona vidí. Intuitivně se zmocňuje souvislostí a formuluje je zpravidla ve stručně vymezených větách nebo výstižných obrazech, které vyjadřují ohromujícím a originálním způsobem to, co chce říci.

Hans Urs von Balthasar dokonce prohlašuje: "Neznám v novější době žádného svatořečeného křesťana, který by měl takové básnické schopnosti jako Terezie z Lisieux. Obrazy z jejího pera jen tryskají, vždy originální, vždy zasahují do černého. Ilustruje tím svou nauku o 'malé cestě', která se tak stává ještě barvitější, srozumitelnější, přitažlivější". 6

Jestliže cítí, že je v ní něco živé, co nemůže pocházet od ní samé, co bylo spíš do ní vloženo, začíná poukazem: "Cítím..." nebo "Pocituji..."

Pozorný čtenář jejích spisů si navíc všimne, jak často je v jednotlivých slovech zpřítomněna celá její nauka. Tento fenomén nám připomíná filozofa Martina Heideggera (1889-1976), který jednou poznamenal, že každý velký myslitel promýšlí v zásadě jen jednu jedinou myšlenku. ⁷ Zde se jasně ukazují paralely mezi velkými mysliteli a velkými svěťci.

Přestože není u Terezie z Lisieux žádný teologický systém, učinili jsme v tomto předloženém díle pokus, aby ona sama systematickým způsobem promluvila. To není nemožné, protože ona formuluje “své nápady” k tomu či onomu tématu na různých místech svých písemností. Jestliže je navzájem porovnáme, jsme překvapeni, jak jedno a totéž je viděno vždy nově. Kromě toho je při pečlivém pozorování zřetelné, že jednotlivá témata jsou vzájemně velmi příbuzná, a proto mohou být pojata do jedné kapitoly. A potom není už těžké na podkladě zpracované kapitoly “vystopovat” společný průběh, který umožní každou kapitolu patřičně sestavit.

Tak mohla být vybudována z více než tisíce malých i větších stavebních kamenů budova tereziánské spirituality. Při veškeré naší snaze však souhlasíme s poukazem Hanse Urs Balthasara, že se nauka o malé cestě dá správně vyjádřit různým způsobem právě proto, že je jednoduší. Přitom ale patřičně zdůrazňuje: “Ať je vyobrazení jakkoliv důležité, ještě důležitější je mít podíl na původní síle vize”. ⁸

Nakonec je třeba připomenout, že se přihlíželo téměř ke všem francouzským písemnostem svěťce. Ty jsou z velké části ve vydáních i s kritikami již několik roků k dispozici. Současně se nám zdálo důležité, aby byl každý citát z francouzské předlohy přeložen a doložen. Tak bude odborníkovi na první pohled zřejmé, jak dalece vzešla sdělovaná slova bezprostředně z pera svěťce.

Poněvadž na slovo lze často pohlížet z různých hledisek, nedalo se vždy vyhnout tomu, aby byl ten či onen citát uváděn v různých souvislostech nově.

Kolín 4. ledna 1980. Rudolf Sertenbrink OP

1. kapitola

Bůh je s ničím neměřitelný, nesrovnatelný Otec

Terezie z Lisieux, tato spolehlivá teoložka, která nikdy teologii nestudovala, nepodává žádné abstraktní pojmy o Bohu. Těch je v teologii dost. To, že je Bůh absolutní bytí nebo dokonalé a nezbytné bytí, může být důležitá výpověď; co však říká člověku, který se ptá po smyslu svého života, který už sám sobě nerozumí, není se svým životem vyrovnaný, který není schopen zbavit se stínů své viny? “Že Bůh je existence ... co to pro mě znamená, pro mě, předivou ontologických a morálních poklesků, pro mě, bytost ohroženou smrtí a mučenou závratí z nicoty?” ⁹

Pokud ale slyšíme, že Bůh, jak říká bible, není nic než láska - láska pro mne - a dovídáme se, co je tím míněno, stáváme se již zajatci této lásky, která nás prokazatelně přivádí k vědomí: Bůh tě miluje až do základu tvého bytí; protože on je nejen tvůj otec, on je pro tebe “nesrovnatelný otec”.

Velikost Terezie spočívá v tom, že této lásce uvěřila a že se usilovně snažila držet se této víry i v nejtěžších a nejtemnějších hodinách svého života. Tak se stal její život jediným působivým komentářem slov z prvního listu Janova, která jsou plná vítězné radosti: “Poznali jsme lásku, jakou má Bůh k nám, a uvěřili jsme v ni!” (4,16.)

1. Bůh – žebrák o naši lásku

Augustinova slova: “Touhou Boha je člověk!” by mohla vyslovit také Terezie. Ví, že Bůh nasadil všechno, aby se přiblížil k člověku, že se učinil žebrákem o naši lásku. Ona ale také ví, jak velikou touhou je Bůh pro uvědoměle žijícího člověka. V mnoha jejích slovech je vyslovena tato touha po Bohu, o němž sama má poznání, že jí do hloubky rozumí a že ji miluje. Splnutí “Boží touhy po člověku” do “její touhy po Bohu” je naplněním jejího života.

Je naplněním života každého člověka, který se nespokojí s povrchním a pomíjivým bytím.

Kdo nás na světě zná dokonale a kdo nás miluje? CS 164

Jedině Bůh mi umí porozumět. DE 253/11.7.1

Srdce často pociťuje touhy, které není slovo schopné vyjádřit. Jsou to přání, kterým jen Bůh rozumí a ještě spíše je umí předvídat. LT 139/30.12.92

Jak velice zná jen Bůh sám hloubku srdcí, jak plytké jsou myšlenky tvorů! MsC, 19v

Moje citlivé a milující srdce by se lehce rozdalo, kdyby našlo srdce, které by mi mohlo porozumět... Hledala jsem přátelství s dívkami svého věku, hlavně se dvěma z nich. Milovala jsem je a ony milovaly mne, jak toho byly schopné. Avšak omezené a nestálé je srdce tvorů!... Již brzy jsem zjistila, že moje láska nebyla pochopena. Jedna z mých přítelkyň musela zpět domů a vrátila se teprve o několik měsíců později. V době její nepřítomnosti jsem na ni myslela, pečlivě jsem opatrovala malý prstýnek, který mi darovala. Když jsem opět svou společnici spatřila, měla jsem velkou radost. Ale jaké zklamání! Dostalo se mi jen lhostejného pohledu... Moje láska nebyla pochopena. Cítila jsem to a nežebrala o náklonnost, která mi byla odepřena. Bůh mi přece daroval tak věrné srdce, které pořád miluje, když už jednou milovalo opravdovou láskou (...) Jak jsem vděčná Ježíšovi, že mi dal nacházet “v přátelstvích tohoto světa jen hořkost”. Se srdcem, jako je moje, bych se nechala polapit a přistříhnout si křídla. Jak by mi bylo potom možné “lítat a odpočívat”? (Ž 54,7) MsA, 38r

Všechny mé touhy jsou ti zcela známé. PN 23,6

Bůh neprobouzí žádná přání, která by nemohl splnit. LT 197 / 17. 9.96

Bůh může vnuknout nemožná a nesplnitelná přání. MsC,2v

Můj Bože, čím více chceš dát, tím více stupňuješ touhu. Pociťuji v sobě nesmírná přání a prosím plná důvěry, abys přišel a přivlastnil si mne. MA 317

Bůh mně nechal vždycky přát si to, co mi chtěl dát. DE 259/13.7.15

Vždy se mi líbilo, co mi Bůh dal, a to v takové míře, že to bylo přesně to, co bych si zvolila, kdyby mne nechal si zvolit. To platí také o věcech, které se mi zdály méně dobré a krásné než ty, které byly dány druhým. DE 262/14.7.5

Když jsem viděla, že Bůh (...) daleko předstihl má přání, pochopila jsem, že jeho láska ke mně nemá hranic. DE 269/16.7.2

Jak často nám vysvětloval náš milovaný otec: “Bůh se nikdy nenechá předstihnout ve velkorysosti.” LT 158/8.3(?).94

Mám jenom jedno přání, a to jsi ty, můj Bože. RP 3

Jaké štěstí, když uvážíme, že trojjediný Bůh se na nás dívá a že má zalíbení v tom, že nás může pozorovat. LT 165/ 7.7.94

“Poznat to, jak on sám sebe poznává, a tak se stát z naší strany bohy” (Arminjon). Jaký to osud! Jak velké musí být naše duše! LT 57/23.7.88

Musíme se jenom odevzdat, přenechat se našemu velkému Bohu. Co se stane pak, nemáme-li se čím vykázat, nežli jen tím, co se navenek třpytí? (...) Jak nutně musí být velká duše, aby obsáhla Boha! LT 165/7.7.94

Meditovala jsem Otčenáš. Jak je dobré, že nazýváme Boha svým otcem. CS 81
“Otče náš, jenž jsi na nebesích”. Jaké bohatství útěchy je v těchto slovech: jak nekonečný horizont otevírá našim očím. LT 127/26.4.91

Bůh je láskyplnější než matka. MsA, 80v

Ujišťuji tě, že Bůh je dobrotivější, než myslíš. LT 191/12.7.96

Cítím to zřetelně: všechno pochází od něj. DE 301/48.3

Chápu více než předtím, že všechny události našeho života jsou řízeny Bohem. Je to on, kdo nás nechává si přát a kdo zcela naše přání splní. LT 201/ 1.11.96

Je neuvěřitelné, jak se splnily všechny moje naděje. DE 351/31.8.9

S jakým milosrdenstvím mne stále Bůh vedl. Nikdy mne nenechal si přát, aniž by mi to nedal. I trpký kalich od něj se mi zdál milý. MsA 7,1r

Své sestřenici Marii Guérinové: Bůh tě nebude brát do svých sítí; ty jsi už v nich uzavřena. LT 93/14.7.89

S odkazem na Mt 23,37: Po celý můj život dělal pro mě toto: držel mě dokonale ukrytou pod svými křídly. DE 224/7.6.1

Na této zemi jsem již nenašla žádnou pomoc, která by se mi nezdála být jen vyprahlou bezvodou pouští. Veškerá moje naděje spočívala pouze v Bohu. MsA, 66r

Prerůstám sebe samu a nemám žádné jiné útočiště nežli svého Boha. PN 30,1

Tváří v tvář své smrtelné nemoci: až se zalknu, Bůh mi dá sílu. Miluji ho. On mne nikdy nenechá “ve štychu”. DE 284/27.7.15 Nikdy nenechá “ve štychu” ty, kteří hledají jedině jeho samého. RP 8

V den své smrti: Můj Bože, ty, který jsi tak dobrý!... Ano, ty jsi dobrý, vím to ... DE 382/30.9

Láska platí více než obdivování. DE 256/12.7.2

Bůh je hodný obdivu; ale především je hodný milování. Milujme ho tedy! LT 94/ 14.7.89

Pochopme to tedy: přidršet se tohoto Boha, který žebrá o naši lásku. LT 191/12.7.96

Když je Bůh tak velkorysý ke mně, chtěla bych být i já taková vůči němu. RP 1
Tvá láska mi od dětství přicházela na pomoc. Vyrůstala se mnou. A teď se stala propastí, jejíž hloubku nemohu změřit. Láska přitahuje lásku. Proto se, můj Ježíši, ta moje vrhá vstříc tobě. Chtěla by vyplnit tu hloubku, která ji přitahuje. Avšak ona se nerovná ani jediné kapce rosy ztracené v oceánu. MsC, 35r

Náš Otče, který nahlížíš do toho, co je skryté, dívej se více na úmysl nežli na velikost činu. MsC, 28r

Tak velice miluji Boha, že bych mu chtěla udělat radost svou láskou a svými oběťmi, i kdyby on sám nevěděl, že pocházejí ode mne. DEA 27/15.5.3

Nejsem žádný sobec. Ne své já, nýbrž Bůh je ten, koho miluji. DE 284/27.7.12

Můj Bože, ty to víš: nikdy jsem netoužila po ničem jiném, než tě milovat. Nesnažím se o žádnou jinou čest. MsC, 34v

Z lásky k Bohu přijímám všechno, dokonce všechny druhy výmyslů, které mi přijdou na mysl. DE 220/4.6.3

Tady na zemi nečekám žádnou odměnu. Všechno dělám pro Boha. Tak nemohu nic ztratit a vždycky jsem velmi dobře odměněna za námahu, kterou vynaložím, abych posloužila svému bližnímu. DE 206/ 9.5.2

Myslím, že nebyly ani tři minuty, ve kterých bych nebyla sjednocená s Bohem. Není to obtížné: člověk od přirozenosti myslí na toho, koho miluje. PO 30

Nelituji toho, že jsem se vzdala lásce. Ne, nelituji toho. Naopak! DE 274/22.7.1

Trojediný Bože, ty jsi zajatcem mé lásky. PN 17,2

2. Klíčové slovo k tajemství Božímu se nazývá milosrdenství

Boží láska je ve své podstatě milosrdná láska, to znamená láska, která jde za tím, co je dole, a přitom nezná žádné hranice, aby přivedla ke světlu také toho, kdo je v nejhlubší tmě. Někdy nepozorujeme blízkost této lásky, která je plná pomoci. Proto se domníváme, že bychom zvládli vlastními silami, abychom se dostali nahoru, anebo to připisujeme šťastným okolnostem. Přehlízíme, že nás vede Bůh. Často je nám jeho pomoc darovaná tak nepozorovatelně, že jsme toho či onoho zla dopředu ušetřeni.

Jako všichni opravdu velcí lidé, i Terezie si byla stále vědoma, že se z každého člověka může stát zrádce, jestliže se ocitne v tomu odpovídající situaci. Vědomí

nikdy se neprovinit těžce bylo pro ni vždy podnětem díky prozřetelné Boží lásce. Ano, je jí vděčná, jakož i jeho odpouštějící lásce, protože ta jí právě dopředu odpustila všechnu vinu.

Zvláštností lásky je, že se poníží. MsA, 2v

Aby byla láska dokonale uspokojena, musí se ponížit až k Ničemu a toto Nic přeměnit v oheň. MsB, 3v

Zatímco Bůh tímto způsobem sestupuje dolů, ukazuje svou nezměřitelnou velikost. MsA, 3r

Chce-li Bůh krásné myšlenky a vznešené pocity, má k tomu anděly... Mohl by dokonce stvořit bytosti, které budou tak dokonalé, že nebudou mít žádné slabosti naší přirozenosti. Avšak nikoliv. On se těší z ubohých malých stvoření, která jsou slabá a potřebují pomoc... To se mu beznadějně líbí víc. CS 29

On má s jistotou všechny žádoucí dokonalosti. Avšak - smím-li to tak říci - má zároveň jednu velikou slabost: je slepý! A pak je tu jedna oblast, kterou on nezná: tou je počítání (...) Kdyby pořádně viděl a kdyby uměl počítat, myslíte si, že by nás vzhledem ke vši naší vině nenechal padnout zpět do Nicoty? Avšak nikoliv, jeho láska k nám ho skutečně činí slepým. Všimněte si také: jestliže bude ten největší hříšník na světě litovat svých vin v okamžiku smrti a zemře v jediném činu lásky, tak on bude počítat jenom jeho poslední modlitbu a přijme ho bez váhání do náruče své slitovnosti, aniž bude počítat na jedné straně ty četné milosti, které tento nešťastník odmítl, ani na druhé straně všechna jeho provinění.

Abychom ho učinili slepým a zabránili mu v tom, aby napsal třeba i ten nejmenší účet, musíme ho umět vzít za srdce. Tam je jeho slabé místo. HA 1906, 269f, PO 453f

Když člověk miluje, nepočítá. PN 17,5

Každý hřích najde slitování a Bůh je dostatečně mocný dát k tomu důvod těm, kteří žádný nemají. LT 147/138.93

Když k ní někdo přišel a prosil ji o odpuštění:

Kdybyste věděl(a), co pociťuji. Ještě nikdy mi nebylo tak jasné, s jakou láskou nás Ježíš přijímá, když ho prosíme o odpuštění po nějakém chybném kroku. Jestliže dokonce já, jeho ubohé malé stvoření, v okamžiku, kdy jste se ke mně vrátil(a), pociťuji takovou něžnou lásku, co se teprve musí odehrávat v srdci Božím, když se k němu člověk vrací. Ano, jsem si jistá: ještě rychleji než jsem to udělala já, zapomene on na všechny naše hříchy, aby už na ně nikdy nevzpomněl ... On učiní ještě více: bude nás ještě více milovat než před naším chybným krokem! HA 1953, 225

Spílá otec svému dítěti, jestliže se přizná ke své vině? Potrestá je pak? Určitě ne! (...)

Jeden král, který si vyjel na lov, pronásledoval bílého zajíce. Jeho psi už ho téměř doháněli. V tom okamžiku se zajíček, který se už považoval za ztraceného, náhle obrátil a skočil do náruče lovce. Ten byl touto důvěrou tak

zasažen, že se už nechtěl od bílého zajíce odloučit. Nedovolil nikomu, aby se ho dotknul, a sám si ponechal starost o jeho výživu.

Právě tak se bude chovat Bůh vůči nám, když my - pronásledování spravedlností, symbolizovanou psy - budeme hledat útočiště v náručí našeho soudce. CS 52

Bůh mi dal pochopit, že jsou lidé, na které ve svém milosrdenství nepřestane čekat a které obdarovává svým světlem postupně. MsC, 21r

Ze všech stran je tvá milosrdná láska zneužívaná, ano odhazovaná, srdce, na která ji chceš promarnit, se přiklání k tvorům, aby u nich žebřili o štěstí, o jejich ubohé náklonnosti, místo aby se vrhli do tvé náruče a přijali tvou lásku. MsA, 84r

Když Ježíš řekl o Magdaleně, že více miluje ten, komu bylo více odpuštěno, pak totéž ještě větším právem může být řečeno o tom, kdo odpustí hříchy už dopředu. LT 130/237.91

Ježíš nám pomáhá, aniž je to poznat. LT 65/20.10.88

Bůh, který chtěl mé srdce sám pro sebe, vyslyšel právě moji modlitbu “útěchy země proměnit v hořkost” (Nk III, 26,3). Měla jsem toho zapotřebí tím více, že bych nebyla nepřístupná vůči chvále. Často přede mnou chválili inteligenci druhých, ale nikdy moji. Z toho jsem vyvozovala, že žádnou nemám, a vpravila jsem se do toho, že mi byla předem odepřena. MsA, 38r

Ježíš jde napřed se svým mimořádným jemnocitem a odstraňuje z cesty kameny. LT 149/20.10(?).93

Cítím, že mne Ježíš pokládá za příliš slabou, než aby mě vystavil pokušení. Snad bych se nechala spálit klamným světlem, kdybych ho viděla třpytit se před mýma očima... Ale nepostihlo mě to. Dostalo se mi hořké příchuti z toho, kde se silnější potkají s radostí, ale nechají se kvůli lítosti odradit.. Nemám proto vůbec žádnou zásluhu, že jsem se nevystavila náklonnosti k tvorům, protože jsem toho byla ušetřena kvůli velkému Božímu slitování.

Poznávám, že bych bez něho mohla padnout stejně hluboko jako Magdalena. Nadto ve mně zaznívá hluboký smysl slov k Šimonovi: “Komu se méně odpouští, ten také méně miluje” (Lk 7,47). Ale vím také, že mi odpustil Ježíš méně než sv. Magdaleně, protože mi odpustil už dopředu tím, že mi zabránil padnout. Chtěla bych, ráda bych vyjádřila, co cítím! ... Uvedu jeden příklad, z něhož se dají poznat moje myšlenky.

Syn dobrého lékaře zakopl cestou o kámen a při pádu si zlomil nohu. Jeho otec ho ihned vyhledá, láskyplně ho zvedá a ošetřuje jeho zranění, přičemž uplatní všechny prostředky svého lékařského umění. Jeho syn je brzy dokonale uzdravený a projevuje mu svou vděčnost. Bezpochyby má toto dítě všechny důvody, aby svého otce milovalo.

Ale uvedu ještě jeden příklad. Otec, který věděl, že na cestě jeho syna leží kámen, spěchá mu naproti a odstraní ho, aniž to kdo vidí. Určitě mu tento syn, jemuž platila jeho předvídavá láska, neprojeví žádnou vděčnost, neboť neví nic o neštěstí, před nímž ho otec uchránil, a bude ho méně milovat, než kdyby byl

jím zachráněn. Pokud se ale dozví o nebezpečí, jemuž ušel, nebude ho potom milovat více?

Nuže, já sama jsem toto dítě, předmět předvídavé lásky otce, který neposlal své věčné Slovo, aby vykoupil spravedlivé, ale hříšníky. Chce, abych ho milovala, protože on mi prominul nejen mnoho, nýbrž všechno. On nečeká, že ho budu milovat jako Magdalena. Spíše mi chtěl dát poznat, jak moc mně obklopuje svou nevýslovně starostlivou láskou, abych ho teď až k zbláznění milovala!... Slyšela jsem povídat, že ještě nikdo nepotkal čistou duši, která by milovala více než duše zkroušená. Jak velice bych chtěla tato lživá slova potrestat! MsA, 38v/39r
Člověk musí ty druhé vždycky posuzovat s láskou. CS 107

Není Vaším úkolem být smírčím soudcem. Jen samotný Bůh má toto právo. Náš úkol je být spíše andělem míru. CS 106

Hájit své právo a vyžadovat spravedlnost není bezpráví vůči bližním, ale dobré pro Vás. Jaká škoda!. CS 106

Hledat své právo znamená: jednat k svému vlastnímu neprospěchu. CS 106

3. Bůh evangelia neodplácí stejným stejným

V evangeliu se nesetkáváme s Bohem spravedlnosti, ale s Bohem milosrdné lásky. Proto píše Hans Urs von Balthasar ve svém výkladu tereziánské spirituality: “Láska je jako zjevení nejnaternějšího bytí Boha: ‘Bůh je láska’, (1 Jan 4,8) říká se, ale nikdy: ‘Bůh je spravedlnost’”. To Terezie zcela jasně poznala. Boží láska bez hranic byla jedinou motivací veškerého jejího myšlení a života. Proto Hans Urs von Balthasar pokračuje: “S odbouráním pojmu spravedlnosti jako omezujícího proti pojmu lásky dosahuje Tereziina teologická smělost svého vrcholu.”¹⁰ Pro ni je Boží spravedlnost jenom jeden způsob vyjádření jeho milosrdné lásky, která ví o pomíjejícínosti člověka a která zaměřuje svou pozornost především na to, co je v člověku pozitivní.

Chápu prozatím, že si nejsou všichni lidé rovni. Musí být mezi nimi rozličné druhy, aby každá dokonalost Boží byla ctěna zvláštním způsobem. Mně daroval své nekonečné slitování a skrze ně pozorují a ctím jiné božské dokonalosti! ... Ted’ se mi všechny ukazují ve světelném kuželu lásky, dokonce i spravedlnost (a ta snad ještě více než každá jiná) se mi jeví jako oděná láskou. MsA, 83v

Vím, že člověk musí být úplně čistý, aby se objevil před Bohem – Svatostí. Ale já také vím, že Pán je nekonečně spravedlivý. Tato spravedlnost, která tak mnohé odstrašuje, je základem mé radosti a mé naděje. Být spravedlivý neznamena jen řídit se vůči chybujícím přísností, daleko víc to znamená rozpoznat upřímné úmysly a odměnit ctnosti. Já pro sebe očekávám od Boží spravedlnosti právě tolik jako od jeho milosrdenství. Protože on je spravedlivý, “je soucitný, plný velké mírnosti, pomalý k trestání a nadmíru slitovný; neboť on zná naši churavost; on ví, že jsme pouhý prach. Tak jako otec miluje něžně své děti, tak má Pán soucit s námi!” (Ž 103,8.14.13 (...))

Tak smýšlím o Boží spravedlnosti. Moje cesta je zcela důvěra a láska. Nechápu lidi, kteří mají strach před tak soucitným přítelem. LT 216/9.5.97

Jak blahodárná radost, když člověk uváží, že dobrotivý Bůh je spravedlivý, to znamená, že bere ohled na naše slabosti, že zná křehkost naší přirozenosti až do posledního. Z čeho bych měla mít strach? Neměl by být nekonečně spravedlivý Bůh, který se snížil, aby zaplatil s tak velkou dobrotivostí všechny dluhy ztraceného syna, i vůči mně, “která jsem stála o něho”, spravedlivý? MsA 83v/84r

Boží spravedlnost se spokojí s velmi málem, pokud je motivem láska. CS 54

Nikdy jsem nechtěla nic jiného, než udělat Bohu radost. Kdybych se pokoušela sbírat zásluhy, byla bych teď zoufalá. CS 57

Ve večeru svého života se objevím před tebou s prázdnýma rukama; protože, Pane, já tě neprosím, abys počítal má díla. Celá naše spravedlnost má v tvých očích skvrny. Proto se chci obléci do tvé vlastní spravedlnosti a očekávat od tvé lásky, že budu mít tebe samého. Nechci žádný jiný trůn a žádnou jinou korunu než tebe. MA 317

4. Jenom Ježíš rozumí hloubce slova “milovat”

Ježíš Kristus, tak jak nás potkává v evangeliích, je jednoznačně střed života světice z Lisieux. On je jejím “ženichem”. Jenom skrze jeho tvář poznává a miluje tvář Boha. Současně se cítí skrze tvář Ježíše zcela osobně Bohem poznaná a milovaná. Tak získáváme dojem, že se Bůh před ní skryl za tvář Ježíše, tak jako ona se skryla před Bohem za Ježíše. Pro ni je Ježíš jediný prostředník mezi Bohem a člověkem. Svým myšlením, způsobem života a svými obětmi by se nemohla stát podobnější; chtěla by být s ním jedno, aby on byl jejím životem a aby ona s ním na konci svého života mohla Bohu říci: “Tebe jsem velebila na zemi; dokončila jsem dílo, které jsi mi uložil ...” (Jan 17,4n).

Ty znáš všechno a jemu jsi daroval život; a přece jsi myslel na mne. PN 24,6

Bůh se stal pro Vás smrtelným. RP 5

Terezie milovala krátký text, který je připisován svatému Bernardovi: “Ježíši, co tě učinilo tak malým?” – “Láska!” CS 41

Jaké štěstí, že se Bůh stal člověkem, abychom ho mohli milovat (...) Jinak bychom se toho neodvážili. PO 157

Pro sebe neznám žádnou jinou cestu jak dosáhnout dokonalosti než lásku ... Milovat, jak je pro to naše srdce stvořené! ... Často hledám jiné slovo, kterým bych vyjádřila lásku. Ale na zemi vyhnanství nejsou slova schopná vyjádřit všechny záchvěvy duše. Proto se musíme držet tohoto slova “milovat”. Na koho ale vyplývá naše ubohé, po lásce toužící srdce svou lásku? Kdo je k tomu dost velký? ... Může ji lidská bytost pochopit ... a především, kdo je schopen ji opětovat? ... Je jenom jeden, kdo může pochopit hloubku tohoto slova “milovat”! Jenom Ježíš umí vrátit nekonečně víc, než my mu dáme.

(...) Ježíš je nemocen. Musíme vědět, že nemoc z lásky může být vyhojena jenom láskou (...) Jaké tajemství lásky! LT 109/27 - 29.7.90

Jaké blaho trpět pro toho, který nás miluje k zbláznění, a být v očích světa považovaní za blázny. Člověk posuzuje ostatní podle sebe sama, a protože svět je zblázněný, myslí si logicky, že blázní jsme my! ... Ale konečně nejsme první. Tím jediným zločinem, který Ježíšovi Herodes kladl za vinu, bylo, že je pošetilý. A já soudím jako on... Ano, on byl, vyhledával ubohá, malá srdce smrtelníků (...) On, jehož přítomnost nemohou pojmout nebesa! ... Byl pošetilý, v pošetlosti přijít na zem, aby hledal hříšníky, dělal je svými přáteli, svými důvěrníky, sobě rovnými; on, který byl dokonale šťastný s oběma uctíváníhodnými osobami Trojjediného Boha! ... Nemohli bychom pro něj nikdy dělat takové pošetlosti, které on dělal pro nás. Naše jednání si takové jméno nezaslouží; protože je příliš rozumné a zůstává daleko za tím, čeho by naše láska byla schopna.

Svět je tedy pošetilý, protože neví, co Ježíš učinil, aby ho zachránil. Svět je lichvář, který soudí lidi a vede je ke studnám, které nemají žádnou vodu. LT 169/ 9.8.94

Tvorové jsou příliš malí, aby zaplnili nezměřitelnou hloubku, kterou v tobě Ježíš vyhloubil. Nedej jim v sobě žádný prostor. LT 93/14.7.89

Kdybyste věděla, jak bych chtěla být lhostejná vůči věcem tohoto světa. Co pro mě znamenají všechny stvořené krásy! Byla bych nešťastná a moje srdce by bylo prázdné, kdybych je vlastnila! ... Je k nevíře, jak se mi zdá moje srdce velké, když pozoruji všechna bohatství světa, protože vidím, že všechna dohromady by je nemohla uspokojit. Když naproti tomu vidím Ježíše, jak mi to všechno pak připadá malé! ... Jeho milovat více, než byl kdy milován ... Mé jediné přání je konat vždycky vůči Ježíšovu! LT 74/6.1.89

Jen Ježíš jediný čte v hloubi duše. LT 75/6 nebo 7.1.89

Pán je ke mně tak dobrý, že mi činí jako nemožné se ho bát. Vždycky mi dal, co jsem si přála, anebo ještě víc: nechal mi přát si to, co mi chtěl dát. MsC, 31r

Vidím, že on jediný je neproměnný, on jediný může splnit moje přání, která jsou bez hranic. MsA, 81v

Ježíši, pokud bych chtěla napsat všechna svá přání, tak bych si musela vypůjčit tvou knihu života, neboť v ní jsou zaznamenány činy všech svatých a tyto činy bych chtěla pro tebe vykonat... Můj Ježíši, co teď odpovíš na moje pošetlosti? ... Je nějaká menší, bezcennější duše než ta moje? ... A přece, Pane, právě pro moji slabost se ti zalíbilo splnit moje malá dětská přání a dnes chceš nechat dojít splnění jiných, ještě větších než je vesmír. MsB, 3r

Ježíši, odpusť mi, když mluvím hlouposti, když ti ještě jednou říkám o svých přáních, nadějích, která se dotýkají nekonečna. Odpusť mi a uzdrav mou duši tím, že jí dáš, v co doufala. MsB, 2v

Toužím po srdci, které hoří něžnou láskou
bez jakékoliv proměny,
které zůstává mou oporou,
které všechno ve mně miluje, dokonce i mé slabosti,
které mě nikdy neopustí ani v noci ani ve dne.
Nemohla jsem najít žádné stvoření,
které by mě navždy milovalo.
Potřebuji Boha, který by přijal
mou přirozenost, který by se stal mým bratrem
a uměl trpět. PN 23,4

Mé hořící srdce touží po tom,
aby se bez přestání darovalo.
Má touhu dokazovat svou lásku.
Kdo mé lásce porozumí?
A které srdce by mi mohlo darovat
opětovanou lásku?
Marně po tom toužím.
Ježíši, ty jediný mě můžeš uspokojit.

Tady na zemi mě nemůže nic udělat šťastnou.
Pravé štěstí se tady nedá najít.
Můj jediný pokoj, mé jediné štěstí,
Má jediná láska, to jsi ty, můj Pane. PN 36,1

Ježíši, já vím, za lásku se platí láskou. Proto jsem hledala a našla prostředek, jak
svému srdci ulehčit. Tím, že opětuji tvoji lásku mou láskou. MsB, 4r
Teď mám ještě jen jedno přání, totiž milovat Ježíše k zbláznění... Má dětská
přání se vypařila. MsA, 82v
Jak dlouho se ti bude líbit, zůstane tvůj malý ptáček bez síly a bez křídel!
Vždycky vytrvá s očima upřenýma na tebe. Chce být fascinován tvým božským
pohledem. Chce se stát kořistí tvé lásky. MsB, 5v
Náš Pán chce “některé ovce v pustině” (Mt 18,12) zanechat. Kolik mi to říká!
... Je si jimi jistý. Ony už nemohou zabloudit, protože jsou zajatkyněmi lásky.
LT 142/6.7.93

Dej mi tisíc srdcí, abych tě milovala.
Ale to je příliš málo, Ježíši, nejvyšší krásu!
Dej mi, abych tě milovala,
své vlastní Božské Srdce. PN 24,31

Ježíši, prosím tě jen o pokoj a lásku, o nekonečnou lásku, která nemá žádné
hranice než tebe. MA 315

K tobě přicházím proto, abych se zabydlela v oceánu lásky. PN 24,11

Stejně tak jako se proud vrhá s prudkostí do oceánu, strhává s sebou všechno, co se mu postaví do cesty, stejně tak, můj Ježíši, bere s sebou duši, která se odevzdává bezbřehému oceánu tvé lásky, všechny vzácnosti, které sama vlastní. MsC, 34r

Nechci mu nic odříci, i když se cítím na zemi truchlivá a osamocená. On mi ještě zůstává. Neřekla svatá Terezie: Bůh sám stačí? LT 27/8.10.87

Svatý František Saleský říká: “Když hoří v srdci láska, letí všečen nábytek z okna ven.” Neponechávejme ve svém srdci nic, než Ježíše! LT 89/26.4.89

Ježíši, pro tvou lásku jsem nešetřila svého života. PN 51,4

Zdá se mi, že láska může nahradit dlouhý život. Ježíš nehledí na čas, protože v nebi už žádný nebude. On je schopen vidět jenom lásku. Milovat ho a nechat ho, aby miloval, jaké je to štěstí! LT 114/3.9.90

Kdo miluje Ježíše, patří k celé jeho rodině. V tomto jedinečném srdci, které nemá sobě rovného, najde vše, co potřebuje. Tam najde své nebe. LT 130/23.7.91

Jak ráda bych se nechala Pánem zmagnetizovat, ano, chci, aby se zmocnil mých schopností tak, že již nevykonám žádné lidské a osobní činy, nýbrž jenom, jen božské, uložené Duchem lásky a jím řízené. HA 1906, 282

Bez ustání jsem si říkala tato slova sv. Pavla: “Už nemiluji já, ale Ježíš žije ve mně” (Gal 2,20). MsA,36r

Co potom znamená touha být vtažen, když ne sjednotit se vnitřním způsobem s protějškem, který drží srdce v zajetí? Pokud by oheň a železo měly rozum a to poslední řeklo tomu druhému: “Přitáhni mě k sobě!”, nebyl by to důkaz, že touží po tom, aby bylo s ohněm jedno? Tím, že ho pronikne, vnese do něj svou žhoucí podstatu a zdá se, že je s ním jen jedno (...) Prosím Ježíše, abych se sjednotila s ním tak vroucně, aby on žil a působil ve mně. MsC, 35 v/36r

Od té doby, co jsem uznala, že je pro mě nemožné udělat svou vlastní silou ani to nejmenší, už mi můj úkol nepřipadal těžký. Cítila jsem, že jde jenom o to, sjednotit se víc a více s Ježíšem a že “to ostatní mi bude k tomu přidáno” (Mt 6,33).

Skutečně moje naděje nebyla nikdy zklamaná. MsC, 22v

Před nějakým časem jsem objevila slova, která pokládám za velmi pěkná: “Odevzdanost je rozlišovaná vůlí Boží. Je mezi nimi tentýž rozdíl, který panuje mezi sjednocením a jednotou. Ve sjednocení jsou ještě dva, v jednotě je jenom jeden”. Měli bychom být s Ježíšem jenom jedno a považovat za nic to, co je pomíjivé. Naše myšlenky musí být podřízeny nebi, protože tam bydlí Ježíš. LT 65/20.10.88

Také pro mne nastane poslední večer. Pak bych ti, můj Bože, chtěla říci: “Tebe jsem na zemi oslavovala; dokončila jsem dílo, které jsi mi uložil. Tvé Jméno jsem uvedla ve známost mezi těmi, které jsi mi dal” (Jan 17,4ff). MsC, 34r

Cítím, že ve mně jedná sám Ježíš, když jsem milosrdná. Čím více jsem s ním sjednocena, tím více miluji také své sestry. MsC, 12r

Vidím s radostí, že se srdce rozšiřuje, jestliže člověk miluje, a že se tak může dát nesrovnatelně více lásky těm, kdo jsou mu drazí, než kdyby se zapletlo do sobecké a neplodné lásky. MsC, 22r Jenom jediný čin lásky nám dá lépe poznat Ježíše. Přivede nás k němu blíže pro celou věčnost! LT 89/26.4.89

V evangeliu se dovídáme, že “lid byl uchvácen, jakmile on mluvil” (Lk 19,48). Ježíš fascinoval ubohé duše svými božskými slovy. Snažil se je posílit pro den zkoušky ... Ale jak malý byl počet přátel našeho Pána, když on před svými soudci mlčel! LT 145/2.8.93

Veškerou krev svého srdce chce pro tebe... LT 82/28.2.89

Být zapomenut - jak se mi zdá - je to, co ho nejvíc bolí. LT 108/18.7.90

Jaké tajemství je naše velikost v Ježíši... LT 137/19.10.92

Jsmo větší než celý vesmír. Jednoho dne budeme my sami mít božské bytí. LT 83/5.3.89

Ježíš musí být naší božskou spojovací čárkou. LT 149/20(?).10.93

Jaké spojení a jaká budoucnost! LT 116/7.9.90

5. Na velké milosti života se nezapomíná

Pohledy do minulosti vlastního života jsou pro Terezii důležitou cestou poznání Boha. Na ní poznala, jak pevnou rukou ji Bůh až dosud vedl, kolik znamení jeho pomáhající blízkosti směla přijmout. Přitom s údivem objevuje, jak Boží láska v krátkém okamžiku dokoná to, co se jí nemohlo podařit během mnoha roků života. Poněvadž po celý život nezapomíná, že v ní není nic, co by nemohla seslat jeho láska, prohlašuje na konci svého krátkého bytí: “Všechno je milost!” Do těchto několika slov vkládá “celé své poznání, celé své učení a celý svůj vnitřní postoj”. 11

Velké životní milosti jako ty, které se váží k povolání, jsou nezapomenutelné. Bude pro Vás užitečnější zvážit je v paměti, než je, znova zapsané, číst. PO 468
Tehdy jsem si pravděpodobně dělala starosti o všechno. Byl to pravý opak dneška; protože dobrotivý Bůh mi dává milost nebýt sklíčená žádnými pomíjejícími záležitostmi (...) Stala se se mnou taková změna, že už nejsem k poznání... Je pravda, že jsem si vytoužila milost “být absolutním pánem nad svým jednáním, být pánem a ne otrokyní” (NK III,38.1). Tato slova z “Následování Krista” se mne hluboce dotýkají. Ale tuto nedocenitelnou milost jsem si musela koupit, tak říkajíc, svou dychtivou touhou po ní. Byla jsem ještě dítě, které se projevovalo, jako by mělo pouze vůli jiných, z čehož lidé z Alenconu usuzovali, že mám slabý charakter. MsA, 43r/v Bylo nutné, aby Bůh způsobil malý zázrak, aby mně dal v jediném okamžiku vyrůst. Tento zázrak způsobil o nezapomenutelné vánoční slavnosti. V této noci plné světla, která dává zazářit blaženosti Boží Trojice, proměnil Ježíš (...) noc mé duše v záplavu světla... V této noci, v níž se učinil z lásky ke mně slabým a trpícím,

učinil silnou a odvážnou mne. Oblékl mi své brnění a od oné požehnané noci jsem již nebyla v žádném boji poražena. Právě naopak! Spěchala jsem od vítězství k vítězství a začala jsem, tak říkajíc, “obrovský běh o závod” (Ps 19,6). MsA, 44v

Svatá noc v roce 1886 byla skutečně pro moje povolání rozhodující. Abych ji však ještě přesněji označila, musím ji pojmenovat nocí mého obrácení. V této požehnané noci, o které stojí psáno, že dala vzplanout nádheře samého Boha, byl Ježíš tak dobrý, že mě osvobodil od plének mých nedokonalostí. Přeformoval mě takovým způsobem, že jsem se už sama nepoznala. Bez této proměny bych musela strávit ve světě ještě mnoho roků. Svata Terezie, která svým dcerám řekla: “Chci, abyste nebyly v ničem ženami, ale ve všem se rovnaly silným mužům”, by mě nechtěla uznat za své dítě. Kdyby mne Pán neoděl božskou silou, kdyby on sám mě nevyzbrojil pro boj. LT 201/1.11.96

Bůh dokázal během krátkého času, abych vystoupila z úzkého kruhu, v němž jsem se točila, aniž jsem věděla, jak by bylo možné vystoupit. MsA, 46v

Mám za to, že Bůh nepotřebuje žádné roky, aby vykonal dílo lásky v člověku. LT 124/20.10.90

Nic v ní nebylo způsobilé, aby na ni přitáhlo jeho božský pohled. Všechno dobré v ní způsobilo jediné jeho smilování. MsA, 3v

Bůh vyplýtlval své velké poklady a dal nám je zadarmo. PA 335

Večer, v hodinu, kdy se zdá, že se slunce koupe v nezměřitelnosti záplav a vysílá paprsek světla před sebe, jsem se vydala na cestu úplně sama jen s Paulinou a posadila jsem se na skálu... Vzpomínala jsem si na strhující povídku “O zlaté dráze”... Dlouho jsem pozorovala tento paprsek světla, odraz milosti, která osvětluje cestu, po níž má proplout malá loď s roztomilou plachtou... Vedle, po boku Pauliny, jsem se rozhodla neoddálit se nikdy od pohledu Ježíše, abych veslovala vstříc do míru nebeské vlasti. MsA, 22r

Když jsem se trochu naklonila, viděla jsem oknem nemocničního pokoje zapadající slunce, které vrhalo své poslední paprsky na stvoření, takže se zdálo, že vrcholky stromů jsou úplně pozlacené. Tu jsem si řekla: jaký je to rozdíl, jestli člověk zůstane ve stínu, nebo se naopak vystaví paprskům lásky. Pak se bude zdát, že je celý pozlacený. DE 642/25.7

Nechejme se pozlatit sluncem jeho lásky. LT 89/26.4.89

Nikdy jsem Bohu nedarovala nic než lásku. Teď mi on nazpět platí láskou. A to není ještě všechno. Brzy mi dá mnohem více. Jsem velice dojatá. Je to jako zář, spíše jako blesk uprostřed mé temnoty... Jen slovo blesk se tu hodí. DE 274/22.7.1

Začala jsem se modlit svou křížovou cestu. Náhle jsem byla uchválena tak prudkou láskou k Bohu, že to mohu jen vyličit: bylo to, jako bych byla celá vhozena do ohně. Jaký oheň a zároveň jaká mírnost! Hořela jsem láskou a cítila jsem, že bych nemohla vydržet tento žár ani minutu, ba ani vteřinu, aniž bych zemřela. Teď jsem porozuměla, co říkají o tomto stavu, který často prožili,

světci. Já sama jsem to prodělala jen jedenkrát a jen na jediný okamžik. Pak jsem upadla nazpět do své obvyklé suchopárnosti. DE 241/7.7.2

Stačí se vystavit jeho božským paprskům, to znamená stále žít v jeho přítomnosti. To je tak jednoduché a snadné pro maličké. Ti jsou zvyklí přesně znát svou nicotu a slabost, stále se pokořovat a ztrácet se v Bohu. PA 503

Láska našeho Pána se vyjevuje stejně tak té nejprostší duši, která se nijak nevzpírá jeho milosti, jako té nejvznešenější. Ve skutečnosti to nejvlastnější lásce je smír (...) V tom, že se Bůh tímto způsobem snižuje, ukazuje svou nekonečnou velikost. Jako slunce daruje současně své paprsky cedrům a každé malé květině, jako by byla jediná na světě, právě tak se obrací náš Pán ke každé duši zvláštním způsobem, jako by jí nebylo nic rovno. MsA, 2v/3r

Milost získala ve mně dalekosáhlou vládu nad přirozeností. DE 298/2.8.4

Mnozí říkají: nemám takovou sílu, abych přinesl takovou oběť. Jen kdyby se ale také tak snažili, jak to dělám já. Bůh nikdy neodpírá tuto první milost, která dává odvahu k jednání. Srdce se pak stává silnější a člověk kráčí od vítězství k vítězství. DE 312/8.8.3

Kvůli jedné věrně přijaté milosti dopřál mi Bůh navíc ještě mnoho jiných. MsA, 48v

Boží milosti nejvíce přitahuje vděčnost; neboť když my Bohu děkujeme za nějaké dobrodiní, je tím zasažen a pospíší si udělit nám deset dalších. Jaká nespočitatelná mnohočetnost milostí, předpokládající, že mu nepřestaneme děkovat se stejnou vděčností. Pokuste se také o to vy, a uvidíte. Moje vděčnost za všechno, co mi dává, je bez hranic a dokazuji mu to tisícovým způsobem. CS 72

Všechno je milost. DE 221/5.6.4

2. kapitola

Zkušenost vlastní nicoty před Boží velikostí a láskou

Poznání Boha a poznání sebe sama nemohou být odděleny. Setkávají se v jednom.

Lidé s hlubokým poznáním Boha činí neustále dvě protikladné zkušenosti: uchopení nekonečnou Boží velikostí jsou současně uchopení úlekem nad svou vlastní nicotou: “Todo y nada (všechno a nic), řekl sv. Jan od Kříže v proslulé formuli, která dává poznat s udivující silou výrazu nepřekonatelný protiklad, který panuje v hloubi všech našich vztahů k Bohu.”¹² Tento protiklad se objevuje v nemenší intenzitě ve slově, které Bůh řekl svaté Kateřině Sienské: “Avšak nikdo, to musíš vědět, nemůže uniknout mým rukám, protože Já jsem, který jsem, ale vy sami od sebe nejste nic, nýbrž to, pokud to bylo mnou stvořeno.”¹³

Zkušenost vlastní nicoty před Boží nekonečnou velikostí a láskou zasáhla hluboko Tereziino sebepoznání. To je právě vyjádřeno v mnoha obrazech, kterými se snaží poznat samu sebe. Považuje se na příklad za malé zrníčko písku někde na okraji cesty, za míč na hraní, který může být kamkoliv hozen, za malý špendlík, za malého tulpase, před kterým může kdokoliv jiný dostat přednost, za malého zmoklého ptáčka, který se nemůže vlastní silou povznést.

Nic ale nevyznačuje její vztah k Bohu tak hluboko jako obrázek dítěte, které samo od sebe neočekává nic, ale všechno shora. Obraz dítěte hovoří úplně jasně o jejím náboženském vyznání.

1. Pro děti není překážek

V "Pojednání o vášních" lásky připisovaném zřejmě neprávem Blaise Pascalovi (1623-1662) stojí hned na začátku následující slova: "Život člověka je velice krátký. Všeobecně se počítá ode dne narození. Co se týká mne, rád bych ho počítal teprve od probuzení rozumu, kdy se člověk začíná nechávat vést rozumem, což se zřídka děje před dvacátým rokem života. To předtím je dítě..."

V těchto slovech je dospělý se svým vypočítavým rozumem zcela přeceněn a hodnota dítěte s jeho důvěřivým srdcem naprosto zneuznaná. Co se týká Blaise Pascala, musíme říci, že víc a více ztrácel důvěru ve vlastní poznání a podle slov abbého Beurriera, který mu uděloval poslední svátost, se stal "jednoduchý jako malé dítě".

Ať už mohou ta slova pocházet od kohokoliv, jistě si můžeme myslet, že se nic nestaví více na odpor přesvědčení světice z Lisieux. Nechtěla nic jiného než se stávat víc a více dítětem. Věděla, že síla dítěte spočívá v jeho slabosti. A věděla také toto: děti dosahují neuvěřitelné; neboť pro ně není žádných překážek.

Co se mne týká, mám jen osvícení, abych viděla své malé nic. To se mi zdá lepší než osvícení o víře. DE 319/13.8

Jsem jenom dítě, bezmocné a slabé. Avšak právě moje slabost mi dává smělost nabídnout se za oběť tvé lásky... MsB, 3v

Musíme Bohu říci: vím určitě, že nikdy nebudu hodná toho, co očekávám. Ale vztahuji ti vstříc ruku jako malá žebračka a jsem si jistá, že mě určitě vyslyšíš, protože ty jsi tak dobrý. PO 278

Na otázku, co rozumí pod tím: "zůstat před Bohem malým dítětem", odpověděla: Znamená to uznat svoje nic, všechno očekávat od Boha, tak jako malé dítě očekává všechno od svého otce. Znamená to nedělat si o nic starost, nechtít si nashromáždit zvláštní zásluhy. Dokonce i u chudobných lidí dají dítěti všechno potřebné. Jakmile však vyrostete, otec odmítne, aby déle co vyžadovalo,

a vysvětlí: “Pracuj, teď už se musíš starat o své živobytí sám.” Nuže, abych to nemusela nikdy slyšet, nechtěla jsem být větší, neboť jsem se cítila neschopná zasloužit si sama svůj věčný život. Proto jsem zůstala stále malá a nemám žádné jiné zaměstnání než trhat květiny, květiny lásky a oběti a nabízet je Bohu pro radost.

Zůstat malý znamená dále nepřipisovat sám sobě žádné ctnosti, které člověk praktikuje jakoby se cítil k něčemu schopný, ale uznat, že Bůh klade toto bohatství do rukou svého malého dítěte, aby si jím posloužilo, když to potřebuje. Ale vždy to zůstává bohatství Boží.

Konečně to znamená nenechat si nikdy vzít odvahu pro své chyby, neboť děti padají často, ale jsou příliš malé, než aby se těžce zranily. DE 308/6.8.8

Je málo těch, kdo usilují zůstat malí. LT 141/25.4.93

Jsem příliš malá, než aby mne chtěl někdo zatratit. Malé děti se nezatracují. CS 43

Její vlastní sestra Céline (S. Jenoféfa od Sv. Terezie) vypráví: Zcela skleslá a vnitřně poražená kvůli boji, o kterém jsem se domnívala, že se nezdaří, jsem ji vyhledala a řekla: “Tentokrát je to nemožné. Já to nedokážu!” “To mě neudivuje,” odpověděla. “My jsme příliš malé, abychom překonaly překážky, musíme proto pod nimi proklouznout.”

Pak mi připomněla jeden příběh z dětství. Tady je: Sešli jsme se u sousedů. Bylo to v Alenconu. Jeden kůň nám uzavřel vchod do zahrady. Zatímco dospělí hledali jiný vstup, nenašla naše malá kamarádka nic vhodnějšího, než podlézt pod zvířetem. Nechala se jako první odtud odvést a podala mi ruku. Následovala jsem ji, při čemž jsem táhla Terezii za ruku a aniž jsme příliš ohýbaly naše malé postavy, dostaly jsme se k cíli. “To je přednost, když je člověk malý”, vyvozovala z toho. “Pro malé není překážek. Oni všude proklouznou. Dospělí se mohou dostat přes záležitosti, mohou těžkosti odvrátit rozvahou a silou ctnosti, dosáhnout toho, že se přenesou přes všechno. My však, kteří jsme zcela malí, se musíme vyvarovat toho, abychom se o něco takového se pokoušeli. Proklouzneme pod tím.

Podlézt pod věcmi znamená moc přesně se na ně nedívat a nenechat se jimi pobláznit.” CS 43f

Jak může taková nedokonalá duše, jako ta moje, usilovat o to, aby vlastnila plnost lásky? ... Ježíši, můj první, můj jediný příteli, ty, kterého jediného a samotného miluji, řekni mi, jaké je to tajemství? ... Proč neponecháš toto nezměřitelné snažení dospělým, orlům, kteří krouží ve výškách? ... Já se naproti tomu pokládám za malého, slabého ptáčka, který je pokryt jen jemným pápěří. Nejsem žádný orel. S ním sdílím jen oči a srdce, protože se přes svou vnější malost odvažuji uchopit božské slunce, slunce lásky pevně do oka a mé srdce pociťuje v sobě všechny touhy orla ... Malý ptáček by chtěl letět vstříc tomuto

zářícímu slunci, které obšťastňuje jeho oči. Chtěl by napodobit orly, své bratry, protože vidí, že se pozvedají k božskému hořícímu bodu Trojjediného Boha ... Ale všechno, co může dělat, je pozvednout svá malá křídla. V jeho silách není vzlétnout do výšky. Co se s ním stane! Má zemřít od žalu tváří v tvář takové bezmocnosti? ... Určitě ne! Malý ptáček nesmí být nikdy zkormoucen. S odvážným sebeodevzdáním chce vytrvat a podívat se do božského slunce. Nic ho nemůže odstrašit, ani vítr ani déšť. I když zahalí temná mračna souhvězdí lásky, malý ptáček nezmění své místo. On ví, že slunce za mračny stále svítí; ani na okamžik nemůže zmizet jeho zář.

Mnohdy se ovšem cítí srdce malého ptáčka zdeptané bouřkou. Pak mu připadá nesnadné věřit, že kromě mračen, které ho obklopují, je ještě něco jiného. To je potom pro ubohou slabou, malou bytost okamžik dokonalé radosti; jaké je pro něho štěstí vydržet i pak a chytit do oka neviditelné světlo, které se vzdálilo jeho víře! ...

Ježíši, potud chápu tvou lásku k malému ptáčkovi, poněvadž se od tebe nevzdaluje ... Ale já vím a ty to také víš, že se malé, nedokonalé stvoření, které sice setrvává na svém místě, nechá trochu odchýlit od svého jediného zaměstnání (to znamená pod paprsky slunce), sezobne malé zrnko vlevo vpravo a krátce na to malého červa ... Narazí-li pak na kaluž vody, zmáčí si své sotva vyvinuté křídlo. Uvidí květinu, která se mu líbí; jeho malý duch se zaměstnává touto květinou. Krátce, poněvadž není schopen vystupovat jako orli, obírá se nebohý ptáček ještě pozemskými malichernostmi. Avšak místo toho, aby se kvůli svým zločinům schoval do kouta, aby nařikal nad svou bídou a umřel lítostí, obrací se malý ptáček k svému milovanému slunci, vystaví svá malá promáčená křídla jeho blahodárným paprskům, pípá jako vlaštovka a plný důvěry vypráví svým tichým zpěvem obsáhle o svých nevěnostech ... Ve své opovážlivé odevzdanosti si myslí, že takto přitáhne k sobě toho, který nepřišel, aby povolal spravedlivé, nýbrž hříšníky, a dosáhne nad ním větší moci.

Když zůstane velebné souhvězdí k nařikavému švitoření svého malého stvoření němé, když zůstane zahaleno ... nuž dobře, malé stvoření zůstane promáčené. Souhlasí se ztuhnutím chladem a těší se nad tím trápením, které si nakonec zasloužilo ...

Ježíši, jak je tvůj malý ptáček šťastný, že je slabý a malý. Co by z něj bylo, kdyby byl velký? ... Nikdy by neměl tu opovážlivost objevit se v tvé přítomnosti, švitořit před tebou...

Ano, také toto je ještě slabost malého ptáčka. Chce-li zachytit okem Boží slunce a brání-li mu mraky, aby spatřil jediný paprsek, jeho malé oči se mu zavrou; jeho malá hlava se schová pod malé křídlo a malé stvoření usne ve víře, že má stále ještě svou milovanou hvězdu před očima. Při svém probuzení není zkormoucené. Jeho malé srdce zůstává v pokoji. Jeho povinnost lásky začíná nanovo. Přivolává anděly a svaté, kteří se pozvedávají jako orli k stravujícímu

hořícímu bodu, jenž je předmětem jejich touhy. Orli mají soucit se svým malým bratrem, chrání ho, hájí ho, zahánějí na útěk supy, kteří by ho rádi rozsápali. Malý ptáček se nebojí supů, kteří jsou předobrazem zlých duchů. Není předurčený k tomu, aby byl jejich kořistí, ale kořistí orla, kterého pozoruje ve středu slunce lásky ...

Boží slovo, ty sám jsi ten oslavovaný orel, kterého miluji a který mne přitahuje. Ty jsi to, kdo spěchá do místa vyhnanství a chce trpět a zemřít, aby táhl lidi do středu věčného hořícího bodu šťastné Trojice. Ty jsi to, kdo se vrátil k nedostačujícímu světlu, které je od té doby tvým obydlím. Ty jsi to, kdo zůstává zároveň v slzavém údolí, skrytý pod působou bílé Hostie ...

Orle věčnosti, ty mne chceš živit svou božskou podstatou, mne, ubohé malé stvoření, které by upadlo zpět do nicoty, kdyby mi nedával tvůj božský pohled v každém okamžiku život...

Ježíši, dovol mi říci ve výronu mé věčnosti, že tvá láska jde až k zbláznění... Jak by sis mohl přát tváří tvář této pomatenosti, abych ti neběžela vstříc? Jak by mohla mít má důvěra hranice pošetilostí?... Uskutečňovali velké věci, protože byli orli... Ježíši, já jsem příliš malá, abych konala velké věci... Moje pošetilost spočívá v tom, prosit své bratry orly, aby mi vyprosili přízeň letět vstříc slunci lásky vlastními křídly božského orla. Jak dlouho se ti bude líbit, můj nejmilovanější, zůstane tvůj malý ptáček bez síly a bez křídel. Vždy bude setrvávat s očima pevně upřenými na tebe. Chce být fascinován tvým božským pohledem. Chce se stát kořistí lásky. Jednoho dne, to je má naděje, ty, orel, kterému se koříme, přivedeš svého malého ptáčka a vrátíš se s ním k hořícímu bodu lásky, ponoříš ho po dobu trvání věčnosti do hořící propasti této lásky, jeho, který se nabídl jako oběť ... MsB, 4v/5v

Vždycky jsem toužila po tom, abych se stala svatou. Ale když jsem se porovnávala se svatými, vždy jsem zjišťovala, že je mezi nimi a mnou týž rozdíl jako mezi horou, jejíž vrchol se ztrácí v nebi, a nenápadným zrnkem písku, které rozšlapávají nohama kolemjdoucí. Místo abych ztratila odvahu, řekla jsem si: Bůh nemůže připustit nesplnitelné přání; mohu tedy já, navzdory své maličkosti, usilovat o svatost. Udělat se větší je nemožné. Musím se přimnout, jaká jsem, se všemi svými nedostatečnostmi. Avšak chci hledat prostředek, jak bych došla k nebi po malé, úplně nové cestě.

Žijeme ve století vynálezů. Dnes se nemusíme namáhat vystupovat vzhůru po schodech. U bohatých jsou nahrazeny, s velkou výhodou, výtahem. Také já bych chtěla vymyslet zdviž, která by mě vyzdvihla k Ježíšovi; neboť jsem příliš malá, abych vystupovala po namáhavých schodech dokonalosti. Proto jsem pátrala ve svatých knihách po návodu k vytoužené zdviži.

A četla jsem následující slova vycházející z úst věčné Moudrosti: “Když je někdo zcela malý, tak ať přijde ke mně” (Př 9, 4). Tak jsem šla a tušila, že jsem našla, co jsem hledala. A protože jsem chtěla vědět, co ty, můj Bože, by sis

počal s tím úplně malým stvořením, které odpovědělo na tvou výzvu, pokračovala jsem ve svých zkoumáních, a tady je, co jsem vypátrala: “Tak jako se matka mazlí se svým dítětem, tak já vás utěším. Ve svém náručí vás ponesu, na svých kolenou budu houpat” (Iz 66.13.12) (...) Zdviž, která mě má vyzdvihnout až k nebi, jsou, Ježíši, tvé paže. A k tomu nepotřebuji být větší. Naopak! Musím zůstat malou, ba stát se ještě menší. Můj Bože, ty jsi překonal moje očekávání. “Chci opěvovat tvou slitovnost: Od mého mládí jsi mne poučoval. A až do přítomného okamžiku jsem rozhlašovala tvé divy. Budu dále pokračovat až do vysokého stáří, aby byly známé.” (Ž 71,17 f) MsC, 2v/3r

Abych dosáhla vrcholu hory lásky, musím se stát menší. PA 150

Jste povoláni pozvednout se zdviží lásky k Bohu, a nikoliv vystupovat po obtížných schodech strachu (...) Brzy řeknete se svatým Augustinem: “Láska je závaží, které mě táhne vzhůru” (Vyznání 13,9). LT 258/18.7.97

2. Pokora je pravda

Všichni svatí pohlíželi stejným způsobem na ctnost pokory jako na základ budovy své svatosti. V dílech svatého Augustina najdeme místo, které osvětluje a potvrzuje toto převládající přesvědčení: “Chceš-li být velký, začni od toho nejmenšího. Když plánuješ postavit vysokou budovu, postarej se nejdříve o základ v hloubce. A když někdo chce a má v úmyslu právě to, aby mohl dát do hloubky těžkou tíhu budovy, polož základ o to hlouběji, o čem má být budova vyšší. A budova - když je teď zbudována - zvedá se do výše; když ale někdo vykopává základ, musí sestoupit do nejkrajnějších hloubek. Bude tedy budova, dříve než vyrostle do výšky, hnána do hloubky a štít se postaví po položení základu.” 14 Odtud porozumíme vnitřní souvislosti lidské velikosti a pokory u světců a ne naposled i v životě a učení Tereziině. Tím, že se stávala stále menší, přerostla samu sebe.

Zdá se mi, že pokora je pravda. Nevím, jestli jsem pokorná. Ale cítím, že ve všem vidím pravdu. CS 19

Vzdát se svého pláště, to znamená - jak se mi zdá - zřít se svých posledních práv. Znamená to považovat se za služebníci (...) Když člověk odloží svůj plášť, může lehčeji jít a běžet. Proto k tomu Ježíš připojuje: “A když tě někdo nutí jít s ním tisíc kroků, jdi s ním dva tisíce” (Mt 5,41). Nestačí tedy dát každému, kdo mě prosí; člověk musí přáním předcházet, ukázat se vděčný a uctivý, když může vykonat službu. MsC, 16 v/17r

Nikdy nehledejme, co vypadá velké v očích tvorů(...) Jediné, co nevzbuzuje závist, je poslední místo. Jedině toto poslední místo je nedotčeno ješitností a truchlivostí ducha. Avšak přece: “Cesta lidí nespočívá v jejich moci”

(Jer.10,23) a mnohdy se sami přistihneme při tom, že toužíme po tom, co se leskne. Pak bychom se měli pokorně zařadit mezi nedokonalé. Považujme se za malé duše, které musí Bůh v každém okamžiku podporovat. Jakmile vidí, že jsme skutečně přesvědčeni o své nicotě, podá nám ruku. Pokud bychom se chtěli pokusit podniknout kdovíjak velké věci, i když pod záminkou horlivosti, nechá nás Ježíš samotné. Jakmile ale řeknu: “Už moje noha vrávorá, podpoř mě, Pane, tvé milosrdenství...” (Ž 94,18). Ano, stačí se pokořit a snášet s láskou svou nedokonalost. V tom spočívá pravá svatost! Vezměme se za ruku (...) a spěchejme k poslednímu místu... Nepřihlásí se nikdo, kdo by nám ho upíral. LT 243/ 7.6.97

Nehrnu se na první, ale na poslední místo. Místo toho, abych se posunula za farizejem dopředu, budu opakovat plná důvěry pokornou modlitbu celníkovu. MsC,36 v

Nepřicházíte proto praktikovat ctnosti: chcete vyšplhat na horu. Bůh ale chce nechat vás sestoupit do hloubky úrodného údolí, kde se naučíte pohrdat vlastní osobou. CS 26

Když zůstaneš stále věrný v tom, že mu budeš dělat radost v malých věcech, pak on se bude cítit povinen stát při tobě ve velkých. Apoštolové pracovali bez Pána celou noc a nechtyli žádnou rybu. Ale Ježíš našel zalíbení v jejich práci. Chtěl jim ukázat, že on jediný nám může něco dát. Chtěl, aby se apoštolové pokořili (...) Snad by Ježíš asi nezpůsobil žádný zázrak, kdyby Petr chytil nějaké ryby. Ale on nechtyl ani jedinou. Načež Ježíš ihned naplnil jeho síť takovým způsobem, že se trhala. To je právě Ježíšův způsob: dává jako Bůh, ovšem požaduje pokoru srdce. LT 161/ 26.4.94

Jak málo je známá Ježíšova dobrotivost a soucitná láska!... Je pravda, že se člověk musí ponížít a uznat svou nicotu, aby mohl požívat tato dobra. To ale mnozí nechťejí. LT 261/ 26.7.96

Jako se Magdalena znovu a znovu nakláněla nad prázdný hrob a konečně našla, co hledala, právě tak jsem se já zvedl tak vysoko, abych mohl dosáhnout svého cíle tím, že jsem se snížil do hlubin své nicoty (Jan od Kříže). MsB, 3r/v

Abychom mohli jít “svou malou cestou”, musíme být pokorní, chudí duchem a jednoduší. CS 35

Jedna sestra vypráví: Jedna stará spolusestra nemohla pochopit, že se sestra Terezie v tak mladém věku zabývá novickami. Bezohledně dala sestře Terezii pocítit své nepřátelství, které k ní pociťovala. Jednoho dne, v čase rekreace, řekla jí zraňujícími slovy mezi jiným, “že by bylo potřebnější vést samu sebe než se starat o vedení druhých”. Pozorně jsem zpovzdálí sledovala tuto příhodu. Tereziino vzezření se viditelně lišilo od vášnivého vzezření její partnerky v rozhovoru a já jsem slyšela, jak jí odpovídá: Ach sestro, máte úplnou pravdu. Jsem mnohem nedokonalejší, než si myslíte. PO 467

Pokora nespočívá v myšlence nebo ve vědomí, že je člověk plný chyb, ale v tom, že je šťastný, když si to myslí ti druhí a dokonce to říkají. CS 18

Pociťuji velkou radost, nejen když mne lidé shledávají nedokonalou, ale obzvlášť když pociťuji, že jí skutečně jsem. DE 298/ 2.8.6

Nemohu říci, že mne Ježíš nechává vnějškově jít cestou pokory. Spokojuje se s tím, že mne poníží v hloubi mé duše. V očích tvorů se mi všechno daří, jsem na cestě ctí (...) Bůh přehodil přes všechny moje vnější i vnitřní chyby závoj. Někdy mi tento závoj přináší poklony (...). To mi opravdu nemohlo vnuknout žádnou ješitnost, protože si neustále uvědomuji, co jsem. MsC, 26v

Dávám přednost tomu, abych byla nespravedlivě obviňována, protože nemám nic, co bych si vyčítala, a nabídnu to s radostí Bohu za oběť. Nato se v duchu pokořím, že bych byla schopná udělat to, z čeho mne obviňují. CS 19

Skrze pokořování jsem se stala silnější; ano, těšila jsem se z každé příležitosti, kdykoliv jsem byla ponížena. PA 194

Co ve chvílce vyvolá naši pokoru, ovlivní následně již v tomto životě naši čest (úctu – pozn. překl.) DE 287/ 29.7.13

Bůh zná Vaše úmysly. V té míře, jak jste pokorná, budete šťastná. DE 619,3/ 19; CS 25

Jaké štěstí být ponížovaný! To je ta jediná cesta, která vytváří světce. LT 82/ 28.2.89

3. Pravda vítězí vždy

K Tereziiným nejnápadnějším charakterovým vlastnostem patří láska k pravdě. To se nejvíce projevuje v tom, že se nenechá ničím oslnit. Navzdory všem zákonům přirozené sympatie říká nebojácně to, co vidí. Od Céliny, rodné sestry, se dovídáme: “Neostýchala se před ničím a neměla ten nejmenší strach před bojem - o tom vydávala svědectví -, když šlo o to, říci pravdu”. CS 9

Sama byla také přístupná tomu, aby slyšela pravdu o sobě. Tím roste k hlubší jednotě se sebou. K plnosti pravdy se dostává, když pronikne k “jednoduché pravdě evangelia”. Tak dochází k oné pravdě o sobě, ze které pochází všechno, co zformulovala. “Terezie žila předtím, než psala. Celou potřebu pravdy hledala v uskutečňování Božího slova uvnitř svého bytí, aby ji našla a naplnila.” 15 Proto je pro ni celá pravda jenom pravda žitá a protrpěná.

Říkám plnou pravdu. Kdo o ní nechce slyšet, nemá ke mně přicházet. DE 203/ 18.4.3

Nepřichází pravda z úst dětí? Musí mi tedy odpustit, když říkám pravdu. Jsem dítě a vždy jím chci zůstat. LT 178/20.7.95

Je to dobře a děje se to zřídka, když je slyšen někdo, kdo jinému říká pravdu. PO 433

Nikdy bych to nedělala jako Pilát, který se zdráhal slyšet pravdu. Vždy a opět jsem říkala Bohu: “Můj Bože, velice dbám na to, abych tě slyšela. Prosím tě, odpověz mi, když se tě pokorně ptám: Co je pravda? Učiň, abych viděla věci, jaké jsou, a aby mi nic nesypalo písek do očí.” DE 273 f/21.7.4.

Dávám přednost octu před cukrem. Také má duše se unavuje při nějaké příliš oslazené potravě. MsC, 26v

Nehledala jsem nikdy nic jiného než pravdu. DE 382/30.9

Bůh mi ukazuje pravdu. Velmi zřetelně cítím, že všechno pochází od něho. DE 301/ 4.8.3

Nebudeme se Ježíše ptát jako Pilát: “Co je pravda?” My vlastníme pravdu. Opatrujeme Ježíše v našich srdcích. LT 165/ 7.7.94

Je v mém srdci opravdu čistá láska?... Nejsou mé nezměřitelné touhy sen, pošetilost?... Je-li tomu tak, Ježíši, objasni mi to; ty víš, že hledám pravdu. MsB, 4v

Mohu se sytit jenom pravdou. Proto jsem nikdy netoužila po vizích. Na zemi nemůže člověk spatřit nebe ani anděly tak, jak skutečně vypadají. Čekám (to – pozn. překl.) raději až po mé smrti. DE 303/ 5.8.4

Teprve v nebi uvidíme plnou pravdu o všech věcech. Na zemi máme v Písmu svatém jednu tmavou, nejasnou stránku. Rmoutí mě, když vidím rozličné překlady. Kdybych byla kněz, učila bych se hebrejsky a řecky, abych mohla Boží slovo číst tak, jak on to chtěl vyjádřit v lidské řeči. HA 1906/268 f

Pravda vítězí vždycky. MsC, 24v

4. Bohatství ještě nevytvoří štěstí

To, že se štěstí nenachází venku, ale v našem vlastním nitru, je zkušenost, kterou dosvědčují stále a opět velké postavy duchovního života. Tak čteme u Kierkegarda: “Kdyby nějaký Arab odkryl náhle ve svém stanu pramen, takový, že by měl stále přebytek pramenité vody: jak by se chlubil svým štěstím - tak také člověk, který se jako myslící bytost neustále obrací navenek v domnění, že jeho blaženost leží mimo něj, jestliže se náhle obrátí do nitra, objeví, že pramen leží v něm samém; a ještě mnohem více, když objeví pramen, kterým je vztah k Bohu.” 16 A Augustin píše ve svých “Vyznáních”: “Pozdě jsem si tě zamiloval, krásu tak stará a přece tak nová, pozdě jsem si tě zamiloval. Hleď, tys byla v mém nitru a já jsem byl venku a tam jsem tě hledal.” 17

Kdo chce potkat toto štěstí ve vlastním nitru, musí být před Bohem chudobný. Terezie objasňuje, k jaké chudobě může dospět ten, kdo našel v sobě štěstí.

Bohatství ještě nevytváří štěstí. Velice jasně jsem se přesvědčila, že radost se nenachází ve věcech, které nás obklopují. Nachází se v nejníternější části duše. Člověk ji může prožívat stejně dobře ve vězení jako v paláci. Důkazem toho je, že když jsem byla v Karmelu, přímo uprostřed vnitřních i vnějších zkoušek, byla jsem šťastnější nežli ve světě, kde jsem byla obklopena příjemnostmi života a přáteli otcovského domu! MsA, 65r

Když jsem se stala v patnácti letech zajatkyň (Karmelu), zřekla jsem se navždycky štěstí běhat po polích, která byla naplněna bohatstvím jara. Avšak nikdy jsem nevlastnila tolik květin jako od svého vstupu do Karmelu (...) Bůh obdarovává v nejmenších, jakož i v největších věcech přímo v tomto životě stonásobně ty, kteří opustili všechno z lásky k němu. MsA, 81v

Vypozorovala jsem, že člověk při každé příležitosti dává více než dost, ale že jen málokterí si nechají vzít to, co jim patří. Je to těžké. A přece stojí v evangeliu: “Od toho, kdo bere tvoje, nevyžaduj to nazpátky” (Lk 6,30). CS 123

Člověk musí souhlasit s tím, že zůstane chudobný a slabý, a to je těžké, protože: “Chudobného v duchu je třeba hledat v dále, kde je k nalezení” (srov. Př 31,10), říká žalmista... Neříká, že by ho člověk musel hledat mezi velkými dušemi, nýbrž “daleko”, to znamená v poníženosti, v nicotě...Zůstaňme tedy daleko vzdálení od všeho, co se třpytí; milujme svou maličkost, milujme necítit nic, pak se staneme chudobnými v duchu, a Ježíš přijde, aby nás nesl, ať jsme jakkoliv daleko vzdálení, a obrátí nás k plameni lásky. LT 197/17.9.96

Čím jsi chudobnější, tím více tě bude Ježíš milovat. Půjde daleko, dokonce velmi daleko, aby tě hledal, když se občas zatouláš. LT 211/24.12.96

Sestřenici Marii Guerinové:

Připadáš mi jako malé venkovské děvče, které prosí o sňatek mocný král a které se zdráhá pod záminkou, že není dost bohatá a dostatečně vycvičená ve zvyklostech dvora. Přitom neuváží, že její královský snoubenec zná mnohem lépe její chudobu a slabost, než ona sama...

Marie, když nejsi nic, nesmíš zapomenout, že Ježíš je všechno. Musíš i to své malé nic se nechat ztratit v jeho nekonečném Vše a nemyslet na nic jiného než na to jediné láskyhodné Všechno. LT 109/27.-29.7.90

Žádná radost není srovnatelná s tou, kterou prožívá opravdu chudý v duchu. Prosí-li v mírnosti o něco potřebného a je-li mu to nejen odmítnuto, nýbrž se mu pokusí vzít i to, co má, řídí se radou Ježíše: “Chce-li někdo vést s tebou spor, aby dostal tvoji sukni, tak mu nechej i plášť” (Mt 5,40) MsC, 16v

Poslyšte, co se nám praví: “Pojďte rychle dolů, musím dnes bydlet u vás” (Lk 19,5).

Jak? Ježíš nás prosí, abychom sešli dolů ... Kam ale máme jít? (...) Před tím se Židé ptali našeho božského Spasitele: “Mistře, kde bydlíš?” (J 1,39), a on jim odpověděl: “Lišky mají svá doupata; nebeští ptáci svá hnízda; já ale nemám nic, kam bych mohl složit hlavu” (Mt 8,20).

To je tedy to, kam bychom měli sestoupit, abychom mohli sloužit Ježíšovi za obydlí. Být tak chudý, že nemáme nic, kam bychom složili hlavu (...) Ježíš si přeje, abychom ho přijali do svých srdcí. Jsou beznadějně prázdná od tvorů; ale já cítím, že to moje není úplně prázdné ode mne samé. Z toho důvodu mi Ježíš říká, že mám slézt dolů ... On, Král králů, se snižuje tím způsobem, že jeho obličej byl zakryt, aby ho nikdo nepoznal ... Také já chci skrýt svůj obličej (...) Chci, aby on mohl aspoň v mém srdci složit svou hlavu k odpočinku a pocítit, že je tam poznán a uznáván. LT 137/ 19.10.92

Chudoba spočívá v tom, že se cítíme oloupeni nejen o příjemné věci, ale i o ty nepostradatelné. Tím způsobem jsem byla ve vnější tmě osvětlena. MsA, 74r

Nemám ve svých rukách nic. Všechno, co mám, všechno, co získám, je pro církev a pro lidi. Až budu mít osmdesát let, budu stejně chudobná. DE 256/ 12.7.3

Je jenom jeden prostředek jak donutit Boha, aby nás vedl k nicotě, totiž předstoupit před něho s prázdnýma rukama (...) Nedělejte žádné výhrady, dejte svůj majetek v té míře, v jaké jste jej získali. Až budu mít já osmdesát let, budu stále stejně chudobná ... Neumím spořit! Všechno, co mám, okamžitě vydám, abych získala lidi pro spásu. HA 1906, 270f

Všechno bude pro něj, všechno, i když nebudu vědět, co mu mohu nabídnout. Pak mu dám - jako dnes večer - toto nic. LT 76/7.1.89 Děláte si starost kvůli budoucnosti, jako byste si jí byla jistá. Teď rozumím Vašemu vnitřnímu neklidu. Po celý čas si říkáte: Můj Bože, co asi vyjde z mých rukou? Takto se každý pokouší vypátrat budoucnost. To je všeobecný způsob. Pouze chudí v duchu to nečiní. CS 30

Jsem chudobná, ale Bůh mi dává vše v míře, jak jsem potřebná. CS 63

I kdybych zvládla všechna díla sv. Pavla, přesto bych se považovala za “neužitečného služebníka”. Ale právě to mi dělá radost, protože když nic nemám, obdržím vše od Boha. DE 231/ 23.7

Nemám žádné zásluhy! Nebude mi tedy nic odplaceno “podle mých zásluh” ... Nuže, On mi odplatí podle jeho vlastních zásluh. DE 207/ 15.5.1

Nemohu se na nic spoléhat, na žádný ze svých činů, abych měla důvěru (...) Ale tato nuzota byla pro mne právě světlo, opravdová milost (...) Člověk

pocit'uje tak hluboký pokoj, když je dokonale chudobný a může stavět pouze na Bohu. DE 306 f/ 6.8.4

Všechno jsem dala pryč!... Běžím lehce. Nemám nic jiného než mé jediné bohatství: žití z lásky. PN 17, 5

5. Obyčejní lidé nepotřebují žádné složité prostředky

Když chtěl jeden duchovní přesvědčit papeže Pia X. o tom, že v životě svaté Terezie nebylo nic mimořádného, namítl mu papež: "To nejvíce mimořádné na této duši je její jednoduchost. Bádejte v její teologii". 18

K zevnější jednoduchosti dospěla proto, že se vyhýbala vyumělkovanému, komplikovanému všeličemu. To všelicos nebyl její styl. Také si byla vědoma, že její učení mohou všichni prožívat jen tehdy, když bude úplně jednoduché.

Především byla přesvědčena, že člověk nepotřebuje žádné mimořádné prostředky, aby se stal svatý. "Vedla nejjednoduššími cestami k nejvyšším vrcholům křesťanské dokonalosti." 19

Ale co vykonala její jednoduchost? Její jediné přání bylo, aby udělala vším, co koná, Bohu radost. Je něco jednoduššího než toto přání, ze kterého se dá všechno v jejím životě odvodit?

Je něco jednoduššího a čistšího nežli jedna kapka rosy? Netvoří ji mračna, protože rosa padá na květiny, když je azurově modré nebe ošperkováno hvězdami. Ani se nedá srovnávat s deštěm. Překoná ho svěžestí a krásou. Je tu jen v noci. Jakmile vyšle slunce své paprsky, nechají se domnělé perly, které se třpytí, rozpustit a rosa se promění v lehký opar (...)

Nezůstávej stát u toho, abys pozoroval tok šumících řek. Ani nezávid' čistému potoku, který se vine přes louku ... LT 141 / 25.4.93

Miluji jen jednoduchost. Vyumělkované mě odpuzuje. DE 242/ 7.7.4

Obyčejní lidé nepotřebují žádné složité prostředky. DE MsC, 33v

Říkám Bohu jednoduše, co mu chci říci, aniž hledám krásné fráze, a on mi vždycky rozumí. MsC, 25r

Bůh se neunaví, když mi naslouchá, pokud mu zcela jednoduše vyprávím o svých starostech a radostech, jako by on je neznal. MsC, 32v

Marta a Marie jen říkají: "Ten, kterého miluješ, je nemocen" (J 11,3). Vyjádří jednoduše své přání, aniž formulují prosbu. Tak ponechávají Ježíšovi na vůli, aby jednal. CS 49

Dobrá stará matka pochopila jednoho dne, co jsem cítila. Se smíchem mi řekla v době volna: " ...Vy jste ta největší jednoduchost. Až budete ale dokonalá,

budete ještě jednodušší. Čím více se člověk blíží k Bohu, tím více se stává jednoduchý.” MsA, 70v

Co se mne příjemně dotýká při myšlence na svatou rodinu, je moje představa o zcela obyčejném životě... V jejich životě probíhalo všechno právě tak, jako v našem. DE 332/20.8.14

Ježíš nepotřebuje ani naše krásné myšlenky ani naše pozoruhodná díla. Pokud chce obdivuhodné myšlenky, nemá k tomu své anděly, své legie nebeských duchů, jejichž učenost nebetyčně přesahuje genie naší ubohé země?... Ježíš tedy nepřišel, aby hledal na zemi duchy a talenty. Učinil se polní květinou, aby nám ukázal, jak velice miluje jednoduchost. LT 141/ 25.4.93

3. kapitola

Lidské nic přitahuje Boží lásku

Terezie se stala učitelkou vzdělaných i nevzdělaných. Porovnávali její učení s učením sv. Pavla, Tomáše Akvinského a Martina Luthera. Konfrontovali je s jejím současníkem Fridrichem Nietzsche. Zdůrazňovali vliv velkého francouzského básníka Georga Bernanose na její dílo.

Tyto oblasti badatelských souvztažností naznačují, že ona patří k velikánům světa. O to více udivuje, že nenavštěvovala školu déle než pět roků. Rovněž stojí za povšimnutí, že se při jejím vstupu do řádu zastávalo stanovisko, že prý bude po celý život trpět nedostatkem vzdělání. Jak se dá skutečně vysvětlit její neočekávaný průběh vývoje? Věříme, že odpověď lze najít pouze ve slovech Ježíšových: “Otče, veleším tě, že jsi toto všechno skryl před moudrými a chytrými, ale zjevil jsi to nedospělým” (Mt 11,25).

Terezie, která si byla plně vědoma své nedospělosti a nicoty před Bohem, byla jistá, že Bůh je tím více připraven pomoci člověku, čím hlouběji člověk uzná svou bezmocnost a vyzná ji. Zatím co ona očekává všechno seshora, obdržel její život sílu volání, jež Bůh nemůže přeslechnout.

Přivolávala na sebe dolů nekonečnou lásku. Kde se něco takového stále děje, tam se Boží láska nerozplyne v lidské nicotě. Mnohem častěji uchopí a přemění ji v to, co je sama: v oheň lásky.

Tímto Božím působením na ni se stala “jedním z nejfundovanějších a nejjistějších učitelů vykoupení” 20.

1. Ježíš učí bez hluku

Čím více objevuje Terezie svou malou cestu a jde po ní, tím rozhodněji se odvrací od všech knih a duchovních učitelů. Od jejích osmnácti let už je její mistr v učení Ježíš. Bez hluku slov jí říká více než všichni teologové, kteří jí působí bolení hlavy. Zatímco žije pravdou, sjednocuje svůj život s Ježíšovým učením a učí se tímto způsobem stále hlouběji “vědě lásky”. Tak dosahuje u sebe schopnosti uvést do této vědy druhé. Vyučena samotným Ježíšem dospívá k vnitřní svobodě, na jejímž podkladě si dovoluje “udivující samostatné úvahy o velkých postavách tradice; žádná autorita ji neleká a každou posuzuje bez předsudků podle - pro ni - jediné a poslední autority Božího slova” 21.

Pánu se často líbí dát moudrost malým. Jednoho dne chválil - přemožen radostí - svého Otce, že skryl svá tajemství učeným a že je naproti tomu zjevil nedospělým (...) Velice vzácní jsou lidé, kteří neměří božskou moc svými malými myšlenkami. Skoro všude na zemi chce člověk, aby platily výjimky, ale jen Bůh má právo, aby toho použil.

Už od dávné doby - jak vím - je mezi lidmi zvyk měřit zkušenost na roky; neboť svatý král David zpíval ve svém mládí Pánovi: “Jsem mladý a opovrhovaný.” V témž žalmu 118 se přesto nebojí říci: “Stal jsem se moudřejším než starci, poněvadž jsem hledal tvou vůli ... Tvé slovo je světlo, které osvětluje mé kroky... Jsem připraven splnit tvá nařízení a nic mne nemůže zmást...” MsC, 4r

Velice brzy jsem se obrátila na mistra všech mistrů a byl to on, který mne vyučoval v této vědě, jež je skryta učeným a moudrým. Avšak on se snížil, aby ji zjevil nejmenším. MsA, 71r

On, který ve dnech svého pozemského života v návalu radosti zvolal: “Otče, chválím tě, poněvadž jsi to vše skryl chytrým a moudrým, avšak malým jsi to zjevil” (Mt 11, 25), chtěl nechat ve mně zazářit své milosrdenství. Poněvadž jsem byla malá a slabá, snížil se ke mně a vyučoval mne tajemnu ve věcech své lásky. Ach, kdyby ti učení, kteří studovali po celý svůj život, přišli za mnou s otázkami, byli by poznali, zoufale udiveni, že čtrnáctileté dítě rozumí tajemství dokonalosti, tajemství, které celá jejich věda nemůže pochopit, poněvadž člověk musí být chudý duchem, aby je vlastnil! MsA, 49r

Jsem si jistá, že náš Pán neřekl více svým apoštolům skrze svá naučení, nežli nám svými dobrými vnuknutími, svou inspirující milostí. DE 311/ 7.8.4

Chápu a vím ze zkušenosti, že “Království Boží je uprostřed nás” (Lk 17,21). Ježíš nepotřebuje ani knihy ani učitele, aby vyučoval lidi. On, učitel učitelů, vyučuje bez hluku slov. (NKIII, 43,3)...

Neslyšela jsem ho mluvit; ale cítím, že je ve mně. V každém okamžiku mne vede, vnuká mi, co mám mluvit nebo dělat. Právě v okamžiku, kdy mám něco zapotřebí, objevuji záblesky světla, které jsem předtím nikdy neviděla. Většinou

k nim nedochází během mého rozjímání, ale spíše během mých denních zaměstnání. MsA, 83v

Aniž se ukáže, aniž nechá slyšet svůj hlas, vyučuje mne Ježíš potají. MsB, 1r

Často jsem pozorovala, že mi Ježíš nechce dávat žádné zásoby. V každém okamžiku mne živí zcela novou potravou. Objeví se ve mně, aniž vím, jak tam přišel ... ukrytý v hloubi mého ubohého malého srdce ... je to on sám, kdo mi dává milost působit ve mně a dá mi pochopit všechno, co mám podle jeho vůle dělat v přítomném okamžiku. MsA, 76 r

Obyčejně dává své světlo poznenáhlu. MsA, 74r

Jak velice se staví do protikladu Ježíšovo učení citovým odchylkám přirozenosti povahy! Bez pomoci jeho milosti by bylo nejen nemožné uvést je v čin, ale i jen mu porozumět. MsC, 18v

2. Pozemská slova nemohou vyjádřit tajemství nebe

Hans Ur von Balthasar, vynikající znalec tereziánské spirituality, radí Terezii - jako už Paulus - k těm "svatým prvního řádu". Oba se cítí být povoláni k tomu, aby sami vyložili učení, které není nic jiného než její život. Přece ale je mezi nimi nepřehlédnutelný rozdíl, protože "Paulus má pro svá kázání kromě vlastní existence hojnost objektivního křesťanského učení o Trojici a Vtělení, o Starém a Novém zákoně, o církvi a světě, zatím co Terezie, která není teoložka, zůstává v první řadě odkázána na svůj vlastní život jako na látku, z níž odvozuje své učení" 22. Tím je také řečeno, že vlastním zdrojem, z něhož Terezie čerpá, je její náboženská zkušenost. Její život z víry a Boží slovo jí vždy nově zprostředkovaly v jediném okamžiku větší a hlubší zkušenost, nežli tak mohli učinit druhí, kteří spoléhali příliš na sebe, za celou řadu let. Formulovat její zkušenost s Bohem slovy se jí přesto zdálo nemožné. Sama udává důvod: vezdejší slova nemohou vyjádřit tajemství nebe.

Jsou věci, které ztrácejí svou vůni, jakmile jsou vystaveny vzduchu. Jsou myšlenky duše, které nemohou být přeloženy do pozemské řeči, aniž ztratí svůj hluboký nebeský smysl. MsA, 35r

Básník (Boileau), který se odvážil říci: "Čeho se člověk dokonale zmocní, to se dá jasně vyjádřit a slova se lehce skládají, aby to sdělila", tak tento básník určitě necítil, co cítím v hloubi své duše. LT 202/ 16.11.96

Jsou věci, které naplňují srdce a které ani přibližně nemůže ani slovo ani myšlenka reprodukovat. MsA, 14v

Cítím, že je nemožné lidským slovem znova vyprávět o věcech, které lidské srdce může sotva tušit. MsB, 1r

Jak má člověk mluvit o věcech, které sama myšlenka sotva může přerozprávět, o hlubinách, které se rozprostírají v nejtajnějších propastech duše! LT 108/18.7.90

Přemýšlím o mnoha věcech, které nelze slovy vyjádřit, které však ve mně zanechávají velký pokoj. MsA, 26r

Cítím svou bezmocnost vyjádřit lidskými slovy tajnosti nebe, a i kdybych zaznamenala stránku za stránkou, zjistila bych poté, že jsem ještě nezačala. Je tolik různých horizontů, tak četné, až k nekonečnu odstupňované odstíny, že mi může jediné paleta nebeského malíře dodat odpovídající barvy, abych namalovala divy, které on odhaluje oku mé duše. LT 196/13(?).9.96

Život je plný tajemství. My nevíme nic..Nevidíme nic. A přesto zrovna nám Ježíš odhaluje, co oko lidské nevidělo!... Ano, naše srdce již vytuší, že nemůže pochopit, jestliže nemáme zrovna odpovídající myšlenky, abychom vyjádřili takovéto - já nevím - co, co pociťujeme ve své duši. LT 124/20.10.90

V zemi vyhnanství nejsou slova schopná zprostředkovat všechna hnutí duše. LT 109/27-29.7.90

Člověk by musel mít jinou řeč než tu pozemskou. LT 161/26.4.94

Moje srdce neumí vyjádřit nejniternější pocity chladnou pozemskou řečí. LT 163/20.5.94

3. O nutnosti mlčení

Terezie byla mlčenlivý člověk. O tom svědčí ta skutečnost, že o její těžké nemoci, která vedla k brzké smrti, se dozvěděla její rodná sestra Paulina (s. Agnes od Ježíše) teprve po měsících. Je mnoho důvodů jejího vytrvalého mlčení. Dávalo jí to možnost chránit svůj život v skrytosti. Také jí nebylo nic vzdálenější než chtít být v popředí se svými nazíráními. K tomu přistupuje to, že mlčení byl základní postoj jejího života. Mlčela, aby mohla vnímat Boha, který poučuje bez hluku a beze slov. K tomu jí bylo známo, že jsou věci, které ztrácejí svou vůni, jakmile jsou vystaveny vzduchu. A v neposlední řadě cítila nemožnost vyjádřit zkušenosti z věčnosti v lidských pojmech. Hluboké mlčení bylo pro ni cestou k vnitřnímu míru.

Mlčení je řeč šťastných obyvatel nebe. LT 163/20.5.94

Mlčení je blahodárná řeč andělů, jakož i všech vyvolených. PS 7.1

Mlčení je řeč, která jediná Vám může říci, co se ve mně odehrává. LT 106/10.5.90

Mlčení dělá duši dobře. LT 74/6.1.89

Ó šťastné mlčení, které daruje duši tolik pokoje. DE 201/64.1

Čistota je hluboké mlčení všech pozemských starostí, nejen těch neužitečných, ale všech starostí. LT 122/14.10.90

Duše bez mlčení je jako město bez ochrany, a kdo pěstuje mlčení, stráží svou duši. PA 359

Často je jenom mlčení schopno vyjádřit moji modlitbu. LT 138/ 17.11.92

4. kapitola

Osvobození z labyrintu vlastního já

Na otázku, jak člověk dojde k naplnění života, snad není žádná lepší odpověď než životy svatých.

Říkají nám: Naplněný život vyrůstá ze splnění Boží vůle, která se projevuje v právě přítomném požadavku. Vždycky sleduje tentýž cíl: chtěla by vtáhnout člověka do propasti své nepochopitelné, stále větší lásky. Velikost světců spočívá proto především v jejich upřímné důvěře, se kterou se vrhnou do této propasti lásky. Protože věděli, že my, lidé, máme před očima pouze ten nejbližší krok, kdežto Bůh naproti tomu vždy přehlíží celou cestu, nekladli své odevzdanosti žádné hranice.

Co se tu myslí “odevzdaností”, vychází najevo z jedné modlitby, které učila Terezie z Avily své dcery: “Jsem tvá, narozená pro tebe, co zamýšlíš se mnou udělat? Dej mi bohatství nebo chudobu, dej mi útěchu nebo soužení, dej mi jásot nebo smutek, sladký život, slunce bez závoje, neboť se celá oddávám; co zamýšlíš se mnou udělat?”²³ V souladu s obsahem této modlitby odevzdala Terezie z Lisieux celý svůj minulý, přítomný a budoucí život milosrdné Boží lásce. Stalo se tak především při jejím zasvěcení Milosrdné lásce na slavnost Svaté Trojice 1895.

1. Odevzdanost je vydání všanc stání v sobě samém

Terezie je bytost nesmírné touhy. Podíváme-li se blíže, pak rozpoznáme, že se jedná o dvojí touhu: jednak chtěla nekonečně překonat sama sebe kvůli Bohu; k tomu přistupuje její touha pojmout nekonečného Boha v sebe, aby ho učinila zajatcem své lásky. Tato druhá touha vyrůstá z té první, neboť otevřenost pro nekonečného Boha vyplývá z odevzdanosti k němu: “Kdo se Bohu zcela daruje, tomu se daruje Bůh ze své strany pro celou věčnost. To je veliký a tereziánský zákon... Zakládá určující těžiště života člověka a zakotvuje ho v srdci Vtěleného Slova.”²⁴ Může se také říci, že tereziánský zákon spočívá nakonec v tom, “nechat se Bohem milovat, to znamená vystavovat se neustále lásce, jako se vystavujeme ohni, abychom byli tím rychleji stráveni”.

Takové odevzdání je nejen cíl, ale zároveň nejpodstatnější prostředek “cesty duchovního dětství” 25.

Po bezvýsledné návštěvě u biskupa z Bayeux::

Měla jsem dojem, že moje budoucnost je navždy ztracena. Čím více jsem se blížila k cíli, tím zřetelněji jsem viděla, jak se mé záležitosti zamotávají. Má duše se nořila do trpkosti, ale také do míru, protože jsem hledala Boží vůli. MsA, 55v

Co mě jedině a úplně uspokojuje, je plnění Boží vůle. DE 349/ 30.8.2

Dokonalost spočívá v tom, abychom činili jeho vůli, byli tím, co on chce, abychom byli. MsA, 2v

Kdyby nebyla moje vůle již dokonale naplněná odevzdaností do vůle Boží, byla by se nechala přemoci pocity nadměrné radosti nebo smutku, které se na zemi tak rychle střídají, a byly by to velmi hořké bolesti. To bych nemohla unést. Ale tyto alternativy se mne dotýkaly jen povrchně, nicméně, jsou to velké zkoušky! DE 252/10.7.13

Nechejme ho vzít si všechno a dát nám, co chce on. Dokonalost spočívá v tom, že činíme jeho vůli. Kdo se mu cele odevzdá, bude nazýván samotným Ježíšem “jeho matkou, jeho sestrou a jeho celou rodinou” (Mt 12,50). LT 142/ 6.7.93

Miluji všechno, co mi Bůh dává. DE 320/ 14.8

Co mi Bůh dal, to se mi líbilo v takové míře, že bych právě to volila, kdyby mne volit nechal, dokonce věci, které se mi jevily méně krásné a méně dobré nežli ty, které měli druzí. DE 262/ 14.7.5

Nechtěla bych raději zemřít než žít. To znamená, kdybych měla volbu, tak bych raději zemřela. Ale poněvadž místo mě volí Bůh, mám raději to, co chce on. Co činí on, to já miluji. DE 214/ 27.5.4

Vždycky jsem spokojená s tím, co ode mne Bůh požaduje. Nestarám se o to, co požaduje od druhých (...) Co bych volila raději - kdybych měla možnost - je přesně to, co Bůh ode mne chce. Vždycky shledávám svůj díl krásný. CS 60

Ať se stane vůle Boží! Jedině v tom se najde klid. LT 201/ 1.11.96

Odevzdanost je znamenitý plod lásky. (Augustin) PN 52

Dnes mne vede jedině odevzdanost. Kromě dokonalého plnění Boží vůle nejsem schopna si nic jiného s horlivostí vyprosit. CS 152

Ted' mne vede jenom odevzdanost. Nemám žádný jiný kompas. MsA, 83r

Ježíš nevyžaduje žádné velké činy, ale jen odevzdanost a vděčnost. MsB, 1v

Co by se ze mne stalo, kdybych - jak se ve světě věřilo - se stala hračkou společenství? MsA, 70v

Mám jen jedno přání. Činit jeho vůli; možná si vzpomínáš, že jsem se dříve ráda nazývala “malá hračka Ježíšova”. I dnes jsem pořád šťastná, že jí jsem. Jen jsem si myslila, že Božské Dítě má mnoho jiných, do vznešené ctnosti oděných duší, které se nazývají “jeho hračkami” (...), zatímco moje ubohá duše je jenom malou bezcennou hračkou. Abych se utěšila, řekla jsem si, že děti mají často více radosti z menších hraček, které mohou podle chuti a nálady brát anebo nechat ležet, zničit anebo laskat, nežli z jiných, které mají větší cenu a kterých se skoro neodvážím dotknout. Tak jsem se potěšila, že jsem chudobná. Přála jsem si být jí každým dnem více, aby měl Ježíš ode dne ke dni větší radost z toho, že si se mnou může hrát. LT 176/ 28.4.95

Od jisté doby jsem se nabídla dítěti Ježíši být jeho malou hračkou. Řekla jsem mu, aby si mnou posloužil ne jako nějakou cennou hračkou, kterou si děti jenom prohlíží, ale neodvážím se jí ani dotknout, avšak jako malým míčem nepatrné ceny, který hodí na zem, kopnou nohou, promáčkne, nechají ležet v koutě anebo přitisknou k srdci, když jim to dělá radost (...)

On vyslyšel mou modlitbu... V Římě probodl Ježíš svou malou hračku. Chtěl vidět, co je uvnitř. MsA, 64r

Jsem velice šťastná, šťastná utrpením, které chce Ježíš, abych trpěla. Když nepropíchne svůj malý míček, tak vede ruku, která píchne! (...)

Jsem velice šťastná, že on si se mnou nedělá žádné násilí. Zatímco se mnou takto zachází, ukazuje mi, že (pro něho) nejsem ničím cizím. LT 74/ 6.1.89

Už dlouho nepatřím sobě. Jsem plně odevzdaná Ježíšovi. Je tedy svobodný dělat si se mnou, co se mu líbí. MsC, 10v

Mé srdce je proniknuto Boží vůlí i tehdy, když jde něco mimo. To se nedotkne nitra. Lehce to odejde jako olej, který se nesmíchá s vodou. V zásadě setrávám v hlubokém míru, který nemůže nic narušit. DE 263/ 14.7.9

Kdysi dávno se Ježíš a malá Terezie na sebe podívali a porozuměli si... V ten den to už nebyl pohled, ale splynutí. Už nebyli dva. Terezie se ztratila jako kapka vody, která se ztrácí v hloubce oceánu. On byl Pán, král. Což ho Terezie neprosila, aby jí vzal její svobodu, protože ji svoboda děsila. Cítila se tolik slabá, tak křehká, že se chtěla navždy sjednotit s božskou silou! MsA, 35r

Nemyslím si, že po smrti budu více vlastnit, než co již mám v tomto životě.

Budu se dívat na Boha, to je skutečnost! Avšak co se týká “bytí s Ním”, to jsem už zcela a úplně tady na zemi. DE 208f/ 15.5.7

Říkám jako Jana z Arku: “Boží vůle se vyplní navzdory žárlivosti lidí!” DE 283/27.7.6

Přes všechna protivenství se uskutečnilo to, co chtěl Bůh. MsA, 64r

2. Důvěra působí zázraky

Terezie je světicí “důvěry bez hranic, ničím nebrzděné”. Ta vyrůstá ze zkušenosti, že Bůh drží její život skrytý “pod svými křídly”. Přitom její důvěra pro ni znamená skok do propasti milosrdenství, který “se nestane nikdy minulostí”. Jelikož milosrdná láska není změřitelná žádným způsobem, zve k důvěře, která se také nedá nijak změřit. Nekonečné lásce odpovídá jen nekonečná důvěra 26.

Nepřehlédněme tu malý odkaz, který se nachází u Idy Frederiky Gorresové. Hovoří o “dětské, ale z moudrosti bolesti učiněné důvěře” 27. Toto charakterizování tereziánské důvěry naznačuje, že důvěra Tereziina vyrostla na lidských překážkách. S lidským odporem rostla její důvěra v Boží pomoc. Tak se dozvěděla, šťastná a udivená “jak jedinečné jsou cesty Boží Prozřetelnosti” a “jak moc vyvádějí naši logiku z rovnováhy” 28.

Páter mne hodil s napjatou plachtou do proudu důvěry a lásky, které mne silně přitáhly a od kterých jsem se nikdy neodvážila pryč... MsA, 80v

Mou cestou je cele důvěra a láska. Nerozumím lidem, kteří mají strach z tak láskyplného přítele. LT 226/ 9.5.97

Když sotva projevené přání dojde tak velkého splnění, je přece nemožné, aby všechna má velká přání, o kterých tak často s Bohem hovořím, nebyla dokonale vyslyšena. DE 269/ 16.7.2

Co Ježíše zraňuje, co ho nejloubeji zraňuje, je nedostatek důvěry. LT 92/30.5.89

Nemůže Ježíš udělat někdy něco, co ještě nikdy neudělal? A když by to nechtěl udělat, vložil by pak do srdce (...) přání, které by nechtěl uskutečnit? LT 129/ 8.7.91

Každé ráno přineslo s sebou nová zklamání, která přesto neotřásla mou vírou ... Prosila jsem Ježíše, aby rozbil moje pouta. Rozbil je ale úplně jiným způsobem, než jsem čekala. MsA, 67v

Chraňte si přece svou důvěru. Je nemožné, aby na ni Bůh neodpověděl; protože on vždycky poměruje své dary naší důvěrou. HA 1953,225 Důvěra působí zázraky. LT 129/8.7.91

S Janem od Kříže pravila: “Člověk obdrží od Boha tak mnoho, v jak mnoho doufá”. PO 453

Evangelium o dělnících poslední hodiny, kteří dostali právě tolik zapláceno, jako ti, kteří nesli tíhu dne (Mt 20,1-16), fascinovalo Terezii: “Pohleďte”, říkala, “když vsadíme svou důvěru na Boha, splníme všechny své malé povinnosti a všechno si vyžádáme od jeho milosrdenství, pak obdržíme právě tolik, kolik velcí světci”. CS 167

Jak by mohla mít moje důvěra hranice? MsB, 5v

Pro své nejlepší přátele (...) nezpůsobí žádné zázraky, dokud nevyzkouší jejich víru. MsA, 67 v

Kvůli budoucnosti se neznepokojuji. Mám jistotu, že Bůh vykoná svou vůli. To je jediná milost, kterou žádám. Člověk nemusí být královštější než král. LT 221/19.3.97

Shledávám, že my, kteří jdeme cestou lásky, bychom neměli myslet na to, co bolestného může na nás v budoucnosti čekat. To by byla chybná důvěra a zároveň by to znamenalo, že se vměšujeme do Božích záměrů. DE 275/23.7.3

“Pane, v tebe důvěřuji!” Jak jsem byla šťastná, když jsem vyslovovala tento verš v okamžiku našich velkých starostí. DE 276/23.7.7

Kdyby Bůh nenesl starost o všechno, tak bych nevěděla, jak se mám zachovat. Já však mám tak velkou důvěru v něho, že mne nemůže nechat na holičkách. Všechno kladu do jeho rukou. LT 32/14.11.87

Nemohu uvěřit, že mne necháš na holičkách. LT 89/26.4.89

“I kdyby mne Bůh zabil, přesto bych v něj doufal” (Job 13,15). Tato slova mne od dětství fascinovala. Ale potřebovala jsem hodně času, než jsem dospěla k tomuto stupni důvěry. Teď jsem k němu dospěla! Bůh mne vzal do náruče a přivedl mne tam. DEA 107/7.7.2

Nebála jsem se. Brzy bude opět pokoj. Po bouři následuje velká radost. LT 167/18.7.94

Nemám vůbec žádný strach před posledními zápasy, ani před bolestmi nemoci, ať už mohou být jakékoliv. Bůh mi vždycky pomohl. Stál při mně a vedl mě od mého nejranějšího dětství...spoléhám na něho. Jsem přesvědčena o tom, že mi daruje svou pomoc až do konce. DE 214/27.5.2

Cítím se teď bídne. Přesto se moje důvěra nezmenšila. Naopak! DE 318/12.8.3

Ještě nejsem u konce svých útrap. Avšak on mne nenechá na holičkách. DE 336/23.8.1

Kalich je naplněn až po okraj...Ale Bůh mne zcela určitě neopustí....Nikdy mne nenechal na pospas. DE 382/30.9

Nesmíme plakat jako ti, co nemají žádnou naději. PO 56

3. Důvěra nehledí na slabost a vinu

Od svatého faráře arského pocházejí slova: “Pokora, která ztrácí odvahu, je špatná.” Proč? Poněvadž jí schází víra v milosrdnou lásku, ze které důvěra jako ze sebe pochází. Pokora a důvěra patří k sobě ze své podstaty; neboť pokora bez důvěry by brzy klesla k bezradnosti, zatímco důvěra bez pokory by se vystupňovala k domýšlivosti.

Zde můžeme oponovat P. Liagrovi, když píše: “Pokora a důvěra: mnohdy jsem v pokušení na obě tato slova vztáhnout celou spiritualitu sv. Terezie”. 29

Na základě pokory dospívá Terezie k poznání a radostnému přijetí své bezmocnosti, slabosti a újmy. Tak setrvává ve vědomí své nicotnosti. Ve své důvěře však hází tuto nicotu do Plnosti lásky Boží. Ani ta nejtěžší vina by ji od toho nemohla odradit.

Důvěra a nic než důvěra nás má vést k lásce. LT 197/ 17.9.96

Jak snadné je líbit se Ježíšovi (...) Člověk potřebuje jenom ho milovat, aniž hledí sám na sebe, aniž přehnaně osvětluje své chyby. LT 142/6.7.93

Pohled lásky na Ježíše a poznání jeho vlastního utrpení napraví opět všechno. CS 106

Především napodobuji jednání Magdaleny. Její překvapivá nebo spíše milující smělost, kterou Ježíš chválí, mě fascinuje. Ano, cítím, že i kdybych měla na svědomí všechny hříchy, které mohou být spáchány, přistoupila bych se srdcem zlomeným lítostí, abych se vrhla do náruče Ježíšovi; protože vím, jak on velice miluje ztraceného syna, který se k němu navrácí.

Ne proto, že mne Bůh ve svém předvídavém milosrdenství uchránil před smrtelným hříchem, pozvedám se k němu skrze důvěru a lásku... MsC, 36 v/37r

Člověk by si mohl myslet, že mám tak velkou důvěru k Bohu jen proto, že jsem neupadla do těžké viny. Moje matko, řekněte lidem jasně, že bych měla stále tutéž důvěru, i kdybych spáchala všechny možné zločiny. Měla bych jistotu, že toto ohromné množství urážek by bylo jako kapka vody, která byla vhozena na rozpálená kamna. DE 254/12.7.6

Žít z lásky znamená: vyhostit všechen strach, všechny vzpomínky na vinu v minulosti. Už nemám na své hříchy žádnou vzpomínku. Vyhasly v Božím ohni. PN 17,6

Když uděláme chybu, nikdy bychom si neměli myslit, že byla způsobena přirozenou příčinou, jako například nemocí, počasím nebo starostí. Měli bychom toto selhání připisovat spíše naší nedokonalosti, aniž bychom kdy ztratili odvalu. HA 1906, 264

Jak malý je počet těch, kteří přivolí, aby padli, aby byli slabí, kteří jsou spokojeni, že leží na zemi a jsou při tom jinými překvapeni. CS 22

Já jsem samá slabost...chlubím se jí a každý den se připravuji na to, že v sobě objevím další nedokonalosti. MsC, 15r

Namáhala jsem se milovat svou méněcennost ... Tím se mi stala příjemná jako všechno ostatní. CS 165

Vždy si myslíte, že jste dosáhla svého cíle. Pak jste udivena, že upadnete. Člověk musí být stále připraven na to, že upadne. CS 30

Přiznejte přece, že klopýtáte při každém kroku, dokonce padáte, že svůj kříž nesete uboze. Milujte svou neschopnost a budete mít z toho více užitku, než kdybyste vykonala - podporována milostí - s čilostí hrdinské činy, které byly provedeny s osobním zadostiučiněním a domýšlivostí. HA 1953/208

Když padnu každou hodinu, která mjí, ty mi přijdeš na pomoc, abys mě opět zvedl, v každém okamžiku mi věnuješ svou milost. PN 17,7

I mně proklouznou chyby. Ale já se z toho těším. Ani já se vždycky nepovznesu nad marnosti světa. Mohla bych se například zlobit nad hloupostí, kterou jsem řekla anebo udělala, ale zastavím uvažování a řeknu si: stále ještě stojím na svém místě jako dříve! Ale to si řeknu ve vši tichosti a bez smutku. Dělá to tak dobře, když se cítíme slabí a malí. DE 237/ 5.7.1

Jestliže udělám chybu, která mne rozesmutní, uvědomím si, že tento smutek je následek mé nevěrnosti. Ale myslíte, že u toho zůstanu stát? Ne, tak pošetílá nejsem. DE 253/3.7.2

Kdybych udělala někdy ze slabosti opak toho, co jsem chtěla udělat, neztratím odvalu. Pokusila bych se napravit opět své prohřešky tak, že bych se ještě více usebrala, aniž bych to dala najevo. DE 272/ 20.7.1

Proč se lekat toho, že nemůžeš nést tento kříž, aniž zeslábneš? Ježíš upadl třikrát na cestě na Kalvárii. A ty, ubohé malé dítě, bys nebylo podobné svému snoubenci, nechťelo bys tisíckrát padnout, když to musí být, abys mu dokázalo svou lásku tím, že povstaneš plné síly jako před pádem! LT 81/ 23-25(?).1.89

Budu mít právo páchat velké hlouposti až do své smrti, aniž urazím Boha, pokud budu pokorná, pokud zůstanu docela malá. Podívejte se na malé děti: nepřestanou rozbíjet věci, trhat je, nechat je padat, a přece je jejich rodiče velmi milují. Když já takto padnu, ještě víc si vše uvědomím a řeknu si: Co bych mohla vykonat, co by bylo jen ode mne, kdybych se spoléhala jen na své vlastní síly?

Velmi dobře chápu to, že svatý Petr padl. Tento obdivuhodný svatý Petr spoléhal sám na sebe, aniž se držel jedině a stále Boží síly. Z toho odvozují, že má pokušení by byla úpornější a já bych jim určitě podlehla, kdybych si nemyslela: “Ó Bože, ty dobře víš, že tě příliš miluji, než abych se postavila jedinou myšlenkou proti víře.”

Jsem si úplně jista, že kdyby Petr řekl pokorně Ježíšovi: “Prosím tě, dej mi sílu, abych tě následoval i ve smrti”, že by ji byl obdržel.

Také jsem si vědoma, že náš Pán neřekl svatým apoštolům svými naučeními a svou viditelnou přítomností více nežli dobrem vlití své milosti. Mohl by svatému Petrovi dokonce říci: “Vypros si ode mne milost, abys vykonal, co bys chtěl.” Ale ne, poněvadž Ježíš mu chtěl připomenout jeho slabost, a to proto, že měl vládnout nad celou církví, plnou hříšníků, proto si musel sám na sobě vyzkoušet, kolik zmůže člověk bez milosti Boží.

Před jeho pádem mu Pán řekl: “A ty potom, až se obrátíš, posiluj své bratry”. (Lk 22,32). To znamená: přesvědč je svou vlastní zkušeností a slabostí lidské síly. DE 310 f/7.8.4

Můj Ježíši, co se stane, když každým okamžikem padnu? Z toho poznám svou slabost; to je pro mne velký zisk. LT 89/26.4.89

Když se člověk cítí tak bídne, nechce se ani na sebe podívat. Vzhlíží jen k tomu, koho miluje. LT109/27-29.7.90

Už jsme se ani neodvážili se za sebe postavit, tak jsme byli přesvědčeni, že jsme bez lesku a ozdob, a Ježíš nás volá. LT165/7.7.94

Vzpomínka na mé chyby mě pokořuje a vede mě k tomu, abych se nikdy nespolehala na vlastní síly, které nejsou nic než slabost. Ale ještě více mi tato vzpomínka říká o milosrdné lásce.

Jestliže člověk hodí své chyby v bezpodmínečné dětské důvěře do stravující výhně lásky, jak by nebyly nenávratně stráveny? LT 247/21.6.97

Stává se, že Bůh ponechává určitým lidem, i přes všechnu jejich námahu, jejich slabosti, poněvadž by pro ně bylo velmi škodlivé cítit se ctnostně, tj. věřit, že mají ctnosti a že druzí je na nich poznají. CS 150

Bůh obyčejně připustí to, že trpíme týmiž slabostmi, které se nám nelíbily na druhých: zapomnětlivostí, nechtěnou nedbalostí, únavností... Pak je zcela přirozené, že chyby omlouváme, poněvadž jsme sami do nich upadli. CS 107

5. kapitola

Jak se člověk dostane k rozhovoru s Bohem

Victoria Saskville-West, zajímavá postava moderní anglické literatury, uhodila hřebíček na hlavičku svým úsudkem o zbožnosti sv. Terezie: “Jestli se smí použít ten výraz, dá se říct, že její zbožnost stála oběma nohama na zemi.” 30

Co se týká modlitby, nic se nenamáhalo s komplikovanými metodami. Jak daleko však její zbožnost “stála oběma nohama na zemi”, tak daleko se přes tento svět dívaly její oči oduševnělé vírou. Protože v jejím životě všechny věci mluvily o Bohu, byla také ona všemi věcmi přiváděna k Bohu. To, co píše Karel Rahner ve své teologické meditaci o “všedních věcech”, našlo plné uskutečnění v jejím životě: “Kdo jako člověk přijímá kratičký čas do věčnosti, kterou sám nosí v sobě, zpozoruje náhle, že také malé věci mají nevyslovitelné hloubky, jsou posly věčnosti, jsou také stále více než ony samy jako kapky vody, ve kterých se odráží celé nebe, jako znamení, která ukazují nad sebe, dál, jako vpředu běžící poslové, kteří ohromeni poselstvím, jež přinášejí, zvěstují přicházející nekonečnost, jako stíny opravdové skutečnosti, která už na nás padá, poněvadž ke skutečnosti je opravdu blízko.” 31

Předzvěst věčného probouzela v Terezii touhu po nebi, touhu bez hranic, takže pociťovala svět jako vyhnanství. To nemá nic společného s útekem ze světa. Ale ona pociťovala jeho pomíjivost velmi jasně, než aby se mohl stát její vlastní vlastní.

1. Meditace nás vede od pojmu k pojmu

Terezie uměla medítovat. K tomu jí dar “výstižného porovnávání a radost při objevování pojmů” 32 napomáhal tak, že uměla díky své fantazii ze všeho

udělat podobenství. Výchozím bodem je většinou všední každodenní situace, která je právě vnímána a pozorována na svém skrytém pozadí.

Zatímco ji dává spontánně do souvislostí s tajemstvím víry, přetváří výchozí situaci do podobenství, která v ní probouzejí "hluboké myšlenky". Nechybí jí příklady. Campo Santo v Miláně se svými četnými živoucími sochami je jí podobenstvím nesmrtelnosti; město Pompeje zasypané úplně proudem lávy je pro ni podobenství krátké životnosti a pomíjejícínosti lidských výtvarných děl, moře se svou šíří a hloubkou jí připomíná moc a velikost Boha; hory ztrácející se v nebi srovnává s velikostí světců; ke Kryštofu Kolumbovi neochvějně vyrazujícímu k neznámé zemi přirovnává věřícího, který se navzdory všemu odporu a překážkám nevzdá své víry ve věčnou vlast.

Došel Ježíš ke svým podobenstvím jinými cestami?

Vždycky jsem milovala, co bylo krásné a velké. MsA, 46v

Milovala jsem velice venkov, květiny a ptáky! Občas jsem se pokoušela se svou malou udicí rybařit; ale dávala jsem přednost usednutí do trávy, plné květin. Pak byly moje myšlenky správně hlubokomyslné, a aniž jsem věděla, co vlastně znamená meditace, ztrácela jsem se do opravdu vnitřní modlitby... Pozorně jsem naslouchala šumu dalek... hučení větru a dokonce ztrácející se vojenské hudbě, která pronikala ke mně vzhůru, to vše mne naplňovalo jemným způsobem zádušností....

Země se mi jevila jako místo vyhnanství, a já jsem si vysnívala nebe. MsA, 14v

Ještě cítím hluboké a poetické zážitky, které ve mně ožívaly při pohledu na obilné lány, poseté polními květinami. Skutečně jsem milovala dálky...Zelené plochy a obrovité jedle, jejichž větve se dotýkaly země, zanechaly ve mně dojem podobný onomu, který ještě dnes pociťuji při pohledu na přírodu. MsA, 11v

Měla jsem šest či sedm roků, když nás tatínek doprovázel do Trouville. Nikdy nezapomenu na dojem, který na mne udělalo moře. Nemohla jsem než neustále pozorovat jeho velikost, hučení jeho vln, všechno ke mně hovořilo o velikosti a moci Boha. MsA, 21v

Večer, v době, kdy se zdá, že se slunce koupe v nezměřitelnosti vln, a kdy nechá jeden paprsek světla klouzat před sebou, jsem se vypravila sama jen s Paulinou na skálu (...)

Dlouho jsem pozorovala tuto světelnou dráhu, odlesk milosti, osvětlující cestu, kterou má proběhnout malý člun s veselými bílými plachtami. MsA, 22r

Ve věku čtrnácti let popisovala Terezie ve slohové úloze svůj vysněný dům: "Až se jednoho dne splní mé sny, budu bydlet na venkově. Když myslím na svůj sen, vidím se v duchu usazená v okouzlujícím domečku nebo spíše v besídce, která leží celá na slunci. Všechny moje pokoje hledí k moři, protože můj dům by ležel ve vesnici na břehu moře (...) Moje zahrada by byla dost velká (...); za zahradou louka se stájí. Můj skleník by byl stále plný květin.

Měla bych malý člun, abych čas od času mohla udělat výletní jízdu daleko na moře. LT, Bd.I, 183

Nepřikládám svým snům žádnou váhu. Ostatně mám málokdy symbolické a dokonce se ptám, jak je to možné, když celý den myslím na Boha a ve spánku se jím už nezabývám... Obyčejně snívám o lesích, květinách, potocích a mořích a skoro vždycky vidím roztomilé malé děti. Chytám motýly a ptáky, jaké jsem nikdy neviděla. (...) I když mají mé sny poetický způsob zobrazení, přece jen jsou daleko vzdáleny tomu, aby byly mystické. MsA, 79r

Nejblíže to bylo Švýcarsko se svými vysokými horami, jejichž vrcholky se ztrácejí v mracích, půvabné vodopády, které pramení tisíci různými způsoby; jeho hluboká údolí, plná obrovitých kapradin a růžových vřesů (...) Jak mi dělaly dobře tyto přírodní krásy, rozseté v tak hojném přebytku! Jak velice mne povznášely k tomu, komu se líbilo roztrousit taková mistrovská díla na místo vyhnanství, které má trvat jen jeden den.

Neměla jsem dost očí, abych se dívala (...) Zatímco jsem pozorovala všechny ty krásy, napadaly mne hluboké myšlenky. Zdálo se mi, že už teď bych pochopila velikost Boha a divy nebe (...) Později, v hodině zkoušky, kdy mohu jako zajatkyně Karmelu pozorovat jen malý výřez hvězdného nebe, budu myslet na to, co vidím dnes. Tato myšlenka mi dodá odvahy. Snadno zapomenu na své ubohé malé zájmy, když okem uchopím velikost a moc Boha, kterého jediného chci milovat. MsA, 57v/58r

Ve švýcarských horách, kterými jsme projížděli, se může člověk dobře modlit. Člověk cítí, že je tady Bůh! LT 31A/10.11.87

Célino, ty musíš být velice šťastná, když se díváš na krásnou přírodu, hory, stříbrné řeky. To všechno je tak velkolepé, tak stvořené k tomu, abychom se povznegli (...) Šťastní, kdo mají čisté srdce, neboť oni budou vidět Boha (Mt 5,8)!... Ano, oni ho budou vidět dokonce na zemi. LT 105/10.5.90

Da Campo Sante nás nadchlo ještě víc než katedrála. Všechny jeho sochy z bílého mramoru, které, jak se zdálo, oživilo geniální dláto, jsou rozmístěny s jistou nedbalostí po rozlehlém hřbitově, což v mých očích zvýšilo jejich půvab. Člověk by mohl být v pokušení přisoudit těmto ideálním postavám, které ho obklopují, útěchu. Jejich výraz je tak pravdivý, jejich bolest tak tichá a odevzdaná, že člověk nemůže jinak než mít myšlenky na nesmrtelnost, kterými musela být naplněna srdce umělců, když tvořili tato mistrovská díla.

Tu například vidíte dítě, jak klade květiny na hrob svých rodičů. Zdá se, jako by mramor zapomněl na svou tíhu... MsA, 58v

Ráda bych se šla projít sama uprostřed trosek Pompejí, abych přemýšlela o křehkosti lidských děl. Avšak množství cestujících ubírá zničenému městu mnoho z jeho melancholického půvabu. MsA, 64v

Nevyprávěla jsem Vám ještě o své lásce k obrazům a čtení (...) Zapomínala jsem na čas, když byly přede mnou... I když jsem ještě neuměla číst, milovala jsem čtení a mohla bych s ním strávit život. Měla jsem naštěstí pozemské anděly, kteří mě vedli a vybírali mi zajímavé knihy, které mě bavily a dávaly tak prostor mému srdci a mému duchu. Navíc, směla jsem trávit čtením jen určený čas, což byla pro mne velká oběť, poněvadž jsem často musela četbu přerušit na

nejnapínavějším místě (...) Kdybych měla vyjmenovat počet knih, které mi prošly rukama, nebylo by to možné, ale Bůh nepřipustil, abych četla i jen jedinou, která by mi mohla uškodit. MsA, 31v

Kdysi dříve jsem četla, že Izraelité budovali zdi Jeruzaléma tak, že jednou rukou pracovali a v druhé drželi meč. Měli bychom dělat totéž: neměli bychom se zcela vydat práci. DE 261 f/ 14.7.1

Jednoho dne se mne ptala jedna z učitelek klášterní školy, co bych dělala ve dnech školního volna, kdybych byla sama. Odpověděla jsem jí, že bych šla za svou postel, do prázdného prostoru, který tam byl a který se dal snadno uzavřít závěsem. Tam bych “přemýšlela”. “Ale na co myslíš?” ptala se mne. “Myslím na Boha, na život... na věčnost, krátce a dobře, m y s l í m!...” Laskavá sestra se tomu velice smála. Později mi ráda připomínala dobu, kdy jsem myslela, tak, že se mně ptala, jestli pořád ještě myslím... Dnes chápu, že jsem se cvičila ve vnitřní modlitbě, aniž bych to věděla a že mě v tom právě Bůh tajemně vyučoval. MsA, 33v

Když jsem opustila internát, ubytovala jsem se ve starém Paulinině pokoji a zařídila jsem ho podle svého vkusu. Byl to úplný bazar, sbírka zbožných věcí, kuriozit, zahrada a velká ptačí klec (...) Uvnitř svého “muzea” jsem měla také truhlík na květiny, kde jsem pěstovala své oblíbené rostliny (...) Tato ubohá mansarda byla mým skutečným světem a jako pan de Maistre mohla bych napsat knihu: “Procházka mou světničkou”.

V tomto pokoji jsem ráda zůstávala dlouhé hodiny sama, abych studovala a meditovala tváří v tvář krásné vyhlídce, která se rozprostírala před mýma očima. MsA, 43r

Jak blažené byly rozhovory, které jsme každý večer vedly v besídce! S pohledem upřeným do dálky jsme pozorovaly (...) Všechno nás povznášelo k nebi (...), z něhož jsme zprvu mohly pozorovat jen “odvrácenou světlou tvář”. MsA, 48r

Když nevidím Boha, zářivá přírodo,
nejsi pro mě nic jiného
než ohromný hrob. PN 23,3

2. Bible nám zjevuje Boží charakter

Svěťice objevila bibli v období, kdy se zabývala svatým Janem od Kříže, v jehož spisech hraje důležitou roli. Od této doby nosí stále malý exemplář evangelií s sebou. Céline (sestra Jenoféfa od svaté Terezy) píše: “Chtěla poznat Boha, tak říkajíc, odkrýt jeho charakter. A jak by to mohla lépe učinit nežli studovat knihy, které vznikly z vnuknutí Ducha svatého, především svaté evangelium?” (CS 80)

Terezie neměla žádnou exegetickou přípravu. Prozkoumávala bibli svým zdravým lidským rozumem. Při tom si pomáhala tak zvaným “zapíchnutím do bible”, to znamená, že otevřela jednoduše bibli a nechala k sobě promlouvat

verš, na který padlo její oko. Také četla bibli systematicky, až náhle a nečekaně narazila na místo, které jí rozhodujícím způsobem pomohlo dále a posílilo ji v její vnitřní zkušenosti. Anebo dávala do souvislosti zážitků se známým biblickým rčením. Ať četla bibli jakkoliv, vždy byla přesvědčena, že bezprostřední kontakt s Bohem dostává ten, kdo si tróufá na tuto knihu a její slovo.

Odedávna jsem se sytila tou “nejjemnější moukou”, kterou obsahuje “Následování Krista”. Byla to jediná kniha, která na mne blahodárně působila; neboť jsem ještě neobjevila poklady ukryté v evangeliu. Znála jsem skoro všechny kapitoly (...) zpaměti. Knížka mne nikdy neopouštěla ... MsA, 47r

Kolik osvícení jsem načerpala z děl našeho otce, svatého Jana od Kříže! Ve věku sedmnácti a osmnácti let jsem neměla žádnou jinou duchovní potravu. Přesto mne později ponechaly všechny knihy ve vyprahlosti. V tomto stavu jsem ještě dnes (...) V této bezmocnosti mi přichází na pomoc Písmo svaté a Následování Krista. V nich nalézám posilující a zcela čistou potravu. MsA, 83r/v

Když občas čtu určitá duchovní pojednání, kde se dokonalost představuje jako přenášeující se nad tisíce překážkami, obklopená množstvím iluzí, tu se můj ubohý malý duch velmi rychle unaví. Zavírám učenou knihu, která mi působí bolesti hlavy a vysušuje srdce, a sahám k Písmu svatému. Tu se mi objeví všechno v plném světle. Jediné slovo mi otevírá nekonečné horizonty, dokonalost se mi zdá lehce dosažitelná; vidím, že stačí uznat svou nicotu a vrhnout se jako dítě do náruče Boží. LT 226/9.5.97

Co se mne týká, nenacházím už nic v knihách, s výjimkou evangelia. Tato kniha mi stačí. S velkou radostí slyším ono Ježíšovo slovo, které mi říká všechno, co mám dělat: “Učte se ode mne, neboť mám tiché a pokorné srdce.” Potom mám pokoj podle jeho blahodárného slibu: “A najdete pokoj pro své duše” (Mt. 11,29). DE 207/ 15.5.3

Především evangelium dává duševní potravu mým modlitbám. V něm nacházím všechno, co potřebuje má ubohá malá duše. V něm objevuji vždy nové záblesky světla, skryté a tajuplné významy. MsA, 83v

Poněvadž Ježíš opět vstoupil na nebesa, mohu ho jenom následovat po stopách, které zanechal. Avšak jak zářivé jsou tyto stopy, jak příjemné je jejich fluidum! Potřebuji jen nahlédnout do svatého evangelia (...) a vím, kterým směrem mám běžet. MsC, 36v

Ukaž mi skrytá tajemství v evangeliu.

Jak mnoho znamená tato zlatá kniha,
můj nejdražší poklad. PN 24, 12

Nato jsem vzala své malé evangelium a prosila Boha, aby mne utěšil a sám mi dal odpověď. A hle, tu jsem narazila na toto místo, kterého jsem si dosud nikdy nepovšimla: “Ten, kterého Bůh poslal, mluví slovo Boží, neboť bez hranic dává Ducha” (Jan 3, 34). DEA 44/21-26.5.11

3. Modlitba je čas Boží

Modlitba je pro Terezii čas Boží, protože především v tomto čase chce na nás Bůh působit. V tomto smyslu poukazuje také Terezie z Avily na tajemství modlitby: “Velké tajemství modlitby spočívá v tom, abychom nechali být Boha činným.” Modlitba znamená podle toho pro Terezii pozvednutí srdce nad pomíjivý svět. Přitom objeví totéž, o čem mluví stále a opětovně ti, kdo se modlí v knize žalmů. Modlí se člověk, který se povznáší nad pomíjivý svět, pocituje, jak se jeho srdce rozšiřuje a stává se vnímavé pro milosti z nekonečna.

Svěťice pěstovala nejprve “jednoduchou modlitbu”. Ta vychází z nějakého podnětu, promyslí ho a pokouší se navázat o tom s Bohem rozhovor. Milovala také modlitbu jako tiché prodlévání před Bohem: “Neříkám mu nic, miluji ho.” Terezie z Avily říkala: “Modlitba nespočívá v tom, že člověk hodně myslí, ale v tom, že hodně miluje.” Odtud už není daleko k modlitbě jako k tichému dívání se na dívajícího. “Videntem videre” čteme u Sv. Augustina.

U Terezie jde o tiché dívání se do dívajících očí Ukřižovaného. Nakonec milovala Terezie modlitbu jako ztrátu sebe v Bohu. V této formě modlitby se ztrácí lidská konečnost v Boží Nekonečnosti. Všechno je vtahováno do Boží lásky.

Modlitba je čas Boha(Boží?); nesmíme mu jej brát. CS 77

Jaké povolání! Jak velká je naše duše! Povznesme se nad to, co pomíjí. Udržujme si odstup od země. Dál nahoře je čistý vzduch. LT 57/23.7.88

Cítla jsem, že je lepší mluvit s Bohem nežli o Bohu; protože se mísí do duchovních rozhovorů mnoho sebelásky! MsA ,41r

Modlitba a oběť tvoří veškerou moji sílu. Jsou mou neporazitelnou zbraní, kterou mi dal Ježíš. Jsou mnohem schopnější uvést duše do pohybu nežli slova. Udělala jsem často tuto zkušenost. MsC, 24v.

Jsem tak nedokonalá, že mé ubohé modlitby mají beznadějně malou cenu. Přece však jsou žebráci, kteří se tak vnucují, že obdrží všechno, co si přejí. Budu to dělat jako oni, a Bůh mě nebude moci poslat pryč s prázdnýma rukama. LT 99/18.11.89

Prosila jsem Boha, aby nevyslyšel takové modlitby, které by mohly být překážkou jeho úmyslů se mnou a aby odstranil všechny těžkosti, které tomu stojí v cestě. DE 643/10.8

O co máme prosit: pracovat pro jeho čest, milovat ho a učit druhé ho milovat. LT 220/24.2.97

Když se můj duch občas nachází ve velkém suchopáru, že je nemožné, abych se i jedinou myšlenkou sjednotila s Bohem, modlím se v e l m i p o m a l u “Otčenáš” a pak “Andělské pozdravení”. Tyto modlitby mi dají křídla; dají mé duši více pokory, než kdybych je stokrát odříkala překotně... MsC, 25v

Bůh se neunaví, když mi naslouchá, jak mu zcela jednoduše vyprávím o svých starostech a radostech, jako by je ani neznal. MsC, 32v.

Marta a Marie řeknou pouze: “Ten, koho miluješ, je nemocen” (Jan 11,3). Vyjadřují prostě své přání, aniž formulují prosbu. Tak nechávají Ježíše jednat svobodně podle jeho vůle. CS 49

“Otče náš na nebesích”. Jak velice útěšné je toto slovo; jak nekonečný horizont se otevírá naším očím. LT 127/26.4.91

Modlit se zcela sama růženec, stydím se za to, že to musím doznat, mně stojí více než užívání nástroje kajícího ...Cítím, že se ho modlím opravdu špatně. Dávám si velkou práci rozjímat tajemství růžence; jednoduše se mi nedaří sebrat svého ducha. Dlouho jsem se rmoutila nad tímto nedostatkem rozjímání; to mně udivovalo; já přece tak moc miluji svatou Pannu, takže by mi mělo připadat lehké modlit se k její počtě modlitby, které se jí líbí. Nyní se trápím méně. Myslím si, že nebeská královna, jako moje matka, vidí moji dobrou vůli a bude spokojena. MsC, 25v

Céline (sestra Jenofefa od sv Terezie) vypráví: Přes její odpor jsem často v noci vstávala, abych se na ni podívala. Jednou jsem našla svou milovanou(..)sestru se sepjatýma rukama a s očima upřenýma k nebi. “Copak to děláte?”ptala jsem se jí. “Měla byste se pokusit spát”. “Nemohu, velice trpím; proto se modlím ...” “A co říkáte Ježíšovi?” “Neříkám nic, **Já ho jen miluji!**” DE 610/-9.2

Jak velká je moc modlitby. Mohli bychom ji nazvat královnou, která má v každé době volný přístup ke králi, a vše, oč prosí, se jí dostane. Aby se došlo vyslyšení, není nutné číst z nějaké knihy krásné, výstižné formulace. Kdyby tomu tak bylo ..., jak bych byla politováníhodná! ...Kromě božského oficia, k jehož modlení se cítím velmi nehodná, nemám odvahu hledat pracně v knihách krásné modlitby. To mi působí bolení hlavy, protože je jich tak mnoho!... A pak, jsou jedna krásnější než druhá ... Všechny bych se nemohla pomodlit a protože nevím, kterou si mám vybrat, dělám to jak děti, které neumí číst : říkám Bohu jednoduše, co mu chci říci, bez vytváření krásných frází, a on mi vždy rozumí ...

Pro mne je modlitba povznesení srdce, jednoduchý pohled k nebi, zvolání vděčnosti a lásky, ať už je to uprostřed zkoušky či radosti. Zkrátka, je to něco

velkého, něco nadpozemského, co mi rozšiřuje duši a sjednocuje mne s Ježíšem. MsC, 25r/v.

Láskou zasažený člověk nemůže zůstat nečinný. Bezpochybně sedí jako svatá Magdaléna u nohou Ježíše. Naslouchá jeho laskavému a oblažujícímu slovu. Zdá se, že nic nedává; avšak přece dává mnohem více než Marta, která se stará o mnoho věcí a proto se snaží, aby ji sestra napodobila. V žádném případě to nejsou Martiny práce, které Ježíš kárá. Těmto pracím se jeho božská matka pokorně podřizovala celý svůj život, když musela připravovat jídlo pro svatou rodinu. Chtěl pouze odkázat na pravé místo neklid své pilné hostitelky. Tomu rozuměli světcí a ještě důsledněji ti, co naplňovali vesmír osvědčováním evangelijního učení. Což nečerpali světcí jako Pavel, Augustin, Jan od Kříže, Tomáš Akvinský, František, Dominik a mnoho dalších vynikajících přátel Božích ono božské poznání, které přivádí největší duchy do vytržení, z modlitby? Jeden učenec řekl: “Dejte mi páku, jeden opěrný bod a zvednu svět z těžisté.” Čeho nemohl dosáhnout Archimédes, poněvadž neobrátil svoji prosbu k Bohu a postavil ji na pouze na hmotný výchozí bod, toho dosáhli světcí v největší míře. Všemohoucí jim dal sám sebe za opěrný bod, jedině sám sebe, a jako páku modlitbu, která žhne ohněm lásky. A tímto způsobem zvedli svět z jeho ukotvení. Tak činí oni ještě dnes bojující světcí a budou tak činit budoucí svatí až do konce světa. MsC, 36r/v.

Sestra Marie od Eucharistie chtěla zapálit svíčky na procesí. Ale neměla k tomu žádné zápalky. Tu uviděla malé světlo, které hořelo před ostatky a tak šla k němu. Avšak našla je skoro vyhaslé. Zůstal jenom slabý svit dohořelého knotu. Přesto se jí podařilo zapálit od něj svoji svíčku a tak touto svíčkou byly rozžaty svíce komunity. Toto malé skoro vyhaslé světlo bylo tedy tím, co vyvolalo ony krásné plameny, které mohly opět vyvolat množství jiných; ano, ony mohly dokonce uvést do plamenu celé údolí světa. Přesto však by se musela prvotní příčina tohoto světelného efektu stále přivádět zpět k tomuto malému světélku. Jak by se tedy mohly chlubit krásné plameny, pamětlivy té skutečnosti, že by mohly dosáhnout takového ohně, když přece byly samy zapáleny ve spojitosti s malou jiskrou? ...

Právě tak se tomu má v ohledu na společenství svatých. Aniž bychom věděli, máme často co děkovat za milosti a inspirace, které dostáváme, některé skryté duši, protože Bůh chce, aby se v nebi setkaly s velkou láskou – s láskou, která je ještě větší nežli ta v rodině, dokonce i v té nejsvětější rodině na světě. Jak často jsem už o tom přemýšlela, že bych mohla za všechny milosti, které jsem obdržela, vděčit modlitbám duše, které mne Bůh doporučil a kterou já poznám až v nebi.

Ano, docela malá jiskra může dát vznik velkým světlům ve veškeré církvi, jako učencům a mučedníkům, kteří se bezpochyby stanou v nebi mnohem většími, nežli ona. Ale jak by si člověk uměl představit, že jejich čest nebude tou jeho? DE 265f/15.7.5

Slabá jiskra, ó tajemství života, stačí, aby roznítla ohromný požár. PN 24.17

Nechceme se přestat modlit. Důvěra působí zázrak, a Ježíš řekl blahoslavené M.Marii: “Spravedlivá duše má tok mnoho moci nad mým srdcem, že od něj může požadovat odpuštění pro tisíc hříšníků”. LT 129/8.7.91

On nechce nic dělat bez nás. Stvořitel vesmíru čeká na modlitbu jedné ubohé malé duše, aby zachránil ty ostatní(...). Není apoštolát modlitby do jisté míry vznešenější nežli ten zvěstování ...? LT 135 /15.8.92

Stát se apoštolem apoštolů modlitbou a obětí. MsA,50r

Modlete se za ubohé nemocné, kteří umírají. Kdybyste věděli, co se tu děje! Jak málo stačí, aby se ztratila trpělivost! Člověk musí být láskyplný, lhotejno o koho se jedná. Nebyla bych dříve tomu věřila. DE 299/3.8.4

4. Bůh nesestupuje z nebe, aby zůstával ve zlatém kalichu

Tereziina láska k Eucharistii má mnoho příčin. Před vstupem do řádu navštěvovala při svých procházkách s otcem pravidelně Nejsvětější svátost, jednou v tom kostele v Lisieux, jindy v onom. Při takové příležitosti přišla také poprvé na Karmel. V návaznosti na eucharistickou slavnost o Vánocích 1886 prožila noc svého “obrácení”. Právě tak se uskutečnilo její povolání, aby zaujala “stanoviště u nohou Ukřižovaného”, na konci eucharistické slavnosti. Jen tak je možné porozumět její schopnosti trpět.

“Terezie dospěla záhy k přesvědčení, že božský chléb je míněn jako potrava pro slabé a zápasící duše, nikoliv jako odměna za dosaženou ctnost.” 34 Když dali papeži Piu X. číst dopis svěťice č. 92 s poznámkou, že “tím dala tato malá svěťice předem komentář k dekretu Vaší Svatosti o častějším přijímání”, mínil papež: “To přišlo nejvýš vhod! – Mám velkou radost!” 35

Každé odpoledne jsem chodila s otcem na malou procházku. Denně jsme navštěvovali jiný kostel a společně jsme navštěvovali Ježíše v Nejsvětější svátosti. MsA, 14r

Pomysli jenom na to, že Ježíš je vlastně ve svatostánku tady pro tebe, jen pro tebe samu. LT 92/30.5.89

Když se ocitnu v blízkosti svatostánku, dokáži říci našemu Pánovi jen jedno: “Můj Bože, ty víš, že tě miluji” (1Jan 21,15), a cítím, že moje modlitba Ježíše neunavuje. Poněvadž zná bezmocnost své ubohé malé milované, spokojí se s její dobrou vůlí. LT 152/17.11.93

Ty jsi to, kdo opět vystupuješ do nepřístupného světla, kde od nynějška bydlíš; ty jsi to, kdo však také zůstáváš v tomto slzavém údolí, skrytý pod podobou bílé hostie... MsC, 5v

Orle věčnosti, ty mne chceš živit svou božskou podstatou, mne, ubohé malé stvoření, které by upadlo zpět do nicoty, kdyby mu v každém okamžiku tvůj božský pohled nedával život. MsB, 5v

Nesestupuje každý den z nebe, aby zůstal ve zlatém kalichu, nýbrž aby nacházel jiné nebe, které je mu nekonečně milejší než to první: nebe naší duše, stvořené podle jeho obrazu, živoucí chrám Boží Trojice! MsA, 48v

Přijímej často, velmi často. To je ten jediný lék, pokud chceš zůstat zdravý.
LT 92/30.5.89

Jsem živoucí monstrance. PN 25, 5

Zůstaň ve mne jako ve svatostánku. MA 317

Když na konci důkůčinění vidím, že jsem je špatně vykonala, rozhoduji se strávit zbytek dne v důkůvdání... MsA, 79v/80r

Nemohu říci, že bych během mých důkůvdání obdržela často útěchy. Spíše je to okamžik, kdy jich mám nejméně... Shledávám to jako zcela přirozené, neboť jsem se Ježíšovi nenabízela jako někdo, kdo by rád jeho návštěvu přijímal ke svému vlastnímu povznesení, nýbrž naopak, k radosti toho, kdo se mi daruje.
MsA, 79v

5. Modlení s Terezií

Pro Terezii neznamenal modlení jen sjednocení s živým Bohem, ale také zástupné prosby za provinilého člověka. Vyslyšením své modlitby za obrácení vraha Pranziniho odsouzeného k smrti získala zkušenost o síle modlitby. Věřila apoštolátu modlitby a učí nás tomu. Podobně jako jiní vděčí za mnoho našim modlitbám, máme my za co děkovat modlitbám druhých, kteří pro nás zůstávají neznámí a skrytí.

V jejích osobních modlitbách vychází stále a opět najevo původní osobní vztah k Bohu, který se s ní setkává v Kristu Ježíši. Mluví o něm často formou: "Ó můj Bože!" Tak se to děje také v bibli, když tam lidé vstupují do osobního vztahu k Bohu na základě zvláštních zkušeností. Jejich osobní vztah k Bohu jim znemožňuje mluvit v prázdných formulích.

Jsem si jistá, že vyslyšíš má přání. Víím to, ó můj Bože! Čím více chceš dát, tím více stupňuješ touhu. Cítím v sobě nezměřitelná přání a plná důvěry tě prosím, abys přišel a aby sis mě přivlastnil. MA 317

Chtěla bych dokonale splnit tvou vůli a dospět ke stupni slávy, kterou jsi mi připravil ve své říši. Krátce: chtěla bych se stát svatou. Avšak cítím svou bezmocnost a prosím tě, ó můj Bože, buď ty sám mou svatostí. MA 316

Ó můj Bože, ty to víš: nikdy jsem nechtěla nic jiného než milovat tebe. Neusiluji o žádnou jinou čest. Tvá láska mi přicházela od dětství na pomoc. Vyrůstala se

mnou. A nyní se stala propastí, jejíž hloubku nejsem s to změřit. Proto, můj Ježíši, se ta má vrhá tobě vstříc. Ráda by vyplnila propast, která ji přitahuje. Avšak nerovná se ani kapce rosy ztracené v oceánu!... Abych tě milovala, jak ty miluješ mne, musím si vypůjčit tvou vlastní lásku. Teprve pak najdu klid. MsC, 35r

Dej mi sílu, abych dokonale splnila své sliby (...) Ať se tvá vůle ve mně splňuje v plné míře, abych dospěla k místu, které jsi mi předem připravil. MA 315

Ať mě nikdy věci tohoto světa nepřivedou do zmatku a nic ať neruší můj pokoj. Ježíši, prosím tě jen o pokoj a o lásku, nekonečnou lásku, která nemá žádné hranice, než tebe...lásku, která již není mnou, nýbrž tebou, můj Ježíši. MA 315

Prosím tě: odejmi mi svobodu nelíbit se ti. Když někdy ze slabosti klesnu, pak ať mne brzy očistí tvůj božský pohled tak, že stráví všechny mé nedokonalosti jako oheň, který v sobě všechno přetvoří. MA 317

Můj Ježíši, co na tom, když každý okamžik padám? Podle toho poznávám svou slabost. To je pro mne velký zisk... Vidiš, co zmožu, a jsi tím spíš připraven, abys mne nesl... Když to neuděláš, pak se ti právě hodí vidět mne na zemi. Tak se nebudu znepokojovat, nýbrž vždy ti budu vztahovat ruce vstříc, s prosbou a plnou lásky. Jednoduše nemohu uvěřit, že mne necháš ležet. LT 89/26. 4.89

Pane, já vím, že nežádáš nic nemožného. Ty znáš mou slabost, mou nedokonalost lépe než já. Ty víš přesně, že bych své sestry nemohla nikdy tak milovat, kdybys je ty sám, můj Ježíši, také ještě ve mně nemiloval. MsC, 12v

Ó Bože, skrytý ve vězení svatostánku, s radostí přicházím každý večer k tobě, abych ti poděkovala za milosti, které jsi mi daroval, a abych tě prosila o odpuštění za chyby, kterých jsem se dopustila v průběhu dne, který nyní končí (...) Kdybych byla více zajedno s tebou, laskavější ke svým sestrám, pokornější, zdrženlivější, pak by mě méně namáhalo mluvit s tebou v modlitbě. Avšak jsem daleká tomu, abych ztratila odvalu při pohledu na svou bídu, a přicházím k tobě plná důvěry, můj Bože. Pamatuji na to, že to nejsou zdraví, kdo potřebují lékaře, nýbrž nemocní (...) Zítra začnu s tvou pomocí nový život. PO 429

K večeru tohoto života se objevím před tebou s prázdnýma rukama; protože, Pane, já tě neprosím, abys počítal má díla. Všechny naše spravedlnosti mají v tvých očích šmouhy. Proto se chci odít do tvé vlastní spravedlnosti a přijmout od tvé lásky věčné vlastnictví tebe samého. Nechci žádný jiný trůn a žádnou jinou korunu nežli tebe... MA 317f

V tvých očích čas není nic. Jeden jediný den je jako tisíc roků. Pro mne můžeš v jediném okamžiku připravit, abych se před tebou objevila... MA 318

Ó můj Bože, děkuji ti za všechny milosti, které jsi mi věnoval, především ale za to, žeš mne nechal projít ohnivou zkouškou utrpení. S radostí budu na tebe patřit při posledním soudu, když poneseš žezlo kříže. Protože jsi mne poctil, že jsi mi dal tento drahocenný kříž za podíl, doufám, že ti budu v nebi podobná a že uvidím zářit na svém oslaveném těle svaté obrazy ran tvého utrpení. MA 317

Dokonce teď, kdy přidáváš zkouškám mé duše vnější utrpení, nemohu říci: “Smrtelná úzkost mne drží v zajetí” (Ž 18,5), nýbrž volám ve své vděčnosti: “Sestoupila jsem do údolí stínů a smrti; ale nebojím se neštěstí, protože ty, Pane, jsi u mne!” (Ž 23,4) LT 262/3.8.97

Tvé paže jsou zdviží, která mne má, Ježíši, vyzvednout až k nebi. Proto nepotřebuji růst. Naopak! Musím zůstat mnohem menší, stále více se jí stávat. Můj Bože, ty jsi překonal mé očekávání, a já, já chci chválit tvé milosrdenství. MsC,3r

6. kapitola

Jednoduchý program lásky

Během posledního roku jsem poslal rukopis světice známému grafologovi. Neřekl jsem mu přirozeně jméno pisatelky. V průvodním dopise jsem obsáhle popsal, že se mi jedná o to, jestli se má poradit této čtyřiaadvacetileté ženě, aby vstoupila do řádu. V “doporučené” analýze se mohlo mezi jiným číst následující: “Ještě jsme se nezmínili o tom, že pisatelka disponuje velmi vysokou a značně samostatnou inteligencí. Má pronikavě jasně myslící rozum, má výraznou abstraktní rozlišovací schopnost a rozebírá stejně kriticky jako samostatně duchovní hodnoty, což se právě většině lidí dnešní doby vytratilo. Umíme si dobře představit, že řád, do něhož by mohla vstoupit, jí svěří úkol, aby se vědecky zabývala náboženskými a filozofickými tématy, která se musí uvést v dnešní době zase ve známost.”

Připomeňme si tady, co píše světice o své žízni po vědění, kterou měla jako čtrnáctiletá: “Nebyla jsem již spokojená s průběžným vyučováním (...), ale popohánělo mne to k individuálním studiím dějin a přírodovědy. Ostatní obory mne nechávají lhostejnou.” (MsA, 46v)

Vzhledem k tomuto zjištění musím dát za pravdu André Coubesovi, když říká: “Mohla se stát velmi nadanou intelektuálkou.” 36

Avšak Bůh časem proměnil její lásku k vědě ve “vědu lásky”. Od té chvíle se zajímala jen o ni.

1. Mým povoláním je láska

Až do vánoční noci v roce 1886 byla svěťice vystavena duševním útrapám. Z psychoterapie se dovídáme, “že existuje vlastně jen jeden velký základní problém, který je základem všech neuróz a všech duševních útrap, totiž infantilita”. 37 Přitom se rozumí pod pojmem infantilita zpoždění kroku vývoje, který musí být udělán. V oné vánoční noci, která byla rozhodující pro její povolání, byla osvobozena od “dětských chyb” (MsA, 45r); cítila vejít lásku do srdce, potřebu zapomenout na sebe samu, aby činila radost jiným, a od té chvíle byla šťastná (MsA, 45v). Již měla jen dva kořeny, z nichž žila: jednak její láska k Ukřižovanému, kterou se dovedla osvobodit od veškeré bezmocnosti. A pak měla ještě toto na mysli: jako Ježíš, chtěla také ona přivádět lidi k Bohu. 38 Chtěla se stát “současnicí Ukřižovaného”. 39

Když jsem otevřela evangelium, padly mé oči na tato slova: “Když Ježíš vystoupil na horu, povolal k sobě ty, které chtěl, a oni k němu přišli” (Mt 3,13). Tady je tajemství mého povolání, mého celého života a především tajemství přednostního práva Ježíše na moji duši...On nepovolává ty, kteří jsou toho hodni, ale ty, které chce...MsA, 2r

Duše není svatá proto, že ji Bůh používá jako nástroj. Je to jako s umělcem, který používá různé štětce. Proč sáhne právě po tomto, zatímco jiný odloží stranou? Není o nic méně štětcem. Snad je dokonce lepší. V každém případě skutečnost, že ho mistr použije pro své dílo, mu nedává vůbec žádné zásluhy.

Co tím chcete říci?

Že poznáváme tuto pravdu: člověk si nesmí nic připisovat, ani to ani ono více cenit, nýbrž všechno musí vztahovat k Bohu. CS 160f

Proč se to týká nás? ... To je otázka, která je plná tajemství... Jaký důvod nám může uvést Ježíš? Jeho důvod je, že žádný nemá! LT 89/26.4.89

V té noci plné světla začal třetí úsek mého života, nejkrásnější ze všech, který byl nejvíce naplněn nebeskou milostí... V jediném okamžiku dokončil Ježíš dílo, které jsem nebyla schopná uskutečnit za deset let. Přitom se spokojil s mou dobrou vůlí, která mi nikdy nechyběla. Mohla jsem mu říci jako jeho apoštolové: “Pane, celou noc jsem lovila ryby, aniž jsem něco chytila.” (Lk 5,5) Byl ke mně ještě milosrdnější než ke svým učedníkům, vzal síť, vhodil ji a opět ji vytáhl naplněnou rybami... Učinil ze mne rybáře lidí. Cítila jsem velikou touhu pracovat na obrácení hříšníků, touhu, která mne předtím ještě nikdy tak citelně nenapadla... Zkrátka: cítila jsem, jak do mého srdce vstoupila láska,

potřeba zapomenout na sebe samu, abych dělala radost, a od tohoto okamžiku jsem byla šťastná... MsA,45 v

Boží volání bylo tak důrazné, že kdyby mě nutilo přeskočit plameny, udělala bych to, abych byla Ježíši věrná. MsA49r

Jednoho dne napadlo Leonii, že už je příliš velká na to, aby si hrála s panenkami. Vyhledala nás s košíčkem plným šateček pro panenky a krásných zbytků látek, aby jim z nich ušila jiné. Nahoře ležela její panenka: “Vezměte si to, moje sestřičky”, řekla nám, ”vyberte si, všechno vám daruji.” Céline natáhla ruku a vzala si malý uzlík stuh, které se jí líbily. Po chvilce přemýšlení jsem natáhla ruku i já a prohlásila: “J á s i v y b í r á m v š e c h n o !”, a bez mnoha okolů jsem si vzala košík k sobě (...)

Tento malý rys mého dětství je ideál celého mého života. Později, kdy jsem odhalila podstatu dokonalosti, mi bylo jasné, že člověk musí hodně trpět, aby se stal svatý, stále usilovat o dokonalost - a zapomínat na sebe. Porozuměla jsem, že je mnoho stupňů dokonalosti a že každý člověk má svobodu odpovědět na nabídky našeho Pána dělat pro něj málo nebo hodně, zkrátka, vybrat si mezi obětmi, které on vyžaduje. Tu jsem zvolala jako za dnů svého raného dětství: “Můj Bože, ‘já volím všechno’. Nechci být žádná polovičatá svatá. Nemám vůbec strach trpět pro tebe; jen jednoho se bojím, totiž ponechat si svou vůli. Vezmi si ji, protože já volím všechno, co ty chceš!”... MsA, 10 r/v

Cítím povolání válečníka, kněze, apoštola, církevního učitele, mučedníka. Prostě, cítím potřebu, přání, pro tebe, Ježíši, vykonat dohromady ty nejhrdinnější činy... MsB, 2v

Cítím v sobě povolání kněze (...) Avšak zatímco si přeji být knězem, obdivuji a závidím pokoru sv. Františka z Assisi a cítím se povolaná ho napodobit a vzdát se vznešené hodnosti kněžské. MsB, 2v

Konečně jsem našla klid... rozjímala jsem o mystickém těle církve, nepoznala jsem se v žádných údech uváděných svatým Pavlem, nebo lépe, chtěla jsem se najít ve všech...

Láska mi dala klíč mého povolání. Pochopila jsem: když má církev tělo, které sestává z různých údů, pak jí nechybí to nejnutnější, nejvznešenější ze všeho; pochopila jsem, že církev má srdce a že toto srdce hoří láskou. Pochopila jsem, že p o u z e l á s k a uschopňuje údy církve k jednání, že by apoštolové už nehlásali evangelium a že by se mučedníci zdráhali prolít svou krev, kdyby l á s k a vyhasla... Pochopila jsem, že láska obsáhne všechna povolání, že láska je všechno, že zasáhne všechny doby a všechna místa... prostě, že je věčná...

Nato jsem zvolala v přemíře nesmírné radosti: Ježíši, moje lásko... konečně jsem našla své p o v o l á n í. Moje povolání je láska!...

Ano, našla jsem své místo v církvi a toto místo, můj Bože, jsi mi dal ty... v srdci církve, své matky, budu láska...Tímto způsobem budu všechno...Tak se uskuteční můj sen!...

Proč mluvit o nadměrné radosti? Ne, tento výraz není výstižný. Je to mnohem více tichý a radostný pokoj námořníka, když uvidí maják, který ho má dovést do přístavu... Zářící majáku lásky, já vím, jak se k tobě dostat. Našla jsem tajemství, jak si přivlastnit tvůj plamen.

Jsem jenom dítě, bezmocné a slabé. Avšak právě moje slabost mě osměluje, abych se nabídla, Ježíši, tvé lásce jako oběť! (...) Láska si vybrala mne, nedokonalé a slabé stvoření, jako zápalnou oběť ... Není tato volba hodná lásky? ... Ano, aby se láska dokonale spokojila, musí se snížit až k nicotě a tuto nicotu proměnit v oheň...

Ježíši, vím to: za lásku se platí láskou. V tom jsem hledala a našla prostředek, jak ulehčit svému srdci tím, že ti budu oplácet lásku láskou. MsB, 3v/4r

Dobrý otec mluvil především k nám (...) o kráse našeho povolání ... Dal nám příklad (...) "Podívejte se," řekl nám, "jak jsou křivé u nás na venkově duby. Vyhánějí větve doprava a doleva. Nic je nezastaví. Proto nedosáhnou nikdy pozoruhodné výšky. Sledujte naopak duby v lese, které jsou ze všech stran tísněny. Světlo přichází jen shora. Proto je jejich kmen bez všech těch znetvořených větví, které mu odnímají mizu, tak nutnou k růstu do výšky. Vidí jenom nebe. Tímto směrem se nese celá jeho síla a strom brzy dosáhne podivuhodné výšky.

V řeholním životě je duše jako každý mladý dub, ze všech stran tísněná pravidly. Okolní lesní stromy překážejí všem jeho pohybům a brzdí je. Ale když se podívá k nebi, má světlo. Jen tam může nechat svůj pohled spočinout. Nikdy se nemusí bát, že by tímto směrem vystoupil příliš vysoko." (...) Naše štěstí spočívá v tom, že mluvíme o duchovních věcech, že svá srdce noříme do nekonečna! LT 15/5.11.93

Pochopila jsem, jak snadno se může stát, že se uzavřeme do sebe a zapomeneme na vysoký cíl svého povolání. MsA, 58r

Pokud si někdo myslí, že by se mohl pokusit dispenzovat se od práce ve společenství nebo požadovat výjimku z pravidel, pak se má - tak radila - vnitřně zeptat: Co kdyby každá udělala totéž? - "Odpověď by zněla," dodala k tomu, "že by z toho vzešel velký nepořádek, protože by každá našla dost dobrých důvodů a stále dostačujících zaměstnání podle své volby nebo ve svém úřadě, aby se zbavila společných povinností." Její stanovisko bylo, aby se co nejméně vynechávaly společné činnosti - božské officium, rozjímání, zotavení. "Některé," říkala, "zkracují tento čas pod záminkou usilovné práce, čas, o jehož využití detailně pojednávají řeholní stanovy. To znamená: ukrádat čas Bohu!" CS 115f

Častokrát se dostavila k recitaci božského officia s tak velkými bolestmi žaludku, že myslela, že nebude moci udržet jídlo, aniž omdlí. Avšak sebrala své síly a řekla si: "Když já padnu, tak si toho jistě všimnou!" CS 116

2. Láska slouží církvi více než činy

Terezie z Lisieux, která se nikdy nespokojila s polovičatostí, hledala možnost žít lásku bezpodmínečným způsobem. Touto snahou se ocitla náhle ve středu církve. Objevila, že církev jako mystické tělo Pána musí mít srdce a že toto srdce je sídlo neomezené lásky. Přestane-li toto srdce bít, pak ani ostatní údy nemohou nic dát. To znamená, že středem církve musí být láska. Nemá-li už církev pro své údy žádné “srdce”, ty odumírají a církev je mrtvá. Církev přestává být církví. “Pokud je církev pouze poručnickým nástrojem misie, pak to není církev. Církev je nejprve srdcem nevěsty, která hoří v lásce k tomu, kdo jí dal život, dokonce svůj vlastní život. Církev žádné milosrdenství nepěstuje, ona sama musí být svým srdcem milosrdenství, láska.” 40

Tereziina touha milovat ji nevedla kamkoliv, ale přímo do srdce církve, jímž chtěla sama být. Odtud pak pochopila podstatu toho, co nazýváme “láskou k bližnímu”.

Ježíši, nemohu svou prosbu zdůvodnit. Musela bych se obávat, že budu pod tíhou svých odvážných přání sražena k zemi... Mou omluvou je, že jsem dítě. Děti nedomýšlejí dosah svých slov. Mají-li však jejich rodiče královskou hodnost a vlastní-li množství cenných předmětů, nezdráhají se splnit přání malých bytostí, které milují více než sebe. Aby jim udělali radost, dopouštějí se pošetilostí, jdou až k slabosti... Nuže, já jsem dítě církve a církev je královna, neboť je tvá nevěsta (...) Srdce malého dítěte nepožaduje ani bohatství ani nádheru (ani samu nebeskou nádheru) (...) Co žádá, je láska... Ono zná jenom toto: tebe, Ježíši, milovat... Nápadné skutky jsou mu odepřeny, nemůže kázat evangelium, ani prolít svou krev... Ale co učiní? Jeho bratři pracují na jeho místě (...) Miluje za své bratry, kteří bojují... Avšak jak vyjádří svou lásku, aby se láska projevila skrze činy? (...) Nemám žádný jiný prostředek, jak ti svou lásku dokázat, nežli rozsypat květiny, to znamená, žádnou malou oběť, žádný pohled, žádné slovo nepropasu, abych vytěžila i z nejnepatrnějších věcí užitek a dělala je z lásky... Chci z lásky trpět a z lásky se i těšit. MsB, 4r/v

Již samotnou modlitbou a obětí můžeme být církvi prospěšní. DE 247/8.7.16

Četla jsem, že jeden kníže, který chtěl zbudovat kostel, vydal nařízení, jímž zakázal svým poddaným, aby dali na tento úmysl byť i sebemenší almužnu, protože si chtěl ponechat slávu sám pro sebe. Tak byl kostel postaven.

Jednoho dne však přihlížela nějaká chudobná stará žena, jak koně namáhavě táhnou nahoru kamení. Tu si řekla: “Je zakázáno dávat peníze na stavbu Božího domu. Přitom já bych byla šťastná, kdybych mohla něčím přispět. Když ale pomohu těm zvířatům, kteří na tomto díle pracují nevědomě, snad s tím bude Bůh spokojen?” Za několik grošů - byly to její poslední - koupila otýpku sena a dala ji koním.

Když pak byl kostel dokončen, chtěl ho kníže nechat slavnostně vysvětit a rovněž dal vydlabat do kamene své jméno a jméno své rodiny jako nesmrtelné svědectví jeho štědrosti. Avšak stalo se, že následujícího dne bylo vše smazáno a místo toho bylo možné číst jméno neznámé chudé ženy. Kníže zuřil a dal nápis znova několikrát obnovit. Stále se opakoval stejný zázrak. Nakonec dal pátrat, a když se našla ona skromná žena, ptal se jí, jestli skutečně nedala nic na stavbu kostela. Třesouc se na celém těle, odmítla to. Když na ni dále útočili otázkami, vzpomněla si na otýpku sena a řekla, že nedala žádné peníze, ale že pomohla jen koním tím, že jim dala nažrat trochu sena. Tak pochopili, proč bylo napsáno její jméno, a už se nikdo neodvážil ho vymazat.

Z toho dobře vidíte, že ten nejmenší čin, ten nejskrytější, který byl vykonán z lásky, má často větší cenu než ty velké. Nepočítá se hodnota, ani do očí bijící svatost činů, ale samotná, jediná láska, kterou do nich člověk vloží. A nikdo nemůže říci, že takovou maličkost nemůže Bohu dát. To má v moci každý. CS 64f

Ježíši, já tě miluji, miluji církev, svou matku. Vzpomínám si: “Každé hnutí z pravé lásky je pro ni užitečnější než všechny jiné činy dohromady” (Jan od Kříže). Ale je v mém srdci opravdu čistá láska?... Nejsou mé nevýslovné touhy nějaký sen, šílenství?... Ach, pokud je tomu tak, Ježíši, dej mi to poznat. Ty víš, že hledám pravdu. MsB, 4v

Tauler říká: “Když miluji dobré ve svém bližním více než on sám, pak to dobré patří spíše mně než jemu. Když miluji ve svatém Pavlovi všechny přednosti, které mu Bůh daroval, pak ty patří právě tak mně jak jemu. Touto pospolitostí jsem bohatá vším dobrým, které se nachází v nebi i na zemi, v andělech, ve světcích a ve všech, kdo milují Boha.” Cs 63

Nemám nic ve svých rukou. Všechno, co mám, všechno, co získám, patří církvi a lidem. Až budu mít osmdesát roků, budu stále stejně chudobná. DE 256/12.7.3

Oslavuj svou nesmrtelnou církev.

Nebud', Ježíši, němý

k mým naléhavým prosbám.

Já, její dítě, já se pro ni obětuji.

Já žiji z lásky! PN 17,10

3. Bůh nechce dělat nic bez nás

Skutečnost, že církev vůbec je, má původ v Božím úmyslu nedělat nic bez nás. Každý úd církve má být v oblasti svého působení svědkem Boží lásky, aby se všichni lidé odevzdali vedení toho, kdo jediný zná cestu k plnosti života.

Protože Bůh má o každém člověku představu, přísluší mu uvnitř církve určité místo. Terezie své místo našla. Odtud jí bylo možné vykonávat své misijní

poslání. Neměla s tím skončit svou smrtí. Máme její slib, že v ještě větší míře bude pokračovat z nebe ve svém církevním poslání.

U příležitosti 50. výročí jejího svatořečení řekl kardinál Paul Philippe: “Neznám v církevních dějinách žádné jiné svaté, kteří by předpověděli s takovou určitostí poslání, které jim Bůh dá po smrti.” 41

Uvážíme-li, jak velice si rodiče svěťce přáli syna, který by byl jednou misionářem, a připomeneme-li si, že r. 1927 papež Pius XI. jmenoval Terezii ochránkyní a patronkou světových misí, pak můžeme porozumět, že Bůh má svůj vlastní způsob, jak vyslyšet lidské modlitby.

Bůh nepotřebuje nikoho (...), aby činil na zemi dobro. MsC, 3v

Silný Bůh rád ukazuje svou moc tak, že si poslouží nicotou. LT 220/24.2.97

Ježíš nepotřebuje nikoho, aby vykonal jeho dílo. LT 221/19.3.97

Poslouží si nejslabším náradím, aby působil zázraky. LT 201/1.11.96

Jednoho dne, když jsem přemýšlela o tom, co bych mohla dělat pro záchranu lidí, ukázalo mi slovo evangelia živé světlo: Jednou řekl Ježíš svým učedníkům, když jim ukázal zralá obilná pole: “Pohleďte a vizte, jak jsou pole již bílá ke žni” (Jan 4,35), a o něco později: “Opravdu, žeň je velká, ale počet dělníků je malý. Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky” (Mt 9,37f).

Jaké tajemství! Copak není Ježíš všemohoucí? Nepatří stvoření tomu, kdo je stvořil? Proč tedy říká Ježíš: “Proste pána žní, aby poslal dělníky?” Proč ... Ježíš nás tak nepochopitelně miluje, že chce, abychom se s ním podíleli na spáse lidí. Nechce dělat nic bez nás. Stvořitel všech věcí čeká na modlitbu jedné ubohé malé duše, aby zachránil duše ostatní, které jako ona byly vykoupeny cenou jeho krve. LT 135/19.8.92

Vizte, u mne v nebi jsou prázdná místa. Záleží na vás, aby se naplnila. Vy jste mým Mojžišem, který se modlí na hoře. Proste mne o dělníky a já je k vám pošlu. Čekám jenom na modlitbu... LT 135/ 15.8.92

Když jsem jednou v neděli rozjímal nad obrazem našeho Pána na kříži, byla jsem zasažena krví stékající z jedné jeho ruky (...) Rozhodla jsem se prodlévat v duchu u nohou Krista (...) Ježíšův výkřik na kříži se neustále ozýval v mém srdci: “Mám žízeň!”

Tato slova ve mně probudila neznámou a velice živou touhu (...). Cítila jsem se být sama stravována žízní po duších (...). Aby podnítil mou horlivost, ukázal mi Bůh, že se mu mé přání zamlouvá.-

Slyšela jsem o jednom velkém zločinci, který byl za hrozné provinění odsouzen k smrti. Všechno ukazovalo na to, že zemře nekajícně. Za každou cenu jsem mu chtěla zabránit, aby upadl do pekla. Abych toho dosáhla, použila jsem všech jen myslitelných prostředků (...)

Obdržela jsem vymodlené “znamení” a tímto znamením bylo věrné navrácení milostí, které mi Ježíš poskytl, aby mne podnítil modlit se za hříšníky (...)

Od této jedinečné milosti rostla každým dnem moje touha zachraňovat lidi pro věčnou spásu.

Zdalo se mi, že jsem slyšela Ježíše, jak mi říká totéž, co řekl Samaritánci: “Dej mi pít” (Jan 4,7). MsA,45v

O úmyslu svého působení v Karmelu jsem řekla jsem u nohou eucharistického Ježíše při zkoušce, která předcházela mému přijetí: “Přišla jsem, abych zachraňovala lidi a především se modlila za kněze.” MsA, 69v

Chtěla bych zachraňovat lidi a na sebe kvůli nim zapomenout. LT 221/19.3.97

Protože jsem nemohla být misionářkou činu, chtěla jsem jí být láskou a pokáním. LT 189/23.6.96

Nezamýšlela jsem zůstat v nebi nečinná. Mé přání je pracovat dále pro lidi a církev. To si vyprošuji od Boha a jsem si jistá, že mne vyslyší. LT 254/14.7.97

4.I kněží jsou křehcí lidé

Před knězem a před plnými mocemi udělenými od Ježíše prostřednictvím církve stála svěťice s velkým obdivem. V knězi viděla věrný obraz Ježíše. Prála si mít bratra, který by byl knězem. Z příkazu své představené Marie Gonzague převzala dopisní partnerství se dvěma kněžími, misionáři: o. Bellierem a o. Rollandem.

Její fascinace pro důstojnost kněžství ji v žádném případě nezaslepila vůči morální křehkosti kněze. Během poutní cesty do Říma od 4.11. do 2.12. 1887 měla dost příležitostí, aby upotřebila sobě vlastní dobrou pozorovací schopnost. Monsignore Laveille, který se sám této pouti zúčastnil a napsal první životopis o svěťici, míní: “Nikde se nevyjeví malé chyby a zvláštnosti ctnostných osob lépe, nežli při delším společném cestování.”

Zástupná modlitba a oběť za kněze nastoupily na první místo jejího života na Karmelu.

Již dávno jsem měla přání, které se mi zdálo nespílitelné, totiž mít bratra, který je kněz. MsC, 31v

Jak málo je Bůh milován na zemi! ... Dokonce i od kněží a řeholníků. DE 309/7.8.2

Každý den ukazuje, jak vzácní jsou Ježíšovi přátelé... Mám dojem, že nejvíce ho musí zasáhnout nevděčnost, především však to, že zasvěcení věnují svá srdce, která absolutně patří jemu, jiným věcem. LT 122/14.10.90

Modlit se za hříšníky mne nadchlo, avšak modlit se za kněze, které jsem pokládala za čistější než křišťál, mě uvádělo v údiv! V Itálii jsem pochopila své povolání. Nebylo to tak těžké, abych získala tak užitečný názor... Po dobu jednoho měsíce jsem žila s mnoha svatými kněžími a viděla jsem, že i když jejich vznešená důstojnost převyšuje anděly, jsou přesto slabými a křehkými lidmi.

Když už horliví kněží, které Ježíš v evangeliu nazývá “solí země”, ukazují svým chováním, že jsou svrchovaně odkázáni na modlitbu, co má teprve člověk říci o těch, kteří jsou vlažní?

Neřekl Ježíš také: “Když sůl zvětrá, čím se pak bude solit?” (Mt 5,13). Jak krásné je povolání, jehož cílem je střežit sůl určenou lidem! Toto povolání je povoláním Karmelu, poněvadž jediný cíl našich modliteb a obětí spočívá v tom, být apoštolem apoštolů; za ně se modlit, zatímco oni svým slovem a především svým příkladem zvěstují lidem evangelium. MsA, 56r

Srovnávala jsem duchovní pastýře s dobrými zrcadly, které odrážejí Ježíše v srdcích. MsA, 48v

5. Láska dává; neplatí a nepočítá

Terezie přikládá bliženecké lásce nejen ekleziologickou, nýbrž i kristologickou váhu. Upozorňuje na to, že od Ježíšovy doby už nestačí milovat svého bližního jako sama sebe. Měřítkem přikázání křesťanské lásky je sám Ježíš. Máme druhého milovat tak, jak ho miloval Ježíš, jak ho miluje a věčně bude milovat. Je zde řeč o přikázání, poněvadž taková láska daleko přesahuje pouze citovou sympatii, neboť zahrnuje do sebe i ty, kteří jsou nám protivní.

Zde je stejné “přece však” vzhledem k člověku i vzhledem k Bohu, které se stává pro člověka otázkou. 42

Tím bylo v Novém Zákoně vysloveno rozlišovací znamení lásky, totiž její všeobecnost: nikdo není vyloučen. Tuto lásku žila Terezie... dávala přednost těm nejméně sympatickým a nejobtížnějším. V nich milovala skrytou tvář Krista: “Hledat Kristův obličej v obličeji bližního je jediné kritérium, které nám dává jistotu milovat opravdově všechny lidi a překonávat všechny antipatie, ideologie i pouhé lidské přátelství.” 43

Příležitostně mi vyprávěla o dosti známé hračce, s kterou jsme se bavili v našem dětství. Jednalo se o kaleidoskop, druh dalekohledu, na jehož konci člověk viděl pěkné různobarevné kresby. Když se nástrojem otočí, vyobrazení se nesčíslněkrát změní. Tato věc, řekla mi, vyvolala můj obdiv. Ptala jsem se, co mohlo vyvolat tak půvabnou reakci.

Jednoho dne jsem po pečlivém zkoumání zjistila, že to bylo jenom několik malých cárů papíru a vlny, které byly poházené sem a tam a bez plánu rozstříháné. Pokračovala jsem ve zkoumání a objevila jsem uvnitř trubice tři zrcadla. Tak jsem měla klíč k záhadě.

Viděla jsem v tom obraz velkého tajemství. Dokud naše činy, třeba i ty nejnepatrnější, neopustí ohnisko lásky, dává jim trojjediný Bůh - znázorněný třemi obrácenými zrcadly - lesk a podivuhodnou krásu. Ano, dokud je v našem srdci láska, pokud se nevzdálíme od jejího centra, je všechno dobré (Jan 3,10), a jak říká sv. Jan od Kříže: “Láska umí zužitkovat vše, dobré i zlé, které se ve mně nachází, a všechno proměnit v sebe.”

Bůh, který nás pozoruje malou čočkou, to je jako skrze sebe samého, shledává naše bídná stébla slámy a naše nejnepatrnější činy vždycky krásné. Ale člověk se nesmí vzdálit od malého bodu uprostřed! Jinak by byly nevýznamné zbytky vlněných vláken a malé kousky papíru to jediné, co by viděl. CS 70f

Poněvadž jsem se vydala zcela lásce, jsou všechny moje činy, dokonce i ty nejméně důležité, zobrazeny tímto božským zrcadlem. DEA 267/8.8.3

Jak krásné je naše náboženství. Místo toho, aby srdce omezovalo - jak si myslí svět - povznáší je a uschopňuje milovat, milovat téměř nekonečnou láskou, neboť ta má stále trvat i po tomto smrtelném životě, který nám byl dán jenom proto, abychom získali nebeskou vlast, kde opět najdeme milované lidi, které jsme milovali na zemi. LT 166/16.7.94

Jenom láska může rozšířit srdce. MsC, 16 r

Láska vám dá křídla. RP 5

Jsem od přirozenosti taková, že mne úzkost sráží. Naproti tomu s láskou jdu nejen kupředu, nýbrž létám! MsA, 80v

Láska přitahuje lásku. MsC, 35r

Jenom láska mne přitahuje... MsA, 83 r

Člověk myslí od přírody na toho, koho miluje. PA 279

Když člověk miluje, má touhu říkat tisíce pošetilostí. MsA, 52 r

Když skutečně milujeme, těšíme se ze štěstí milované osoby. PO 459

Co už znamená místo, na kterém se nacházíme? ... I kdyby nás dělil oceán, přesto zůstaneme sjednoceni; neboť naše přání jsou stejná a společně tlučou naše srdce ... LT 47/ 8.5.88

Miluji velmi svou malou rodinu. Nerozumím těm svatým, kteří nemilují své rodiny... DE 211/21-22.5.1

Člověk nemůže udělat nic dobrého, když hledá sám sebe. MsC, 32v

Milovat znamená dát všechno a dát sebe sama. PN 54,22

Uzavřít se do sebe sterilizuje duši! V takovém případě se musí člověk ihned věnovat činnosti bliženecké lásky. Uzavření se do sebe je mnohdy tak nepříjemné v nitru člověka, v něm samém, že toho musí okamžitě nechat. Bůh od nás nežadá, abychom dělali společnost sami sobě. Naopak! Občas dopouští, že je nám to nepříjemné a že ji opouštíme. V tomto případě nevidím žádnou jinou pomoc než vyjít sám ze sebe (...), a věnovat se dílům bliženecké lásky. CS 99

Bez počítání dávám,

poněvadž vím,

že člověk nepočítá, když miluje. PN 17,5

Céline (sestra Jenoféfa od sv. Terezie) vypráví: Upozornila mne na to, že to jedinečné v lásce spočívá v tom, všechno obětovat, dát, neuvažovat, dokonce naděje na úspěch se vzdát, bláznivě jednat, být v přemíře marnotratný, nikdy nepočítat.

“Ó šťastná bezstarostnosti, šťastná opilosti lásky”, řekla. “Láska všechno dává a důvěřuje. My ale dáváme často až po dlouhých úvahách. Zdráháme se obětovat své pozemské zájmy; to nemá nic společného s láskou. Láska je slepá: je bystřina, která na své cestě nic nezanechává!” CS 62

Dávejme bez počítání! Jednoho dne on řekne: “Teď je to na mně!” LT 107/19-20.5.90

Láska je zaplacená jen láskou a divy (pozn. překl.: v něm. originále je Wunder – není –li to chyba tisku – místo Wenden = rány) lásky jsou uzdravovány jenom skrze lásku. LT 85/ 12.3.89

Jedině láska platí. DEA 409/29.9.6

Láska může nahradit dlouhý život. Ježíš nehledí na čas; neboť v nebi žádný není. On hledí jen na lásku. LT 114/ 3.9.90

Je skutečně pravda: “Láska nikdy nepředstírá nemožnost, protože věří, že je jí vše možné a dovolené.” (NK III,54)...Lidská chytrost se naproti tomu chvěje při každém kroku a stejně se neodváží vykročit. MsA, 75v

Láska může všechno. Ty nejnemožnější věci se jí nezdají obtížné. Ježíš se nedívá tolik na velikost činů, dokonce ani ne na stupeň obtížnosti, jako na lásku, která ty činy vykonala. LT 65/20.10.88

Pochopila jsem, že bez lásky jsou všechny činy nic, dokonce i ty, které budí rozruch, jako na příklad vzkříšení z mrtvých anebo obrácení celých národů.. MsA, 81v

Láska nesmí spočívat v pocitech, ale musí se ukazovat v činech. MsC, 13v

Láska se živí obětmi. Čím víc si duše odříká přirozené příjemnosti, tím silnější a nezištnější se stává její jemnocit. MsC, 21v

Láska žije jenom z oběti, a když se člověk zcela vydá lásce, musí se připravit na vlastní oběti bez jakékoliv výhrady. PO 456

Jestliže již bylo obtížné milovat svého bližního jako sebe sama, pak je takřka nemožné milovat ho, jak ho miluje Bůh; a je to tak, že naše jednota s Bohem bude velká, protože je to on, kdo v nás miluje všechny a nabádá nás, abychom je milovali. Čím více jsem s Bohem sjednocena, tím více také miluji své spolusestry. PA 173

Když dal Pán Bůh svému lidu příkaz milovat své bližní jako sebe samy, nepřišel ještě na svět. A poněvadž dobře věděl, až do jaké míry miluje člověk sám sebe, nemohl od svých stvoření vyžadovat žádnou větší lásku k bližnímu. Když ale dal Ježíš svým apoštolům nové přikázání, své vlastní přikázání, jak to později nazve, nemluví už o tom, milovat svého bližního jako sebe samého, nýbrž milovat ho tak, jak ho miloval on, Ježíš, a jak ho bude milovat až do konce věků. MsC, 12r

Když přestanete říkat méně laskavá slova, když rozbijete svou láskyplností a přívětivostí řetězy zajatých duší, když pomůžete chudým a opuštěným s oddaností; to znamená srdcem, láskou a nezištností, když potěšíte trpící, potom opět dosáhnete svého vnitřního zdraví a vaše duše nezůstane déle slabá. Vaše spravedlnost vás bude předcházet. CS 95

*K Iz.58, 5-7:*Všude jsou chudí, slabí, nemocní, utlačené lidé ... Sejměte jejich jho! Když už někdo mluví ve vaší přítomnosti o chybách spolusester, neměli byste se toho nikdy zúčastnit. Velice obratně vložte na misku vah jejich ctnosti - protože mnohdy není vhodné odporovat -, pak propusťte utlačené na svobodu a rozbijte každé jho. Rozdělte svůj chléb, to znamená: dejte sebe samy; přijměte do svého domu, buďte štědrí, dejte ze svého majetku, klidu, zotavené těm, kteří nevědí, kam by měli jít, těm, kteří jsou chudí. CS 93f

Ježíš se dělá chudý, abychom mu mohli darovat lásku. Jako žebrák k nám vztahuje vstříc ruku, abychom od něj vyslechli v ten zářivý den soudu blahodárná slova: “Pojďte, požehnání mého Otce, neboť jsem měl hlad a dali jste mi jíst; měl jsem žízeň a dali jste mi pít; nevěděl jsem, kde se ubytovat a vy jste mi poskytli útulek; byl jsem ve vězení, byl jsem nemocen a vy jste mi přišli na pomoc” (Mt 25,34-36). Sám Ježíš řekl tato slova. Vydal se nám takřka na milost a nemilost; nechce si nic vzít, aniž bychom mu to dali; i ta nejnepatrnější věc je v jeho božských očích drahocenná ... LT 145/2.8.93

Kdo chce realizovat svůj život v Boží lásce, nesmí nechat lásku k bližnímu mimo svou pozornost. PA 236

Jste povoláni povznést se zdviží lásky k Bohu, a ne vystupovat po namáhavých schodech strachu (...) Brzy řeknete jako svatý Augustin: “Láska je závaží, které mne žene vzhůru.” (Vyznání 13.9) LT 258/18.7.97

Jedno slovo, láskyplné pousmání často postačí, abychom potěšili smutnou duši. MsC, 28r

Na procházkách, které jsme konali s otcem, mne rád nechával dávat almužnu chudým, které jsme potkávali. Jednoho dne jsme potkali člověka, který se namáhavě vlekl o berlích. Šla jsem k němu, abych mu dala jeden sous. Poněvadž ale on se nepovažoval za tak chudého, aby bral almužny, podíval se na mne se smutným úsměvem a zdráhal se přijmout, co jsem mu podávala. Nemohu říci, co se odehrávalo v mém srdci. Ráda bych ho potěšila, pomohla mu. Místo toho mě napadla myšlenka, že jsem ho zranila. Ubohý nemocný nepochybně uhodl moje myšlenky, protože se otočil a pousmál se na mne. MsA, 15r

Kdybych byla bohatá, bylo by pro mne nemožné vidět hladového ubožáka, aniž bych mu nedala něco ze svého majetku. DE 262/ 14.7.2

Kdybych měla žít ještě déle, nejvíc by se mi líbila práce ošetřovatelky. CS 102
Zaměstnání nemocniční sestry by mi nejlépe vyhovovalo. Neusilovala bych o ně; měla bych strach, že by to bylo domýšlivé. PA 285

Sv. Alfons de Liguori říká: “Láska k bližnímu spočívá v tom: snášet nesnesitelné!” CS 186

Dokonalá láska k bližnímu spočívá v tom, snášet chyby druhých, nedívat se jejich slabostem, poučovat se z činů ctností, které vidíme, že oni konají. MsC, 12r

Budu vždy velice dobře odměněna za námahu, kterou si ukládám ve službě bližnímu. DE 206/9.5.2

Svatý král David měl pravdu, když říká: “Jak je dobré, jak blahodárné, když bratři bydlí pospolu v dokonalé jednotě” (Ž 133,1). Je to pravda. Často jsem si to ověřila. Avšak tato jednota musí být zcela uskutečněna skrze oběť. MsC,8v

Co se mne týká, pak chci být milována jen v nebi. Moje radost pochází z představy, že mne tam budou všichni velice milovat, dokonce i ti, kteří mne v tomto světě co nejméně snášeli ... CS 164

Nelituji toho, že jsem se vydala lásce. DE 382/30.9

Kdybyste měla svůj život začít znovu, co byste pak dělala?
-- Zdá se mi, že bych dělala přesně to, jak jsem to dělala. DEA 141/12.7.3

Láska mi dala klíč k mému povolání. MsB,3v

Věda lásky (...), jen po této vědě toužím. Po tom, co jsem za ni dala všechno své bohatství, mám dojem, jako bych nedala nic. LT 196/13(?). 9.96

Jenom láska může způsobit, že se Bohu zalíbíme. MsB, 1r

7. kapitola

“Malá cesta” je cestou života

H. Pétitot, aby vyzvedl význam přednosti “malé cesty”, upozornil na slavnou teorii Blaise Pascala o dvojím nekonečnu. 44 Poněvadž existuje nekonečně velké a nekonečně malé a obě nekonečnosti se setkávají v Bohu, jsou i dvě různé cesty, které přesto vedou ke stejnému cíli.

Jednu cestu nastoupíme, přikloníme-li se k velkému a mimořádnému, druhou, jestliže se spokojíme s malým a nepatrným. I když obě cesty běží nejdříve různými směry, přece se víc a více přibližují, když po nich člověk poctivě jde, aby se nakonec sjednotily ve stejném cíli.

Kdybychom se domnívali, že cesta malých věcí vyžaduje méně námahy, podcenili bychom její osobitost. Nevzali bychom v úvahu, že malá cesta nepožaduje po nás méně nežli cesta přes velké. To postačí, abychom porozuměli, jak člověk na malé cestě, která vede přes malé a všední, může dospět k nejvyššímu a největšímu.

Proto říká Walter Nigg o “malé cestě” svaté Terezie: “Tato cesta, které učila, je jen zdánlivě malá a člověk se nedopustí duchovního kejklářství, když ji označí jako velmi velkou.” 45

I když po této cestě nešla jako první svatá Terezie, je jen její zásluha, že poukázala svým životem a učením, jasněji než kdo předtím, na cestu svatosti malosti na rozdíl od cesty svatosti velikosti.

1. Malá cesta je tu pro všechny

Zodpovězení otázky, proč se nazývá tereziánská cesta “malá”, obsahuje současně odpověď na to, jak dalece je pro všechny.

“Malá” se nazývá proto, že nevyžaduje nic mimořádného. Terezie “našla ve skutečnosti Kolumbovo vejce praktického křesťanství:

‘Ne vykonat něco mimořádného, ale to, co je obyčejné, vykonat mimořádně dobře’. 46 Její jedinou slávou není to, co udělala, ale jak to udělala”. 47 Tím, že brala ty nejnepatrnější příležitosti vážně a to nejmenší dělala velikým způsobem, dala vnějšmu jako protiklad vnitřní.

“Malou” nazýváme tuto cestu také proto, že smíme ve svém vědomí znovu před Bohem říci ano své lidské ubohosti a malosti, dokonce proto, abychom před Bohem dosáhli své pravé velikosti.

Ale malá cesta je “právě cesta, žádná nečinnost, a navíc cesta křesťanská, tedy cesta následování Krista, a tím samozřejmě cesta, která nesnáší žádnou nerozhodnost, žádné zdráhání, žádnou prostřednost, nýbrž cestu dokonalosti.

Cesta přirozeně - jinak by to nebyla cesta křesťanská - vyžaduje pro službu nasazení celého člověka” 48

Je bezvýznamné, jsem-li to já nebo někdo jiný, kdo ukazuje lidem tuto cestu; předpokládáme-li, že se ukáže, co ještě potom znamená nástroj! DE 274/21.7.5

Je to cesta duchovního dětství, cesta důvěry a dokonalé odevzdanosti. DEA 169/17.7.2

Člověk musí udělat všechno, co je v jeho silách; dávat bez počítání, stále se vydávat, prostě slovem dokazovat svou lásku všemi těmi malými věcmi, jichž je člověk schopen.

Protože je to přece jenom nepatrná věc, je nutné, abychom - potom, co jsme všechno dali, co jsme mysleli, že musíme dát - přiznali, že jsme “neužiteční služebníci” (Lk 17.10) a předpokládáme, že nám Bůh dá z milosti všechno, po čem toužíme. To je naděje malých duší, které “běží” po cestě dětství. Říkám “běží” a ne “odpočívají”. CS 50

Naše malá cesta - ať už špatně vysvětlená anebo špatně pochopená – by mohla být považována za “kvietismus”(poklid) nebo “iluminismus” (blouznění). PO 456

Udělala jsem tuto zkušenost: Nepocit’uji-li vůbec nic, nejsem-li schopna vyslovit modlitbu, cvičit se ve ctnosti, pak je tu daný okamžik hledat malé příležitosti,

nicotnosti, které působí Ježíšovi radost, radost větší, než panství nad světem nebo dokonce velkodušně vytrpěné mučednictví; na příklad: úsměv, milé slovo tehdy, kdy bych raději neřekla nic anebo dělala znuděný obličej, atd...

Jestliže se mi nenabízí žádná příležitost, pak mu aspoň chci často říkat, že ho miluji; to není těžké a udržuje to oheň. A i kdybych měla ten dojem, že tento oheň lásky je vyhaslý, ještě bych na něj něco přihodila a Ježíš by věděl, jak ho znovu roznítit. LT143/18.7.93

Tedy tak budu prožívat svůj život...Nemám žádný jiný prostředek, jak ti dokázat svou lásku, nežli (...) nenechat si ujít žádnou malou obět', žádný pohled, žádné slovo, vytěžit užitek z nejnepatrnějších věcí a dělat vše z lásky. MsB, 4r/v

Dnes odpoledne jsem psala o lásce. Při tom mne velmi často rušili. Snažila jsem se neztratit trpělivost, ale okamžitě vykonat to, co jsem napsala. DEA 83/15.6.3

Jsem velmi malá duše, která může Bohu nabídnout jen velmi malé věci. MsC, 31r

Snažím se uvádět v život především malé ctnosti, poněvadž jsem pro velké neměla žádnou příležitost. MsA, 74v

To nejnepatrnější je cenné v jeho božských očích. LT 145/ 2.8.93

On nám ukazuje, že jsou to ta, z lásky vykonaná jednání, která ho zajmou!...Kdyby šlo o to, činit velké věci, jak bychom byli k politování?... Avšak jak jsme šťastni, protože Ježíš se nechá spoutat nejmenšími věcmi... LT 191/12.7.96

Celou naši radost působí malé kříže. Jsou všednější než ty těžké a uschopňují srdce, aby je přijalo, jestliže to bude vůle našeho dobrého mistra. LT 148/ 13.8.93

Zůstaneš-li vždycky věrná v tom, že ho potěšíš v malých věcech, pak on se bude cítit povinen stát při tobě ve velkých. LT 161/ 26.4.94

2. Nečekejte do zítřka, abyste se stali svatými

Když přehlízíme krátkou životní cestu Tereziinu, jsme zasaženi její přímočarostí. Svěťice věděla, co chce. Měla cíl, který sledovala s rozhodností. "Pravá láska k Bohu vyžaduje jasné rozhodnutí, které člověk jednou udělá, a pokud je to nutné, opět obnoví.

Enéa de Metastazio, který o sobě jednou řekl: 'Sem a tam vláčen, v polosvitu nerozhodnosti - zůstávám, nejdu', jistě neměl schopnost k pravé Boží lásce". 49 A tím také ani k velké svatosti; neboť "svatý je člověk, který svatému Bohu dává své ano jako odpověď ze svobodné a milující poslušnosti, ze všech sil a za každou cenu: 'neboť to je vůle Boží, vaše svatost' (1 Tes. 4,3)". 50

Terezie byla přesvědčená, že pro svatost neexistují žádné překážky, protože v denním životě se může všechno stát látkou ke svatosti, pokud je jen láskou zbožštěna. Z tohoto důvodu může být tereziánská svatost uváděna do života všude: v tramvaji, v kanceláři, v nemocnici, stejně jako u poštovní přepážky, v rodině anebo na ulicích velkého města. Onehdy jsem četla slova, která se mi velmi líbila. Už si nevzpomínám na světce, který je řekl: “Nejsem dokonalý, ale chci se jím stát” (Augustin). LT 45/27.3.88

Nemůžete být poloviční svatá. Musíte být celá nebo žádná. LT 247/21.6.97

S energií lze snadno dosáhnout vrcholu dokonalosti. LT 178/ 20-21.7.95

Bůh (...) chtěl, abych žila pospolu s jednou světící, která nebyla nijak napodobitelná, spíše se posvětila skrytými a obvyklými ctnostmi (...) Podívala se na mne se zářícím výrazem ve tváři a řekla mi: “(...) Služte Bohu s pokojem a radostí. Vzpomeňte si na to, že náš Bůh je Bohem pokoje” (srov. 1Kor 14, 33). (...)

Můj údiv byl ještě mnohem větší, když jsem viděla, v jak neobvyklé míře v ní Ježíš žil a dával jí jednat a mluvit. Tento druh svatosti se mi zdá nejpravdivější a nejsvětější. Po takové toužím, protože se v ní člověk nesetkává se žádnou iluzí. MsA, 78r

Svatost nespočívá v tom či onom cvičení, spočívá v zaměření srdce, které nás činí v náruči Boží pokorné a malé, v něm jsme si vědomi své slabosti a až k smělosti spoléháme na dobrotu Otce. DEA 235/ 3.8.5b

Jakmile Bůh vidí, že jsme přesvědčeni o své nicotě, podá nám ruku. Pokud bychom se chtěli ještě pokusit vykonat něco velkého, i kdyby se to dělo pod záminkou horlivosti, nechá nás Ježíš samotné. “Jakmile ale řeknu: ‘Moje noha uklouzne!’ podpoř mě, Bože, svou přízní” (Ž 94,18).

Ano, postačí se pokořit, snášet s trpělivostí své nedokonalosti. To je pravá svatost! LT 243/7.6.97

Připomínáte mi malé dítě, které ještě neumí běhat. Když se chce ke své matce dostat na první schod, zvedne svou nožičku, aby vystoupilo na první stupeň. Marně! Pořád padá nazpět, aniž pokročí. Nuže připusťte, že jste tím malým dítětem. Cvičením všech ctností zvedáte stále svou malou nožku, abyste vystoupila na stupně svatosti. Přece však ani jednou nedosáhnete první stupeň. Avšak Bůh od Vás žádá jen dobrou vůli. Brzy ho přemohou Vaše marné námahy, sestoupí dolů, vezme Vás do své náruče a odvede vás provždy do svého království. PA 488

“Když na to vše myslím,” řekla jsem jí, “co ještě musím získat.” “Řekněte raději: co ještě musím z t r a t i t ? ... Ježíš naplní Vaši duši světlem v té míře, v jaké ji osvobodíte od svých nedokonalostí.” CS 25f

Můj Bože, volím vše. Nechci být žádná polovičatá svatá. Nemám vůbec strach trpět pro tebe. Bojím se jenom jednoho, totiž, že si podržím svou vůli. Vezmi si ji, neboť “já volím všechno”, co ty chceš. MsA, 10v

Mám jenom jediné přání, totiž stát se velkou svatou, poněvadž jenom to je na tom svatě pravdivé. Jsem pevně rozhodnutá vydat se k dílu. Nechci odepřít

Ježíši žádnou z četných obětí, které ode mne požádá, vydat mu svou duši, aby ji celou ovládl a činil s ní, co chce. Tato práce se nedá dělat bez utrpení. Vím to zcela jistě, avšak jaká radost, trpět pro toho, koho milujeme. PO 426

Mám přání stát se svatou. Cítím však svou bezmocnost a prosím tě, můj Bože, buď ty sám mou svatostí. MA 316

Kdyby byla všechna tato pravidla zanedbávána, nebyla by to pro nás žádná omluva. Každá by měla jednat tak, jako by dokonalost řádu závisela na jejím osobním chování. PA 467

Nechtěla jsem být milovaná. Nezabývala jsem se tím, co si kdo o mně myslí anebo může myslet. Chtěla jsem jen plnit svou povinnost a činit Boha spokojeným. PA 290

Měly bychom se povznést nad to, co sestry říkají anebo dělají. Měly bychom v našem klášteře žít tak, jako by zbývaly jenom dva dny. Pak bychom se velice chránily říkat zlé věci, poněvadž bychom věděly, že brzy klášter opustíme. PA 234

Nečekejte nikdy až do zítřka, abyste začaly s tím, stát se svatými. DE 779/11.9

Když nechcete pěstovat ctnosti, vraťte se raději zpět do světa. PO 478

V době oddychu najde člověk víc než jinde příležitost posvěcovat se předáváním lásky. Chcete-li z toho načerpat užitek, nechod'te tam s myšlenkou, že se zotavíte, ale s tou, že budete vzdělávat ty druhé. PO 458/CS 131

Zjistila jsem - a je to zcela přirozené - že ty sestry, které zachovávají umírněnost v jednání, jsou nejoblíbenější. Vyhledává se s nimi rozhovor, prokazuje se jim služba, aniž o to prosí. Krátce: Ty, které jsou s to překonat bezohlednosti a netaktnosti, jsou obklopeny láskou od všech! Na nich se uplatňují slova našeho otce sv. Jana od Kříže: "Dostalo se mi všech dobrodiní, jakmile jsem po nich netoužil ze sobectví." MsC, 27v/ 28r

Jak dobře Bůh učinil, když řekl: "Je mnoho příbytků v domě mého otce" (Jan 15, 2). DE 296/1.8.6

Jsem velmi šťastná, že je v Božím království mnoho příbytků; neboť pokud by byly jen ty, jejichž popis a cesta se mi jeví jako nepochopitelné, nemohla bych tam vstoupit. LT 226/9.5.97

Cesta, kterou jdeme, je opravdu různá; avšak cíl je stejný. Obě smíme mít jen jeden cíl, totiž posvětit se na cestu, kterou nám Bůh předurčil. LT 166/16.7.94

Ve věku asi od třinácti do čtrnácti let jsem se ptala, co ještě později musím získat, protože jsem myslila, že mi nebude nemožné dosáhnout dokonalosti. Velice rychle jsem však pochopila, že člověk se domnívá, že je o to více vzdálen od cíle, čím více pokročí na této cestě. MsA, 74r

8. kapitola

Vzory jsou nezbytné

Pro náboženské myšlení Tereziino dostane význam jen to, co ji osvítí v její přirozené oblasti zkušenosti. Z tohoto hlediska zapůsobila na ni nejintenzivněji zkušenost lásky otce a matky.

Na postavě svého dobrého otce poznala skrytou přítomnost neporovnatelné otcovské dobrotivosti Boha. A když se Terezie častěji zmiňuje o tom, že Bůh je laskavější než matka, pak zkušenost vlastní matky nestojí na posledním místě v pozadí jejích výpovědí.

“Rodina a její zdánlivě prostý život se v každém okamžiku stávají průhlednými jako v podobenství o posledních tajemství evangelia.” 51 Tím se naznačuje, že nemůžeme souhlasit s francouzským teologem a psychoanalytikem Jean-Francois Sixem, který konstatuje: “Terezie, ta malá poslední, v chorobném prostředí rodiny Martinovy ukazuje mimořádnou vůli k přežití. Je rozpolcena mezi přáním ponechat si matku a přáním ji ztratit, aby mohla žít.” 52

V těchto a v jiných projevech je možné vidět jedno nebo druhé jako správné. Avšak nezřídka bývá mnohé přeceněno nebo podceněno. Přitom je nápadné, že nebylo použito všech pramenů materiálu. Vybrané záznamy, které jsou prezentovány zpravidla negativně, jsou vydávány za celek.

U Sixe je citelná tendence, která je snad nejlépe vyjádřena v jedné jeho vlastní výpovědi: “Za svatou byla prohlášena Terezie; neprohlašujeme tedy ani její rodinu ani její prostředí za svaté.” 53 Six upadá zřejmě do druhého extrému.

1. Co dokáže lidské vedení

Terezie se častěji zmiňuje o tom, kolik vděčí za svou dobrou výchovu. Kdyby nebylo této výchovy, mohlo by z ní být cokoliv.

“Zkáza nejlepšího je to nejhorší,” říkali staří. Svěťice “...by mohla zhynout a být pro ostatní popudem ke zkáze.” 54

Zkušené dobré vedení ji uschopnilo, aby jako novicmistrová vedla mladé lidi. Přitom jí bylo jasné, že každý křesťan má od Boha předurčenou nezaměnitelnou cestu. Člověk ji nenajde tak, že povolí sobeckým nárokům přirozenosti anebo sleduje osobní názory, ale tak, že se snaží rozpoznat Boží záměr a poslechnout ho. Proto má pro vychovatele nezištnost a dobrota, moudrost a střízlivost, jemnocit a rozhodnost, trpělivost a odevzdanost cenu, které se nelze zříci. K tomu přistupuje vnitřní pevnost bez vzplanutí, ale také bez slabosti.

“Vykonávání úřadu přivádí proto člověka do velmi zvláštní nezaopatosti, která z jedné strany vyžaduje krajní úsilí o odevzdanost všech sil, z druhé strany se vyjadřuje v prosté bezstarostnosti, neboť Bůh nese odpovědnost za předané.” 55 Při všem, co říkala, se Terezie usilovně snažila o co možná nejlepší názorné vyličení.

Kdybych byla při svých vlastnostech, jak jsou ty moje, vychovávána od nectnostných rodičů (...), byla bych se stala velice zlou a snad bych byla zatracena... MsA, 8v

Kdyby nebylo mé srdce od svého prvního probuzení pozdviženo k Bohu, kdyby se byl na mne svět při mém vstupu do něj nepousmál, co by se ze mne stalo? MsA, 40r

Své rodné sestře Pauline (S. Agnes od Ježíše):

Občas se ptám, jak jste mne dokázala vychovat s tolikou láskou a jemnocitem, aniž jste mne rozmazlila; protože, po pravdě, jste mně nenechala projít jedinou chybou. Nikdy jste mne nenapomínala bez důvodu, nikdy jste nevzala zpět, co jste rozhodla. To jsem velice dobře věděla, takže bych nemohla a ani nechtěla udělat žádný krok, který jste mi zakázala. MsA, 18v

Pohlížím na to jako na skutečný dar, že Vy, milovaná matko, jste mne přivykla, abych překonávala své úzkosti. Někdy jste mě večer poslala samotnou, abych něco přinesla ze vzdáleného pokoje. Kdybych nebyla tak dobře vedená, stala bych se, v protikladu k dnešku, úzkostlivá, ale já se skutečně nestrachuji. MsA, 18v

Jestliže má domluva přinést výsledek, musí to každého, kdo ji uděluje, něco stát, člověk nesmí mít v srdci ani stopu po vášni. CS 8

Existuje laskavý způsob, jak odmítnout věci, které člověk nemůže dát, takže odmítnutí způsobí právě neméně radosti jako splnění. MsC, 18r

Proč nemáme žádnou odvahu? Protože nejsme litovány. Kdyby někdo řekl sestře: “Jste unavená! Odpočiňte si!”, cítila by brzy svou únavu méně ... Tak by se mělo jednat s každým, pokud by bylo žádoucí, aby se obecně vědělo, že trpí bolestmi.

Blahoslavená Margareta-Marie, která měla dva vředy, říkala, že bolel jen jeden, protože ten druhý, který bylo vidět, byl předmětem soustrasti sester.

Když vás někdo polituje, je to útěcha; když Vás nepolitují, měla byste se nad tím radovat!

Na vašem místě bych tento protiklad milovala a našla v něm zalíbení.

Všechno nebo nic: Buď tolik soucitu, jak si Vaše bolest zaslouží, anebo velké sebezapření. K tomu přidejte, že bude ještě větší ... Vyzdvihujte trápení druhých, to, že mají větší nárok na soucit nežli Vy... CS 155

Dobrota se nesmí zvrhnout ve slabost. Jestliže člověk oprávněně láteřil, tak má přitom zůstat, aniž se nechá změkčit starostí, že způsobil bolest (...) Kdybych chtěla běžet za postiženou, abych ji potěšila, více jí uškodím než pomohu. Ponechám-li ji sobě samé, donutím ji k tomu, že se obrátí k Bohu, aby pohlédl na její křivdu, a pokoří se. DE 203/ 18.4.4

Kolik lidí by dospělo ke svatosti, kdyby byli dobře vedeni! MsA, 53r

Pro obyčejné lidi nejsou potřeba žádné komplikované prostředky. MsC, 33v

Jako se malí ptáčky učí zpěvu tak, že naslouchají zpěvu svých rodičů, tak se děti učí ctnostem, velepisni Boží lásky, od lidí, kteří jsou pověřeni, aby je vzdělávali pro život.

Vzpomínám si, že jsem mezi svými ptáky měla čížka, který kouzelně zpíval. Kromě toho jsem měla malého konipáska, o kterého jsem se mateřsky starala, poněvadž jsem ho opatrovala dříve, než mohl okusit štěstí svobody. Tento

ubohý malý zajatec neměl rodiče, kteří by ho mohli přiučit zpěvu. Protože ale od rána do večera slyšel, jak jeho druh, čížek, zpívá radostné koloratury, chtěl ho napodobit. To byl pro konipáška těžký úkol. Kromě toho se musel jeho něžný hlas velmi namáhat, aby se shodl s burácejícím vřeštícím hlasem svého učitele. Bylo milé přihlížet úsilí malého ubožáčka. Ale nakonec bylo úsilí korunováno úspěchem, protože jeho zpěv, třebaže si ponechal svou větší něžnost, byl úplně stejný jako zpěv čížka. MsA, 53r

Více než jedenkrát jsem slyšela: “Chcete-li u mne něčeho dosáhnout, musíte jít na mě po dobrém, násilím nedosáhnete nic.”

Přesto vím, že nikdo není dobrým soudcem ve vlastní věci a že dítě, které lékař podrobí bolestivé operaci, začne určitě hlasitě křičet a přísahá, že léky jsou horší než zlo. Když se ale po několika dnech cítí opět zdravé, je celé šťastné, že může opět běhat a hrát si. Totéž platí u lidí. Brzy nahlédnou, že občas je třeba dát přednost trpkosti před cukrem, a neostýchají se to přiznat. MsC, 23v/24r

Činit dobro bez pomoci Boží je stejně tak nemožné, jako nechat slunce svítit v noci. MsC, 22v

Kdyby umělo plátno namalované umělcem mluvit, jistě by si nestěžovalo, že je neustále poťukáváno štětcem, a nebude ani závidět úděl tomuto nástroji; neboť by vědělo, že nevděčí za krásu, kterou je obdařeno, štětci, ale umělci, který ho vede. Co se týká štětce, nemohl by se chlubit zhotoveným uměleckým dílem. Ví, že umělci nejsou na rozpacích hravě si poradit s těžkostmi a někdy se zálibou volí špatné a neslušné činy (...) Já jsem malý štětec, který si vybral Ježíš, aby namaloval v srdcích svých obraz. MsC, 20r

Bůh nepotřebuje nikoho, aby konal jeho dílo. Tak jako zdatného zahradníka nechá vypěstovat vzácné a něžné rostliny a dá mu k tomu potřebné znalosti a naproti tomu si ponechá starost o oplodnění, tak chce Ježíš, aby se mu pomáhalo v jeho božském vzdělávání lidí.

Co by se stalo, kdyby nějaký neobratný zahradník zušlechťoval své keře, kdyby neuměl rozpoznat charakteristické rysy každého z nich a kdyby chtěl, aby na broskvoni kvetly růže? ...

Způsobil by odumření stromu, který byl přece dobrý a schopný nést plody.

Stejně tak se musí člověk od mládí učit rozpoznávat, co Bůh od lidí požaduje a podporovat působení jeho milosti, aniž ji zpomaluje či brzdí. MsA, 53r

Všichni lidé si nemohou být rovni. Musí existovat různé rodiny, aby každá Boží dokonalost byla uctěna zvláštním způsobem. MsA, 83v

Učím se hodně tím, že poučuji druhé. Nejprve jsem viděla, že všichni lidé mají skoro stejné zápasy a na druhé straně jsou tak rozdílní, že mi nepůsobí žádné potíže porozumět slovům otce Pichona: “Rozdílnost duše je daleko větší než rozdílnost tváří.” Proto je nemožné zacházet se všemi stejným způsobem. Při jednání s určitými osobami cítím, že se musím udělat malou. Nemusím se bát, že se ponížím, přiznám-li se ke svým bojům, porážkám. Pohledte, že mám stejné slabosti jako vy, pak moje sestřičky přiznají své vlastní chyby, které si vyčítají, a

těší se z toho, že jim rozumím ze své vlastní zkušenosti. Vůči druhým - jak jsem zjistila - je zapotřebí pevnosti, když jim chci pomoci, a nikdy se nelze vracet k již rozhodnuté věci. Kdyby se člověk chtěl k nim snížit, nebyla by to žádná pokora, ale slabost. MsC, 23v

Bůh mi říká: “Dávej, dávej vždycky znovu, aniž se staráš o výsledek.” DE 208/15.5.5.

2. Vzory nutí k následování

V hloubi srdce každého člověka dřímá přání udělat ze svého života něco velkého. Vzory mají schopnost toto přání probudit. Jsou ukazateli cesty k velkému životu. Jsou jimi proto, že cestu nejen ukazují, ale že ji sami vyzkoušeli.

Nápadné je, že vzory měly i ze své strany ... kdo nemá žádný vzor, nemůže se žádným stát.

Terezie z Lisieux byla mnohým vzorem, protože sama nebyla bez vzoru. Uvedme tu dva. Velkou přitažlivost měla pro ni Jeanne d'Arc (1412-1431). Především ji fascinovaly tři vlastnosti této mladé hrdinky: její odvaha a statečnost, její přímocí a její genialita srdce. Jiný vzor našla ve svaté Cecilii (+250?). Byla její oblíbenou světicí, její osobní důvěrníci. Na ní obdivovala ústřední ctnosti pro “malou cestu”, zvláště důvěru bez hranic a upřímnou lásku.

Vezmeme-li v úvahu, kdy tyto vzory žily, máme dojem, že vzory jsou zproštěny pomíjivosti. Svou bezčasovostí slouží každé generaci jako maják k orientaci ve tmě vlastního bytí.

Celý můj život se Bohu líbilo, že se obírám láskou. Moje první vzpomínky jsou naplněny úsměvy a něžnostmi. MsA, 4v

Protože jsem měla okolo sebe jen dobré vzory, chtěla jsem je přirozeně horlivě následovat. MsA, 8v

Bůh mi dal otce a matku, kteří byli hodnější nebe než země. LT 261/26.7.97

V upomínku na otce: Mohla jsem se na něho jen zadívat, abych věděla, jak se modlí svatí. MsA, 18r

Především jsem si všimla pokroků, které udělal otec na cestě k dokonalosti. Po vzoru sv. Františka Saleského měl pod sebou vládu svých přirozených vášní tak, že se zdálo, že má tu nejněžnější povahu na světě ... světské věci, jak se zdálo, se ho sotva dotýkaly. Přenášel se lehce přes protivenství života. MsA, 71v

Byla jsem velice hrdá na obě své veliké sestry ... Avšak ideálem mého dětství byla Paulina. (...) Slyšela jsem často říkat, že Paulina bude určitě řádovou sestrou. Tehdy jsem si myslila, aniž jsem přesně věděla, co to je: “Také já budu řádovou sestrou.” To je jedna z mých prvních vzpomínek a nikdy od té doby jsem své rozhodnutí nezměnila! (...) Byly mým ideálem, chtěla jsem se jim podobat. MsA, 6r

Ráda čtu životy svatých. Vyprávění o jejich hrdinských činech rozněcuje mou odvalu a vede mne k tomu, abych je napodobila. LT 178/ 20-21.7.95

Ve svém dětství jsem snila o tom, že bojuji na bojištích ... Když jsem se začala učit dějiny Francie, nadchlo mne líčení hrdinských činů Jany z Arku. Pociťovala jsem v sobě přání a odvahu ji napodobit. Zdálo se mi, že si Pán i mne vyvolil pro velké činy. Nezklamala jsem se. LT 224/25.4.97 Když jsem četla zprávy o vlasteneckých činech francouzských hrdinek, obzvlášť ctihodné Jany z Arku, měla jsem silnou touhu ji napodobit. Domnívala jsem se, že cítím v sobě tentýž plamen, který oživoval ji, totéž nebeské vnuknutí. Tehdy jsem pocítila milost, kterou jsem pokládala vždy za jednu z největších v mém životě, neboť v té době jsem ještě nepociťovala žádná osvětlení jako teď, kdy jsem jimi zaplavena. Myslela jsem, že jsem zrozená pro slávu. A když jsem hledala prostředek, jak jí dosáhnout, tu mi vlil Bůh pocity, které právě popisuji. Také mi dal porozumět, že nebudu svou slávu vnímat smrtelnými očima, že by měla daleko více spočívat v tom, abych se stala velkou svatou. MsA, 32r

Dotírají na mne otázkami. To mě přivedlo k myšlenkám na Janu z Arku před soudním dvorem. Mám dojem, že odpovídám se stejnou upřímností. DE 273 / 21.7.6

Jako Jana z Arku, říkám i já: “Vůle Boží se vyplní i přes závist lidí.” DE 283/27.3

Když jsem ležela v nemocnici, ukazovali mi obrázek Jany z Arku v jejím vězení. Tu jsem si pomyslela: Svatí povzbuzují i mne v mém vězení. Říkají mi: pokud ležíš v okovech, nemůžeš splnit své poslání. Avšak později, po tvé smrti, přijde čas tvého působení a tvých výdobytků. DE 315/10.8.4

Musela jsem určitě odnést s sebou nějakou vzpomínku na katakomby. Když se procesí trochu vzdálilo, vklouzly Céline s Terezií společně až dovnitř staré hrobky svaté Cecilie a vzaly si hlinu posvěcenou její přítomností. Před svou cestou do Říma jsem necítila žádnou zvláštní úctu k této svaté. Jakmile jsem navštívila její dům proměněný v kostel, místo jejího mučednictví, (je tu míněn kostel sv. Cecilie v Trastevere) a když jsem se dozvěděla, že byla nazvaná královnou tónů nikoliv pro její krásný hlas či hudební nadání, ale v upomínku na její panenský zpěv chvály, který zazpívala svému nebeskému snoubenci skrytému uvnitř jejího srdce, tu jsem k ní pocítila více než úctu, totiž skutečnou přátelskou lásku ... Stala se mou nejmilejší sveticí, osobní důvěrníci... Všechno mne na ní fascinovalo, především její oddanost a důvěra bez hranic, což ji uschopnilo k tomu, že vkládala ducha panenské čistoty i takovým lidem, kteří netoužili po žádných jiných radostech než po radostech života v přítomném okamžiku... MsA, 61v

3. Maria je více Matkou než Královnou

Velcí světci byli vždy také velkými ctiteli Panny Marie. V jednom kázání k narození Panny Marie uvádí Bernard z Clairveaux (1090-1153) důvod: “Je to vůle toho, který chtěl, abychom obdrželi všechno skrze Marii.” 56

Skrze Marii zasáhl Bůh i do života sv. Terezie. Měla tehdy deset let. Přepadla ji nevysvětlitelná duševní nemoc. Zdálo se, že je na konci života a tu byl tento konec proměněn viděním, ve kterém zakusila hojivý úsměv Boží matky, v úplně nový začátek života. Tento úsměv se zdál být přítomný ve všem, co od ní pocházelo.

“Mnoho svatých zažilo v dějinách náboženství věčnost... děsivým způsobem. U Terezie se však to božské projevilo nevysvětlitelně jemným způsobem.” 57

Budiž podotknuto, že její poslední báseň patří Marii a úplně poslední slova, která napsala třesoucí se rukou na mariánský obrázek, vyjadřují její dětský obdiv a úctu ke sv. Panně. Obdiv a úctu věnovala především Mariinu skrytému životu a každodenní ctnosti.

S odkazem na její tetu:

“Nejkrásnějším mistrovským dílem Božského Srdce je srdce jeho matky” (Dupanloup). Cítím, jak pravdivá jsou tato slova, a děkuji Pánu, že mi dopřál tuto blahodárnou zkušenost. LT 138/17.11.92

Jak jemnocitné je srdce matky, jak vyjadřuje svůj jemnocit tisíci předem vytušenými věcmi, na které by nikdo nepomyslel. MsA, 6v

Matčino srdce vždy rozumí svému dítěti, dokonce i tehdy, když umí jen koktat. MsA, 3v

Opravdu její srdce je mnohem učenější než srdce lékaře. Dovede uhodnout, co dělat, když je její dítě nemocné. MsA, 28r

Aby mohlo dítě milovat svou matku,
musí ona s ním plakat
a sdílet jeho bolesti. PN 54,2

Tvůj mateřský pohled
zahání všechnu moji úzkost.
Učí mne pláči,
učí mne radosti. PN 54,18

Protože ve světě nenašla žádnou pomoc, obrátila se ubohá Terezka právě na svou nebeskou matku. Prosila ji z celého srdce, aby s ní konečně měla soucit ... Náhle se mi zjevila svatá Panna, krásná, tak krásná, že jsem nic tak krásného neviděla. Její obličej vyjadřoval nevyslovitelnou dobrotu a něžnost. Co však mne proniklo až do hloubi mého srdce, byl její “uchvacující úsměv”. Na to zmizely všechny mé bolesti. MsA, 30r

Svatá Panna mi dala poznat, že to byla skutečně ona, která se na mne pousmála a mne uzdravila. Pochopila jsem, že o mne pečuje, že jsem její dítě. Od té doby

jsem ji mohla oslovovat jménem “maminka”, protože se mi to zdálo něžnější než “matka”. S jakou vášní jsem ji však prosila, aby mne vždy chránila... MsA, 56v/57r

Opoledne (v den prvního sv. přijímání) jsem to byla já, kdo odříkával text zasvěcení Panně Marii. Bylo víc než správné, že jsem se ve jménu svých družek obrátila na svou nebeskou matku; já, která jsem byla již v mládí oloupena o svou matku pozemskou... Nasadila jsem všechno, abych s ní mluvila, jí se zasvětila jako dítě, které se vrhá do náruče své matky a prosí ji, aby nad ním bděla. MsA, 35v

Modlím se Ave Maria (...) Zvykla jsem si na to činit tak vždycky, když se chystám k práci. CS 89

Dříve než jsem sáhla po peru, klekla jsem před sochu Panny Marie (před tu, která dala naší rodině tolik důkazů mateřského zalíbení nebeské královny). Prosila jsem ji, aby vedla mou ruku ... MsA, 2r

Jak ráda bych se stala knězem, abych mohla kázat o Panně Marii (...) Nejprve bych ukázala, jak málo se ví o životě svaté Panny. Neměly by se o ní říkat žádné nepravděpodobné věci, ve kterých se dobře nevyznáme. DEA 311-313/ 23.8.5

Aby kázání o svaté Panně přineslo plody, je třeba si představit její skutečný život, jak jej dává vytušit evangelium, a ne, jak si to vymyslíme. Člověk snadno uhadne, že její skutečný život v Nazaretě a později mohl probíhat zcela jednoduše ... “Byl poddán!” (Lk 2, 51).

Jak je to jednoduché!

Svatá Panna je představovaná jako nepřístupná. Mělo by se však ukazovat, že je přístupná a že pěstovala skryté ctnosti; mělo by se říci, že ona - jako my - žila z víry; měly by se pro to přinášet důkazy z evangelia, kde čteme: “Nerozuměli, co jim říká” (Lk 2, 50), nebo také: “Jeho otec a jeho matka byli udiveni nad tím, co o něm řekli” (Lk 2, 33). Tento údiv přechází v úžas ...

Jak ráda jí zpívám: Úzkou cestu k nebi jsi udělala viditelnou tím, žeš vykonávala stále každodenní ctnosti! DEA 313/ 23.8.6

Člověk si dobře uvědomuje, že svatá Panna je královna nebe a země. Avšak ona je více matka než královna. Také by se nemělo tvrdit (jak jsem to často slyšela), že staví na podkladě svých přednostních práv slávu všech svatých do stínu, tak jak vycházející slunce nechá zmizet hvězdy. Můj Bože, jak je to divné! Matka, která nechá zaniknout slávu svých dětí! Věřím, že je opak pravda! Věřím, že sláva vyvolených tím výrazněji stoupá.

Je jistě správné mluvit o jejích přednostních právech, ale nesmíme se tím omezovat. Musíme se starat, aby byla milovaná. Jestliže je někdo kázáním o svaté Panně vedený od začátku do konce v sobě říkat “oh ... oh!”, cítí se znuděný, a to v žádném případě nepodporuje lásku a napodobování. Kdo ví, zda potom někdo nepocítí určité odcizení vůči tak vynikající osobnosti?

Jediné privilegium svaté Panny spočívá v tom, že zůstala uchráněna dědičného hříchu a že je matka Boží. K tomu přistupuje to, že nám Ježíš o tomto bodu

řekl: “Kdo činí vůli mého Otce, který je v nebesích, je mým bratrem, mou sestrou, mou matkou.” (Mt 12, 50) DEA 315/23.8.7.

Poslední níže uvedená slova zaznamenala Terezie chvějící se rukou na zadní stranu malého obrázku, na kterém byla vyobrazena “Naše Paní vítězná”: Ó Maria, kdybych byla královnou nebe a ty Terezií, pak bych chtěla být Terezií, abys ty byla královna nebe!!!... 8. září 1897. PO 309

4. Kanonizovaní svatí nemusejí být vždycky ti nejsvětější (největší)

Se zřetelem na Ježíše Krista říká Hans Urs von Balthasar: “Každé jeho slovo je oheň, i jeho díla a jeho zázraky; oheň, který je o to víc stravující, že není ohněm spravedlnosti, ale lásky.

Pánovi svatí jsou zde k tomu, aby rozdmýchávali tento oheň, který On vrhl na zem, a ne aby ho nechali udusit v neškodnosti zajišťujícího se křesťanství.” 58

V tomto smyslu chápala Terezie světce a v tomto zorném úhlu se i ona chtěla stát světicí.

Mezi ní a nimi vznikl důvěrný vztah. Viděla, že je to tentýž Duch, který v ní a v nich žije a který uschopňuje všechny svaté na nebi i na zemi k plnění Boží vůle. Neboť toto jediné - plnit Boží vůli - spojuje nebe a zemi.

Ti, kteří konají Boží vůli, jsou navzájem spřízněni a patří k velké Boží rodině. Přitom si byla Terezie stále vědoma, že kanonizovaní světci nemusejí být ti největší.

Se zřetelem na ty svaté, kteří jí byli blízcí, zavedla rozlišení. Jedny pojmenovala “Ochránci”, ty druhé “Přátelé”. 59

Vždy bude jen málo těch, kteří obdivují určitého světce, že ho milují a že čtou jeho “život”. CS 65

Kdyby světci znova přišli, aby nám řekli, co si myslí o svých životopisech, byli bychom velmi překvapeni ... Bezpochyby by často připustili, že se nepoznali v obraze, který jsme si o nich udělali. CS 164

Který světec je milován kvůli sobě samému? Je chválen, píší se o něm životopisy, pořádají se nádherné slavnosti, nechybí náboženské oslavy.

“Nechejte nás odlévat zvony”, a hned vidíme, jak se tito lidé, kteří okolo sebe nadělají hodně ruchu, navzájem osočují, poněvadž všechno neklape, anebo se radují, když všechno běží podle jejich přání. V žáru příprav se hodně křičí; dochází ke zmatku. Pak se hovoří o varhanách, o kázání ... A kde zůstává světec?

Co mne se týká, zůstanu raději ve skrytu, než abych přijala poloviční úctu. Pouze od Boha očekávám chválu, kterou si zasluhuji. CS 163

Nic nám nedává jistotu, že kanonizovaní světcí jsou ti největší. Bůh je povýšil více ke své cti a k našemu vzdělání než kvůli nim samotným. CS 162f

Jsou svatí, které známe, poněvadž jsou nám blízcí, ale nic nedokazuje, že jsou největší. Stejně tak hodnotíme hvězdy podle jejich vzdálenosti. Avšak jenom Bůh zná jejich pravou krásu. Mnohé, které nám připadají malé, anebo dokonce ty, které vůbec nevidíme, jsou nesrovnatelně krásnější než ty, které označujeme za “hvězdy první velikosti”. CS 162

Shledávám, že láska, kterou věnujeme svatým na zemi, je užitečná více nám nežli jim, poněvadž sklízíme to dobré a bereme si z něho užitek. CS 164

Neměli bychom si dělat žádnou starost ze své bezmocnosti, ale přidršet se jediné lásky ...

Jestliže však příliš mnoho trpíme svou nouzí, měli bychom nabídnout Bohu činy druhých. To je dobrodiní společenství svatých.

Tauler říká: “Miluji-li dobro, které je v mém bližním, stejně jako on, pak mi toto dobro náleží stejným způsobem jako jemu.” Tímto společenstvím mohou zbohatnout ve všem dobrém, které je na nebi i na zemi, v andělech a svatých a ve všech těch, kteří Boha milují... PO 278

Věřím, že blažení mají velký soucit s našimi bédami. Vzpomenou si na to, že byli právě tak hříšní a smrtelní jako my. Dopustili se týchž chyb, prodělali tytéž boje. Jejich bratrská láska bude ještě větší, než jaká byla na zemi. Proto nás nepřestávají chránit a za nás prosit. LT 263/ 10.8. 97

Jak různé jsou cesty, po kterých vede Pán lidi. Vidíme v životě svatých, že je mezi nimi mnoho těch, kteří nechtěli po smrti nic po sobě zanechat, ani nejmenší památku, ani nejmenší spis. Naproti tomu jsou jiní, jako naše svatá matka Terezie, kteří obohatili církve svými zjeveními a neobávali se zveřejnit tajemství krále, aby byl lidmi lépe poznán a více milován.

Kterí z obou druhů světců se Bohu líbí více? Zdá se mi, že jsou mu milí stejným způsobem, poněvadž všichni následovali podnětu Ducha svatého a Pán řekl: “Řekni spravedlivému, že všechno je dobré.” (Jes 3,10) Ano, všechno je dobré, hledáme-li vůli Ježíšovu. MsC, 2v

S pannami budeme pannami, s učiteli církve učiteli církve, s mučedníky mučedníky, poněvadž všichni svatí jsou s námi příbuzní. DE 258/13.7.12

Všichni svatí tam nahoře jsou mými “malými” příbuznými. DE 258/ 13.7.10

Když jí řekli: “Jak musíte trpět! Zřejmě Vás svatí opustili. Vy je voláte a oni nejdou, aby Vás dovedli domů!”, tu poznamenala: “Já je přesto velmi miluji. Oni chtějí vidět, jak až daleko jde moje důvěra...” DEA 393/ 22.9.1

Často se modlím ke svatým, aniž bývám vyslyšena. Avšak čím více se zdají být hlui vůči mým modlitbám, tím více je miluji. Proč? Poněvadž jsem více toužila Boha a svaté nevidět a setrvat v noci své víry, než jako druzí všechno vidět a všechno pochopit. DE 316f/11.8.5.

Svatí nejsou svatí proto, že je za ně považují, a nejsou větší proto, že byly napsány jejich životní příběhy.

Kdo ví, zda nevděčíme za dobro někomu jinému, neznámému, že vzniklo to či ono dílo proto, že je podnítl, vedl, anebo že pohnul lidmi, aby v tom našli zalíbení. Mnohé uvidíme až později! Kolikrát si myslím, že jsem plodem přání nějaké malé duše, které vděčím za vše, co jsem. CS 163

Nemyslíte, že velcí světci, když uvidí, kolik vděčí zcela malým duším, je neobklopí nesrovnatelnou láskou?

Jsem si jistá, že tam budou překrásné a překvapující náklonnosti: vyvolený apoštol, církevní učitel bude možná malý pasáček a důvěrný přítel patriarchův malé dítě. Jak ráda bych byla v tomto království lásky. HA 1906, 276

Co se bude dít v nebi, když lidé poznají ty, kteří je zachránili?! DE 337/ 23.8.6
V nebi se nepotkáme se žádnými lhostejnými pohledy, poněvadž všichni vyvolení poznají, že si navzájem vděčí za milosti, které jim zasloužily korunu života. DE 268/15.7.5

9. kapitola

Člověk musí bojovat, než se stane vítězem

Je omšelá pravda, že musíme bojovat, než se staneme vítězi. Avšak omšelé pravdy nesou sebou to, že “se vytratí” co nejdříve. To znamená, že příliš často zapomínáme, že opravdová velikost musí být vybojovaná. To platí jak pro čistě lidskou, tak i pro náboženskou oblast. Na to upozorňuje Pavel: “Nevíte, že na stadionu běží sice mnozí běžci, ale jen jeden získá cenu vítěze? Běžte tak, abyste ji získali. Když ale světský závodník žije zcela zdrženlivě, činí to proto, aby získal pomíjivý věnec vítězství.” (Kor 9, 25) Na konci svého života pak Pavel říká: “Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonale, věrnost zachoval. Teď je pro mne připraven věnec spravedlnosti.” (2Tim 4,7f) Boj, který se od nás požaduje, netrvá tedy jen do plnoletosti, nýbrž až k smrtelnému lůžku, kde musí být ještě vybojován zápas smrti.

Terezie byla vyloženě bojovná povaha. Bojovala “tvrdě a bez slitování jako evangelium”. 60 Tak neukojitelný byl její hlad po velikosti a nekonečnosti, tak vědomě se k tomu probojovávala.

Zemřít jednoho dne v posteli se špatně hodilo k jejímu sebevědomí. Nejraději by zemřela v aréně. Bdělost a strážlivost, odvaha a statečnost ji podstatně určovaly. Ani protivenství kvůli víře, ani strach před smrtí jí nemohly vzít odvahu. Modlitba a oběť, láska a utrpení byly její přednostní zbraně.

1. Nenechat věci jen tak jednoduše běžet

Nejhorší nepřítel, kterého musí ve svém životě každý člověk překonat, je jeho vlastní “já”. Proto leželo Tereziino bojiště především uprostřed jejího srdce. Tady nenechala věci jen tak běžet, ale snažila se o sebekontrolu. Tím začíná

každý boj, který vede k vítězství. “Zvíře si není vědomé svých činů a představ. Dítě si není vědomé svých činů a představ. Dítě ještě před používáním rozumu má jen nedokonalé polovědomí. Mnoho lidí zůstává v nedokonalém polovědomí. Čím budeme duchovněji, tím více si budeme ukládat odpovědnost za všechny naše popudy, za naše představy, za myšlenky, které nás nutí a ženou.” 61 V tomto smyslu se cítila Terezie strážcem, který pozoruje nepřítele z nejvyšší věže (MsC, 23r). Za povšimnutí stojí rovněž slova, která psala matka světice svému bratrovi, který měl tehdy dvaadvacet let a studoval v Paříži medicínu, v dopise ze dne 1. 1. 1863: “Na cestě k dobrému stejně jako ke zlému stojí něco jen první krok. Pak tě strhne proud”. 62 Tuto zkušenost formuluje Terezie svým způsobem.

Stále mi někdo prohlašoval, že jsem odvážná. To však tak málo souhlasilo, že jsem si řekla: “Koneckonců, nesmějí se lži každého trestat”. A s pomocí Boží milosti jsem se dala do toho, abych tuto odvahu získala. Udělala jsem to jako válečník, kterému blahopřejí za jeho statečnost. Jelikož on přesně ví, že není nic než zbabělec, zastydí se nakonec za poklony a chce si je zasloužit. DA 212/21-26.5.6

V této noci, kdy se Bůh z lásky ke mně učinil slabým a trpícím, učinil mne silnou a odvážnou. Oděl mne svým brněním a od té pozhnané noci jsem nebyla v žádném boji poražena. Naopak! Spěchala jsem od vítězství k vítězství a začala jsem tak říkajíc “obrovský světový závod ...” MsA, 44v

Bůh mi daroval milost nebát se války. Musela jsem splnit své povinnosti za každou cenu. MsC, 23v

Cvičení ve ctnosti se stalo blahodárné a samozřejmé. Zpočátku prozradil můj obličej často boj. Ale tento dojem mizel víc a více a odříkání se mi stalo lehké již v prvním okamžiku. Ježíš řekl: “Tomu, kdo má, bude přidáno a bude mít přebytek.” (Mt 13, 12)

Za jednu věrně přijatou milost dopřál mi hojnost dalších. MsA, 48 r/48v

Opět mi přišla na mysl chvála určená Juditě: “Jednala jsi s mužskou silou a tvé srdce se stalo silné.” (15,2)

Mnozí lidé říkají: “Ale já nemám sílu přinést takovou oběť!” Kdyby udělali to, co já jsem vykonala: totiž velké úsilí. Bůh nikdy neodepře tuto první milost, která dá odvahu k jednání. Tím se srdce posílí a člověk kráčí od jednoho vítězství k druhému. DE 312/8.8.3

Čím více postoupíte kupředu, tím méně budete mít bojů, nebo lépe řečeno, budete v nich s větší snadností vítězit, protože budete vidět pravou stránku věcí. Potom se vaše duše povznese nad stvoření. Je neuvěřitelné, jak se mne nakonec všechno, co mi lidé chtěli říci, ani nedotklo, poněvadž jsem rozpoznala chabou platnost lidských úsudků. CS 186

Nikdy jsem se nikoho nebála. Vždy jsem šla tam, kam jsem chtěla. DE 250/10.7.8

Doba, kdy jsem se zabývala novickami, byla pro mne dobou boje. Bůh pracoval pro mne ..., já jsem pracovala pro něj. Nikdy jsem tak nepokročila ... Nesnažila jsem se, abych byla milovaná. Nezaměstnávala jsem se tím, co by se o mně mohlo říkat anebo myslet. Namáhala jsem se jenom, abych uspokojila Boha, a to bez přání, aby mé námahy byly plodné. Ano, člověk musí okolo sebe rozsévat dobro, aniž se stará o to, zda to roste. Pro nás práce, pro Ježíše úspěch. Nesmíme se bát boje, když jde o blaho člověka. CS 8

Jestliže musíte zápasit s blíženeckou láskou, radím Vám přečíst si kapitolu z "Následování Krista": "Člověk musí snášet chyby druhých" (1,16). Uvidíte, jak Vaše boje přestanou. DE 777/11.7

Neodmítala jsem boj, neboť "Pán je skála, na které jsem postavena, on naučí mé ruce bojovat a mé prsty vést válku. On je můj štít, v něho doufám" (Př 144,1-3). MsC, 8v

Voják se nebojí boje a já jsem voják.- Neřekla jsem, že zemřu se zbraní v ruce? DE 639/8.7.1 Člověk musí bojovat, než se stane vítězem. RP 1

Jsem jako strážce, který pozoruje nepřitele z nejvyšší věže opevněného zámku. Nic neujde mým zrakům. Často se divím, že tak jasně vidím. MsC, 23r

Při každé nové příležitosti k boji, když mne chce můj nepřítel vyzvat, chovám se statečně.

Jelikož vím, že je zbabělé bít se v souboji, nechám svého protivníka stát, aniž ho uznám pohledu. MsC, 7r

Všemi těmito pokusy musí člověk pohrdat a nevěnovat jim žádnou pozornost. LT 92/30.5.89

Síly zla se stahují k sobě, jakmile jsme udělali první krok, aby nás ihned přivedly k pádu a aby nás zbavily odvahy. Opravdu, když jsme jednou upadli, říkáváme: "Jak vůbec dodržím svá předsevzetí, když už teď jsem selhala?" Při takových úvahách jsou vítězem moci zla. Pokaždé, když vás tyto síly porazí, musíte se opět bez divení zvednout a pokorně Ježíši říci: "I když mne přivedly k pádu, nejsem ještě poražený. Ještě stojím připravený začít opět boj z lásky k tobě." Pak bude Ježíš zasažen vaší dobrou vůlí a sám se stane vaší silou. PO 460

Síly zlého říkají: "My dosáhneme všeho. Jen je tu ten pes s dobrou vůlí. Tomu nemůžeme nikdy odporovat!"

Nuže, i když nejste ctnostní, máte přece "malého psa", který vás zachrání od všech nebezpečí. CS 22

"Nepřišel jsem přinést mír, nýbrž meč" (Mt 10,34). Nezbývá nám než bojovat. Nemáme-li k tomu sílu, pak bojuje Ježíš za nás ... LT 57/23.7.88

Pravá odvaha se neukáže v záblesku jednoho okamžiku, který budí přání získat lidi pro Boha a současně bere v úvahu všechna možná nebezpečí. Ta přidají tomuto krásnému snu jen další půvab. Pravá odvaha spočívá spíše v tom, chtít to činit i s úzkostí srdce a zároveň se toho opět takřka lekat jako náš Pán v Olivetské zahradě. Cs 148f

“Meč ducha, jímž je slovo Boží, ať je stále v našich srdcích” (Ef 6, 17). Máme-li co do činění s nepříjemným člověkem, pak bychom se od něho neměli odtahovat. Nikdy bychom se ho neměli vzdát. Stále ať je “meč ducha” na našich rtech, abychom ho odvrátili od jeho pošetilostí. Neměli bychom nechat věci jednoduše běžet, abychom měli svůj klid. Stále bychom měli bojovat, i kdybychom neměli žádnou naději vyhrát bitvu. Co už znamená úspěch? Bůh od nás požaduje, abychom se v obtížích boje nevzdávali, abychom neztráceli odvalu tak, že bychom říkali: “Je to horší. Tady se už se nedá nic dělat. Musím ho nechat jít!” To by byla zbabělost. Člověk musí konat svou povinnost až do konce. DE 201/6.4.2

Nejsem žádný bojovník, který bojoval pozemskými zbraněmi, nýbrž “s mečem Krista, kterým je slovo Boží” (Ef 6, 17). Ani moje nemoc mne nemůže srazit ... DE 313/9.8.1

V žádném případě se nebojím posledního zápasu, ba ani bolestí nemoci, ať už jsou jakkoliv velké. Bůh mi pomohl a od mého nejranějšího dětství mě vedl svou rukou ... spoléhám na něho. Jsem jistá, že mi věnuje svou pomoc až do konce. Možná to nebudu moci už snášet. Přesto mi to nebude příliš. Tím jsem si jistá. DE 214/27.5.2

Bůh chce, abych bojovala až do smrti. DE 203/18.4.1

Když pomyslím, že zemřu ve své posteli! Ráda bych byla zemřela v aréně ... DE 617; Varia 3/11

Nejúnavnější práce je práce na sobě samém, abychom dosáhli toho, že zvítězíme sami nad sebou. CS 150

Ve světě se obvykle myslí, že prý nemáme žádná, nebo jen dětská trápení. Říkají: “Kříže, se kterými se člověk potká ve světě, ty můžeme nazvat opravdovými kříži!” To souhlasí, ve světě jsou velmi těžké a velké kříže... Ty v životě řádu jsou každodenní píchnutí jehlou. Boj se odehrává ve zcela jiné oblasti. Člověk musí bojovat sám se sebou, překonávat sebe. V této oblasti se dosahují skutečná vítězství.

Kolik lidí už přišlo ze světa do kláštera. Ztratili své rodiče, své děti. Obdivovali jsme jejich velkou odvahu a jejich duševní sílu. A přesto ztratili odvahu tváří v tvář křížům řeholního života. Sama jsem zjistila, že ty zdánlivě nejsilnější povahy jsou nejsnadněji poráženy v těchto malých věcech. Je velice pravdivé, že největším vítězstvím je zvítězit nad sebou... CS 149

Jenom nevěřte, že jsou tyto boje bez ceny: “...kdo překoná sám sebe, má větší cenu, než ten, který dobývá měst” (Př.16,32). S 102

Neměla jsem pohodlnou povahu. Nebylo to nápadné, ale zřetelně jsem to cítila. Mohu Vás ujistit, že jsem měla mnoho bojů a že nebylo ani jednoho jediného dne, ve kterém bych netrpěla. PA 337

Je tak těžké dodržet správný střed. LT 180/14-17. 10.95

V duševní oblasti jsem byla proti sobě samé vtažena do války, a to skrze sebezápor a malými, skrytými oběťmi. V tomto nenápadném boji, ze kterého přirozenost nemá žádný užitek, jsem našla pokoj a pokoru. DEA 237/ 3.8.2b

Modlitba a oběť dokončují mou sílu. Jsou to neporazitelné zbraně, které mi Ježíš dal. Ty mohou mnohem lépe zasáhnout duše než slova. Udělala jsem velmi často tuto zkušenost. MC 24v

Cítím, že nejjistější prostředek, jak dosáhnout cíle, je modlitba a oběť. LT 213/26.12.96

Mou jedinou zbraní je láska a utrpení. LT 193/30.7.96

Jestliže právě teď opustím místo boje, nestane se to ze sobeckého přání, abych si odpočala. LT 254/14.7.97

2. Boj proti útokům vlastní povahy

Člověk se skutečně mýlí, když si myslí, že se Terezie jako svatá narodila. Marnivost a žárlivost, sobectví a hněv jí nebyly cizí. Céline píše: “Obdivuji důvtip, se kterým vystopovala úskoky povahy, rozličná hnutí našich duší” (CS 9).

Tento důvtip se cvičil v pohledu na hnutí vlastní povahy. Protože si byla vědoma, že se Bůh ujímá každého s jeho povahovými zvláštnostmi, přijala samu sebe i druhé. Přitom však nezůstala stát. Sebepřijetí ji uschopnilo překonat vlastní pudovou přirozenost a nenechat se jí zbláznit.

Ani zde se její silná přirozená vůle nespokojila se žádnou polovičatostí. Uchopila zlo u kořene, poněvadž jí bylo jasné: “Na půdě povrchnosti nerostou žádní svatí.” 63 Terezie šla do hloubky a tam vnesla svou “malou cestu”.

Nemohla bych tato smutná povahová hnutí tak dobře rozpoznat, kdybych je nepocítila ve svém srdci. MsC, 19r

Všechno je podřízeno žárlivosti. Člověk rozpoznává toto sémě od dětství. Svatý Augustin vypráví příběh o dvou malých bratřích, kteří měli tutéž kojnou. Když ten první viděl, že jeho menší bratr přišel na řadu, ihned spustil zlostný křik a zlostí se válel. A přitom by už nedostal do sebe ani kapku mléka. CS 165

Céline (sestra Jenoféfa od sv. Terezie) vypráví: Terezie měla dva roky a čtyři měsíce, když ji vzali do Mans, aby ji představili naší tetě v klášteře Visitantek. Ta jí darovala malý košíček z perel, který byl naplněný bonbóny. Na nich nahoře ležely dva cukrové prstýnky. Malá ihned zvolala: “To je štěstí! Jeden prsten je pro Célinu!” Když však šly na nádraží, aby jely nazpět do Alenconu, zjistila, že její bonbóny leží roztroušeny na cestě a jeden z jejích cenných prstýnků zmizel. “Célinin prstýnek se ztratil!” pomyslela si (...)

Když mi později, na Karmelu, vyprávěla o této události, řekla mi: “Tady vidíte, jak velice máme vrozeno sobectví. Proč to byl prstýnek Célinin, který se ztratil, a ne ten můj?” CS 32f

Jakmile jsem upozorovala, že Céline miluje jednu z našich učitelek, chtěla jsem to napodobit. Bylo to však bezúspěšné, protože jsem nevěděla, jak získat přízeň

lidí. Ó šťastná neschopnost! Uchránila mne před velkou škodou! ... Jak jsem vděčná Ježíši, že mi dal najít “v pozemských přátelstvích jen trpkost”. Se srdcem, jaké je to moje, bych se nechala polapit a přistříhnout si křídla. Jak bych potom mohla “létat a odpočinout si?” (Ž 55,7) MsA, 38r

Kvůli své velké přecitlivělosti jsem byla skutečně nesnesitelná (...) Všechny rozumné důvody byly bez užitku a nepodařilo se mi se této protivné chyby zbavit. MsA, 44v

Nacházela jsem tisíc důvodů, jak povolit své přirozenosti. Jak jsem teď šťastná, že jsem se toho vzdala od začátku svého řeholního života. Již požívám odměnu, která je slíbená těm, kdo odhodlaně bojují. Nemám už pocit, že si musím odříkat všechny útechy srdce, protože mé srdce je upevněno skrze toho, koho jediného chci milovat. Oblažená vidím, že se srdce rozšiřuje, když ho miluje, že může dávat nesrovnatelně více lásky těm, kteří jsou mu drazí, než kdyby se soustředilo na sobeckou a neplodnou lásku. MsC, 22r

Jaké protiklady jsou v mém charakteru: moje nesmělost vyrůstá z extrémní rozpačitosti, kterou pociťuji, když se někdo zabývá mnou. DE 234/30.6.2

Jste dobře naladěná, pokud jde všechno dobře. Jakmile to ale tak dobře neběží, jak Vy chcete, Váš obličej se zasmuší. To není ctnostné ... CS 18

Říkáte: chci být dobrá k dobrým, přátelská k přátelským. Jakmile vám však někdo odporuje, jste bez sebe. V tom jste jako pohané, o nichž je řeč v evangeliu. Naopak: “Čiňte dobré těm, kteří vás nenávidí, modlete se za ty, kteří vás pronásledují” (Lk 6, 27). Být zadobře s těmi, kdo nám činí dobře, to je lidská moudrost, ale žádná pro Boha. CS 103

Jak velice se kloní naše přirozenost k tomu, že snadno přijímá vlastní náhledy, zatímco v protikladu k tomu ohlašujeme svá KDYBY a ALE, jde-li o to, abychom napadli myšlenky druhých. Tak přejeme úspěch druhým, pokud jsme jim ho sami prosadili ... Pokud to ale není z našeho podnětu, zvedá se nám v srdci tisícero pokušení a máme na všem, co nevzešlo z našich náhledů, něco k vytknutí. CS 134 (Týká se autoritativnosti jednání – pozn. red.)

Často se cítím unavená jen proto, že nás druhí zapomněli politovat. Kdyby se řeklo některé sestře: “Jste velmi unavená, odpočňte si trochu!”, brzy by se unavená už necítila. PA 290

Stálo mě také mnoho námahy, abych se neospravedlňovala, což mi připadalo těžké. MsA, 74v

Jestliže nás někdo nechápe a nepříznivě posuzuje, co tu pomůže se obhajovat, blíže vysvětlovat?

Nechejme to tak, mlčme. Je tak blahodárné neříkat nic, přenechat se každému úsudku! V evangeliu nečteme nic o tom, že by Marie Magdaléna něco blíže vysvětlovala. Když ji její sestra obviňovala, že sedí u Ježíšových nohou, aniž něco dělá, neřekla: “Marto, kdybys měla tušení o štěstí, které prožívám, kdybys slyšela, co já slyším! Kromě toho je to Ježíš, kdo mi říká, že tu mám zůstat!” Ne, ona dala přednost mlčení, které dává duši tolik štěstí! DE 201/6.4.1

Především jedno slovo bylo pro mne plné světla. Zní: “Zadržme slovo, které by nás mohlo postavit do popředí.” LT 95/- 7.-8.(?)89

Mám-li v určitý den mnoho psaní, přenesu se - abych měla vnitřně osvobozené srdce - do takového duševního postavení, že se nechám vyrušit. Říkám si: “Tuto volnou hodinu věnuji vyrušování. Přenechám se tomu, počítám s tím; nechají-li mne v klidu, budu za to Bohu děkovat jako za milost, se kterou jsem nepočítala. Proto jsem vždycky šťastná.” CS 104

Srdce, které se věnuje Bohu, neztrácí svou přirozenou něžnost. Naopak! Tato něžnost roste, čím čistší a božstější se srdce stává. MsC, 9r

Vypráví se, jak jednou chtěl nějaký biskup poznat světce, který se těšil velké vážnosti. Vydal se v doprovodu vysoce postavených osob ze svého okolí na cestu. Když světec uviděl z dálky přicházet biskupa s jeho doprovodem, proběhl jím pocit marnivosti. Chtěl se tomu vzepřít. Tu zpozoroval děti, které si hrály na houpačce na jednom stromu. Hned nechal jedno sestoupit a posadil se na jeho místo. Biskup ho považoval za pomateného a bez dalšího vysvětlování nastoupil cestu zpět.-

Často není duše dost silná, aby unesla chválu. Pak musí občas sama obětovat zdání jiného kvůli vlastnímu posvěcení. CS 26f

Ješitnost se tak lehce vplíží do srdce. MsA, 40r

Bůh vyžaduje všechno. Odpíráme-li mu to nejmenší, příliš nás miluje na to, aby nám ustoupil. Jakmile se ale naše vůle té jeho přizpůsobí, takže vidí, že hledáme jenom jeho samotného, zachová se vůči nám, jak se kdysi zachoval vůči Abrahámovi (srov. Gen 22, 12)... LT 167/18.7.94

Nemohu si vysvětlit, jak něco, co bylo přirozenosti tak protivné, může způsobit tolik štěstí. Kdybych to nevyzkoušela, nemohla bych tomu uvěřit. MsC, 27r

Jaký pokoj zaplaví duši, když se povznese nad hnutí přirozenosti. MsC, 16v

Jak moc protičeží Ježíšovo učení hnutím přirozenosti! Bez podpory jeho milosti by bylo nejen nemožné uvést je v čin, ale také mu i porozumět... MsC, 18v

Skutečně už nejsem - jako v mém dětství - přístupná každé bolesti. Jsem jako bych vstala z mrtvých (...) Jsem tak daleko, že už nemohu trpět, poněvadž je mi každé utrpení příjemné. DE 216 ff/ 29.5

10. kapitola

Opravdový život se koná ve skrytosti a v sebezapření

Poněvadž v podstatě “malé cesty” je nesnažit se o mimořádné a nápadné, vede nezbytně ke skrytosti a zapomínání na sebe. Když se člověk stane “malým”, stane se neodvratně přehlíženým a opomíjeným. Skrytost a zapomenutost jsou tedy charakteristické příznaky “malé cesty”. Zároveň dávají - a to bude v této

souvislosti asi překvapující - ctnosti pokory, jak jí Terezie rozumí, zvláštní výraz. Je nápadné, že všichni velcí svatí dali pokoře osobní povahový výraz.

Pro Terezii stojí po boku pokory život ve skrytosti a zapomenutosti.

“Tímto charakterem pokory ukazuje se Terezie jako věrná žačka svého mistra, svatého Jana od Kříže. Tomu se tak dobře podařilo skrýt před svými spolubratřími, že o něm vydávali zničující posudek:

‘Ten patří rozhodně k málo nadaným!’” 64 Podobně také u Terezie bylo všechno až k nepoznání skryto. Jsou známá slova její spolusestry: “Vstoupila k nám, žila a zemřela, nic více se skutečně nedá říci.” 65

Tereziin život se stal názorným komentářem k následujícím slovům Pavlovým: “Obrátte svou mysl na nebeské a ne pozemské. Neboť tomu jste zemřeli a váš nový život je s Kristem skrytý v Bohu. Až se Kristus, náš Pán, ukáže, pak i vy se s ním také ukážete ve slávě” (Kol 3, 2-4).

1. Od osvobození ke lhostejnosti

Klid, vnitřní pokoj byl v životě svaté Terezie výsledkem bolestného osvobozovacího procesu. Jím se stala schopnou osvobodit se od druhých lidí a přidržet se sebe samé. “Kdo jenom trochu zná vlastní duši, ví o tom, jak dlouho trvá a jaké hluboké proměny to vyžaduje, než se takové uvolnění dokončí, a to nejen uvolnění míněné, chtěné, rozhodnuté a vyslovené.” 66

Osvobozením od všech dětinských vazeb v ní zrála duchovní otevřenost a nenasytná touha po nekonečnu a neohraničenosti. Současně ji přivedla zkušenost lidské duše k poznání, že jenom Věčné může člověka uspokojit. Odevzdanost nekonečné a věčné lásce, to byl její pokoj. Pro ni je mírnost pouze jiné slovo pro “být chudým před dobrotivým Bohem” nebo pro “dětinou odevzdanost věčné lásce”. Ona je “láskou, která se nebojí, která usíná a zapomíná (...) jako malé dítě.” PN 3, 31f

Nestihne mne neštěstí, abych se křečovitě držela stébla slámy, teď, “když mé srdce vytušilo, co Ježíš připravil těm, kteří ho milují” (Kor 2, 9). MsA, 58r

Na světě se nemá na nic vázat, ani na nejneškodnější věci, protože je člověk musí postrádat v okamžiku, kdy to nejméně čeká. Jen to, co je věčné, nás může uspokojit. LT 42/21.2.88

Kdybyste mne jednoho dne našli mrtvou, neměli byste si s tím dělat žádné starosti. Bůh Otec by mne potom zcela jednoduše přivedl domů. Určitě je to velká milost přijmout předtím svátosti.

Pokud však to Bůh nedopřeje, pak je také dobře. Všechno je milost. DE 221/5.6.4

Až budu mrtvá - mrtvola - nevydám už sama od sebe ani tón. Žádnou radu už nebudu udělovat. Položí-li mne na pravou nebo na levou stranu, nebudu při tom pomáhat. Řekne se: leží lépe na této straně; mohou dokonce vedle mě zapálit oheň: neřeknu nic.

Jak pomůže člověku tato myšlenka osvobodit se od malých věcí, které nás přivádějí z rovnováhy, jakož i od všeho, co jsme měli nechat padnout! CS 178

Je nezbytné nespolehat na nic (...) To nic - to je pravda - spočívá v tom, nemít žádné přání a žádnou naději na radost. Jak je potom člověk šťastný! CS 29

Je velická zkouška vidět všechno černě. Avšak to nezávisí zcela na Vás. Dělejte, co můžete.

Osvobodte své srdce od pozemských starostí, především od tvorů, pak si můžete být jistá, že ostatní učiní Ježíš. LT 241/ -.6.97(?)

Myslím, že práce Ježíšova během těchto exercicií spočívala v tom, osvobodit mne od všeho, co není On. LT 78/8.1.89

Všechna svá přání přenechávám tobě. PN 36,5

Chci vytrpět všechno, co si Ježíš oblíbí, nechat ho dělat se svým malým míčkem všechno, co chce. LT 79/8.1. 89

Nechejme ho, aby si vzal a dal všechno, co chce. Dokonalost spočívá v tom, abychom konali jeho vůli. Kdo se mu zcela přenechá, toho Ježíš sám uzná jako "svou matkou, svou sestru a svou celou rodinu." (Mt 12, 50) LT 142/6.7.93

Bůh chce, abych se mu odevzdala jako docela malé dítě. To se nestará, co se s ním stane. DE 229/15.6.1

Povím Vám, jak budete muset plachtit na bouřlivém moři světa: s odevzdaností a láskou dítěte, které ví, že ho má jeho otec rád a že ho nemůže v hodině nebezpečí nechat samotné. LT 258/18.7.97

S jakým vnitřním pokojem nechám okolo sebe vyprávět, že se mi vede lépe! Minulý týden jsem byla vzhůru a tu se zjistilo, že jsem velmi nemocná. Tento týden se nemohu již udržet na nohou, jsem vyčerpaná. A hle, mají mne za zachráněnou! Ale co už z toho! DE 225f/9.6.3

Vyslechněte si malou, skutečně úsměvnou událost: jednoho dne, bylo to po mé obláčce, mne viděla sestra Vincencie z Pauly u naší matky a zvolala: "Ach, jak dobře živená postava! Jak je silné toto děvče, jak tlusté!" Zcela zničená touto poklonou jsem odešla. Před kuchyní mne zastavila sestra Magdalena a řekla mi: "Ale co z Vás bude, milá sestro Terezie. Vy viditelně hubnete. Když to takhle půjde dál, nebudete moci s tímto vzezřením, které budí úzkost, plnit řeholní stanovy!" Byla jsem jak udeřená do hlavy, když jsem slyšela o sobě v tak krátké době naprosto protichůdné úsudky. Od té chvíle jsem už nepřikládala mínění lidí žádnou váhu a tento vjem se ve mně natolik prohloubil, že nyní výtky, komplimentu, všechno ze mne sklouzne, aniž po sobě zanechá stopu. DE 281/25.7.15

Byla jsem tak nad to vše povznesená, že jsem se ponížením stala silnější. DEA 393/22.9.2

“Myslím-li na to všechno,” řekla jsem jí: “co všechno ještě musím získat!” “Řekněte raději, co všechno ještě musím z t r a t i t ! ... Ježíš naplní vaši duši světlem tou měrou, jakou Vy ji osvobodíte od jejích nedokonalostí.” CS 25f

Ve večeru tohoto života budete vyzkoušena z lásky. Učte se tedy milovat Boha, jak chtěl být milován a sama sebe osvobod'te. LT 188/7.5.76

Nechtěla bych raději zemřít než žít. To znamená, kdybych měla volit, tak bych raději zemřela. Poněvadž ale Bůh volí místo mne, mám nejraději to, co chce on. Co on činí, to miluji. DE 214f/27.5.4

Co mi mohou smrt nebo život způsobit? Ježíši, moje radost spočívá v tom, že tě miluji. PN 45,7

2. Chvála - sláva - čest

Touha člověka po slávě, cti a chvále je touhou po vyšším životě. V Terezii žila na jedné straně hluboká touha po slávě; věřila, že je zrozena pro slávu. Na druhé straně ji mohlo uspokojit jen to pravé. Nakonec usilovala o nepodmíněné a absolutní. Na základě těchto daností jí bylo brzy jasné, že sláva tohoto světa se pro ni nehodí. Neboť světská sláva není schopná naplnění až do nejzazších hlubin; kromě toho je stále infiltrovaná ješitností; a konečně stojí na velmi slabých nohách. To ji učinilo strážlivou vůči světským hodnotám a poctám.

Protože se nemohla vyrovnat ani s předběžným ani s prozatímním, zřekla se všech světských vyznamenání. Místo toho usilovala o tu slávu, která spočívá v uznání od Boha,- slávu, která až do posledku sama oblažuje, neboť je pravá a věčná. K tomu přistupuje ještě to, že není třeba žádných oslňujících činů, aby se jí dosáhlo. Zнала přísloví: “Není všechno zlato, co se třpytí.”

Věděla ale také pravdivost tohoto jiného rčení: “Mnohé se netřpytí, a je přesto čisté zlato.”

V tomto rčení se spojuje celý její život. Zřekla se světského lesku, stravovala svou životní sílu, aby byla Ježíši v životě i ve smrti stále podobnější, a svou slávu přenechala na starost Bohu.

Lidská sláva má malou cenu. Pomíjí jako dým, který v okamžiku mizí. RP 3

Lidská sláva je nic. Tak například mezi umělci je předmětem vzájemného sporu. Ostatní svět, který nezná žádné jejich dílo, se jí nezabývá. Proto mají malý počet obdivovatelů a ve své pomatenosti se tím spokojují. CS 165

Bůh mi dal brzy poznat, že pravá sláva je ta, která trvá věčně, a že není nutné vytvořit oslňující díla, aby se jí dosáhlo, nýbrž že je třeba se ukrýt a pěstovat ctnost způsobem, že “levá ruka neví, co činí pravá” (Mt 6, 3). MsA, 32r

Myslela jsem, že jsem se narodila pro slávu, a když jsem hledala cestu, jak tam dojít, Bůh mi vlil ty pocity, které jsem právě popsala. Také mi dal pochopit, že

moje sláva se nevyjeví smrtelným očím, že bude spíš spočívat v tom, že se stanu velkou svatou. MsA, 32r

Nečekám žádnou odplatu na zemi. Všechno dělám pro Boha. Tak nemohu nic ztratit a bude mi velice dobře zapláceno za námahu, kterou vynakládám skrze službou bližnímu. DE 206/9.5.2

Jestliže člověk pracuje pro Boha, neměl by očekávat od tvorů žádné uznání. PA 477

Jak dobře chápu slova našeho Pána k naší svaté matce Terezií: “Znáš ty, kteří mne opravdu milují? To jsou ti, kteří rozpoznají, že všechno, co se nevztahuje ke mně, není nic než lež.” (...)

Ano, všechno kromě Boha je marnivost. DE 231/22.6

Na mém malém není co vyzdvihovat. DE 311/8.8.1

Bohu jedinému úctu. Máme mít jediné přání, aby mu byla přisouzena, a rovněž máme být spokojeni, když se mu jí dostává od jiných než od nás. CS 163

Nic si nesmí člověk sám sobě připisovat, nepokládat ani to ani ono za větší. Všechno musí být přiváděno zpět k Bohu. CS 161

Čest mého Ježíše je ideál mého života. Co bude učiněno pro mne, to přenechávám jemu. A když se zdá, že na mne zapomněl, nuže, on je svobodný. Konečně už nepatřím sobě, nýbrž jemu. LT 103/4(?).5.90

Raději mne ponechá ve tmě, než aby mi dal falešné světlo, kterým by nebyl on. LT 76/7.1.89

Zůstaňme daleko od všeho, co se leskne. Milujme svou maličkost. Milujme nic necítit. Pak jsme chudí v duchu a Ježíš si nás odvede, jak daleko máme být vzdáleni. Promění nás v plamenech lásky. LT 197/ 17.9.96

Jak se může srdce vydané lásce k tvorům hluboce sjednotit s Bohem? ... Cítím, že to není možné. Ačkoliv jsem nepila z poháru jedu příliš hořící lásky k tvorům, cítím, že se nemohu mýlit. Viděla jsem mnohé, kteří byli svedeni tímto falešným světlem. Zřítili se dovnitř jako ubozí motýli a spálili si křídla. Pak se vrátili nazpět k pravému a mírnému světlu lásky, která jim darovala nová křídla, krásnější a lehčí, aby se mohli povznést k Ježíši, tomu Božskému ohni, “který hoří, a přece se nestráví” (srov. Ex 3,2). MsA, 38r/v

Jedině v nebi chci být milována a oceněna ... Protože jen tam bude všechno dokonalé. CS 31

Poznala jsem, že ne “všechno, co se leskne, je zlato”, porozuměla jsem slovům z Následování Krista: “Neběhejte za oním světlem, které člověk nazývá velkým jménem.” (NK III,24.2) MsA, 56r

Dávám přednost skrytosti než požívání poloviční slávy. Jedině od Boha očekávám pochvalu, kterou si zasloužím. CS 163

Ve skutečnosti jsem jenom to, co si o mně myslí Bůh. CS 159

3. Umění zapomenout na sebe

V Karmelu měla světice dva “tituly”. Říkala si “Terezie od dítěte Ježíš a od nejsvětější Tváře”.

Tyto oba tituly odkazují především na “malost” nebo “skrytost” Boha v Ježíši.

Poněvadž láska chce podobnost, usilovala sv. Terezie u sebe o oba tyto způsoby existence Boha ve světě. V rozjímání zneuctěného a trpícího obličeje odkryla tajemství služebníka trpícího ve skrytu, jehož obličej byl pro naši vinu znetvořen. Se skrytostí milovala světice skutečnost bytí v zapomnění. Pozoruhodné je, že stav “být zapomenuta” předcházela pohrdání. Důvod je očividný: když člověk někým pohrdá, věnuje mu ještě příliš mnoho pozornosti. Jestliže naproti tomu člověk zapomene, vydává se všanc lhostejnosti. Je to tak, jako by člověk na tomto světě ztratil každé ospravedlnění existence.

Jak se ale Terezie zmocnila toho stavu zapomnutí? Tím, že zapomněla sama na sebe. Uměla to tak, že se ztratila v tajemství nekonečné lásky.

Po celý můj život činil pro mne toto: držel mne úplně skrytou pod svými křídly!
DE 224/7.6.1

Nemám žádnou chuť jet do Lurd, abych tam zažila extáze. Jednozvučnost oběti je mi milejší. Jaké štěstí být tak ukrytý, že nikdo na nás nemyslí!.. dokonce být neznámý těm, se kterými žijeme společně. LT 106/10.5.90

Vykoná-li člověk svou povinnost a neospravedlňuje se, nikdo si toho nevšimne. Naopak do oka padne to, co je nedostačující. MsA, 74v

Céline (S.Jenoféfa) píše: “Projevila jsem přání, že by lidé měli zhodnotit má namáhání a všimnout si pokroků.” Terezie odpověděla spontánně: “Takové jednání by znamenalo napodobovat slepici, která všechny kolemjdoucí upozorňuje na právě snesené vajíčko. Zrovna tak chcete Vy, sotva jste něco dobrého vykonala či sledovala nesobecký úmysl, aby se to dozvěděl celý svět a všiml si Vás.” CS 30f

Stejně tak není nutné, aby viděl sklizený plod předchozí vynaloženou námahu. Ježíš rád vezme tyto malé nicotnosti do své ochrany. LT 109/27.-29.7.90

Pokud možno skrývám ,co dělám , kladu to do Boží pokladnice a nestarám se, jestli to něco vynesne nebo ne. CS 31f

Ježíš je ukrytý poklad, nezaplatitelné dobro, které jen někteří umějí najít, protože on je skrytý, a svět miluje to, co se třpytí (...)

“Abychom našli něco skrytého, musíme se sami skrýt” (Jan od Kříže). Náš život tedy má být tajemství. Máme se podobat Ježíši, jehož tvář byla skryta...

“Chcete-li se naučit něčemu, co Vám pomůže”, říká Následování Krista, “pak milujte být nepoznán a pokládán za nic” (NK 1,2,3)... A jinde se říká: “Jestliže má člověk opustit všechno, musí především opustit sebe” (NK XI,11.4).

“Zatímco se jeden chlubí tím a druhý oním, měli byste svou radost nacházet jedině v opovržení sebe samých” (NK III,49.7). Jaký pokoj darují srdci tato

slova! LT 145/2.8.93 Dávejme, aniž počítáme. Jednoho dne bude On moci říci: "Teď je na mně!" LT 107/19.-20.5.90

Jakým privilegiem je být zneuznán na zemi! ... Ach, myšlenky Boží nejsou našimi myšlenkami. LT 107/19.- 20.5.90

Tvorové nespatri mé úsilí. Zůstane ukryto v mém srdci. Usiluji o to, aby se na mne zapomnělo. Chtěla bych být viděna od Ježíše a od nikoho jiného ... Co z toho, že platím za chudou a bez ducha a bez nadání. LT 176/28.4.95

Naše poslání spočívá v tom, abychom byly zapomenuty a staly se ničím. LT 96/15.10.89

Nezapomeňte na lidi, avšak zapomeňte na sebe kvůli nim. LT 130/ 23.7.91

Člověk by nikdy neměl hledat sám sebe, oč také jde; "jakmile začne hledat sám sebe, přestává milovat." (NK III,5.7)

Ke konci svého řeholního života jsem vedla nejšťastnější život, jaký si může člověk představit, protože jsem nikdy nehledala sebe samu. Jestliže se člověk osvobodí od sebe, dostává svou odměnu již na zemi. Ptáte se mne, jak se dospěje k čisté lásce. Tak, že zapomenete sama na sebe a v ničem se nehledáte. CS 105f

- Jak jste došla k tomuto nezničitelnému pokoji, který je Vám vlastní?

- Zapomněla jsem na sebe a pokusila se v ničem se nehledat. DE 298/3.8.1

Zkrátka jsem cítila, že do mého srdce vnikla láska, potřeba zapomenout na sebe, abych dělala radost jiným, a od té doby jsem byla šťastná. MsA, 45v

Bůh chce, abych zapomněla na sebe, abych dělala radost druhým. LT 165/7.7.94

Nebud'te žádné smutné malé děvčátko, když vidíte, že vám nerozumějí, špatně Vás posuzují a na Vás zapomínají. Přelstěte spíš všechny tak, že se pokusíte přijímat toto od druhých a podřídít se tomu, nebo lépe řečeno, že děláte se sebou, co dělají druzí s Vámi, to znamená: Zapomeňte na všechno, co není Ježíš, zapomeňte na sebe z lásky k němu. LT 251/-6.-7.97

Cítila jsem, že mé srdce přitahuje k sobě pohrdání. Jakmile jsem ale poznala, že pohrdání je ještě příliš plné slávy, nadchla jsem se pro bytí v zapomnění. CS 165

Jste orlem, povoláná k tomu, aby kroužil ve výškách a díval se do slunce. Modlete se za malou slabou třtinu, která stojí v nejzazším koutě údolí. LT 49/12-20.5.88

Dej, ať nejsem nikdy na obtíž společenství, nýbrž ať se o mne nikdo nestará, ať mnou opovrhují a na mne zapomenou jako na malé zrnko písku, které patří tobě, Ježíši. MA 315

Stále chci být malým zrnkem písku ... LT 45/27.3.88

Modlete se za to, aby vaše malá dcera zůstala vždycky malým zrnkem písku, úplně nepoznaná a ukrytá všem očím, aby je mohl vidět jedině Ježíš a které se stále zmenšuje, až se stane ničím. LT 49/ 12.-20.5.88

To, aby bylo zrnko písku stále na svém místě, znamená být pod nohama všech, aby na ně nikdo nemyslel, aby jeho existence byla takřka neznámá. Zrnko písku si nepřeje být pokořeno. To by bylo ještě příliš dobré, poněvadž by pak bylo

nutné se jím zaměstnávat. Přeje si jenom jedno: být zapomenuto, neplatit za nic. Avšak přeje si, by je viděl Ježíš. LT 95/-7.-8.89

Jak moc si přeji stát se ničím, zůstat pro všechny neznámá. Jako chudá a bezvýznamná nepřeji si nic jiného než být zapomenuta - žádné pohrdání, žádné nadávání, to by bylo pro zrnko písku příliš úctyhodné. Kdyby jím pohrdali, museli by je zachytit očima. Ale být zapomenuta!...

Ano, toužím po tom být zapomenuta, a to nejen tvory, ale také sama sebou. Tak velice bych chtěla být ničím, že už nemám žádná jiná přání ... LT 103/4(?).5.90

Pochopila jsem, že opravdová velikost spočívá v duši, nikoliv ve jménu, neboť Izajáš říká: “Pán dává svým vyvoleným jiné jméno” (65,15), a také sv. Jan říká: “Vítěz obdrží bílý kámen, na němž bude nové jméno, které zná jenom ten, kdo ho obdrží” (Zj. 2,17).

V nebi tedy budeme vědět, jaké jsou naše šlechtické tituly. Pak dostane každý od Boha pochvalu, kterou si zaslouží (1Kor 4,5), a kdo chtěl být na zemi z lásky k Ježíši nejchudší a nejzapomenutější, ten bude první, nejvznešenější a nejbohatší. MsA, 56r

Chápala jsem, co je pravá sláva. Ten, jehož království není z tohoto světa (srov. Jan 18,36), mi ukázal, že pravá moudrost spočívá v tom, “chtít být ignorován a považován za nic” (NK 1,2,3) - “svou radost hledat v sebeopovržení” (NKIII,49,7)... Ach, chtěla jsem, aby “má tvář” jako Ježíšova “byla skutečně skrytá, aby mě nikdo na zemi nepoznal” (Iz 53,3). MsA, 71r

Tato Izajášova slova: “Kdo uvěřil tvému slovu? ... Je bez lesku, bez krásy ...” atd. (Iz 53, 1f), dokončují celou hloubku mého uctívání svatého obličeje nebo lépe řečeno, celou hloubku mé zbožnosti.

Také já jsem toužila po tom, abych byla bez krásy, sama u lisu na hrozny (Iz 63,3) a každému nepoznána. DE 305/5.8.9

Naší jedinou touhou je stát se podobni našemu mistrovi hodnému klanění. Svět ho nechtěl uznat, poněvadž se zapřel tak, že na sebe vzal postavu a existenci otroka (Fil 2,7). LT 201/1.11.96

Nedivte se, když se vám po své smrti nezjevím a vy neuvidíte nic mimořádného jako odkaz na mé (věčné) štěstí. Vzpomenete si, že k “mé malé cestě” patří nechtít nic vidět.

Vy víte, že jsem řekla Bohu, andělům a svatým, že není mé přání vidět je na světě. DE 218/4.6.1

11. kapitola

Jaký dopad má pozitivní myšlení

Připomeňme si nejprve, jak pozitivní je učení a život sv. Terezie. To má teologické pozadí. Terezie má nápadně pozitivní obraz Boha. Pro ni je Bůh neporovnatelný otec. Svěbytnost jeho myšlení charakterizuje světice ve svých písemnostech ne naposled tam, kde je řeč o Boží spravedlnosti. To spočívá především v tom, že on nevidí v životě svých dětí v první řadě to negativní, nýbrž pozitivní. Takovému pozitivně naladěnému Bohu se může člověk bez váhání svěřit.

Žádná vina, ať už byla jakkoliv závažná, nemusí brát člověku odvalu či dokonce naději.

Takového Boha objevila světice, když v síle Božího ducha osvobodila biblické zvěstování od veškeré příměsi, která se nahromadila okolo něho v průběhu staletí. “Odklidila rum na cestě k nebi” a “vyřadila v našem styku s Bohem matematiku” 67. Tím způsobila, že se Bůh stal pro člověka opět přitažlivý, neboť ten Bůh, tak pozitivně smýšlející o člověku, jej uschopňuje k pozitivnímu myšlení.

Křesťané, kteří ztratili radost z Boha, by se měli tázat, zda jejich představa Boha má opravdu biblické rysy, zda věří v Boha, kterého zvěstoval Ježíš.

“Terezie tedy čerpá z teologie, které učil sám Ježíš, nezvratný důvod svého vítězného optimismu.” 68 Pomocí optimismu se jí daří spřátelit se také s obtížemi a bolestí, poněvadž přátelská spojení jsou možná jen přes pozitivní.

1. Pozitivní oči

Pozitivní obraz Boha je jenom jeden z kořenů, z nichž vyrostly pozitivní oči světice. K těm dalším patří její život ve skrytosti. Tuto souvislost odhalil psycholog Erik Blumenthal. Vychází při tom z axiomu: “Člověk je to, co si zachová.” Jestliže nepřizná to špatné, co činí, nýbrž to skrývá, udrží to v sobě a nechá tam působit. Tak se stává stále negativnějším a ztrácí vzrůstající sílu dělat v budoucnosti dobré. Přiznám-li naproti tomu to špatné, osvobodím se a ono to přestane ve mně tropit nepolechu. “Na druhé straně nemáme dávat najevo své dobré činy, díla a síly, abychom se skrze ně, ta nasbíraná dobra, stávali vnitřně pozitivní, optimističtí, odvážní, živí a tvořiví, abychom sami sebe přijali a sobě samým důvěřovali a víc a více mohli věřit.” 69

Není těžké zjistit v životě svaté Terezie tyto názory. Víme o jejím hlubokém mlčení a o její lásce k skrytému životu. Je také známo, jak se radovala nad každým, kdo jí upřímně řekl, co se mu na ní nelíbí.

Umím vždycky najít prostředek, jak být šťastná a jak zužitkovat vlastní těžkosti... Bez pochyb se to Ježíši líbí, protože se zdá, že mne na této cestě povzbuzuje. MsA, 80r

Vždy jsem milovala velké a krásné. MsA, 46v

Zázitek z Campo Santo, které světice navštívila se svým otcem a sestrou Célinou (S.Jenoféfa od sv.Terezie) na cestě do Říma:

Jeden starý pán (Francouz), který zřejmě neměl smysl pro poezii, se na nás křivě podíval a špatně naladěný poznamenal, při čemž měl výraz jakoby litoval, že nemůže sdílet náš obdiv: “Ach, co jsou ti Francouzi za entuziasty!” Věřím, že by ten ubohý pán lépe udělal, kdyby zůstal doma, protože se zdálo, že mu jeho cesta neposkytuje žádnou radost. Zdržoval se často v naší blízkosti a stále působil obtíže. Byl nespokojený s vagonem, hotelem, lidmi, městy, krátce se vším. Otec ve své velkodušnosti se ho snažil potěšit; nabídl mu své místo atd... Nuže, otec se cítil vždy a všude dobře, poněvadž jeho povaha byla opakem povahy jeho neradostného souseda ... Jak rozdílné lidi jsme viděli! Jak je zajímavé studovat svět, když je člověk připraven ho opustit. MsA, 59r

Zatímco někteří členové rodiny kritizovali otce, že věnoval hlavnímu oltáři katedrály sv. Petra v Liseux ze svého nevelkého majetku a podle jejich mínění dosti značný dar, což mělo být nesprávné vůči dětem, Terezie se z toho těšila a říkala: “Když nás všechny daroval Bohu, je zcela přirozené, že podporoval oltář, aby nás i sebe samého na něm obětoval.” CS 61

Je to těžká zkouška, když někdo vidí všechno černě. Avšak to nezáleží jen na Vás. Dělejte, co je ve Vašich silách. Osvobodte své srdce od pozemských starostí a především od tvorů. Pak si buďte jisti: Ježíš udělá to ostatní. LT 241/- .6.97(?)

Vždycky vidím dobrou stránku věci. Jsou lidé, kteří berou všechno z té nejtěžší stránky. Můj případ je opačný. Když nemám nic než těžký žal, když je nebe tak pochmurné, že nevidím žádnou hvězdu, nuž dobrá, pak si z toho udělám pro sebe radost. DE 215/27.5

Podívejte se na tuto malou skleničku, prý je naplněná vzácným likérem. Vskutku jsem si ještě nikdy nevzala něco hořkého. Nuže, to je odraz mého života: V očích druhých se vždycky jevil v zářivých barvách. Měli dojem, že jsem vypila vybraný likér, a přece to byla hořkost. Mluvím o hořkosti, ačkoliv můj život nebyl hořký; protože jsem si uměla udělat z každé hořkosti radost a útěchu. DEA 215/30.7.5

Nejsem vždycky věrná; ale nikdy neztrácím odvahu. LT 143/18.7.93

Měla bych se trápit nad tím (od sedmi let), že usnu během mých rozjímání a důkuvzdání. Nuže dobře, netrápím se tím... Myslím, že malé děti se líbí svým rodičům ve spánku stejně, jako když jsou vzhůru. Myslím také na to, že lékaři uvádějí své nemocné do spánku, aby je operovali. Konečně myslím na to, že “Pán vidí naši křehkost a vzpomene si na to, že jsme jenom prach” (Ž 103, 14)! MsA, 75v/76r

Jak blahodárná je cesta lásky! Bohužel člověk může těžce upadnout. Můžeme se dopustit nevěrnosti. Avšak láska si umí vzít ze všeho užitek, stráví velice rychle všechno, co se může Ježíši nelíbit, a nezanechá nic než pokorný a hluboký mír v hlubině srdce. MsA, 83r

Svatý Jan od Kříže říká: “Láska si dovede vzít ze všeho užitek, z dobrého i ze zlého, které je ve mně, a všechno promění v sebe.” CS 70

Jak často jsem byla vyrušena během svých díkůvzdání! Avšak myslela jsem na to, jak lid následoval Pána, když se stáhl do samoty, a neodehnal je pryč. Chtěla bych ho napodobit. DEA 219/30.7.7

Cítím: Když jsem plná lásky, působí ve mně sám Ježíš. Čím víc jsem s ním zajedno, tím víc miluji své sestry. Když chci tuto lásku v sobě zvětšit - především když zlý duch se snaží mi předvádět chyby té či oné sestry, která mi není sympatická -, rychle hledám její dobré stránky. Když ji vidím jednou upadnout, řeknu si, že možná dosáhla docela velkého počtu vítězství, která pokorně skrývá, a že právě to, co se mi zdá chybné, na základě vnitřního úmyslu může být aktem ctnosti. Není mi zatěžko se o tom přesvědčit, neboť jsem jednoho dne udělala malou zkušenost, která mi podala důkaz, že člověk nemá nikdy soudit. MsC, 12v/13r

Nic není blahodárnějšího, než smýšlet o bližním dobře. CS 25

Měli bychom druhé posuzovat vždy láskyplně, neboť se velmi často stává, že to, co se našim očím jeví jako nedbalost, je v Božích očích hrdinství. CS 107

Vždy chci mít blahovlnné myšlenky, neboť Ježíš řekl: “Nesud’te a nebudete souzeni!” (LK 6,37) MsC, 13v

Utahaný člověk, který má migrénu nebo duševní trápení, udělá víc, splní-li jen polovinu práce, než když jiný, na duši i těle zdravý, ji vykoná celou. Proto musí náš úsudek o bližním dopadnout v každém případě dobře. Musíme stále předpokládat to dobré; musíme stále odpouštět. A i kdyby neměl být ani jediný platný důvod, zbývá ještě možnost říci si: “Tato osoba nemá zřejmě pravdu, ale není si toho vědoma.” CS 107

Necháte se tak lehce vyvést z rovnováhy, protože své srdce předem neutišíte. Jste-li vůči někomu popuzena, pak je nejlepší prostředek, jak opět najít vnitřní mír, když se za toho člověka pomodlíme. CS 150

2. Schopnost smát se

Smích může mít nekonečně mnoho odstínů. Je smích ironický, výsměšný, nic neříkající, lhostejný, nucený, křečovitý, ale také laskavý, tichý, jednoduchý, veselý, skromný, zářivý, přátelský, spokojený anebo odzbrojující.

K životu svaté Terezie patří smích tak velice, že se Walter Nigg domnívá: “Odpovědí na otázku, jak se dá vykládat smích v Tereziině životě, se rozhoduje, jak opravdově jsme této postavě porozuměli.” 70

Její schopnost smíchu byla od nejranějšího dětství probuzena usmívajícím se okolním světem. Rozhodující vliv však vykonala ta událost, kterou se Božské zjevilo desetileté dívce úsměvem přinášejícím zdraví. Odlesk tohoto úsměvu je od toho okamžiku jejím vlastním úsměvem, kterým přisvědčovala svým bližním a kterým přátelsky přijímala všechno obtížné.

Tento, jí vlastní úsměv, je prostý výraz její vnitřní krásy, “o které řekl jeden ruský básník:” ‘krása spasí svět’.” 71

Moje nejranější vzpomínky jsou poznačeny úsměvem a laskavostí. MsA, 4v

Všechno na světě se na mne usmívalo (...) Přispívala k tomu také moje šťastná povaha, která mi dělala život příjemný. MsA, 12r

Náhle se mi zjevila svatá Panna, tak krásná, že jsem nikdy neviděla nic krásnějšího. Její obličej vyjadřoval nesmírnou dobrotu a něžnost. Co však mne proniklo až do základů mého srdce, byl "okouzlující úsměv sv. Panny". Hned nato zmizely všechny mé útrapy. MsA, 30r

Přišla jsi, aby ses na mne usmála, za jitra mého života. Nepřestávej se na mne usmívat ... matko ... je tu večer! PN 54,25

Moje malá pomůcka (myslet pozitivně) spočívá v tom, být vždy veselá, stále se usmívat, lhostejno, zda padám anebo si odnáším vítězství. CS 23

Když mne mnohé svírá, když na mne dopadají těžké a nepřátelské záležitosti, nedělám zasmušilý obličej, ale na všechno těžké odpovídám úsměvem. Z počátku se mi to vždycky nedařilo; avšak dnes se mi z toho stal zvyk a jsem velmi ráda, že jsem to přijala. HA 1953/ 192

Místo, abych nechala obličej zkřivit bolestí, usměji se. PO 463

I když nic z věci nechápu, usmívám se a děkuji. Vždy se před Bohem objevím spokojená. Nesmíme o něm pochybovat. To by člověku scházel jemnocit. Ne, nikdy nesmíme Prozřetelnost zaklínat; měli bychom být vůči ní vždycky vděční. CS 72

Jedno slovo, laskavý úsměv mnohdy stačí, aby sklíčeného člověka rozveselily. MsC, 28r

3. Humor je radost vítězství

Bez síly pozitivního myšlení a schopnosti smát se není žádný humor. Člověk se smyslem pro humor žije právě z objevení pozitivního. Tak se negativní relativizuje. Veselost smíchu je ale proměňuje a dělá je tím přijatelné a snesitelné.

Terezie je světice plná humoru. "Všechno jiskří a skoro vybuchuje šibalstvím a dobrou náladou." 72 Její humor byl především plodem její jednoduchosti a prostoty, její vnitřní svobody a nelišnosti, umírněnosti, indifferenc, přísnosti a důvěřivosti (Pozn. překl.: "lhostejnosti – výraz "lhostejnost" má v češtině spíš negativní význam; v němčině Gleichgültigkeit; Gelassenheit = spíš mírnost, klid). "Tak se nedivme, když se do jejího úctyhodného vzhlížení k 'velkým světcům' mísí šelmovský, ironický rys, který se stále zřetelněji projevuje a který ji, bojovníci velké svatosti, jako malého Davida s prakem, nechává přijmout otevřený boj proti Goliášovi." 73

K tomu přistupuje její spontánnost a originalita, které působí tak, že člověk nemůže nikdy dopředu vědět, co ji zase napadlo, aby úplně převrátila situaci. K tomu dále přistupuje její smysl pro "komičnost života". Na základě jejího daru bystrého pozorování zpozorovala rychle vše bídné a omezené, malicherné a marnivé, strnulé a zlomyslné a dodala tomu - podle situace - veselý nebo vážný výraz.

Marie (její sestřenice) a já jsme byly vždycky stejného smýšlení. Měly jsme také hodně stejných sklonů, takže jednou dospěla naše sjednocená vůle ke své hranici. Když jsme se jednou večer vracely z klášterní školy, řekla jsem Marii: “Ved’ mne, já zavřu oči!”- “Já chci také zavřít oči,” odpověděla mi. Řečeno, uděláno! Bez diskuse, každá uskutečnila svůj záměr... Byly jsme na chodníku, nemusely jsme se bát vozů. Po několika minutách příjemné procházky, kdy jsme vychutnávaly radost z chůze a nic nevidět, spadly jsme obě lehkomyslně společně přes bednu, která byla postavena u vchodu do jednoho obchodu, lépe řečeno, převrátily ji. Obchodník vyšel zlostně ven, aby své zboží posbíral. Avšak obě dobrovolně slepé už to mezitím samy posbíraly a utíkaly velkými skoky a se široce rozevřenýma očima pryč. MsA, 23v

Ve svém lůžku ... jsem vykonávala své nejhlubší modlitby a na rozdíl od nevěsty Písně písní našla jsem tam vždy svého nejvíce milovaného. MsA, 31r
Když člověk miluje, cítí potřebu říkat tisíce pošetilostí. MsA, 52r

31. říjen (1887) byl pevně stanovený den pro mou cestu do Bayeaux. Vyjela jsem sama s otcem, se srdcem plným naděje, ale byla jsem také velmi dojatá při myšlence, že se mám představit biskupovi. Poprvé ve svém životě jsem měla vykonat návštěvu bez doprovodu svých sester a tato cesta platila mému biskupovi (...) Šli jsme hned k abbému Réverony, který byl zpraven o našem příchodu, protože sám stanovil den cesty (...) Abbé Réverony byl velmi laskavý člověk. Ale přesto si myslím, že ho velmi udivila pohnutka naší cesty. Potom, co mne s úsměvem pozoroval a dal mi několik otázek, nám řekl: “Představím vás jeho Excelenci. Prosím, následujte mne!” Když viděl slzy v mých očích, dodal: “Ach, vidím diamanty... ty se nesmíš Jeho Excelenci ukázat!...” Vedl nás mnoha nesmírně velikými místnostmi, které byly ozdobeny portréty biskupů. V těchto velkých prostorách jsem se cítila jako ubohý mraveneček a ptala jsem se, co bych se měla odvážit biskupovi říci (...). Doufala jsem, že mluvit bude otec. Ale on mi řekl, že musím sama biskupovi objasnit účel naší návštěvy. Udělala jsem to tím nejvýmluvnějším způsobem. Avšak nezdálo se, že jeho Výsost, zvyklý na výmluvnost, byl mými důvody velmi pohnut (...)

Biskup se mne ptal, jestli mám už dlouho přání vstoupit na Karmel. “Ó ano, milostivý pane, už velmi dlouho ...” “No dobře,” odpověděl abbé Réverony s úsměvem, “nebudete moci tvrdit, že máte toto přání už patnáct let!” “To je pravda,” odpověděla jsem, přičemž jsem se i já usmívala, “ale není možné odškrtnout moc roků.” (...) Avšak všechno bylo marné.

Bez ohledu na napomenutí abbého Réverony jsem tedy biskupovi ukázala nejen diamanty, nýbrž jsem mu z nich dala (...) Pochpila jsem, že nemá smysl předkládat nové prosby. Kromě toho jsem už neměla co říci, protože jsem vyčerpala všechny prameny své výřečnosti.

Biskup nás doprovodil až k zahradě. Otec ho rozesmál tím, když mu řekl, že jsem si vyčesala vysoko vlasy, abych vypadala starší.

(Tato poznámka nebyla marná, protože biskup nevyprávěl o “své malé dceři”, aniž by nevzpomněl na událost s vlasy ...). MsA, 53v/55r

Céline (S. Jenoféfa od sv. Terezy) vypráví:

Vánoční noc 1887, kdy Terezie doufala, že vstoupí do Karmelu, byla pro ni mimořádnou zkouškou. Protože se pokládala podle všech svých měřítek stále ještě ve “světě”, byla duševně u konce.

“No dobře!”, řekla mi později. “Věřte mi, navzdory tomuto oceánu hořkosti, do kterého jsem byla ponořena, jsem měla ještě chuť vyzkoušet si svůj krásný modrý klobouk, který byl ozdoben velkou bílou holubicí! Jak zvláštní jsou rozmary přirozenosti!” CS 24

Naše svatá matka Tereza řekla s úsměvem našemu Pánovi tato tak pravdivá slova: “Můj Bože, nedivím se, že máš tak málo přátel. Ty s nimi tak špatně zacházíš!” LT 155/ 29.12.93

Jedině tvé srdce bude moci číst tento dopis, protože mně samotné působí námahu jej rozluštit. Nemám totiž žádný inkoust. Proto musím do našeho kalamáře plivnout, abych ho naplnila... Není to k smíchu? LT 142/ 6.7.93

Odpusťte mi můj nesouvislý dopis, můj škrabopis ... Dívejte se jenom na srdce. LT 155/ 29.12.93

Když jsem psala, nemyslela jsem v žádném případě na to, abych někoho fascinovala. MsA, 37v

Terezie není okamžitě na výši. Ale Ježíš ji učí, “aby zužitkovala vše dobré i špatné, které se v ní nachází”. Učí ji hrát v herně lásky nebo lépe řečeno: hraje za ni, aniž jí řekne, jak to dělá; protože to je jeho věc, a ne Tereziina. Jí je uloženo přenechat se, úplně se odevzdat, bez toho, že by si něco ponechala, dokonce ani radost, aby se dozvěděla, kolik jí vynáší hra. LT 142/ 6.7.93

Hraji v herní bance lásky ... Hraji odvážnou hru. Když ji ztratím, poznám to. Nestarám se o spekulace.

To za mne obstará Ježíš. Nevím, jestli jsem bohatá anebo chudá. To uvidím až později. CS 71

Pokud bych byla sama, potom bych mohla dělat jen velmi málo anebo absolutně nic. Co mne utěšuje, je myšlenka, že bych mohla na vaší straně být nějak užitečná.

Ve skutečnosti nemá nula sama o sobě žádnou cenu. Ovšem ve spojení s jedničkou se stane mocnou, ovšem za předpokladu, že se postaví na správnou stranu: za jedničku, a ne před ní! LT 226/9.5.97

Jsem malý štětec, který si Ježíš vyvolil, aby namaloval svůj obraz v srdcích lidí. MsC, 20r

Bůh sám nám musí stačit, když se mu líbí odtáhnout větev, která nese malého ptáčka! Ptáček má křídla; je stvořen k lítání! LT 250/ -.7(?).97

Jsem jako pěnkava, a to tehdy, když mám horečku. Naštěstí mne přepadá jen večer, tedy v době, kdy pěnkavy spí a strkají hlavu pod křídla. Nebyla bych tak veselá jako jsem, kdyby mi Bůh neukázal, že jediná radost na tomto světě spočívá v tom, abychom plnili jeho vůli. LT 255/ 16.7.97

Jsem velmi, velmi spokojená, že jsem se k Bohu za nic nemodlila. Proto je on nucen dodávat mi odvalu. DE 342/ 26.8.2

Druzí se budou v nebi představovat svými činy pokání a já jednou zahřívací pokličkou (...) Avšak počítá se jen láska a poslušnost ... CS 64

Jsem jako ten ubohý poutník "semivivo", položivý, polomrtvý. DE 348/29.8.1

Můj hrob pro mne znamená málo. Ať už bude kdekoliv, co z toho. Mnoho misionářů je pohřbeno v žaludku lidožroutů. A mučedníci mají za hřbitov těla divokých zvířat. CS 179

Právě s ohledem na mou blízkou smrt mne sestra jednou fotografovala kvůli jmeninám naší matky. Novicky křičely smíchem, když viděly, jak jsem nasadila svůj vážný obličej. Patrně jinak dělám obličej přívětivý. LT 258/ 18.7.97

Když myslím na Boží slova: "Nesu svou odměnu s sebou, abych každému zaplatil podle jeho činů" (Zj 22, 12), pak si říkám, že u mne upadne do pěkných rozpaků: nemám žádné činy. Nebude mi moci odplatit "za mé činy"... Nu, dobrá! Potom mi odplatí "podle svých činů". DE 206/ 15.5.1

V nebi mi musí Bůh vyplnit vždy mou vůli, protože na zemi jsem nikdy nechtěla svou vůli! DE 256/ 13.7.2

Nemusím dělat žádné přípravy. Ježíš bude muset zaplatit všechny cestovní výlohy a vstupenku do nebe. LT 191/ 12.7.96

Žijte blaze, mé sestry. Vydávám se na dalekou cestu. DE 317/12.8.1 Jsem nyní plně připravena odcestovat: Dostala jsem svůj pas do nebe. LT 263/10.8.97

4. Radost roste s vnitřní šíří

V dopise, který Albino Luciani, pozdější papež Jan Pavel I., adresoval sv. Terezii, se říká: "Radost patří k podstatě evangelia, které je 'radostná zvěst'. Je také znamením velkých svatých. Světec, který je smutný, říká Terezie z Avily, je smutný svatý. A Dominik Savio: 'Tady u nás se člověk stává svatým radostí!'"
74

Radost a štěstí, o kterých Terezie vždy a opět mluví, se nabízejí jakoby samy od sebe tomu, kdo jde "malou cestou". Je si jistý, že skutečná radost a pravé štěstí nemohou spočívat ve vnějších věcech. To, co dávají, je stejně tak prchavé jako ony samy. Radost a štěstí spočívá mnohem více uvnitř, to znamená ve skrytu, v duševním zaměření, ve vnitřním smýšlení.

Dobré myšlení vede přes vlastní úzké hranice ven do šíře. S vnitřní šíří roste radost.

Poněvadž utrpení, je-li vlídně přijato, osvobozuje od pozemského a přivádí blíž k trpícímu Bohu, milovala Terezie utrpení jako nejhlubší pramen radosti a štěstí. Vždy je to ale splnění Boží vůle, které nám otevírá šíři nekonečna a v ní nám dává prožít radost, která není z tohoto světa.

Jedině v Bohu je pokoj. A pravá radost, která nikdy neunaví, je ta, kterou člověk čerpá z umenšování sebe. CS 24

Přizpůsobuji se tomu, abych se vždy viděla jako nedokonalá a v tom nacházím štěstí. MsA, 74r

Pociťuji živou radost nejen tehdy, když mne někdo považuje za nedokonalou, ale především, když se tak sama cítím. To přesahuje všechny poklony, které mne nudí. DE 298/ 2.8.6

Nemohu si vysvětlit, jak něco, co tolik odporuje přirozenosti, může způsobit tak velkou radost. Kdybych se sama nepřesvědčila, nevěřila bych tomu. MsC, 27r

O co jste pokornější, o to budete šťastnější. DE 619/3.19; CS 25

Sám sebe považovat za nedokonalého, druhé naproti tomu shledávat dobrými, to je štěstí. CS 25

Moje radost spočívá v tom, že chci zůstat malá. PN 45,4

Když jsem opouštěla zpovědnici, byla jsem velice spokojená a tolik se mi ulehčilo, že jsem nikdy předtím necítila tak velkou radost. Od té doby jdu o všech velkých slavnostech ke zpovědi, a vždycky, když tam jdu, je to pro mne opravdová slavnost. MsA, 16,v/ 17r

Je to pravda. Někdy je srdce malého ptáčka stísněné bouří. Zdá se mu, že nevěří, že je ještě něco jiného než mračna, která ho zahalují. To je potom pro malou, ubohou, slabou bytost okamžik dokonalé radosti. Jaké štěstí pro něj, zůstat tam ještě i potom, aby mohl pevně podržet v oku neviditelné světlo, které uniká jeho víře. MsB, 5r

Je nezbytné neopírat se o nic (...) Nic – a to je pravda – spočívá v tom, nemít ani přání ani jakoukoliv naději na radost. Jak je potom člověk šťastný. CS 29

Jak jen mohu, dělám co možno nejvíce, abych byla plná radosti, abych tak mohla radost působit. DE 358/ 6.9.2

Žádné zásluhy! Jenom dělat radost. DE 643/11.8

Mám-li v jednom dni hodně psaní, přizpůsobím se, abych zůstala vnitřně svobodná, duševně na to, že budu rušena. Řeknu si: “Tuto volnou hodinu věnuji rušení. Jsem s tím srozuměná. Počítám s tím, a když mne nechají v klidu, děkuji Bohu za milost, se kterou jsem nepočítala. Proto jsem vždycky šťastná. CS 104

Zeptali se Terezie: Jak dokážete praktikovat ctnost tak, že jste stále veselá, klidná a stále stejná? Odpověděla: Nejednala jsem tak vždycky. Ale od té doby, co nehledám sama sebe, vedu ten nejšťastnější život, jaký si kdo může myslet. HA 1906, 263

Bůh chce, abych sama na sebe zapomněla, a tak dělala radost druhým. LT 165/ 7.7.94

Cítím vcházet do svého srdce lásku, touhu na sebe zapomenout, abych druhým činila radost, a od tohoto okamžiku jsem šťastná! MsA, 45v

Ze zkušenosti jsem poznala, že štěstí záleží jedině v tom, sám se skrýt. MsA, 81v

Ó, jak jste bohatá! Nemůžete být šťastná. HA 1953, 232

Bohatství ještě nedělá štěstí. Velmi jasně jsem poznala, že se štěstí nenajde ve věcech, které nás obklopují. Najde se v nejniternějším nitru duše. Člověk ho může vlastnit právě tak ve vězení jako v paláci. Důkazem toho je, že jsem

v Karmelu, třebaže uprostřed vnitřních i vnějších zkoušek, šťastnější než ve světě, kde jsem byla obklopena příjemnostmi života a především radostmi otcovského domu. MsA, 65r

Na světě jsou lidé,
kteří marně hledají štěstí.
Avšak u mne platí opak;
radost leží v mém srdci. PN 45,1

V hloubi mé duše je radost a nadšení. DE 320/15.8.1

Naše štěstí spočívá v možnosti mluvit o věcech duše, ponořit svá srdce do nekonečnosti! LT 151/ 15.11.93

Všechny velké pravdy náboženství, tajemství věčnosti nořily moji duši do štěstí, které není z tohoto světa... Přímou cítím, co Bůh připravil těm, kteří ho milují (...), a poněvadž jsem viděla, že věčná odměna není v žádném vztahu k nevýznamným obětem života, chtěla jsem milovat, chtěla jsem Ježíše vášnivě milovat, dát mu tisíce důkazů lásky, pokud jsem mohla. MsA, 47v

Na zemi nenacházím nic, co mne činí šťastnou. Mé srdce je příliš velké. Nic z toho, co člověk na tomto světě nazývá štěstím, ho nemůže uspokojit. Moje myšlení se povznáší k věčnosti. Čas jde vstříc konci!... Moje srdce je stále jak klidné jezero anebo jasné nebe. Netoužím po životě na tomto světě. Mé srdce žízni po vodách věčného života. LT 245/-6.97

Proč hledat štěstí na zemi? Přiznám se Vám, že moje srdce má potom palčivou žízeň. Ale toto ubohé srdce vidí přesně, že žádný tvor není s to uhasit jeho žízeň. Znam jiný pramen. Je to ten, u něhož má člověk žízeň, sotva se napil!... Ale není to žádná žádostivá žízeň, spíše mnohem příjemnější; protože má něco, co uspokojuje. Tímto zdrojem je utrpení, které je známo jenom Ježíši! LT 75/ 6.(7.)1.89

Nechápu ještě radost, která spočívá v oběti. MsA, 25v

Není radost bez utrpení. LT 18 b/11.2.86

Pro nás budou radosti vždy smíšené s utrpením. LT 114/3.9.90

Vždycky bude na zemi někde nějaké mračno, protože život bez něho nemůže proběhnout jen tak. Teprve v nebi bude radost dokonalá. LT 131/17.10.91

Moje radost spočívá v tom, že miluji utrpení. PN 45,2

Nic mi nedává tolik "malých" radostí, jako "malá" utrpení. DE 210/19.5. Našla jsem štěstí a radost na zemi, ale jen v utrpení. DE 294/ 31.7.13

Trpět milující, to je to nejčistší štěstí. DEA 131/11.7.4.

Někdy se ptám, jak bude možné, abych byla šťastná, aniž bych trpěla. LT 258/ 18.7.97

Radost, kterou hledají lidé světa uprostřed zábav, je jen pomíjivý stín. Naproti tomu naše radost, hledaná a zaplacená v námahách a trápeních, je velice blahodárná realita, předtucha nebeského štěstí. LT 221/19.3.97

Za požitky tisíce let světských slavností bych nedala deset minut, které jsem strávila tím, že jsem plnila svou skromnou službu lásky... Jestliže člověk může v utrpení, uprostřed boje, při myšlence, že nás Bůh vyvedl ze světa, vychutnat okamžik štěstí, který převyšuje všechno pozemské, co bude teprve v nebi, až spatříme uprostřed věčné radosti a pokoje nevýslovnou milost, kterou nám Pán daroval tím, že nás vyvolil, abychom bydleli v jeho domě, předsálí nebe. MsC, 30r

Velcí svatí pracovali pro čest Boží. Naproti tomu já, která jsem jen docela malá duše, pracuji jen pro jeho radost. DEA 167/16.7.4

Nezanedbejme nic, co by mu mohlo udělat radost. LT 89/26.4.89

Kdyby dokonce Bůh - což je nemožné - neviděl mé dobré činy, nebyla bych v žádném případě rozladěná. Miluji ho tolik, že mu chci dělat radost, i kdyby nevěděl, že pochází ode mne. Když to ví a vidí, je současně zavázán "oplatit mi to". Tuto námahu bych mu chtěla ušetřit. DE 206/ 9.5.3

Co mi může udělat smrt nebo život? Moje jediné štěstí je moje láska k tobě! PN 45,7

Nebyla bych tak veselá, jak jsem, kdyby mi Bůh neukázal, že jediná radost ve světě spočívá v plnění jeho vůle. LT 255/16.7.97

Tvá svatá vůle
je můj pokoj, mé jediné štěstí. PN 24,32

Zachovávat Ježíšovo slovo je jediná podmínka našeho štěstí, důkaz naší lásky k němu. Ale o které slovo tu jde? Zdá se mi, že slovo Ježíšovo je on sám ... LT 165/7.7.94

Ježíš nám vrátí radost, kterou nám na chvíli odňal. LT 130/23.7.91

Život je jen sen. Brzy procitneme a jaká radost potom... LT 82/28.2.89

5. Pokoj leží v hloubce

Sebezapomnění je předpoklad nejen pro pravou radost, ale také pro pravý pokoj. Naše já sobecky hledající, neustále se potloukající všude okolo, aby našlo pokoj, přesto nedojde nikdy klidu. To byla smutná zkušenost Augustinova, která ho vedla konečně k doznání: "Neklidné je naše srdce, dokud nespočine v tobě!"

Klid a mír leží tedy v tajemství věčné lásky a my k němu dojdeme skrze sebezapomnění. Jak člověk dospěje k sebezapomnění? Odevzdáme se do vůle Boží a Bůh přijme naši bídu do svého bohatství. Kde se to děje, tam člověk ztrácí vnitřní neklid, protože má, co hledal.

Aby učinila tento mír viditelný, použije Terezie obraz oceánu. Mluví o “oceánu míru”. V tomto hlubokém míru by ráda chtěla navždycky spočívat. Mír leží vždycky v hloubce.

Jak roste radost s šíří, tak roste mír s hloubkou. V této souvislosti Terezie mluví také o “majáku”. Vzhledem k majáku se ztrácí veškerá úzkost ze zániku vlastního já. Člověk se cítí u cíle; člověk se cítí doma.

Snažím se vypadat spokojeně a především taková být. MsC, 17v

Když se jí ptali: “Jak jste došla k tomuto nezničitelnému pokoji, který je vám vlastní?”, odpověděla: “Zapomněla jsem sama na sebe a pokusila se hledat sebe v ničem.” DE 298/3.8.1

Poslouchala jsem své vnuknutí a Bůh mne za to odměnil velkým vnitřním mírem. DE 308/6.8.7

Služte Bohu s pokojem a radostí. Vzpomeňte si na to, že náš Bůh je Bůh pokoje. MsA, 78r

Moje srdce je proniknuto Boží vůlí, i když jde něco okolo. Nevnikne to do nitra. Je to nic, které lehce sklouzne jako olej, který se nedá smísit s vodou. V zásadě zůstávám vždy v hlubokém míru, který nemůže nic zrušit. DE 263/14.7.9

Jsem velice daleko od toho, abych praktikovala, co poznávám; ale už pouhé přání toho mi dává mír. MsC, 17r.

Trpme v pokoji! ... Přiznávám se, že se mi zdá toto slovo o míru trochu silné. Když jsem ale o tom znova přemýšlela, našla jsem tajemství, jak trpět v míru ... Kdo mluví o “míru”, nemluví o radosti, přinejmenším o citelné radosti ... Abychom trpěli v míru, postačí, že rádi chceme všechno, co chce Ježíš. LT 87/4.4.89

Bůh chtěl, abych přinesla oběť. Učinila jsem tak. Na to jsem (...) uprostřed bolesti poznala klid. Přes svou temnotu nachází se má duše v udivujícím míru. DE 374/24.9.10

Má duše byla ponořena do hořkosti, ale také do míru, neboť jsem hledala pouze Boží vůli. MsA, 55v

Na nic se nemohu spoléhat, abych měla důvěru, na žádný ze svých činů... Tato chudoba byla pro mne opravdové světlo, skutečná milost(...) Člověk cítí tak velký pokoj, když je absolutně chudý a spoléhá se jen na Boha. DE 306f/6.8.4

Věnuje mi na tomto světě oceán míru. V tomto hlubokém míru spočinu navždycky. PN 52,6

Ať nemohou pozemské věci nikdy zneklidňovat mé srdce a nic rušit můj pokoj. MA 315

Dávám přednost svatým, kteří svou odevzdaností Bohu překonali všechny neklid. DEA 91/30.6.1

Ó šťastné mlčení, které dává mé duši tolik míru. DE 201/6.4.1

Nesmíte být žádný s o u d c e p o k o j e. Na to má právo jedině Bůh. Vaše úloha spočívá v tom, být a n d ě l m í r u! CS 106

Konečně jsem našla své poslání. Moje povolání je láska! (...) Proč mám mluvit o nadměrné radosti? Tento výraz se nehodí. Je to mnohem více klidný a radostný mír plavce na moři, který spatří maják, jenž ho má dovést do přístavu. MsB, 3v

12. kapitola

Zkušenost pomíjejícínosti

Naše bytí s trvale proměnlivými situacemi v nás nutně vyvolává bezpočet otázek.

Tak je to s námi, tak to bylo i u Terezie. Otázka, která se jí neustále nabízela, zněla: “Co je život?”

Když mohla strávit neděli plnou zážitků, když se prázdniny chýlily ke konci, když přišel poslední den roku, v hodinách, kdy ji opustil člověk, který jí byl milý, vynořila se otázka o smyslu lidského života.

Její odpovědi nás přímo vedou k následování, protože intuitivně přivádějí řeč na to, co je v každém člověku vědomě či nevědomě přítomné: Život se nemůže při veškeré své veselosti a kráse nikdy stát naší definitivní vlastí, protože je ze své podstaty neustálé oddělování. To si uvědomujeme především v okamžiku loučení. Teprve při loučení ukazuje život svou hlubší, bolestiplnou skutečnost.

Ještě hlouběji než tato bolestná skutečnost však dosahuje neklamný a útěsný pocit, hlásící se v hloubi našeho srdce, že jednou nastane věčný den. Tento pocit stvrzený Ježíšovým zvěstováním nám umožňuje rozumět životu jako přechodné fázi: jsme na cestě k věčným břehům a Ježíš je v člunu s námi, i když ho nevidíme a myslíme si, že je od nás daleko vzdálen.

Především pro Terezii platí, co přisuzuje Hans Urs von Balthasar všem světcům: “Vyvlastnění ze světa, ještě nepřivlastnění v nebi, a z tohoto vyvýšení káží světu jako z kazatelny svým vlastním životem nebe.” 75

1. Slavnosti jsou dny nebe

V každém člověku je silná touha po slavnostech. Přitom nás napadne, že většina slavností je náboženského původu. To není žádná náhoda. Jenom skrze náboženství se otevírá člověku jeho božský původ a jeho božské určení.

“Co člověk ve všech formách slavností hledá, přeje si, v co doufá: Trvalost svého života, plnost, smysluplnost, shodu se sebou samým, radost, pokoj, to všecko je buď iluze (pak je každá slavnost podvod), anebo božské poselství skutečnosti” (H. Engel).

Tak vyjadřuje každá slavnost dvojí: jednak touhu člověka po životních dobrech, které si nemůže sám zprostředkovat; a nadto příslibení milujícího Boha, který dovede každou lidskou touhu k naplnění. Proto je každá slavnost předobraz věčné slavnosti a chvála shromážděné obce. Tak můžeme pochopit, proč Terezie prožívala každou slavnost jako nebeský den.

Prožívala ji tak intenzivně, že jí připadalo těžké najít cestu zpět do šedivého všedního dne.

Styk s věčností, to byla pro ni slavnost. Všechno, co jí takový kontakt umožňovalo, ať už dobrá zpověď, těžká zkouška či dokonce smrt, vnímala zároveň jako posla, který ji ke slavnosti přiváděl.

Slavnosti! Jaké vzpomínky vyvolává toto slovo v paměti! ... Velice miluji slavnosti ... Vy, milovaná matko, jste uměla tak dobře vysvětlit všechna tajemství, která se za každou slavností skrývala, takže to byly pro mne skutečně dny nebe (...)

Slavnosti! I když ty velké byly vzácné, přinášel přece každý týden jednu, která byla mému srdci velmi drahá: neděle! Jaký to byl přece den, ta neděle! ... Byla to slavnost Boha, slavnost klidu (...) Tento radostný den, který tak rychle utekl, měl však nádech melancholie.

Vzpomínám si, že mé štěstí bylo nezkalené až do kompletáře. Během této bohoslužby jsem myslela na to, že den klidu jde vstříc svému konci... , že příští ráno je nutné opět vstoupit do všedního dne, že se musí pracovat, dělat úlohy a mé srdce pociťovalo vyhnanství na zemi...

Zatoužila jsem po věčném klidu nebe, po neděli bez konce ve vlasti.! MsA, 17r/v

Když jsem opouštěla zpovědnici, byla jsem tak spokojená a tak se mi ulehčilo, že jsem nikdy předtím nepocítila v sobě tak velkou radost. Od té doby jsem chodila ke zpovědi při všech velkých slavnostech a vždy, když jsem odcházela, byl to pro mne velký svátek. MsA, 16 v/17r

Vy víte, jakými dny jsou pro mne neděle a svátky! Jsou to dny, kdy jsem zkoušena více než jindy. CS 155

Za požitek tisíce roků světských slavností bych nedala deset minut, které jsem strávila tím, že jsem konala svou skromnou službu lásky. MsC, 30r

Když jí opačně podotkli: “Třeba v nějakém svátku zemřete?”, odpověděla: “Nepotřebuji žádný svátek, abych umírala. Den mé smrti bude pro mne největší svátek za všech!” CS 166

2. Mýlíme se, když nazýváme životem něco, co musí končit

Po snech mládí následuje realita života. Avšak z kterého hlediska se dá zjistit “realita života”?

Terezie odpovídá: Je to možné jen z předem vytušené věčnosti. Předtuchou věčnosti poznala relativitu, to znamená pomíjejícnost života světa. Z toho důvodu nemůže být člověku nic pozemského oporou. Jedině Ježíš mu dává oporu a pevnost, protože jedině On je, všechno ostatní není.

Představa věčnosti působí, že svět se jeví jako místo vyhnanství. Z něho vyvede Ježíš svůj lid jako Mojžíš Izraelity z egyptského područí. Skrze Ježíše jsme na cestě k věčné vlasti, na níž “zaměníme všechno pomíjející za vše nepomíjivé”.
76 Čím více se blížíme cíli, tím více získáváme dojem, že celý život není nic než krátký okamžik, sen. Krátkost života a nekonečné trvání věčnosti nás uschopňují snášet všechny útrapy cesty.

Dvacet let! Věk plný iluzí. LT 89/26.4.89

Léto následovalo po jaru; po snech mladosti realita života... LT 137/19.10.92

V okamžiku jsem zapoměla, co je život. Až doposud jsem ho tak pochmurný neviděla. Ale zjevil se mi v celé své skutečnosti. Viděla jsem, že je jen utrpení a neustálé loučení. MsA, 25v

Bůh nás hýčká. Ale nepředstavíš si, co to znamená být odloučená od člověka, kterého miluješ. LT 21/2.10.86

Život je sama oběť. To souhlasí! Avšak jaké štěstí. Není lepší, že náš život, “který je jednou nocí strávenou ve špatné noclehárně” (sv. Terezie v Avily), míjí v úplně špatné noclehárně než v takové, která je v nevalném stavu... LT 49/12.-20.5.88

Život míjí... Věčnost se blíží velkými kroky (...) Brzy budeme moci jediným pohledem pochopit, co se odehrává v tom nehlubším nitru naší bytosti. LT 85/12.3.89

Podoba tohoto světa pomíjí ... Brzy uvidíme nové nebe. Zářící slunce dá planout ve své záři nebeským mořím, nekonečným horizontům ... Nezměřitelnost bude naše vlastnictví ... Už nebudeme zajatci tohoto světa vyhnanství ... Všechno bude minulost! (...)

Nekonečnost nemá ani hranic, ani dno, ani břeh. LT 85/12.3.89

Podoba tohoto světa pomíjí, stíny se rozplývají. Brzy budeme ve své vlasti. LT 130/23.7.91

Život je vyhnanství, vyhnanství na zemi; především v hodinách, kdy se zdá, že nás všechno opouští ... ale právě tehdy je cenný; právě tehdy zazáří dny spásy. LT 129/18.7.91

Občas se cítím osamělá, velmi osamělá. Jako tenkrát za dnů mého života, kdy jsem jako žačka penzionátu, smutná a nemocná, chodila sem a tam po velkém dvoře, opakuji si ta slova, která vždy dávala mému srdci nový mír a sílu: “Život

je loď, ale není tvá vlast.” Když jsem byla ještě docela malá, dodávala mi tato slova odvahy.

Přesto, že léta uhasila tolik dojmů dětské zbožnosti, potěší mě ještě dnes obraz lodi a pomůže mi snášet vyhnanství ... Neříká také moudrost: “Život je jako loď, která proplouvá bouřlivé vlny a nezanechává žádnou stopu své rychlé plavby...” ? (Weish 5,10)

Rozvažuji-li nad těmito věcmi, ztrácí se má duše v nekonečnu. Mám dojem, jako bych se již dotýkala věčného břehu. MsA,41r

Jak oblažující je myšlenka, že jsme na cestě k věčnému břehu! LT 173/-1.95

Moje malá loďka se velmi namáhá, aby dosáhla přístavu. Už dlouho jsem hledala břeh a stále jsem od něho daleko vzdálená. Avšak moji malou loď řídí Ježíš a já jsem jistá, že on ji umí nechat šťastně přistát v den, kdy on chce. LT 43B/18(?)5.88

Jak málo jsem žila. Život se mi zdál vždycky velice krátký. Mám dojem, jako by dny mého dětství byly teprve včera. DE 254/11.7.5

Ptám se, co je čas ... Čas je pouhý odraz, jenom sen ... LT 108/18.7.90

Život je jenom sen. Brzy procitneme a jaká radost ... Čím větší je naše utrpení, tím nekonečnější bude naše sláva ... LT 82/28.2.89

Člověk se mylí, když nazývá životem něco, co musí končit. HA 1953, 246

Dívejme se na život v jeho pravém světle ... Je to okamžik mezi dvěma v ě ě n o s t m i . LT 87/4.4.89

Život bude krátký; věčnost je bez konce... Učiňme ze svého života neustálou oběť, mučednictví lásky. LT 96/15.10.89

Máme jen krátký okamžik života na to, abychom Bohu něco dali, ... a on už se chystá říci: “Teď je to na mně ...” LT 169/ 19.8.94

Miluji tato slova žalmu: “Tisíc roků je v očích Pána jako včerejší den, který právě minul.” (Ž 90, 4)

Jaká rychlost. Chci dobře pracovat, dokud ještě svítí den života, protože potom přijde noc, v níž už nebudu moci nic dělat. LT 71/28.12.88

Célině: Obdržíš můj poslední pozdrav v tomto roce! ... V několika hodinách navždy pomine ... Bude uchován ve věčnosti! (...)

Využijme nejkratší okamžiky. Dělejme to jako lakomci. Budme žárliví vzhledem k nejmenším věcem (...)

Další rok patří minulosti ... Céline, uplynul, uplynul, už nikdy víc nepřijde. Tak jako uplynul tento rok, uplyne i náš život a brzy řekneme: “uplynul!”

Neztraťme svůj čas. Brzy nám zazáří věčnost. LT 101/21.12.89

V očekávání této blažené věčnosti, která se nám v krátkosti otevře, neboť život je jen jeden den, chtěly jsme společně pracovat pro spásu lidí. LT 226/9.5.97

Vím, že země je místo našeho vyhnanství. Jsme na cestě k naší vlasti. Co na tom, že cesta, kterou jdeme, není stejná, vždyť jediný cíl je nebe. LT 148/13.8.93

Cesta, po které jdeme, je různá; ovšem cíl je stejný! My obě smíme mít jen jeden cíl, totiž posvěcovat se na cestě, kterou nám Bůh předepsal. LT 166/16.7.94

Tato myšlenka na krátkost života mi dává odvahu. Pomáhá mi snášet útrapy cesty. LT 173/-1.95

Jak velice je země místo kletby! ... Kromě Ježíše není opory; neboť on jediný je beze změny. Jaké štěstí, když člověk pomyslí na to, že on se nemůže změnit. LT 104/5.-6.5.90

Jenom Ježíš je všechno; ostatní je nic. LT 96/15.10.89

Célině: Zdá se mi, že tě miluji už staletí, a přece to není víc než dvacet let... Ale teď mám před sebou věčnost ... LT 102/27.4.90

Jak velká je naše duše... Povznesme se nad všechno, co pomíjí. Udržujme odstup od země. Dál nahoře je vzduch čistý. LT 57/23.7.88

Na zemi se člověk nemá na nic upínat, ani na ty nejnevinnější věci; protože se jich musí zřeknout v okamžiku, kdy na to nejméně myslí. Uspokojit nás může jen to, co je věčné. LT 42/21.2.88

Tvorové by se nás měli dotknout, jen když míjejí. LT 96/15.10.89

Lidé se dají často svést závislostí na pozemských nicotnostech a zapomínají při tom, že mají duši, která byla stvořena jako obraz Boha. RP 6

Dnes večer se potřebuji (...), abych se ztratila v nekonečnu ... Musím zapomenout na svět. Zde na zemi mě všechno unavuje, vše je mi obtížné. LT 85/12.3.89

V tvých očích je čas nic. Jediný den je jako tisíc roků. Můžeš mne tedy v jediném okamžiku připravit, abych se objevila před tebou. MA 318

3. Každý okamžik je nalezištěm

Ve hře Thorntona Wilderse: “Naše malé město” se říká na jednom místě: “Porozumějí lidé někdy životu, zatímco ho žijí - každý, každý okamžik? - Ne. Snad světci a básníci - až k určitému stupni.”

Může nás snad napadnout myšlenka, že Terezie uprchla před světem a úkoly, které měla zvládnout. Taková myšlenka však nijak neodpovídá pravdě, což lze rozpoznat právě z jejím příslibu, že chce i po smrti zůstat činná mezi lidmi. To řekla v přesvědčení, že Bůh jí nebude v tomto úmyslu bránit. Jinak by byla zůstala raději s lidmi, než aby užívala věčného štěstí.

Životní postoj svatých však nemá nic co do činění s útekem od světa, což se projevuje také v tom, jak vážně brala přítomný okamžik, aby se plně věnovala jeho božskému požadavku.

Vždyť právě to je charakteristické na její “malé cestě”: před zraky Boží věčnosti využít přítomný okamžik.

Terezie věděla: “Nebe roste zde a dnes (...) v činu, v každé hodině (...) To znamená brát nesmírně vážně každý úder srdce, každého člověka ...” 77

Pohlížejte na život v jeho pravém světle ... Je to okamžik mezi dvěma věčnostmi. LT 87/4.4.89

Můj život trvá jenom okamžik, jednu míjející hodinu. / Můj život trvá jeden jediný den, který mi unikl a byl. / Ty to víš, ó můj Bože! Abych tě milovala tady na zemi, / nemám nic než ten dnešek. PN 5,1

Dívejme se na každý jednotlivý okamžik!... Okamžik je nalezištěm... Jediný akt lásky nám dává lépe poznat Ježíše... Přivede nás k němu blíž na celou věčnost! LT 89/26.4.89

Vezměme si užitek i z nejkratšího okamžiku. LT 101/31.12.89

Každý okamžik je věčnost, věčnost radosti pro nebe, věčnost vidět Boha tváří v tvář, být zajedno jenom s ním. LT 96/15.10.89

Co je mi, Pane, po tom, že budoucnost je temná? Prosit tě o zítřek, ne, to nemohu. PN 5,3

Požívejte v pokoji radost, kterou vám Bůh věnuje, aniž se znepokojujete budoucností.

On vám připravuje nové milosti a četné útěchy. Tím jsem si jistá. LT 166/16.7.94

Často jsem pozorovala, že mi Ježíš nechce dát žádné zásoby. V každém okamžiku mne živí úplně novou potravou. Najdu ji v sobě, aniž vím, jak se tam dostala. ... Zcela jednoduše věřím, že sám Ježíš - skrytý v hloubi mého ubohého malého srdce – mi dává milost, že je ve mně činný a dává mi pochopit všechno, co mám v přítomném okamžiku dělat. MsA, 76r

Když myslím na zítřek, obávám se své nestálosti. /Cítím ve svém srdci přicházet smutek a nudu./ Avšak, můj Bože, přijímám ráda zkoušku, utrpení / jen pro dnešní den. PN 5, 4

Se mnou to není jako s těmi, kteří trpí minulostí nebo budoucností. Já strádám jen přítomným okamžikem. Proto to není žádná záležitost vyžadující pozornost. DE 645/27.8

Trpím jen okamžik. Protože člověk myslí na minulost a na budoucnost, ztrácí odvahu a zoufá. DE 327/19.8.10

Trpím od jedné minuty k druhé. DE 342/ 26.8.3.

Neznepokojuji se. Chci myslet jen na přítomný okamžik. DE 337/26.8.3

Od jednoho okamžiku ke druhému může člověk snést hodně. DE 342/26.8.3

Proč máte předem strach? Počkejte přece se svým strachem, přinejmenším alespoň až nastane. DE 268/16.7.1.

Říkají mi, že před smrtí budu mít strach. To je naprosto možné. Není zde nikdo, kdo by byl vůči svým pocitům nedůvěřivější nežli já. Nikdy se nespolehám na své vlastní myšlenky. Víím, jak jsem slabá, přesto však chci vychutnat pocit, který mi teď Bůh věnuje. Bude ještě vždycky dost brzo na vychutnání opaku! DE 210/20.5.1

13. kapitola

Bůh nás zkouší v tom, co je nám nejdražší

Jedno z nejznámějších Ježíšových slov zní: “Kdo mi chce náležet, zapři sám sebe; ať vezme svůj kříž na sebe a následuje mne.” (Mt 16, 24)

“Zapřít sám sebe” chápala Terezie ve smyslu “vzdát se sám sebe”. Toto zapření bylo z jedné strany přípravou na její velkou lásku; na druhé straně se její velká láska v takovém sebezapření projevila. Jen tak se dá porozumět nejnápadnějšímu znamení v jejím životě, totiž její radosti z utrpení. “Ona je určitě jedna z těch svatých, kteří uměli nejlépe pozdravit utrpení úsměvem.” 78

Tereziino utrpení, které prožila, bylo trojího druhu. Mučednictví těla bylo vyvoláno onemocněním tuberkulózou. Nepřehlédněme zde, že metody léčení nebyly tehdy právě jemné. K tomu se přidalo mučednictví srdce. Můžeme si představit taková “píchnutí jehlou”, k nimž docházelo jen z toho důvodu, že její čtyři rodné sestry, které byly velmi nadané a vzájemně se doplňovaly, žily společně v komunitě s dvaceti čtyřmi sestrami. Matka Maria Gonzague, tehdejší převorka, opakovaně prohlašovala: “Terezie je ve všem dokonalá. Její jedinou chybou je, že má při sobě své tři sestry.” (PA 2897)

K tomu všemu přistupovalo mučednictví duše. To bylo bez pochyb nejtěžší. Ta, jejíž život byl bez existence nebe nepředstavitelný, začala sama o nebi pochybovat. Byla v pokušení věřit, že nakonec bude pohlcena nicotou.

1. Žádná oběť nepřesáhne naši sílu

Každý člověk stojí denně před rozličnými nabídkami. Musí nutně volit. Čím významnější je to volené, tím snadněji se všechno ostatní opustí. Zde musíme mít na mysli toho rolníka, o kterém vypráví Ježíš v jednom ze svých podobenství. (Mt 13,44) Když učinil velký nález, s radostí obětoval všechno, co jinak měl, aby si nález přivlastnil.

Možná si řekneme: “Tak je to asi! Ale ten člověk viděl nález ležet před sebou a byl jím natolik fascinován, že vůbec nemohl jinak. Co však vidíme my?” Zde je skutečně problém. Jak se dostaneme dál?

Terezie nás učí “cestě malých kroků”. Zpočátku vidíme jen málo. Avšak čím větší bude na malé cestě naše angažovanost v situacích všedního dne, tím zřejmější se nám stane Boží přítomnost, která nás sama uchopí a postará se o to, aby požadovaná oběť nikdy nepřesáhla naši sílu. Odevzdanost a důvěra v Boha se živí z obětí. CS 50

Přináším mnoho malých obětí. DE 240/6.7.8

Neodpírejme mu ani tu nejmenší oběť. V náboženském životě je všechno tak velké ... Z lásky zvednutý špendlík může obrátit člověka. Jaké to tajemství! Jedině Ježíš dovede dát našim činům takovou cenu. LT 164/22.5.94

Moje umrtvování spočívala v úsilí, abych ovládala svou vlastní vůli, která by se vždy ráda prosazovala, v úsilí zadržet slovo nesouhlasu, vykonat malé služby, aniž bych je postavila do světla ... MsA, 68v

Refektář, kde jsem byla zaměstnaná po své obláčce, mi nabízel víc než jednu příležitost, abych usadila svou sobeckost na její místo, tj. pod nohy. MsA, 75r

Takto se bude odvíjet můj život... Nemám žádný jiný prostředek, jak ti dokázat svou lásku, než (...) žádnou malou oběť nevynechat, žádný pohled, žádné slovo, z malých věcí si brát užitek a dělat je z lásky. MsB, 4r/v

Kdybyste znali cenu, jakou má v očích Ježíšových sebezápůr, namáhali byste se pro něj jako lakomec v honbě za poklady. PO 429

Když jí vyprávěli o knězi, který používal mimořádnou askezi, mínila: "Jak je dobře, že Pán řekl: 'Jsou rozličné příbytky v domě mého otce'" (Jan 15, 2) (...) Mně je milejší askeze, která ponechává duchu větší volnost. DEA 229/1.8.3

Ježíš nehledí tolik na velikost činů, dokonce ani na jejich obtížnost, jako spíš na lásku, která tyto činy vyvolala. LT 65/20.10.88

Anděl dal světcí (míněn je blahoslavený Jindřich Seuse) porozumět, že duchovní boj stojí nad tělesným umrtvováním. DEA 237/3.8.2b

Náš Pán po nás nežádá nikdy oběti, které jsou nad naše síly. Mnohdy nás však nechá náš božský Vykupitel vychutnat celou hořkost kalicha, který nám podává. Požaduje-li oběť ze všeho, co je nám zde na světě nejdražšího, pak je bez zcela zvláštní milosti nemožné, abychom nevolali jako on v zahradě ve smrtelné úzkosti: "Můj Otče, ať mě mine tento kalich ... avšak tvá vůle ať se stane, ne má." (Mt 26, 39)

Je velmi útěšné pomyšlení, že Ježíš, silný Bůh, který znal naše slabosti, se trásl při pohledu na hořký kalich, onen kalich, který si předtím tak toužebně žádal pít. ... LT 213/26.12.96

Jsem jenom bezmocné a slabé dítě. Avšak právě moje slabost mě osměluje, abych se nabídla tvé lásce, Ježíši, jako oběť. MsB, 3v

Apoštolý apoštolů se stávají modlitbou a obětí. MsA, 50r

Přinášejte Bohu oběť, nikdy nesklízet plody. CS 33

Taková tichá radost, kterou dává oběť! MsA, 50v

Často se mi stává, že si nechám uniknout tyto malé oběti, které přinášejí tak veliký mír srdci. Avšak to mi nebere odvahu. Unesu to, že mám trochu méně pokoje, a snažím se být příště pozornější. MsC, 31r

2. I utrpení chce být přijato přátelsky

Svémi četnými malými oběťmi se Terezie připravovala na smrtelnou nemoc. Ta se jí zmocnila v noci ze Zeleného čtvrtku 2. 4. na Velký pátek 3. 4. 1896. Její průběh velmi znalecky podal Guy Gaucher. 79

Terezie trpěla statečně. V přístupu k utrpení se jeví jako mnohem tvrdší povaha, než jak se o ní všeobecně uvádí. Byla jí vlastní vnitřní přísnost, která v prvním

okamžiku působí skoro překvapivě. 80 Avšak při veškeré přísnosti k sobě zůstala “lidsky vždy přitažlivá”. 81 Toho byla schopna, neboť se chovala k svému utrpení přátelsky; tato schopnost vznikla v jejím životě mnohem dříve z toho, že souhlasně přijímala vše těžké a bolestné.

Nejhlubší důvod její schopnosti trpět, která dospěla až k radosti z utrpení, bylo její přání stát se podobnou Ježíšovi. Utrpení mělo být výrazem její lásky k Ukřižovanému, k zneuctěnému Božímu služebníku.

“Z nazírání na rozbitou tvář Ježíšovu, z meditace o jeho ponížení čerpala pokoru, lásku k utrpení, velkomyslnost v oběti, horlivost úsilí, osvobození od tvorů, krátce: všechny aktivní, silné, mužné ctnosti.” (CS 83)

Zřetelněji než kdy před tím vyjevují mi tato jemnocitná slova svou hloubku: “Vskutku, vskutku říkám vám, když nepadne pšeničné zrnko do země, zůstane samo; když ale zemře, přinese hodně užitku” (Jan 12, 24f) MsA, 81r

Na otázku: “Co jste?” odpověděla Terezie: “Já jsem malé obilné zrnko; ještě se neví, co z toho vzejde...” DE 271/20.7.1

Kde jsem doufala najít útěchu, našla jsem kříž. MsA, 60v

Bůh mi chtěl dát kříž a ne útěchu. MsA, 63r

Když svatí prodlévali u nohou našeho Pána, setkávali se se svým křížem! LT 89/26.4.89

Těšila jsem se při myšlence, že budu brzy úplnou křesťankou, a to především proto, že budu provždy a na věky nosit na čele tajuplné znamení kříže, kterým biskup označuje biřmovance při udílení svátosti (biřmování). MsA, 36v

Rozhodla jsem se zdržovat se v duchu u paty kříže. MsA, 45v

K odpočinku nám dává jedině kříž. LT 67/ 18.11.88

Chtěla jsem uchopit pohár, který mi Ježíš podával vstříc. Ale on stáhl ruku zpět a dal mi pochopit, že ho již uspokojila moje připravenost. MsA, 10v

Vůbec nejsem nešťastná. Bůh mi dává přesně to, co mohu unést. DE 340/25.8.2.

Když mnoho trpím a utrpení je čím dál větší, nebojím se. Bůh mi dá sílu. Nenechá mne na holičkách. DE 294/31.7.14

Když Bůh natáhl ruku, aby se opět dotazoval, nesevřel ji nikdy prázdnou. Jeho nejcennější přátelé mohli z toho bohatství načerpat sílu a odvahu, kterou tak naléhavě potřebovali... MsA, 51v

Bůh mi dává odvahu ve vztahu k mému utrpení. Cítím, že bych v tom okamžiku už nemohla více snést. Přece se však nebojím, protože on zvětší moji odvahu, jestliže porostou bolesti. DE 221/ 15.8.6

Neobávám se jeho úderů; protože i v těch nejtrpčích útrapách člověk vždy cítí, že je to jeho dobrotivá ruka, která tepe. LT 43B/ 18(?). 3.88

Všichni tvorové mne mohou nechat na holičkách; v tvé blízkosti budu na to bez reptání připravena. PN 52,13

Nikdy bych neprosila o větší bolesti. Jestliže je zvětší, budu je snášet se zalíbením a radostí, protože přicházejí od něho. Avšak jsem příliš malá, abych měla sílu ze sebe.

Kdybych prosila o utrpení, byly by to mé vlastní bolesti; musela bych je snášet sama!

Sama jsem však nemohla dělat nikdy nic. DE 316/ 11.8.3

Od svého prvního přijímání, kdy jsem prosila Ježíše, aby proměnil všechny útechy pro mne v hořkost, mám stálou touhu po utrpení. Ještě jsem prozatím nemyslela na to, abych se z toho radovala. Je to milost, která mi byla darována později. DE 294/ 31.7.13

Cítila jsem v sobě vznikat velkou touhu po utrpení a současně vnitřní přesvědčení, že pro mne má Ježíš připraven velký počet křížů. Tu jsem se cítila zaplavená tak velkými útechami, že jsem je pokládala za jedny z největších v mém životě. Utrpení mne přitahovalo. Vlastnilo síly, které mne fascinovaly, aniž jsem je ve skutečnosti znala. Až doposud jsem trpěla, aniž jsem utrpení milovala. Od tohoto dne jsem pocítovala opravdovou lásku k němu. Také jsem cítila přání milovat jen Boha, nacházet radost jenom v něm. MsA, 36 r/v

Když jsem se dříve, ještě co jsem žila “ve světě”, probudila, myslela jsem na to, co na mne asi přijde během dne. Předvídala-li jsem jenom nepříjemnosti, vstala jsem sklíčená. Teď je to obráceně. ... Cítím se tím radostnější a odvážnější, když předvídám více příležitostí k osvědčení své lásky k Ježíši. PO 457

Slova: “Vstal, není už tady; podívejte se na místo, kam ho položili” (MK 16,6) komentuje Terezie takto: Ano, tak je to! Já už skutečně nejsem jako ve svém dětství přístupná každé bolesti. Vstala jsem. Už nejsem na místě, kde se má za to, že jsem ... Ach, nestarejte se o mne. Jsem tak daleko, že už nemohu trpět, protože je mi každé utrpení příjemné. DE 216f/29.5

Jestliže jsem ve svém dětství prožívala utrpení se smutkem, teď už takto netrpím, ale trpím v radosti a pokoji. Jsem opravdu šťastná, že trpím. MsC, 4v
Uvykla jsem přijímat utrpení vždy s radostí. CS 173

Utrpení vztáhlo ke mně své paže a já jsem se do nich vrhla s láskou. MsA, 69v
“Když člověk něco miluje, mizí bolest.” (Augustin) LT 197/17.9.96

Čím více je naše srdce v nebi, tím méně cítíme tato píchnutí jehlou... LT 81/23-25.(?).1.89

Než zemřeme mečem, chceme umírat na píchnutí jehlou. LT 86/15.3.89

Malé kříže dělají dohromady celou naši radost. Jsou všednější než ty velké a připravují srdce na pozdější přijetí těch velkých, jestliže to bude vůle našeho dobrého Pána. LT 148/13.8.93

Naladí-li člověk srdce na čisté, nesmíšené utrpení, pak se stane i ta nejmenší radost neočekávaným překvapením a kromě toho (...) samo utrpení se stane největší radostí, jestliže je člověk vyhledává jako nejdražší ze všech pokladů. MsC, 10v

Mojeá záliba v utrpení rostla tou měrou, jak utrpení přibývalo. MsA, 69v

Ta tři léta otcova utrpení se mi zdála nejmilejší a nejplodnější z celého našeho života. Nevyměnila bych je za všechny extáze a zjevení svatých. MsA, 73r
Jaká radost trpět pro toho, koho milujeme. PO 426

V lisu utrpení
ti dokáží svou lásku;
nechci jiné štěstí
než se denně obětovat. PN 25,7

Je větší radost než trpět pro tvou lásku?... Čím niternější je utrpení, čím méně se dostane do očí tvorů, tím více tě těší, ó Bože! MsC, 7r

Terezie milovala slova Jana od Kříže: “Pane, trpět a být pohrdán pro tebe!” CS 18

Trpme v pokoji!... Přiznávám, že mi tato slova připadají poněkud silná. Když jsem ale nad tím nedávno uvažovala, objevila jsem tajemství utrpení v pokoji ... Kdo mluví o “pokoji”, nemluví o “radosti”, aspoň ne citelně... abychom trpěli v pokoji, dostačí chtít rádi to, co chce Ježíš.. LT 87/4.4.89

Když člověk trpí, je dobře, má-li spřátelená srdce, ve kterých najde naše bolest svou ozvěnu. LT 88/24.4.89

Je to exil, vyhnanství na zemi, především v hodinách, kdy se zdá, že nás všechno nechává na holičkách... Ale právě to jsou cenné okamžiky, právě tehdy září dny spásy. LT 129/8.7.91

Ty, kteří jsou mu nejdražší, neustále všeho zbavuje. On je rád, může-li jim ukázat jejich nicotu a svou moc. LT 147/13.8.93

Když už, pak je lépe mnoho a všude trpět, mít současně více nemocí. Je to jako při nějaké cestě, kdy na sebe bereme všechny možné nepříjemnosti; jelikož víme, že cesta bude brzy u konce, těšíme se z toho tím více, když už je cíle dosaženo. DE 334/22.8.4

Nikdy bych nevěřila, že člověk může tolik trpět! Mohu si to vysvětlovat jen palčivým přáním, které jsem měla, abych zachránila lidi pro věčnou spásu. DE 383/ 30.9.-

Už dlouho se mi stalo utrpení nebem na zemi a těžko bych pochopila, jak mi bude možné uchytit se v zemi, kde vždy vládne radost bez příměsi smutku. PA 358

Trpím mnoho, ale trpím dobře? To je rozhodující otázka! DE 324/18.8.1

Jeden světec řekl: “Největší čest, kterou může Bůh člověku prokázat, nespočívá v tom, že mu hodně dá, nýbrž v tom, že od něho hodně žádá!” LT 213/ 26.12.96; LT 172/17.11.94

Je dobré uznat, že jenom Bůh je dokonalý, že jedině on nám musí stačit a že se mu líbí odtáhnout větev, která nesla ptáčka! Pták má křídla; je stvořen k létání! LT 250/ -.7(?).97

Jak je dobrý Pán, že mne nechal vnitřně růst, že mi dal křídla... Žádné sítě lovců mne nemohou zastrašit, neboť: "Marně hází člověk síť před oči těch, co mají křídla." (Př. 1,17) MsC, 15r

Člověk je velice skleslý, když vidí trpět ty, které miluje. LT 129/8.7.91
Není nic, co působí takovou bolest, jako vidět trpět ty, které milujeme. LT 59/22.8.88

Když hodně trpím, jsem ráda, že jsem to já. Těší mne, že to není žádná z vás. DE 329/20.8.8

Často jsem pozorovala, že je dobré a vůči druhým shovívavé, když má člověk snášet bolest, protože utrpení nás přivádí blíže k Bohu. DEA 119/6.7.6

Vidím-li trpět svaté, necítím nikdy s nimi soucit; vím, že mají sílu snášet své obtíže a že tím prokazují Bohu velkou úctu. Ty však, kteří nejsou svatí, kteří si neumějí čerpat žádný užitek ze svého utrpení, ano, ty velice lituji, s nimi mám soucit! Ráda bych udělala všechno, abych je potěšila a ulehčila jim jejich situaci. HA 1953, 231

Je velice těžké pro člověka být pozorovaný, zatímco trpí. Ale věřím, že náš Pán na kříži byl stejným způsobem pozorován uprostřed svých bolestí. To bylo mnohem horší, protože se mu ve skutečnosti vysmívali. Není řečeno v evangeliu (Mk 15,29), že se na něj dívali potřásající hlavami? Tato myšlenka mi pomáhá, abych mu ze srdce nabídla tuto oběť. DE 340/25.8.1

U nemocných musíme být radostní: nemůžeme naříkat jako ti, co nemají žádnou naději. DE 365/17.9.1

Nezdráhejme se plakat jeden den s Ježíšem, protože se budeme po celou věčnost těšit jeho slávou! LT 132/20.10.91

Trpím! Avšak naděje na vlast mi dává odvahu. Brzy budeme v nebi. Tam nebude ani den ani noc. Mnohem více bude Ježíšův obličej vyzařovat nesrovnatelné světlo. LT / -.7.-8(?). 89

Jak snadno může člověk ztratit odvahu, když je velice nemocný!... Zřetelně cítím, že bych ztratila odvahu, kdybych neměla víru, nebo lépe: kdybych nemilovala Boha. DE 301/4.8.4

Kdybych neměla víru, zoufala bych si. Chápu velice dobře, že ti, co nemají víru, si berou život, když tak trpí. Dávejte pozor, jestliže budete mít nemocné, kteří jsou vystaveni prudkým bolestem, aby vedle nich nezůstaly stát žádné jedovaté léky. Ujišťuji vás, že stačí jen jediný okamžik, aby ztratili při takových bolestech rozvahu. PA 204; DEA 348f/30.8.3

Kdybych neměla víru, nikdy bych nemohla snést tolik bolestí. Udivuje mne, že není mezi ateisty více těch, kteří si berou život. PO 472

Jaká milost mít víru! Kdybych neměla víru, spáchala bych, aniž bych na okamžik zaváhala, sebevraždu. DE 371/22.9.6

Je to radost psát hezké věci o utrpení. Ale psaní nic neznamená, vůbec nic. Člověk to musí sám prodělat, aby si věděl rady. DE 375/25.9.2

3. Bůh zkouší víru předtím, než způsobí zázrak

Od velikonoční neděle 25. dubna 1896 až do své smrti měla Terezie z důvodů vnitřních zkoušek a pokušení proti naději a víře prodělat nejtemnější hodiny. Asi deset let předtím napsala své setře Marii: “Nepředstavíš si, co to znamená být odloučená od člověka, kterého miluješ.” (LT 21/2.10.86) Teď se zdálo, že je odloučená od samého Boha. Zůstalo jí jenom jeho neproniknutelné slovo. A jediné na to slovo vsadila. To je biblická víra. Začíná ve vlastním smyslu teprve tam, kde člověku je vzato všechno kromě Božího slova, a ještě se toto slovo zdá úplně nesmyslné.

Člověk ať tu myslí na příklad na víru Abrahámovu nebo na víru Marie pod křížem. Podstata pokušení záležela v naprostém rozrušení života malé cesty skrze úkol bezpodmínečné důvěry, která tvoří jeho základ. 82 V temné noci prokázala Terezie svou bezpodmínečnou věrnost Bohu tím, že nepřestávala uskutečňovat činy víry. Jaký byl smysl této zkoušky? Její víra, její naděje, její láska měly být dokonale očištěny a její apoštolské poslání rozšířeno.

Terezie z Lisieux: osudová družka všech, kteří byli postiženi těžkou chorobou, osudová družka všech, které tížilo těžké duševní utrpení, osudová družka všech, kteří nemají žádnou víru, kteří žijí bez naděje a shledávají život bez smyslu, kteří se cítí být stahováni do noci nicoty.

Když se mnohdy zdá, že se skrýváš,
jsi to ty, kdo mi pomáhá tě hledat. PN 36,2

On se neskrývá tolik, že by se nedal vytušit. LT 147/13.8.93

Život je často stísnující, jaká trpkost, ale také jaký půvab. Ano, život má svou cenu.

Je obtížné začít pracovní den (...) Kdyby alespoň člověk pocítil něco z přítomnosti Ježíše. Ach, člověk by pro něho rád všechno udělal. Ale ne! On se zdá na míle vzdálený. Jsme sami se sebou. Jaká to nudná společnost, není-li přítom Ježíš. A co dělá on, ten láskyhodný přítel? Nevidí naši úzkost, obtíž, která nás skličuje? Kde je? Proč nepřijde, aby nás potěšil, když máme jenom jeho za přítele? Ach, on není dalece vzdálený. Je tu; je zcela blízko; dívá se na nás; prosí nás o tento smutek, úzkost; on to potřebuje (...) LT 57/23.7.88

Zamýšlí s námi něco tak velikého. Ale jak bude moci říci: “Nuže, řada je na mně”, když my jsme ještě na řadě nebyli, když jsme mu ještě nic nedali. Připadá mu těžké napájet nás smutkem. Ale on ví, že je to jediný prostředek, aby nás připravil na to “poznat ho, jak on sebe poznává, a tak se sami stát bohy” (Arminjon). Jaké poslání! Jak velká je naše duše... LT 57/23.7.88

Nenechejme zkoušku, kterou nám Ježíš posílá, nevyužítou. Je to zlatý důl, který musíme vytěžit. Měli bychom si nechat tuto příležitost ujít? LT 82/28.2.89

Ještě nejsme ve své vlasti a zkouška nás má očistit jako zlato v tavicím kotlíku. LT 165/7.7.94

V přítomné zkoušce očistí Bůh to, co je v naší lásce ještě příliš smyslné. LT 167/18.7.94

Je to pravda. Kapka žluče musí dovnitř každého kalichu. Avšak shledávám, že zkoušky velice pomáhají osvobodit se od země. Necháávají nás dívat se dál přes tento svět. Na světě nás nemůže nic uspokojit. Člověk může užívat jen trochu klidu, jestliže je připraven na to, aby plnil Boží vůli. LT 43B/18(?). 3.88

On nás zkouší ve všem, co je nám nejdražší. LT 68/25.11.88

Tato zkouška byla pro mou víru první ukázka. Avšak on, “jehož srdce bdí během spánku” (Hld 5,2), mi dal poznat, že těm, jejichž víra se podobá (byť jen) hořčičnému zrnku, dopřává zázraky a přemístí hory, aby tuto i tak malou víru upevnil. Ale jen pro své nejlepší přátele (...) nezpůsobí žádné zázraky, dokud nepřezkoušel jejich víru. MsA, 67v

Ani nyní, kdy jsi připojil ke zkouškám mé duše vnější utrpení, nemohu říci: “Obklopily mne smrtelné úzkosti” (Ž 18,5). Spíše volám ve své vděčnosti: “Sestoupil jsem do údolí stínů, avšak neobávám se ničeho zlého, poněvadž ty, Pane, jsi se mnou!” (Ž 23,4). LT 262/3.8.97

Uvidíš, že po zkoušce bude následovat radost a že později budeš šťastný, že jsi trpěl. LT 171/11.10.94

Moje duše dozrála v tavicím kotlíku vnějších a vnitřních zkoušek. MsA, 3r
Jak dobrý je Bůh! ... Jak přizpůsobuje zkoušky silám, které nám dává. MsA, 21r

Bůh mi nemůže uložit žádné zkoušky, které přesahují mé síly. Dával mi odvalu snášet tuto zkoušku. LT 36/20.11.87

I když událostem nerozumím, směji se, děkuji, objevuji se před Bohem vždy spokojená. Člověk nesmí o něm pochybovat. To by nebylo taktní. Ne, nikdy nezlořečit Prozřetelnosti, nýbrž vždy vděčit. CS 72

Předtím, než mi dal zasvítit paprsku naděje, chtěl ještě poslat velmi bolestné utrpení, které trvalo tři dny (...) Byla jsem v bezútěšné pustině, nebo lépe: má duše se podobala křehkému malému člunu, který byl vystaven bez kormidelníka bouřlivým vlnám ... vím, že tu byl Ježíš, spal v mé kocábce, ale noc byla tak černá, že jsem ho nemohla vidět. Nic mi nedávalo světlo. Ani blesk neroztrhl tmavá mračna ... bezpochyby je záblesk blesků slabé světlo, avšak kdyby vypukla bouře, byla bych mohla uvidět Ježíše alespoň na jediný okamžik... Byla noc, hluboká noc duše... Cítila jsem se sama jako Ježíš v zahradě smrtelné úzkosti. Ani na zemi ani od nebe se mi nedostalo útěchy. Zdálo se, že se mě Bůh vzdal!... Zdálo se, že i příroda má účast na mé bolestné porážce.

Během těchto tří dnů nevyslalo slunce ani jeden paprsek a přšlo v proudech! (Všimla jsem si, že ve všech tíživých situacích mého života byla příroda odrazem mé duše. V slzavých dnech plakalo nebe se mnou, ve dnech radosti hýřilo slunce svými radostnými paprsky a modř nebyla zachmuřená žádným mračnem...) MsA, 51r/v

Terezie popisuje svou cestu k “vrcholu hory lásky”:

Před jejím odjezdem se zdálo, že se jí její snoubenec ptá, do které země chce cestovat a kterou cestou se dát... Malá nevěsta odpověděla, že má jen jedno

přání, a to vystoupit na vrchol hory lásky. K tomu, aby tam došla, se jí nabízelo mnoho cest. Mezi nimi bylo tolik dokonalých, že se cítila neschopná volby. Proto řekla svému božskému průvodci: “Ty víš, kam bych chtěla. Ty víš, pro koho chci vystoupit na horu, pro koho bych chtěla dojít cíle. Ty znáš toho, koho miluji, a koho, koho jediného a samotného chci uspokojit. Pro něho samého podnikám tuto cestu. Veď mne tedy po cestách, po kterých chodí rád on. Bude-li on spokojen, budu dokonale šťastná. Tu mne vzal Ježíš za ruku a nechal mne vstoupit do podzemní chodby, kde nebylo ani chladno ani teplo, kde nebylo žádné slunce, kam nepřišel ani déšť, ani vítr; podzemní chodba, v níž jsem viděla jen tlumené světlo, světlo, které vyzařovaly sklopené oči obličeje mého snoubence!..

Můj snoubenec mi neříká ani slovo a já mu neříkám nic, jenom že ho miluji více než sebe a že cítím v hloubi svého srdce, že je to pravda, protože patřím víc jemu než sobě!... Nevidím, že přicházíme k vrcholu hory, poněvadž naše cesta probíhá pod zemí. Avšak přesto mám dojem, že se mu blížíme, aniž vím, jak. Cesta, na níž se nacházím, mi nenabízí žádnou útěchu, a přesto mne obdařuje veškerou útěchou, neboť ji zvolil Ježíš a já chci těšit jedině jeho!... LT 110/30.-31.8.90

Nemyslím na nic, jedním slovem: jsem ve velmi tmavé podzemní chodbě! (...)

Budu spokojená a srozuměná, jestliže je to jeho vůle, abych šla svůj celý život po tmavé cestě, kterou sleduji, jen když jednoho dne přijdu na vrchol hory lásky. Avšak myslím, že se to nestane tady na zemi. LT 112/1.9.90

Moje duše se nachází stále v podzemní chodbě. Ale je tam velice šťastná. Ano, je šťastná, že nemá žádnou útěchu. LT 115/4.9.90

Mohlo by vědět malé dítě, které se nachází úplně samo na ztracené lodičce v moři uprostřed bouřlivých přívalů, zda je v blízkosti přístavu anebo daleko od něho vzdáleno? Když jeho oko vidí ještě břeh, od něhož vyplulo, ví, jakou cestu urazilo. Když vidí, jak se země vzdaluje, nemůže se jeho dětská radost ovládnout. Ó, volá, teď budu brzy na konei své plavby! Avšak čím více se vzdaluje pobřeží, o to rozlehlejší se zdá také oceán. Tu se zvrtnou domněnky malého dítěte v úplně nic. Už neví, který kurs má nabrat jeho loďka. Protože nerozumí tomu, jak vést kormidlo, jediné, co umí dělat, je úplně se vydat všanc a svou plachtu nechat hnát podle libosti větru (...)

Loďka (...) klouže s rozvinutými plachtami vstříc přístavu; kormidlo (...) není bez kormidelníka.. Je tu Ježíš, spí, jako tehdy v loďce rybářů z Galileje. LT 144/23.7.93

Mnozí slouží Ježíši, když je utěšuje; avšak málo z nich se vzchopí, aby dělali Ježíšovi společnost, když on spí na vlnách (moře) nebo trpí v zahradě smrtelné úzkosti! LT 165/7.7.94

Moje útěcha spočívá v tom, že nemám na zemi žádnou. LT 196/13(?). 9.96

Nad mraky je nebe vždy modré. PN 52.17

Včera večer se mne zmocnila skutečná úzkost a moje tma zhoustla. Nevím, jaký prokletý hlas mi říkal: “Víš jistě, že jsi Bohem milovaná? Přišel, aby ti to řekl? Ani přesvědčení několika tvorů tě před ním neospravedlní!” PO 59

Tenkrát jsem se těšila tak živé a jasné víře, že myšlenka na nebe byla mé úplně štěstí.

Nemohla jsem uvěřit, že existují bezbožní lidé, kteří nemají žádnou víru. Myslela jsem, že mluví proti svému lepšímu vědomí, když popírají nebe (...), kde chce být Bůh jejich věčnou odměnou. V těchto tak radostných dnech velikonočního období mi dal Ježíš pocítit, že jsou opravdu lidé, kteří nemají víru, kteří zneužitím darů milosti ztratili tento drahocenný poklad, tento pramen jediné čisté a pravé radosti. Dopustil, že moje duše byla postižena nejhustší tmou a že tato tak důvěrně známá myšlenka na nebe byla ještě předmětem boje a útrap... Tato zkouška neměla trvat jen několik dnů, několik týdnů; měla přestat teprve v hodinu určenou Bohem ... Tato hodina ještě nepřišla.

Ráda bych chtěla vyjádřit, co cítím, ale ach! Myslím, že to není možné. Člověk musí projít tímto tmavým tunelem, aby pochopil svou temnotu. MsC, 5r/v

Jistota, že jednoho dne odejdu ze smutné a temné země, mi byla vnuknuta od dětství. Podstatou této víry bylo nejen to, co jsem slyšela říkat od lidí moudřejších nežli já, nýbrž že jsem sama cítila v základech svého srdce touhu po krásnější zemi.

Jak génius Kryštofa Kolumba dal vytušit, že existuje nový svět, kdy o tom ještě nikdo ani nesnil, tak jsem cítila já, že jednoho dne mi poslouží jiná země jako trvalý příbytek.

Avšak náhle mlhy, které mne obklopují, houstnou. Vnikají do mé duše a zahalují ji takovým způsobem, že v ní nemohu znovu najít důvěrný obraz své vlasti. Všechno zmizelo.

Když chci uklidnit své srdce unavené tmou, která je obklopuje, vzpomínkou na zemi plnou světla, po níž toužím, mé soužení se zdvojnásobuje. Zdá se mi, že si tma vypůjčila hlas hříšníků a vysvětluje mi, přičemž se mi vysmívá: “Ty sníš o vlasti, která voní nejsvěžejšími vůněmi, ty sníš o věčném vlastnictví tvůrce všech těchto divů, ty věříš, že jednoho dne vystoupíš z mlh, které tě obklopují! Jen kupředu, kupředu, těš se na smrt, která ti nedá, v co doufáš, nýbrž ještě hlubší noc, noc nicoty. MsC, 6v

Je to zeď, která sahá až k nebi a zakrývá hvězdnatou oblohu... Když opěvuji štěstí nebe, věčné sídlo Boha, nepociťuji přitom žádnou radost, protože opěvuji jednoduše to, v co chci věřit.

Někdy, to je pravda, ozáří docela malý sluneční paprsek moji temnotu. Pak na okamžik přestává zkouška. Potom však vzpomínka na tento paprsek vrací ještě hustší tmu, místo aby mi připravila radost(...) Nikdy jsem tak zřetelně nepoznala, jak je Pán dobrotivý a milosrdný. Poslal mi tuto zkoušku teprve v okamžiku, když jsem měla sílu ji snést. Dříve, o tom jsem pevně přesvědčena, by mne ponořila do sklíčenosti. ...Teď ale odnáší pryč všechno, co by ještě mohlo vézt z přirozeného uspokojení v mé touze po nebi....

Nyní mám dojem, že mi nic nebrání odletět pryč, poněvadž již nemám žádná velká přání, nežli na toto jediné: milovat, až pro lásku zemřu. MsC, 7v

Má duše je vyhoštěná ze země. Nebe je pro mne uzamčené a ani země nezná nic jiného než zkoušku. DE 233/30. 6.3

“Kdybyste věděla, jak ohavné myšlenky mne trápí. Velice se za mne modlete, abych neposlouchala démona, který mne chce přesvědčit o tolika lžích. Vnucuje se mi způsob myšlení nejhorších materialistů: Později vysvětlí věda, která přece činí bez ustání pokroky, všechno přirozeným způsobem. Člověk najde absolutní příčinu všeho, co existuje a co ještě zůstává problematické ... atd.

Chci po své smrti činit dobré; avšak nebudu to moci! Bude to jako u matky Jenoféfy: Lidé se připravovali, že ji uvidí dělat zázraky, ale nad jejím hrobem se rozprostřelo dokonalé ticho (...)

Musí mít člověk takové myšlenky, když tolik miluje Boha? Krátce, obětuji tyto velké útrapy, abych dosáhla pro ubohé nevěřící světla víry, pro všechny ty, kteří se vzdalují od názorů církve.”

Dodala k tomu, že se nepustila nikdy do diskuse s těmito temnými myšlenkami. “Nechám je, když to bude nutné, přejít přes mne. Ale když jimi trpím, nepřestávám upevňovat svou víru”. DE 525f/10.8.7 PA 151

Vidíte tu černou díru (pod kaštiny blízko hřbitova), kde se už nic nerozlišuje? V takové díře se nacházím tělem i duší. Ano, jaká tma. Ale nacházím se tam v pokoji. DE 346/28.8.3

Je pravda, že “láska se nikdy nesetkává s nemožným, neboť ona věří: mohu všechno a smím také všechno” (NK III, 5.4). Skutečně, jediné láska ke Kristu mi mohla dát sílu, abych překonala těžkosti, i ty, které následovaly. MsA, 53v Poněvadž nemám požitky z víry, namáhám se uskutečňovat alespoň její díla. MsC, 7r.

K Terezii od sv. Augustina řekla: “Kdybyste věděla, do jaké tmy jsem byla ponořena. Už nevěřím na věčný život. Zdá se mi, že po tomto pomíjejícím životě nic více není. Všechno pro mne zmizelo. Nezbývá mi nic než láska.” PO 402

14. kapitola

V nebi už nejsou žádné hroby

Když již člověk nemůže nic jiného, než jen jít do konce cestou, která je určena jen jemu, potom se ukáže, kdo vlastně je. Jak malí se často stávají na tomto úplně posledním úseku cesty života ti, kteří v očích jiných požívali velké vážnosti; a jak velkými se náhle objeví ti, kteří nikdy nedošli povšimnutí.

Tváří v tvář své smrti odhalila Terezie, kdo vlastně byla. Nejhlubší pohnutkou jejího života a utrpení byla láska. Žila a trpěla, protože milovala.

Nemohlo tomu nijak jinak být, nežli že také její umírání a smrt byly nesený láskou. Jako vždy mohou se zdát úplně poslední okamžiky jejího pozemského života, které se objevily "po dobu trvání jednoho Credo" jako vytržení, v nichž se stalo viditelné to, co bylo dosud drženo v tajnosti, ve vědomě hledané skrytosti..

Terezie přisvědčila odloučení, které se uskutečňovalo ve smrti, poněvadž věděla, že rozloučení ve smrti znamená sjednocení s Bohem. Pro ni smrt nebyla konec, nýbrž začátek života. Jak vážně na jedné straně smrt přijímala, tak se na druhé straně smrti klidně postavila. Byla schopna to udělat, poněvadž smrti vzala na základě svého pozitivního způsobu vidění mnoho z její neprůhlednosti a hrůzy. Byla si stále vědoma toho, že ji nese Bůh a ne smrt. Před Bohem však, jehož svůj celý život milovala, neměla žádný strach.

Terezie tedy neočekávala smrt, ale milujícího Boha, jeho věčnost, po které toužila, jako touží chycený vlk zpět do lesů.

1. Smrt je ozvěnou života

Ve svém deníku z vězení "Odpor a odevzdání" píše Dietrich Bonhoeffer: "Nejen čin, nýbrž také utrpení je cestou ke svobodě. Osvobození spočívá v utrpení proto, poněvadž můžeme svou věc dát zcela ze svých vlastních rukou a položit do rukou Božích. V tomto smyslu je smrt korunou lidské svobody." 83 Jak pravdivé jsou tyto věty, objasňuje utrpení a umírání Tereziino. Majíc ji před očima, psala Paulina (Matka Anežka od Ježíše) svému strýci a své tetě: "Jak pravdivé je říci, že smrt je ozvěnou života" (DE 735). Paulina ospravedlňovala použití tohoto slova na Terezii jedním poukazem, který předcházel, a jedním, který následoval. Nejdříve vysvětlovala: "Zůstává stále podobná sobě." A to při vši bídě její těžké nemoci. Tady se ukázala její přímočarost. Pak Paulina mínila: "Nachází denně svůj mír v těchto slovech žalmu, který ji nadchl: 'Pane, nacházím svou radost ve všem, co ty činíš.'" (Ž 92,5) Tento verš napsala Terezie v červnu 1897 na poslední stranu svého malého evangelia, které nosila denně s sebou. S těmito slovy žila; s těmito slovy chtěla zřejmě zemřít.

Od mého dětství mi dal Bůh jistý pocit, že zemřu mladá. DE 259/13.7.

Ptali se Terezie: "Na co zemřete?" Odpověděla: "Zemřu smrtí! Neřekl Bůh těmito slovy Adamovi, na co by měl zemřít: Zemřete smrtí" (Gn 2, 17)? Je to tedy úplně jednoduché!

DE 300/3.8.9

V žádném případě se nebojím posledních bojů ani bolestí nemoci, ať jsou jakkoliv velké. Bůh mi pomáhal a od mého nejranějšího dětství vedl za ruku ... Spoléhám se na něho. Jsem si jistá, že mi daruje svou milost až do konce. DE 214/27.5.2

Tatínkova smrt na mne neučinila dojem smrti, spíše dokončeného života. Po šestileté odloučenosti ho opět najdu. Cítím, že je okolo mne, dívá se na mne a chrání ... LT 170/20.8.94

V mém dětství mi připadaly velké události mého života z dálky jako nedosažitelné vrcholky hor. Když jsem viděla jít malá děvčátka k jejich prvnímu svatému přijímání, ptala jsem se sebe: “Jak budu já slavit své první. sv. přijímání?” ... A později: “Jak to udělám, abych vstoupila do Karmelu?” A potom: “ ... moje obláčka, moje sliby? ...” Ted’ se ptám na totéž v souvislosti s umíráním. DEA 65f/5.6.4

Ptám se, jak se budu chovat při umírání. Ráda bych to učinila čestně! Nuže, myslím, že to nezáleží na mně. DE 221/6.6.3

Věřím, že vzhledem k mé smrti je zapotřebí stejné trpělivosti jako při jiných velkých událostech mého života. DE 238/6.7.2

Náš Pán zemřel na kříži ve smrtelných mukách. A přece to byla největší smrt lásky (...) Umřít z lásky neznamená, že se umírá ve vytržení (extázi – pozn. překl.) DE 236f/ 4.7.2

Četla jsem dobré místo v “Následování Krista” ... : “Náš Pán se těšil v Olivové zahradě všem vznešenostem Trojjediného Boha, a přece nebyla jeho smrtelná úzkost méně plná utrpení.” To je tajemství. Ale ujišťuji vás, že o tom něco vím, protože to pociťuji u sebe. DE 239/6.7.4

Máte nyní strach před smrtí, když ji vidíte tak blízko před sebou? - Ach, stále méně!

Máte strach před zlodějem? Tentokrát je přede dveřmi!

- Ne, není přede dveřmi, vstoupil. Ale co říkáte, milovaná Matko? Zdali mám strach před zlodějem? Jak bych mohla mít strach před někým, koho tolik miluji?! DE 240f/7.7.3

Kdybyste mohla ještě jednou začít svůj život, co byste dělala?

- Dělala bych právě to, jak jsem to dělala. DE 640/12.7

Sestra Marie od svatého Srdce jí řekla: “Jak šťastně se přece umírá člověku, který strávil svůj život v lásce (k Bohu).” *Terezie jí odpověděla:* “Ano, ale nesmí člověku chybět ani láska k bližnímu.” DE 642/28.7.2

Célina (Sestra Jenoféfa od svaté Terezie) vypráví: Vždycky jsem měla na paměti to, že se jednotlivosti mého života připojují vzájemně k sobě jako při hře

na trpělivost. Běda tomu, kdo je navzájem přeházel. Když nastala nepředvídaná událost, aby narušila toto sestavení a uvedla uspořádání do zmatku, tak jsem byla k neudržení.

Jednoho dne, během poslední nemoci mé milované sestry, jsem měla rezervované jedno odpoledne, abych mohla dokončit nějakou práci. Tu jsem byla neočekávaně odvolaná do hovorny. Řekla jsem jí: “Ach jak lituji, že jsem byla vyrušená. Jinak bych svou práci dokončila! ...” Podívala se na mne: “V okamžiku smrti si budete velice přát, abyste byla vyrušená!” CS 104

Abychom z lásky mohli zemřít, musíme z lásky žít. PO 399

Naše maminka mi říkala, že bych nepotřebovala dělat nic, abych se připravila na smrt, poněvadž jsem to právě udělala! DE 365/15.9.1

Jak jsem šťastná, když vidím své nedokonalosti a mám zapotřebí v okamžiku smrti smilování Boží. DE 286/29.7.3

Říkali mi, že budu mít před smrtí úzkost. To je celkem možné. Není tu nikdo, kdo by byl vůči svým pocitům nedůvěřivější nežli já. Nikdy jsem se nespolehala na své vlastní myšlenky. Víím, jak jsem slabá. Přesto však chci vychutnat pocit, který mi teď Bůh dává. Bude ještě stále dost brzy vytrpět opak. DE 210/20.501

Proč bych měla být více než jiní zbavená smrtelné úzkosti? Neřeknu jako svatý Petr: “Nikdy tě nezapřu” (Mt 26, 35). De 248/9.7.6

Těším se na smrt jen proto, poněvadž je to pro mne výraz Boží vůle. DEA 205/27.7.3

Proč bych měla mít před smrtí strach? Vždy jsem všechno dělala pro Boha. CS 166

Nebojím se zemřít.
To, co očekávám, je věčnost. RP 1

Smrt mne už neděsí.
Toužím po ní jako po červácích svého věčného štěstí! RP 3

Pro umírání pociťuji radost. DE 221/6.6.2

Neodvede mne smrt, nýbrž Bůh. DE 204/1.5.1

Můj Bůh bude mou velkou odměnou.
Žádná jiná dobra nechci vlastnit. PN 17,15

Smrt je jediná možnost, jak se dostat k Bohu. PA 351

Jsem teď úplně připravená, abych odcestovala. Dostala jsem svůj pas pro nebe. LT 263/10.8.97

Žijte blaze, mé sestry. Vydávám se na dalekou cestu. DE 317/12.8.1

Zůstaňte u mne, milá Matko. Je to pro mne opora mít Vás u sebe. DE 326/19.8.2

Jak mnoho se musíme modlit za umírající! Kdyby to člověk věděl! De 341/25.8.6

Nelituji života. V žádném případě! Jenom uvažuji: “Co znamená toto tajuplné oddělení duše a těla?” DE 361/11.9.4

Smrt není žádné strašidlo, žádný odstrašující přízrak, jak je představována na obrazech. V katechismu se říká: “Smrt je oddělení duše a těla.” To je všechno. DE 204/1.5.1

Nemám žádný strach před odloučením, které mne navždy sjednotí s Bohem. PO 279

Toužím po tom zemřít, abych začala žít. Chtěla bych zemřít, abych se stala jedno s Ježíšem ... RP 3

Také smrt pomine a potom se budeme těšit ze života ne po staletí; spíše nám přejdou milióny let jako jeden den a další milióny let plných míru a blaženosti je budou následovat ... LT 122/14.10.90

Ráda bych vám řekla tisíc věcí, které chápu, protože stojím před branou věčnosti. Avšak já neumírám; vstupuji do života a všechno, co vám tady nemohu říci, učiním vám srozumitelné z nebe ... LT 244/9.6.97

Jsem jako ubohý “malý šedivý vlk”, který má velkou chuť vrátit se do svého lesa a který je nucen bydlet v domech. DE 242f/ 7.7.7

Jsem jako znavený vyčerpaný cestující, který se zhroutí, když dospěje k cíli své cesty ... Ano, ale je to náruč Boha, do které padnu! DE 364/15.9.2

Když je toto smrtelná úzkost, co je pak teprve smrt?! DE 381/30.9.

Je to čistá smrtelná úzkost bez jakékoliv stopy útěchy. DE 380/30.9.-

Všechna moje přání byla uskutečněna. Pak se také toto velké (zemřít z lásky) splní. DE 391/30.9.

Mám jen ještě jedno přání, totiž vidět tebe, ó můj Bože! RP 3

Och, miluji ho! ... Můj Bože ... miluji tě! ... DE 384/30.9.90

2. Nebe - štěstí bez mraků

Ve spisech svaté Terezie čteme stále slova: “Je sens - cítím.” Cítění bylo její sensorium (H. U. von Balthasar). Zprostředkovávalo jí bezpodmínečnou jistotu, která byla pro ni silnější než každý důkaz. Tímto způsobem “cítila” také, že existuje nebe. Terezie pozorovala nebe především pod třemi zornými úhly. Bylo pro ni nejprve splněním všech jejích nevyslovitelných tužeb, nadějí a přání. Cítila, že člověk nebyl stvořen jenom pro tento ohraničený svět. Za druhé nebe nebylo pro ni odměnou za zásluhy nashromážděné na zemi. “Pohlížela na nebe jako na vizi čisté milosti Boží, jako zářící manifestaci dober Boha.” 84 Konečně nebe bylo pro ni milující a pomáhající společnost svatých. Následující slova od abbé Arminjona ji velmi ovlivňovala: “Vyvolení budou vlastnit jen společné srdce ... Každý bude bohatý bohatstvím všech, každý bude uchopen radostí všech” (CS 63,1).

Se všemi těmito představami o nebi se Terezie ocitla v tmavé noci nicoty. Přece však vytrvala v neporušitelné poslušnosti a nezlomitelné věrnosti. Slibovala, že stráví své nebe tím, že bude činit dobro na zemi. Protože po těchto slovech následovaly ihned činy, zodpověděla “prakticky” v nejpravdivějším slova smyslu otázku nesmrtnosti. “To je jediný smysluplný způsob, jak se můžeme setkat s otázkou Potom.” 85

První slovo, které jsem uměla sama přečíst, bylo “nebe”. MsA, 13v

Neřekl jsi často:

“nebe je pro dítě ...”? PN 24, 9

Pro mou povahu, ano, nebe. DE 297/2.8.4

Moje nebe je zůstat vždycky v jeho přítomnosti, nazývat ho svým otcem a být jeho dítětem. PN 32,4

Život je velice tajemný! ... Je to pustina, vyhnanství ... Avšak v hloubi duše cítíme, že musí existovat den nekonečných dalek, dalek, které nám dovolí zapomenout navždy na smutek pustiny a vyhnanství ... LT 114/3.9.90

Věřila jsem, cítila jsem, že existuje nebe a že toto nebe je obydlené dušemi, kterým jsem drahá ... MsB, 2v

Měla jsem vždycky velký soucit s lidmi, kteří obsluhovali při velkých slavnostech. Když se jim nešťastným způsobem stalo, že nechali spadnout několik kapek na ubrus nebo na některého ze stolovníků, viděla jsem, jak se na ně přísně podívala paní domu. Tu se tito ubozí lidé začervenali studem, a já jsem si řekla, vnitřně zcela pobouřená: “Ach, jak jasně dokazuje tento pozemský rozdíl mezi pány a sluhy, že existuje nebe, kde každý obdrží své místo odpovídající jeho vnitřním zásluhám, kde všichni budou účastni na hostině otce rodiny.” Avšak kdo pak bude naším sluhou, když Ježíš řekl, on “že odchází a opět přijde, aby nás obsluhoval!” (Lk 12, 37)? To potom bude pro chudé a především pro malé okamžik, kdy budou bohatě odměněni za svá ponížení. DE 312f/8.8.4

Jdeme svou cestou v pokoji, zatímco vzhlížíme k nebi, jedinému cíli našich námah. Hodina klidu se blíží. LT 90/27(?).4.89

Vaše duše je příliš velká, aby se vážala na nějakou pozemskou útěchu. Musíte žít přímo v nebi, to znamená: “Kde je váš poklad, tam je také vaše srdce” (Mt 6,21). Není vaším jediným pokladem Ježíš? LT 261/26.7.97

Naše myšlenky se musí povznášet k nebi, protože tam bydlí Ježíš. Znova jsem uvažovala, že bychom se neměli vázat na to, co nás obklopuje, protože bychom mohli být na jiném místě než na tom patřičném. Naše pocity a naše přání by pak nebyly stejné. LT 65/20.10.88

Naše srdce je tam, kde je náš poklad, a náš poklad je nahoře ve vlasti, kde nám Ježíš připravuje místo u sebe. LT 127/26.4.91

Kdo nám řekne, co nám připravuje věčnost? LT 127/26.4.91

Co nám připravuje teprve v nebi, když nám jeho láska již zde chystá tak velkolepá překvapení. LT 201/1.11.96

Dělám si o nebi tak velebný obraz, že se často ptám, jak mne Bůh chce ještě při mé smrti překvapit. Má naděje je tak velká, je mi takovým předmětem radosti, ne pro cit, ale pro víru, že musí být ještě něco, co přesahuje všechno pomyšlení,

aby mne to úplně uspokojilo. Nežli být zklamaná, raději bych si podržela věčnou naději. DE 207/15.5.2

Porozuměla jsem, že teprve v nebi může být láska bez mračen. MsA, 14v

V nebi už nejsou žádné hroby. LT 46/29.4.88

Nepotřebuji dělat žádné přípravy. Ježíš bude muset sám zaplatit všechny cestovní výlohy a cenu za vstupenku do nebe. LT 191/12.7.96

Jednoho dne zvolá Bůh vděčně: “Teď je to na mně!” Co potom dostaneme k vidění? ... Co je tento život, který nebude mít konce? ... Bůh bude duší našich duší ... nevyzpytatelné tajemství ... LT 94/14. 7. 89

Potom řekne: “Teď je to na mně!” Tys mi dal na zemi jediný azyl, kterého by se nemohl žádný člověk vzdát, tj. sebe sama, a nyní já ti dávám za obydlí své věčné bytí, to je sebe sama. To je tvůj dům pro celou věčnost. LT 157/ březen nebo květen 94

Její srdce, které nebylo na zemi nikdy nasycené, bude bohatě pít u pramene samotné lásky. Jaká to oblažující hostina. Jaká radost vidět Boha; být souzen tím, koho jsme nade vše milovali. LT 56/11.7.88

Jak dobré bude, hledět po celou věčnost na Ježíše tváří v tvář! Stále více lásky, stále více radosti, která opájí ... štěstí bez mraku. LT 94/14.7.89

(...) bez přestání se dívat na obličej Boha, ztratit se v bezbřehém oceánu lásky. LT 254/14.7.97

Uvidím, co jsem věřila.

Budu vlastnit, v co jsem doufala.

Jsem sjednocena s tím, kterého jsem milovala
s celou silou své lásky. LT 245 / červen(?) 97

Ráda bych v nebi poznala životní příběhy všech svatých. Nebude však nutné, aby mi je vyprávěli. To by trvalo příliš dlouho. Musím pouze, když oslovím světce, pochopit v okamžiku jeho jméno a jeho celý život. DE 273/21.7.3

V nebi se nesetkáme se žádným lhostejným pohledem, protože všichni vyvolení poznají, že vděčí navzájem darům milostí, které jim přinesly korunu života. DE 268/15.7.5

Církevní učitelé nás učí, že láska v nebi, která všechny vyvolené navzájem sjednocuje, je tak velká, že se každý těší ze štěstí druhého, jako by si je sám zasloužil. CS 63

Co bude v nebi, když duše poznají ty, kteří je zachránili?! DE 337/23.8.6

Bůh umí všechny věci zařídit tak, že nemáme žádný důvod si navzájem závidět. CS 166

Jednou jsem se podívovala nad tím, že Bůh v nebi nedává všem vyvoleným stejnou míru slávy, a obávala jsem se, že všichni nebudou šťastní. Tu dala Paulina přinést velkou "otcovu sklenici" a postavit ji vedle mého docela malého náprstku a pak je naplnit vodou. Potom se mne zeptala, který je plnější. Řekla jsem, že jsou oba stejně plné a že je nemožné přilít více vody, než pojaly. Má milovaná Matka mi nato dala porozumět, že Bůh dává v nebi svým vyvoleným tolik slávy, kolik mohou pojmout. Proto i ten poslední nemá žádný důvod závidět prvnímu. MsA, 19v

Jaké štěstí, když pomyslíme, že budeme v nebi sjednoceni, abychom se nikdy více neopustili. Bez této naděje by byl život opravdu nesnesitelný. LT 59/22.8.88

Ke konci jejího života jí někdo řekl: "Budete z nebe na nás dolů pohlížet, není-li pravda?" Odpověděla na to spontánně: "Nikoli, já přijdu dolů!" DE 610/-9.1

Kolik darů milostí pro vás vyprosím, až budu v nebi. Ach, budu Boha tak sužovat, že ho moje naléhavost donutí splnit má přání, kdyby mne chtěl potom odmítnout. Tento příběh je v evangeliu ... DE 212/21-26.5.7

Když Bůh vyslyší má přání, pak se bude moje nebe stávat na zemi až do konce světa. Ano, chci své nebe strávit tím, že budu činit dobro na zemi. DE 269f/17.7

Jak bych byla v nebi nešťastná, kdybych nemohla na zemi těm, které miluji, udělat malou radost! DE 233/29.6.2

Bůh by mi nedal toto přání, abych činila po své smrti na zemi dobro, kdyby ho nechtěl uskutečnit. Jinak by mi dal mnohem více touhy odpočívat v něm. DE 270/18.7.1

Bůh musí v nebi splnit moje přání, poněvadž jsem na zemi nikdy nečinila svou vůli. DE 256/13.7.2

Vždy mi dal si přát to, co mi chtěl dát. Začal by tedy v nebi již neplnit má přání? LT 253/13.7.97

Rudolf Stertenbrink: Jen láska

Obsah:

Úvod

- I. Bůh je neporovnatelný otec
 1. Bůh - žebrák o naši lásku...
 2. Heslo k tajemství Boha se nazývá milosrdenství...
 3. Bůh evangelia odplácí stejným stejné ...
 4. Ježíš sám rozumí hloubce slova "milovat"...
 5. Na velké milosti života se nezapomíná...
- II. Zkušenost vlastní nicotnosti před Boží velikostí a láskou...
 1. Pro děti není žádných překážek...
 2. Pokora je pravda...
 3. Pravda vždy vítězí...
 4. Bohatství ještě nevytváří štěstí...
 5. Obyčejní lidé nepotřebují žádné komplikované prostředky...
- III. Lidské nic přitahuje Boží lásku
 1. Ježíš učí bez hluku...
 2. Lidská slova nemohou reprodukovat tajemství nebe...
 3. O nutnosti mlčení...
- IV. Osvobození z labyrintu vlastního já
 1. Odevzdanost je vydání všanc stání v sobě samém...
 2. Důvěra působí zázraky...
 3. Důvěřovat přes slabost a vinu...
- V. Jak můžeme vejít do rozhovoru s Bohem...
 1. Meditace vede přes smysly k smyslu...
 2. Bible nám zjevuje Boží charakter...
 3. Modlitba je čas Boží...
 4. Bůh nesestupuje z nebe dolů proto, aby zůstal ve zlatém kalichu...
 5. Modlení s Terezií...
- VI. Jednoduchý program lásky
 1. Mým povoláním je láska...
 2. Láska slouží církvi více jak díla...
 3. Bůh nechce dělat nic bez nás...
 4. Také kněží jsou chybující lidé...
 5. Láska dává; nepočítá a neúčtuje...

- VII. “Malá cesta” je cestou života
1. “Malá cesta” je tu pro všechny...
2. Nečekejte do zítřka, abyste se stali svatými...
- VIII. Vzory jsou nezbytné
1. Co zmůže lidské vedení...
2. Vzory nutí k napodobování...
3. Maria je více matkou než královnou...
4. Kanonizovaní světci nemusí být vždy ti největší...
- IX. Člověk musí bojovat, než se stane vítězem
1. Nenechat věci jednoduše běžet...
2. Boj proti záludnosti vlastní povahy...
- X. Pravý život se vykonává ve skrytosti a v sebezapomnění
1. Od ponechání k lhostejnosti...
2. Chvála - sláva - čest...
3. Umění zapomenout na sebe sama...
- XI. Jak se projevuje pozitivní myšlení
1. Pozitivní oči...
2. Schopnost smát se ...
3. Humor je radost vítězství...
4. Radost roste s vnitřní šíří...
5. Mír leží v hloubi...
- XII. Zkušenost pomíjejícínosti
1. Slavnosti jsou dny nebe...
2. Mýlíme se, pokud nazýváme životem něco, co musí končit...
3. Každý okamžik je důlní naleziště...
- XIII. Bůh nás zkouší v tom, co je nám nejdražší
1. Žádná oběť nepřesahuje naši sílu...
2. Také utrpení chce být radostně přijímáno...
3. Bůh zkouší víru předtím, než způsobí zázrak...
- XIV. V nebi už nejsou žádné hroby
1. Smrt je ozvěnou života...
2. Nebe - štěstí bez mraků...

Zkratky

CS = Terezie z Lisieux, Rady a vzpomínky (Conseils et souvenirs), sestavené sestrou Jenoféfou od svaté Tváře, Sestra a novicka světice, vydavatelství du Cerf-Desclée de Brouwer, Paříž 1973

DE = Les “Derniers Entretiens, “Poslední rozhovory” světice s jejími sestrami, vydavatelství du Cerf-Desclée de Brouwer, Paříž 1971

DEA = Les “Derniers Entretiens”, Volume d’Annexes, vydavatelství du Cerf-Desclée de Bouwer, Paříž 1971

HA = Hisoire d’une Ame, (06=1906; 53=1953)

LT = Les “Lettres” “Dopisy” Terezie, zveřejněné v “Correspondance Générale I a II, vydavatelství du Cerf-Desclée de Brouwer, Paříž 1972-1974. (LT262/3. 8.97 = dopis čís. 262 ze dne 3. 8. 1897).

MA = Historie jedné duše, autobiografický rukopis, vydavatelství du Cerf-Desclée de Brouwer, Paříž 1972

MsA = První autobiografický rukopis, věnovaný Matce Anežce od Ježíše, 1895; v = levá strana, r = pravá strana původního napsání.

MsB = Druhý autobiografický rukopis, září 1896

MsC = Třetí autobiografický rukopis, věnovaný Matce Marii Gonzague, červen-červenec 1897

NC = Následování Krista

PA = Apoštolský proces (1915-1916), Tereziánium, Řím 1976

PN = “Poésies” Tereziiny básně, vydavatelství du Cerf-Desclée de Brouwer, Paříž 1979.

PO = Řádový proces (1910-1911), Terezianum, Řím

RP = “Zbožné rekreace”, od Terezie v době od 21. 1. 1894 až k 8. 2. 1897, osm sepsaných kusů, které byly zavedeny od noviciátu

Poznámky

1. srov. k tomu: Heinrich Spaemann, Zaměření na dítě (Patmos - nakladatelství, Dusseldorf 1967) 23ff.
2. André Combes, Světice atomové doby, Terezie z Lisieux (nakladatelství Herold, Vídeň-Mnichov 1957) 241.
3. Walter Nigg, Velká světice (nakladatelství Artemis, Curych-Mnichov 1947) 517.
4. Walter Nigg, Co má zůstat (Walter-nakladatelství, Olten-Freiburg v Br. 1973) 186.
5. H. Petitot, Světice Terezie od Dítěte Ježíš (Sv. Josef nakladatelství, Reimlingen 1928) 87.

6. Hans Urs von Balthasar, Malá cesta. K stému výročí narození Terezie z Lisieux, 2. ledna 1973, v Deutsche Tagespost (5./6.led.1973) 14.
7. Martin Heidegger, Co znamená myslet? (Max Niemeyer nakladatelství, Tübingen 1961) 20.
8. Hans Urs von Balthasar, Sestry v Duchu, Terezie z Lisieux a Elisabeth z Dijonu (Johannes nakladatelství, Einsiedeln 1970) 227.
9. André Combes, a.a.O. 249f.
10. Hans urs von Balthasar, a.a.O. 251.
11. André Combes, Uvedení do duchovního života Terezie od Dítěte Ježíš (Johann Josef Zimmer nakladatelství, 1951) 465.
12. M. - M. Philipon OP, Poselství Terezie z Lisieux (nakladatelství Saint Paul, Paříž 1951) 71f.
13. Kateřina Sienská, Rozhovor o Boží Prozřetelnosti (Johannes nakladatelství, Einsiedeln 1964) 31.
14. PL 38,441.
15. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 52.
16. Soeren Kierkegaard, vydáno od Waltera Resta (Jakob Hegner, Kolín-Olten 1957) 7.
17. Doznání, X. 27.
18. M. - M. Philipon, a.a.O. 108.
19. M. - M. Philipon, a.a.O. 112.
20. André Combes, Svěťice atomového věku, a.a.O. 66f.
21. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 51.
22. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 54.
23. Ida Friederike Goerres, Hořčičné zrnko z Lisieux (nakladatelství Herder, Freiburg v Br. 1958) 365.
24. André Combes, Svěťice atomového věku, a.a.O. 120 128.
25. M. - M. Philipon, a.a.O. 63.
26. srv. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 311 - 319.
27. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 135.
28. André Combes, Uvedení, a.a.O. 210.
29. P. Liagre, Retraite avec Sainte Therese de l'Enfant - Jesus (nakladatelství des Annales, Lisieux o. J.) 37.
30. V. Sackville-West, Orel a hrdlička, Studie v protikladech (Christian Wegner nakladatelství Hamburg 1947) 195.
31. Karl Rahner, Všední věci (Benzinger nakladatelství, Einsiedeln 1964) 8f.
32. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 32.
33. PL 38, 441.
34. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 306.
35. Correspondance Générale, (I. vydání du Gerf a Desclée de Brouwer 1974) 488, Pozn. dk: LT 92/30. 5. 89.
36. André Combes, Svěťice atomového věku, a.a.O. 26.

37. Hanna Wolf, Ježíš Muž, Postava Ježíše z hlubokého psychologického pohledu (Radius, nakladatelství Stuttgart 1975) 44.
38. srov. André Combes, Světice atomového věku, a.a.O. 242ff.
39. André Combes, Uvedení, a.a.O. 221.
40. Jean-Francois Six, Terezie z Lisieux, její život jaký skutečně byl (nakladatelství Herder, Freiburg-Basel-Wien 1976) 262.
- 41 V: Život Tereziin (Juliet 1975) 173.
42. Waltraud Herbstrieth, Protivenství a solidarita (nakladatelství Gerhard Kaffke, Bergen-Enkheim 1972) 145.
43. Albino Luciani, Její oddaný sluha, Dopisy osobnostem (nakladatelství Neue Stadt, Munchen-Zurich-Wien 1978) 154.
44. Srv H. Petitot, a.a.O. 53ff.
45. Walter Nigg, a.a.O. 517.
46. V. Sackville-West, a.a.O. 184.
47. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 520.
48. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 260.
49. Albino Luciani, a.a.O. 153.
50. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 70.
51. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 125.
52. Jean Francois Six, Therezie von Lisieux, a.a.O. 64.
53. René Laurentin a Jean Francois Six, Verse et Controverse, Thérèse von Lisieux (nakladatelství Beauchesne, Paris 1973) 31.
54. H. Petitot, a.a.O 58.
55. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 173.
56. PL 183, 441, C.
57. Walter Nigg, a. a. P. 492.
58. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 227.
59. Srov. k: PA 269.
60. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 232.
61. H. Petitot, a.a.O. 150.
62. Zélie Martin, Rodinná korespondence (Office Central, Lisieux 1958) 13, dopis v. 1. 1. 1863.
63. Magnus Beck, Láska, která jde až do konce (Eos nakladatelství, St. Ottilien 1976) 98.
64. H. Petitot, a.a.O. 242.
65. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 7.
66. Ida Friederike Goerres, a.a.O. 102.
67. Monsignore Laveille, Život svaté Terezie od Dítěte Ježíš (nakladatelství Školních bratří, Kirnach-Villingen 1926) 352, 1.
68. André Combes, Světice atomového věku, a.a.O. 252.
69. Erik Blumenthal, Cetsy k vnitřní svobodě (Rex nakladatelství, Mnichov-Luzern 1978) 116.
70. Walter Nigg, a.a.O. 492.

71. Walter Nigg, a.a.O. 487.
72. Hans Urs von Balthasar, v: Terezie od Dítěte Ježíš, Vlastní biografické spisy (Johannes nakladatelství, Einsiedeln 1958) VII.
73. Hans Urs von Balthasar, Sestry v Duchu, a.a.O. 248.
74. Albino Luciani, a.a.O. 156.
75. Hans Urs von Balthasar, a.a.O. 204.
76. André Combes, Světice atomového věku, a.a.O. 166.
77. Friedrich Heer, v: André Combes, Světice atomového věku, a.a.O. 291.
78. Petitot, a.a.O. 315.
79. Guy Gaucher, La passion de Thérèse de Lisieux (vydavatelství du Cerf et Desclée de Brouwer, Paris 1973).
80. Walter Nigg, a.a.O. 508.
81. Magnus Beck. a.a.O. 68.
82. Emmanuel Renault, L'épreuve de la foi, Le combat de Thérèse de Lisieux (vydavatelství du Cerf et Desclée de Brouwer, Paris 1974) 40.
83. Dietrich Bonhoeffer, Odpor a odevzdání (Siebenstern kapesní vydavatelství, Hamburg 1971) 187.
84. Jean-Francois Six, Thérésia von Lisieux, a.a.O. 247.
85. Walter Nigg, a.a.O. 523.

(a.a.O. znamenají "an anderer ort" - na jiném místě, tedy "njm")

Životní data

2. 1. 1873: 23:30 hodin narození Marie-Francoise-Thérèse Martin v Alencon (hlavní město okresu Orne, severozápadní Francie), tehdy 16037 obyvatel.
4. 1. 1873: křest v kostele Notre-dame; kmotrou je její nejstarší sestra Marie (1860-1940).
15. nebo 16. 3. 1873: Terezie byla přivedena k Amme Rose Taillé do Semallé a zůstává tam až do 2. 4. 1874.
28. 8. 1877: Zélie Martin (nar.1831), matka Tereziina, umírá na rakovinu plic. Byla pohřbena následující den. Terezie si volí svou druhou starší setru Paulinu (1861-1951) za druhou matku.
15. 11. 1877: Terezie opouští se sestrami Alencon a odebírá se do Lisieux, kde její strýc, lékárník Isidore Guérin (1841-1909), náhodně mohl najít "Les Buissonnets" jako nový dům. Tady rodina bydlí až do 25. 12. 1889, pak už nebyla nájemní smlouva obnovena.
8. 8. 1878: Terezie poznává v Trouville poprvé moře. VLOZ překlad 3.10.1881
- 3.10.1881: Vstup do benediktinského opatství "Notre-Dame- du Pré" jako žákyně denního studia.
- 2.10. 1882: Paulina vstupuje do Karmelu v Lisieux.
13. 5. 1883: Svatodušní svátky, Terezie je uzdravena úsměvem Madony z těžké nemoci.

8. 5. 1884: První svaté přijímání v klášteře; v tentýž den skládá Pulina (setra Agnes od Ježíše) v Karmelu svou profesi.

Jaro 1886: Terezie opouští kvůli neustálým bolestem hlavy a skrupulím klášterní školu a dostává vyučování od paní Papinau.

15. 10. 1886: Marie, nejstarší sestra, vstupuje rovněž do kláštera v Lisieux.

25. 12. 1886 Terezie prožívá o Vánoční noci své "Obrácení". Tím začíná její třetí životní fáze.

1. 5. 1887: Pan Martin (1823 - 1894) má první záchvat mrtvice, které má za následek ochrnutí nohou.

29. 5. 1887: Svatodušní neděle, Terezie prosí svého otce, aby směla vstoupit do Karmelu v Lisieux, a dostává dovolení.

Jednu neděli v červenci 1887: Při pohledu na obraz Ukřižovaného se Terezie dozvídá o svém povolání k apoštolátu modlitbou a obětí.

1. 9. 1887 Terezie čte v novinách "La croix" zprávu o popravě vraha Prnaziniho, za něhož se od poloviny července modlila a který v posledním okamžiku svého života litoval své viny.

31. 10. 1887: Cesta do Bayeux, aby prosila svého biskupa Hugonina o souhlas smět vstoupit do Karmelu ve věku 15 let.

4. 11. - 2. 12. 1887: Terezie se účastní se svým otcem a svou sestrou Célinou (1869 - 1959) Poutního zájezdu do Říma.

20. 11. 1887: Audience u papeže Lva XIII. Terezie prosí papeže o povolení vstupu do Karmelu.

28. 12. 1887: Biskup uděluje představené Karmelu, Matce Marii de Gonzague plnou moc, aby přijala Terezii do Karmelu.

6. 4. 1888: Vstup do Karmelu.

10. 1. 1889: Obláčka.

12. 2. 1889: Zdravotní stav pana Martina se tak zhoršil, že musel být převeden do nemocnice v Caen, kde zůstává tři roky.

25. 12. 1889 Opuštění / vzdání se / Les Buissonns.

29. 7. 1894: Pan Martin umírá na zámku La Musse, který zdědila rodina Guérin.

8. 9. 1890: Slavnostní profese.

14. 9. 1894: Céline (s. Jenoféfa od sv. Terezy) vstupuje jako čtvrtá do Karmelu.

Leden 1895: Terezie začíná se svými "autobiografickými spisy".

2. - 3. 4. 1896: Smrtelná nemoc (tuberkulóza) se hlásí prvním chrlením krve.

5. 4. 1896: začátek zkoušky víry.

8. 9. 1896: Terezie sepisuje rukopis B.

6. 4. 1897: matka Agnes od Ježíše začíná se zaznamenáváním posledních slov Tereziiných.

3. 6. 1897: Terezie začíná v pověření představené Matky Marie de Gonzague se životopisem C, který dokončuje před 11. 7. 1897.

8. 7. 1897: nastupuje do nemocnice.

30. 7. 1897: přijetí v nemocnici.

30. 9. 1897: po dvoudenním smrtelném boji umírá Terezie okolo 19:30 hodin. Její poslední slova byla: “Můj Bože ... miluji tě!”
4. 10. 1897: Pohřeb na městském hřbitově v Lisieux.
30. 9. 1897: Vychází první náklad “Dějiny jedné duše”.
Říjen 1919: Kardinál Vico, prefekt kongregace ritů, vysvětluje: “Musíme si pospíšet s oslavou malé svaté, pokud nechceme, aby nás předešel hlas lidu.”
29. 4. 1923: Blahořečení papežem Piem XI.
17. 5. 1925: Svatořečení papežem Piem XI.
14. 12. 1927: Papež Pius XI. jmenuje Terezii se sv. Janou z Arku ochrannými patronkami misií.
3. 5. 1944: Papež Pius XII. Jmenuje Terezii se sv. Janou z Arku po druhé ochrannou patronkou Francie.

Konec.

Mám Terezičku velice ráda – už od mládí (za války jsem si nosívala do krytu Dějiny duše). V posledních letech po období komunismu vyšlo u nás mnoho děl s tereziánskou tematikou. Myslím však, že podobné dílo dosud u nás nevyšlo. Myslím, že poměrně málo se zná poslední období jejího života – to mě v mém věku zvláště zaujalo. Jsem vděčná za možnost tohoto poznání a za pár Terezčiných růžiček, kterých se mi v poslední době dostalo. Pán Bůh zaplať i za nepřímé zprostředkování!

Jarmila Janská

25. 11. 2003

Vy víte, matko, že jsem vždycky toužila být světicí. Ale běda! Když jsem se srovnávala se svatými, vždycky jsem zjišťovala, že je mezi nimi a mnou stejný rozdíl jako mezi horou, jejíž vrchol se ztrácí v oblacích, a skrytým zrnkem písku, po kterém šlapou nohy chodců. Místo abych zmalomyslněla, řekla jsem si: Pán Bůh nemůže vnukat neuskutečnitelné touhy. Přes svou maličkost tedy mohu usilovat o svatost. Abych vyrostla, to je nemožné. Musím se snášet taková, jaká jsem, se všemi svými nedokonalostmi. Ale chci hledat prostředek, abych šla do nebe cestičkou hodně přímou, krátkou, cestičkou docela novou. Jsme ve století vynálezů, nyní už není třeba namáhavě vystupovat po schodech. U bohatých lidí nahrazuje schodiště výtah. Já bych také chtěla nalézt zdviž, která by mě vynesla až k Ježíši, poněvadž jsem příliš malá, abych mohla stoupat po drsném schodišti dokonalosti. Tehdy jsem hledala ve svatých knihách náznak

zdviže, po které jsem toužila, a četla jsem tato slova, která vyšla z úst Věčné Moudrosti: “Kdo je MALIČKÝ, ať přijde ke mně.”⁸ Tedy jsem přišla, uhodla jsem, že jsem našla to, co jsem hledala: Abych se dozvěděla, Bože, co uděláš s tím maličkým, který odpoví na tvé volání, hledala jsem dál a hledte, co jsem našla: “Jako matka utěšuje svého syna, tak já potěším vás, na klíně vás budu chovat, na kolenou houpat!”⁹ Ach, nikdy nepotěšila mou duši slova něžnější, melodičtější. Zdviž, která mě má vynést do nebe, to je tvá náruč, Ježíši! Proto nepotřebuji růst, naopak, musím zůstat maličká, menší se čím dál tím víc.

Terezie z Lisieux